

SBORNÍK HISTORICKÉHO KROUŽKU

ROČNÍK XXXIV.

Redaktor

FR. H. ŽUNDÁLEK

V PRAZE 1933

Vychází nákladem Družstva Vlast – Tiskne knihtiskárna Družstva Vlast
v Praze II, Žitná 26

OBSAH ROČNÍKU XXXIV.

Články:

Václav Bartůněk: Žďárští ze Žďáru co patronátní páni Kladna 11, 141.

Bohumír Červinka: Příspěvky k životopisu Jana z Jenštejna, třetího arcibiskupa pražského 124.

J. P. Hille: Registra kostelní a farní v Horním Záhoří z roku 1672 17, 69.

Dr. Vlad. A. Macourek: Počátky katolické restaurace na Moravě za biskupa Prusinovského 28, 73.

P. Augustin Neumann, O. S. A.: Z francouzských relací o českém povstání (1618—1622) 32, 90.

Prof. Ant. Novák: Víra Táborů 40, 83.

Th. Dr. Ignác Rath: Náboženské dějiny Podkarpatské Rusi do roku 1498 1, 49.

Fr. Teplý, archivář: Ze starých matrik 22.

Inž. Vil. Vaníček: Matrika držkovská z roku 1651 96.

Josef Vojáček: Osová 36.

Drobné zprávy:

Zařazení památek do investičního programu 45.

Nejstarší kostel v Československu 46.

I v Bratislavě postavil kníže Privina křesťanský chrám 46.

Červený klášter na Slovensku 46.

Katolicism na Čáslavsku 47.

Katolictví na Německobrodsku 47.

Vyšehrad byl opevněn již 3000 let př. Kr. 47.

K dostavbě chrámu sv. Víta 47.

Literatura:

Nově vydané prameny k církevním dějinám českým 47.

Dr. V. J. Šimák: Zpovědní seznamy arcidiecése pražské z let 1671 až 1752 48.

Dr. Antonín Podlaha: Doplnky k průvodci metropolitním chrámem sv. Víta v Praze 48.

Dr. J. Mathon: Příspěvek ke gotickému sochařství v kraji olomouckém 48.

Dr. J. Vašica: P. Jana Tannera: Život a ctnost P. Albrechta Chanovského 48.

Výroční zpráva Městského musea v Čes. Budějovicích 157.

V. Bělohávek a J. Hradec: Dějiny českých křižovníků s červenou hvězdou 157.

Dr. J. Vašica: Staročeská bible Olomoucká 158.

J. Kapistrán Vyskočil: Legenda bl. Anežky a čtyři listy sv. Kláry 158.

Dr. Neumann Aug.: Prostonárodní náboženské hnutí podle dokladu konsistoře královéhradecké 158.

Dr. Josef Pejška: Církevní právo 159.

Josef Vajs: Rukověť hlaholské paleografie 159.

Dr. Juraj Hodál: Kostol kniežata Privinu v Nitre 159.

Dr. Lad. Hosák: Historický místopis země Moravskoslezské 160.

Dr. Josef Cibulka: O poloze kostela Panny Marie na hradě Pražském 160.

Karel Fiala: Pražský hrad v době románské 160.

V. Vaněček: Základy právního postavení klášterního velkostatku ve starém českém státě v XII.—XV. století 160.

Čeněk Sameš: Dějiny kláštera Vilímovského 160.

SBORNÍK HISTORICKÉHO KROUŽKU

ROČNÍK XXXIV · 1933 · ČÍSLO 1

Th. Dr. Ignác Rath:

Náboženské dějiny Podkarpatské Rusi do r. 1498.

Pohanství u Slovanů, zvláště u Rusů.¹

Každý slovanský kmen měl své zvláštní vlastní bohy, tak zvané „dědky“, které uctívali jako ochránce kmene. Uctívali jako božstva také zjevy přírodní, rozeznávající božstva dobrá, která nazývali bohy, a božstva zlá, která nazývali běsy. Bohové vládli na jaře a v létě. Běsové vládli na podzim a v zimě. Od bohů dobrých pocházelo jaro, léto, zdraví a štěstí. Nejvyšším bohem byl Svarog, stvořitel nebe i země (slovinsky „stvarnik“ = tvůrce) a pán celého světa. Svarog se nazýval také Perun. Jeho syn (Svarožič) byl bůh slunce, světla a ohně, a pramen všeho dobra na zemi Daždbog (Dažbog, ukrajinsky Chors).

Svetovit (Svantovit) byl bohem jasného nebe a čistého vzduchu. Některé kmeny slovanské ctily jako boha slunce Triglava. Volos (Veles) byl bohem stád a ochráncem dobytka. Stribog byl bohem zlých vichrů a neštěstí. Vesna byla bohyně krásy a jara, Lada bohyně krásy a lásky. Nejvíce se báli Morany, od níž pocházela zima a smrt.

Mimo tyto bohy vyšší uctívali také bytosti nižší. Slované věřili, že u řek a ve vodě vůbec žijí vodjanky a rusalky (ukrajinsky toplenice, mavky). Památkou na dobu pohanskou jsou některé názvy míst jako „svjatě vody“ a „svjatě kernice (studánky)“. „Svjata kernica“ je také nedaleko za klášterem munkáčským.²

¹ Stručný přehled příslušného období dějin světských, podává O. Irenej Mich. Kondratovič, „Istorija Podkarpatskoje Rusi“, str. 5—9, 14—20, 23—33, 39—41, 45 a 46.

² Cf. obě monografie, které vydal kanovník Dr. Vasilij Gadžega: „Dodatki k istoriji ... v Marmaroše“ a „Dodatki k istoriji ... v užanskoj župě“.

Na horách a v lesích žijí víly a lesovici, v polích polovici (ukrajinsky polisuni), v domech domovici a v bahniskách dědkové. Ctili také bohyně osudu sojenice a rojenice (slovinsky).

Slované neměli chrámů ani kněží, t. j. služebníků svých božstev. Lid si stavěl oltáře (žertovníki — ukrajinsky), v lesích a na horách pod mohutným stromem, zvláště pod dubem. Kolem oltáře se shromažďovali a modlili. Kdo chtěl, přinesl bohům obět. Na oltáři obětovali různá domácí zvířata. Slavnější oběti přinášeli bohům starostové čili župani.

Rozličné změny v přírodě oslavovali svátky (svjato). V zimě, kdy začalo slunce déle svítiti, oslavovali narození slunce (v době, kdy slavíme svátky vánoční, zvané u Slovinců „Božič“). Tyto svátky se nazývaly koljady. Pořádali „svatou večeri“ uprostřed snopů, přejíce si hojné úrody. Pro štěstí rozsypávali zrní. Medovinu (medovku) a koláč dávali i dobytku, aby se v hospodářství všechno dobře dařilo. Navštěvovali se vzájemně a zpívali při tom koljady. Na jaře zpívali vesnjanky.

Když byl v létě den nejdelší, slavili „Kupajla“. (Slovinci nazývají oslavu nejdelšího dne „Kres“). Sešli se u potoka a pálili chrastí, zpívající veselé písně a skákající přes oheň. Mládež se v potoku umývala, aby jí duchové zlí nemohli ublížiti.

Slované věřili v život záhrobní, jsouce přesvědčeni, že duše lidská je nesmrtelná. „Domovikem“ (ochráncem rodu) byla právě duše zemřelého předka, jež přicházela ze záhrobí na tento svět. Dokud tělo nebylo pochováno, bloudila duše a neměla pokoje. Vlkodlak byl člověk, který se po smrti proměnil ve vlka. Bloudil neustále světem a měl nadlidskou sílu a moc. Popoháněl na nebi oblačky. Časem vylezl na slunce nebo na měsíc a pojídal je. Tak si vykládali zatmění slunce neb měsíce.

Někteří kmenové pochovávali zemřelé do země. Jiní je spalovali na velké hranici. Popel sebrali do popelnice, již uložili do hrobu. Znameníte osobnosti pochovávali s velkou nádherou. Zároveň se zemřelým pochovávali za živa do jámy anebo pálili na vysoké hranici také jeho koně. Někdy pochovávali neb upálili za živa i jeho ženu, jestliže se k tomu odhodlala. Zemřelého odívali v nejkrásnější roucha.

Duše člověka hodného přišla do nava (ráje), kde žila blaženě s bohy. Pevně věřili, že duše žije na onom světě právě tak, jako žila

na zemi. Proto kladli do hrobu nebo do mohyly vše, čeho je k životu třeba, zvl. pokrm a j. v pozemském životě potřebné předměty.

Slované, zvláště bohatí, mívali několik žen. Sňatek (šljub ukrajinsky) se konal u starých Slovanů takto: Mladík aneb i muž již ženatý, který chtěl pojmouti dívku za manželku, vyplatil jejím rodičům „věno“, t. j. přinesl jim různé dary. Někdy se domluvil se svou milenkou a unesl ji buď tajně nebo násilím.

I. Území podkarpatské před založením kláštera hrušovského a munkáčského.

Území, obývané nyní Rusy, bylo obydleno již ve IV. až II. století před Kr., jak svědčí zjištěné valy vybudované ze země a různé starožitnosti. Nalezené mince císařů římských a řeckých jsou důkazem, že bylo obydleno také v dobách těchto vladařů. Z této doby pochází název „pascua Romanorum“ (pastviska Římanů).

Před příchodem Avarů byli na území podkarpatském Bělochorváti a Srbové se svými stády. Již tehdy vnikali tam Rusové. Lze důvodně předpokládati, že v době císaře Heraklia neprchli před Avary všichni obyvatelé Bělochorvátska na území byzantské, nýbrž že někteří zůstali na jihu a na severu Karpat v pozdějším Slovensku, Podkarpatské Rusi, v Haliči a v Malopolsku. Řekové a později bulharský vladař (chan, keán) usadili na hranicích ruských Slovany přivedené z říše byzantské a zvláště z Bulharska.

Maďaři ubírali se z východních krajín černomořských kolem Kijeva a haličtí Rusové jim pomáhali překročiti Karpaty. Přišli k Munkáči. Tamější Slované byli poddáni bulharskému knížeti Zaljanovi. Hned nato táhli k městu Ung (nynější Užhorod), jehož kníže Laborc byl na útěku do Zemunu od Maďarů chycen a oběšen.

Za prvních vladařů maďarských bydleli jednotliví Rusové na různých místech celé uherské země. Hojnější usazení ruského lidu se začalo, když králové rozdávali území za říšským valem. Začínal se pod Hustem, vedl údolím Latorice k Užhorodu, pak do Zemplínska k Örmözö a do Šaryšska k Fintě u Prešova. Ve Fintě se připomíná příkop i stráž, která bydlela u zemské brány. Od Finty se táhl zemský val údolím Hernadu ke spišské vesnici Ör a pak dále podél Popradu.

Uvnitř valu³ byl dědičný majetek starých rodů maďarských Sem-jén, Kaplony a Aba. Za valem dostaly své území od pozdějších králů rody Hunt-Pazmán, Bogát-Radván a Tekule.

K tomuto zemskému valu a sice k zemským branám, jichž hájila zvlášť k tomu ustanovená stráž, vedly zemské cesty. Když však Tataři zvítězili u Verecek a zemský val spálili, začalo zřízení zemského valu jako nedostatečné upadati. Místo valu budovaly se pohraniční hrady. Karel Robert se pokusil toto zřízení zemského valu obnoviti, ale jeho úpadku a úplnému zániku nezabránil.

V této době bylo rozdáno od králů další území za zemským valem. Tito majitelé usazovali tam pomocí „lhot“ lid, který ze sousední Haliče přiváděli šoltysové (maďarsky kenézek). Tak se stalo, že Huculové marmarošští jsou pokračováním Huculů haličských podobně, jako jsou Bojkové berežští a užanští, Lemkové zemplínští a šaryšští a Goralové spišští pokračováním stejnojmenných kmenů haličských. Čím vzdálenější jsou vesnice od zemského valu, tím později byly založeny.

Toto osídlení za valem zemským počalo se po tatarském vpádu, pokračovala za Karla Roberta, nabylo největších rozměrů za Ludvíka Velkého a trvalo do počátku století XVII. V této době byly zbudovány vesnice Vrchoviny marmarošské a berežské i odlehlé vesnice Užanska, Zemplínska a Šaryšska.

Osady podél valu v století XIII. a XIV. byly většinou německé. Mezi Němci byli usazeni „Rutheni sessionati“, Rusové usedlí t. j. ruští rolníci. V horských kolibách pak žili ruští pastýři, kteří se svými stády přecházeli s místa na místo, jak to připomínají uherské zákony také v století XVI. Ruští Bljachové v nižších částech Marmaroše, Ugoče a Berežanska jsou asi „volahi“ listin XIV. století a „volahi“ a jejich „vajdové“, objevující se po vpádu tatarském v území od Marmaroše až do Spiše.

Na místo Rumunů, které odvedl z Marmaroše do Multanska vévoda Bogdan, nepřišli asi Rusové, nýbrž především ti Rumuni, kteří je pronásledovali jako r. 1390 Dragoš vajda a jeho lid.

Rusové-jednotlivci připomínají se na různých místech Uherska

³ Jireček (Cesty po Bulharsku, str. 502—506) mluví o pomezním valu mezi Bulharskem a říší byzantskou, který se nazýval „erkesia“. Sahal od Černého Moře ke střednímu toku Marice. Byl zřízen v století devátém a stále obnovován až do století XIV.

již v letech 1217, 1218, 1232, 1262, 1267 a 1312. Za krále Kolumana (od 1095 do 1216) byly založeny vesnice Malá a Velká Ruská, které si svůj východní obřad zachovaly až do r. 1526.

Prvá určitější zpráva připomíná „ruské hroby“ v krajinách Černě a Lesné r. 1254. Bylo to právě v době, kdy se počínalo osídlení krajin za zemským valem. Ruské hroby předpokládají ruské hřbitovy, ruské chrámy a tedy i ruské kněze.

Zprávy o nejstarších ruských vesnicích jsou velmi řídké. Ze století XIII. a XIV. není šoltyských listin (o udělení „lhoty“) žádných. Z doby pozdější jest jich jen málo. Mimo to měnily celé vesnice svá bydliště. Lid se totiž vystěhoval, aby se vyhnul daním a poplatkům po uplynutí 12leté lhůty a aby užil této výhody zase na místě jiném. O tomto „stěhování“ svědčí také „urbaria“ z druhé poloviny století XVI., v nichž se na příklad uvádí 5 neb 6 osadníků, kdežto v období následujícím je v témže místě jen jediný osadník a mimo něho jen šoltys sám (maďarsky kenéz). Tak si vysvětlíme značný počet (87) „zaniklých“ vesnic berežských. Tehdejší vesnice neměly také mnoho obyvatelstva. Tak na př. jistá vesnice opatství Tigaňského měla r. 1211 jen asi 26 osob mužských.

Podle ustanovení sv. Štěpána mělo míti každých 10 vesnic svůj vlastní chrám. Chrámy ovšem byly ještě za Šalamouna (od 1063 do 1074) dřevěné. Před XIII. stoletím nebylo v Uhrách žádných světských budov kamenných. Za vpádu tatarského odolaly jen tři hradby: pannonhalmský, Stoličného Bělehradu a ostrihomský, protože měly hradby kamenné.

Ruské chrámy a fary (parochie) byly na západě v župě spišské již v století XIV.: v Jakubljaněch r. 1322, v Jarembině r. 1329, v Lipniku r. 1338 a v Porači r. 1420. Na východě byly dřevěné chrámy v Šarkadě a Makariji r. 1418, v Bedevle r. 1435 a v Ugle r. 1479. V Dolze se tou dobou připomíná dřevěná kaple obklopená hřbitovem.

Zakládací listiny vesnic německých zajišťují zpravidla také příbytek a příjmy svému duchovnímu. Šoltýšské listiny vesnic ruských a rumunských o duchovních (ruských a rumunských) mlčí. Zbožní Rusové, kteří se přistěhovali, postavili si chatrče a chaty a na pasekách si zbudovali malé chrámečky nebo kaple. Když již byly postaveny chrámy, alespoň dřevěné, přišli koncem XIV. století první ruští duchovní, kteří se nazývali „batkové“. Někdy přišel kněz

hned s ostatním lidem a usadil se právě tak na pozemku poddanském, jako všichni ostatní Rusové. Někdy přišel teprve později. Nedostal však také pozemku jiného, než poddanský.

Tito první kněží nebyli ovšem lidé učení, studovaní, nýbrž právě tak prostí nevolníci (krěpaki, jobbadě) jako jejich věřící. Dovedli zpívati bohoslužebné modlitby, dovedli křtíti a konati obřady pohřební i jiné, ale víře, věrouce, mravouce a ostatním vědám bohoslovným rozuměli jen málo. I v dobách pozdějších vyskytli se takoví „batkové“, kteří nedovedli ani psáti, ano, kteří dokonce ani modlitby řádně neznali.

Zákony z let 1481 a 1574 svědčí o tom, že Rusové platili tehdy desátek svým kněžím a svým biskupům. Prvé krátké sdělení o ruských farách uvádí komise košická vyslaná z důvodů fiskálních za císaře Maximiliána r. 1570.

Otroci směli vyznávati křesťanství. Prodávali se na trzích. Gejzovi a sv. Štěpánovi zakázala církev konání vpádů do sousedních zemí a zbavování zajatců svobody. S dovolením papežským užívali jich později ke vzdělávání půdy. Otroek neměl práva na půdu. Mohl však podle ustanovení sv. Štěpána nabýti majetku movitého a vykoupiti se, a to s rodinou za 100 dukátů byzantských, jenom sebe sama za 24 dukáty. Maďaři to sice viděli neradi, museli však povoliti biskupům a sv. Štěpánovi.

Někteří propouštěli otroky také z lásky k nim, nebo ze zvyku, zvláště pro spásu své duše. Takový propuštěnec se nazýval „dušnok“. Musel se postarati o to, aby každého roku se konaly za jeho pána služby Boží. Sv. Štěpán zakázal uvést propuštěnce v otroctví znovu. Za otroka se platily v století XI.—XIII. tři marky.

I za vladařů maďarských byly ještě založeny některé kláštery řecké, v nichž se konaly služby boží podle východního obřadu jazykem řeckým. Innocenc III. chtěl r. 1204 založiti v Uhrách pro Rumuny a pro Rusy vystěhovalé z Ruska zvláštní biskupství, aby je vyňal z moci různých biskupů latinských a pod tímto biskupem jejich obřady aby je sjednotil. Innocenc III. chtěl zajisté založiti toto biskupství pro lid a nikoliv jen pro čtyry řecké kláštery, kde se konaly obřady jazykem řeckým. Pro přílišnou rozptýlenost lidu nedošlo však k uskutečnění tohoto úmyslu.

Podobně chtěl také Řehoř IX. r. 1234 zřídit pro Rumuny a Rusy zvláštní biskupství. Tento biskup neměl býti biskupem samostat-

ným, nýbrž měl býti vikářem biskupa poloveckého čili kumánského neboli milkovského. Polovci žili v sousedství Uher v Multansku a Valašsku a přičiněním Bélovým přijali křesťanství. Prvý kumánský biskup Theodorich byl ustanoven r. 1227. Biskupství kumánské bylo založeno zároveň pro usnadnění misionářské činnosti mezi Rumuny a Rusy.

R. 1279 bylo sídlo biskupství kumánského (seretského) v Uhrách na samých hranicích tatarských. Sahalo totiž tehdy území tatarské až k Satmáru. Papež vyzýval Bélu, aby splnil slib, že tyto Rumuny a Rusy donutí k poslušnosti příslušného biskupa a tohoto nového biskupa-vikáře že obdaří majetkem potřebným pro biskupství.

Počátkem XIII. století byli v jižní Marmaroši ve Vyškově, Tjačevě a Dovgopolji němečtí rytíři. Roku 1213 se připomíná z tohoto řádu „Paulus⁴ magister domus fratrum de Marumosiegub“. Zmíněná místa „in terra Maramarussiensis“ dostávají stejná práva, jaká měla Sevljuš.

Spojení Uher s východem nikdy úplně nevymizelo. Armény na př. a jejich bohoslužbu v jazyku arménském a podle arménského obřadu nacházíme v Ostřihomě podobně jako ve Lvově. Obřad cařihradský konal se na území uherském nejdříve jazykem řeckým, později však v částech náležejících k Bulharsku jazykem staroslovanským. V dobách novějších konal se pak obřad řecký také jazykem rumunským a maďarským.

Rozšíření obřadu východního v jazyku staroslovanském podporovaly bohoslužebné knihy zavedené svatým Cyrilem a Metodějem. Na tuto okolnost si později Řekové naříkali, poukazující jako na příčinu neúspěchu své misionářské činnosti na nedostatek „knih v řeči Peónů“.

Již za doby sv. Štěpána uvedl Ajtony (Axtum), pokřtěný ve Vidíně, mnichy z Vidína do Marošváru, kde založil klášter. Řecké mnichy z Marošváru převedl vlivem biskupa Gellerta Čanád do nově zbudovaného kláštera v Oroslánoši a na jejich místo do Marošváru přivedl benediktiny. Řecký klášter oroslánošský zanikl r. 1280. Mnichové řečtí byli asi podřízeni některému biskupu řeckému nebo bulharskému mimo obvod říše uherské.

Anastazie, dcera velkoknížete kijevského Jaroslava a manželka

⁴ Činí rozhodnutí v Hustu.

krále Ondřeje I. založila klášter vyšehradský sv. Ondřeje, kde se konaly bohoslužby jazykem staroslovanským. Klášter vyšehradský byl ve spojení s pečerskou lavrou kijevskou, v níž se uchovává mumie Maďara, který byl zabit se svatými mučedníky z velkoknížecího rodu kijevského Borisem a Glebem r. 1015.

Ve svém sídle u Tiganja na poloostrově Blatenského jezera založila táž Anastazie klášter jiný, jehož zříceniny dosud jsou patrné. Pro basiliánky založila v biharské Tolmově klášter ženský.

U Sávy byl klášter sv. Dimitria, v němž měli konati služby boží Řekové, Maďaři a Slované. Podle vůle zakladatelovy měla míti v klášteře každá národnost svůj zvláštní příbytek. Poněvadž celých 10 let neměli v tomto klášteře žádného opata, nařídil Klement VI. nitranskému biskupovi Vítovi r. 1344, aby klášter zreformoval a zavedl tam benediktiny.

Když r. 1055 český kníže Spytihněv vyhnal mnichy sázavské, našli útulek v Uhrách. V Uhrách stal se pěstoun sv. Vojtěcha Radim (Gaudentius) arcibiskupem ostráhomským. V Ostráhomě byl také zbudován katedrální chrám, zasvěcený sv. Vojtěchovi.

Všechny jmenované kláštery byly ovšem spojeny s Římem, neboť pocházely z doby po vznikutí rozkolu Fotiova a před obnovením tohoto rozkolu Michalem Caerulariem. Byly podrženy uherským biskupům latinským proto, poněvadž tehdy v Uhrách žádného biskupství východního nebylo. Založeny byly buď přímo od králů, neb alespoň s jejich dovolením.

Obřady se v nich mohly sice konati také jazykem staroslovanským, spíše se však konaly jazykem řeckým, poněvadž kláštery bulharské byly pozdější, a to i nejstarší z nich: klášter rylský. Také duchovenstvo řecké bylo v době úpadku Bulharska po Simeonovi vzdělanější než bulharské.

V samotném Rusku bylo s počátku duchovenstvo řecké. Teprve Jaroslav Moudrý založil školu pro výchovu duchovenstva domácího. Ještě v době sněmu florentského v první polovině století XV. byl metropolitou celého Ruska Řek Isidor. Metropolita Gennadius v století XV. si stěžuje, že duchovenstvo ruské umělo sotva čísti. Nezdá se tedy, že by byli bývali Rusové vysílali domácí duchovenstvo do Uher.

Kláštery řecké upadaly, ačkoli dynastie Arpádovců byla zpřízněna s císaři byzantskými. Biskupové latinští, jimž kláštery byly pod-

řízeny, se o ně nestarali a ještě ke všemu jim ani nepřáli. Že slíbil přízeň příslušníkům obřadu východního Béla III. (od 1173 do 1196), nechtěl ho ostrimovský arcibiskup Bánfy ani korunovati, dokud tento slibu neodvolal. Řecké kláštery zanikly uprostřed století XIII. Jen jediný z nich, sv. Dimitria na Sávě, se udržel do r. 1334.

V době příchodu Maďarů měli sice již Rumuni sedmihradští svého vlastního knížete Menumroda a Rusové svého ruského knížete Laborce, který sídlil v Ungu (nynějším Užhorodě). Obřad východní nabyt však většího rozšíření teprve v století XIII. Tehdy přicházeli do Uher u větším počtu po roce 1224 Rumuni a po roce 1254 Rusové. Od počátku století XV. pak přicházeli další příslušníci obřadu východního Srbové, kteří přechali před Turky.

Nelze dokázati přímého spojení mezi předchozí dobou jazyka řeckého a následující dobou jazyka staroslovanského. Nelze však popřít, že příliv obyvatelstva slovanského a rumunského vlastně jenom oživil starší tradice obřadu východního, třeba se dříve asi konal většinou jazykem řeckým.

Rusové a Srbové konali obřady jazykem staroslovanským právě tak jako Rumuni, kteří však později, ale teprve koncem XVII. století začali konati obřady jazykem rumunským. S počátku užívali pro rumunštinu písma staroslovanského, jako asi užívali Slované balkánští pro slovanštinu písma řeckého a gotského, a teprve později glagolice a kyriliky a Chorvátí dokonce latinky.

Hned, jakmile se Maďaři usadili v Uhrách, byli již mnozí z nich získáni pro křesťanství stykem z domácím obyvatelstvem, které poznalo křesťanství již dříve, zvláště pak v dobách sv. Cyrila a Metoděje. Křesťanským bylo již obyvatelstvo, které náleželo k říši bulharské a k říši velkomoravské, obyvatelstvo Pannonie a Chorvátska. V Munkáči sídlil bulharský kníže Zaljan.

Před sv. Štěpánem byl rozšířen obřad řecký působením misio-nářů řeckých a pak slovanských, ale obřadu řeckého. Maďaři našli v Uhrách spořádané poměry církevní. Sv. Metoděj sám byl povýšen od papeže Jana VIII. na arcibiskupa (Sirmia) pannonské církevní provincie a podle svědectví pasovského biskupa Piligrina v jeho listu k papeži Benediktovi VII. z r. 980 bylo v Pannonii před příchodem Maďarů 7 biskupství. Všechna tato biskupství byla obřadu řeckoslovanského, který zde děkoval za svůj vznik svatým bratřím soluňským.

K dalšímu obrácení Maďarů došlo v Sedmihradech prostřednictvím maďarských vévodů Bulcse a Gyaly, kteří byli pokřtěni v Cařihradě. Přivedli s sebou mnohé řecké kněze a mezi nimi také Hierothea, jehož patriarcha Theofylakt vysvětil kolem r. 940 na biskupa. Za tohoto biskupa se obrátilo na křesťanství mnoho Maďarů.

Pohnut svou manželkou, sestrou polského knížete Mečislava I., dal se r. 973 pokřtiti také sám kníže Geysa (od r. 972 do 997). Bylo to v době, kdy většina Maďarů byla již křesťanská. Držela se sice obřadu řeckého, byla však spojena s Římem. Tehdy totiž rozkol Fotiův již dávno vymizel.

Ještě za knížete Geysy vyslal první členy řádu sv. Benedikta do Uher sv. Vojtěch. Geysa začal pro ně budovati klášter na vrchu Pannonském (Pannonhegy), kamž se uchýloval do samoty pozdější slavný biskup toursský sv. Martin. Sv. Štěpán stavbu dokončil, klášter bohatě nadal a udělil mu mnohonásobné výsady. Klášter byl vysvěcen r. 1001. Sv. Štěpán založil ještě další tři kláštery benediktinské.

Třeba byly kláštery benediktinské rázu západního, proto přece při svém mírumilovném smýšlení nebyly příkrými odpůrci obřadu východního. Tehdy ještě nebyl obnoven rozkol východní Michalem Caerulariem a první benediktini, vyslaní sv. Vojtěchem, jistě si vážili slovanských knih posvátných, v nichž sv. Václav veden jsa svou babičkou svou Ludmilou, s takovou radostí a zbožností čítal. Zajímavé je, že k polskému králi Mečislavovi byl r. 1221 vyslán právě pannonhalmský opat slovanského jména: Uroš.⁵

Již za Geysy přicházeli mimo misionáře moravské a české také misionáři němečtí. Geysův syn a nástupce Vojk byl biřmován od českého biskupa sv. Vojtěcha a dostal při tom jméno Štěpán. Svatý Štěpán se stal prvním králem maďarským a má největší zásluhu o utvrzení křesťanství v Uhrách. Pojal za manželku bavorskou princeznu Giselu a do Uher povolal mnoho kněží německých. Šířili křesťanství, ale zaváděli obřad latinský.

(Pokračování.)

⁵ Frankl Vilmos, A magyar nemzet története. Sv. I., str. 154 a 148.

V á c l a v B a r t ů n ě k :

Žďárští ze Žďáru co patronátní páni Kladna.

(*Pokračování z minulého ročníku.*)

V nemocnici bydlil ošetřovatel, ježž nazývá pan Ctibor hospodářem. Ten měl jídlo pro nemocné donášeti ze zámku a „což by potřebovali, vrchnosti časně přednášel“. To všechno měl hospodář vykonávati „beze všech úplatků“. Za služby měl v domě „bytnost zadarmo“, mohl užívatí jedné komory i se zahrádkou a to tak dlouho, pokud své povinnosti ošetřovatele bude vykonávati.¹⁰⁰ Nemocnice dlouho asi netrvala, zaniknuvši nejspíše ve válce třicetileté.

Dále trval jiný humánní ústav, a to chudobinec. Nadala jej Sibyla Žďárská z Hořovic na Kladně. Odevzdala na ten účel dvě krávy a každý, kdo je měl, byl povinen odevzdávati třicet gr. pro lepší vychování chudých lidí v tom špitále zůstávajících. „Mimo to bylo vypláceno o suchých dnech dvakrát po desíti a dvakrát po pěti groších třem chudým, kteří dobrodiní špitálu nebo chudobince budou používati. V určitých termínech bylo vydáváno ošetřovancům řídké pivo, týdně chléb, sýr a máslo, hrách, mrkev, dříví. Soli každých suchých dnů půl čtvrtňáku. K Božím hodům každému půl čtvrtce pražské míry bílé mouky.¹⁰¹

Ctibor Žďárský se nám jeví jako muž poslušný církevní vrchnosti a napomáhající všude pořádku a spravedlnosti. Roku 1584 ve středu po neděli Oculi píše arcibiskupu Martinu Medkovi z Mohelnice list, v němž se zastává svých poddaných na statech v Řeporyjích a Kopanině proti poddaným arcibiskupovým v Holýně a Slívici: Nic na tom nepochybuji, že V. Mi. v paměti zůstává promluvení a jisté zastání, kteréž jsem s V. Mí. učinil strany některých poddaných V. K. Mi. ze vsi Holýně. Jak se totiž dědičné mé grunty, k Řeporyjům náležející Vaší poddaní vkračovali a vkrádali, abyste v tom poručení učiniti ráčil. Avšak nedávno pominulých časů, jak zpraven jsem, ze vsi Slívence, ze dvora V. Mi., Matěj Pekař, též z té vsi nějaký Karoch, sekání dříví v těch místech, voč na odporu jest. před sebe vzali a dříví, nedadouc sobě ubrániti, sekali. Když jim od některých poddaných mých kopaninských, aby tu nesekali, pěkně

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Pamětní kniha děkan. kladenského, zal. 1836, pg. 47.

domlouváno bylo, za odpověď že jsou jim dali, že budou přece, pokudž se jim líbiti bude až třebaš do luk sekati.

Protož já V. Mt. za to služebně žádám, že o tom poručení učiniti ráčíte, aby lidé poddaní V. K. Mi. dále se v lesy a grunty ty, o které rozepře jest, nevkrádali a dříví nesekali, aneb brali jen do tud, dokud by se to k jistému místnímu skoncování nepřivedlo. Poddaní moji, aby se tak zachovali, skutečné poručení mají, tak aby potomně každý svého náležitě hleděti a spokojen bez nesnází užívati mohl. Jsem tý naděje, že žádost mou uvážiti ráčíte, i taky den k vejjezdu a spatření těchto gruntů a lesů což nejdříve jmenovati ráčíte. Také proto aby snad mezi těmi lidmi s obou stran pro to další hadruňky, pranice a snad i mordy nevznikly, neboť jeden druhému neústupní jsou. Já na jiným nejsem než k V. K. Mi. i každému z dobrých pánů přátel a sousedů mých přátelsky a sousedsky se chovati. Za odpověď, níž bych sebe i poddané mé vším spraviti věděl, žádám.

Datum na Kladně, ve středu po neděli Oculi 1584.¹⁰²

Arcibiskupu Zbiňkovi z Dubé píše 12. prosince 1594 list, který je po mnohé stránce zajímavý: Nejdůstojnější v Bohu Otcí kníže pane arcibiskupe pražský! Co se Barbory Mančasky ze vsi Knovíze, poddané mé, oddavku tak nenáležitého, kterého se z Vavřincem ze vsi Ratkovic dopustila a bez mé vůle oddati se dala, dotýče, na vznesení V. K. M. ze dne ve čtvrtek po Smrtné neděli 1594 pravím: že Jiří Mančák od té Barbory přes 8 let pryč ušel z hodných příčin, že mordu se dopustil a obávaje se bezhrdlí na blízku být nesmí. Táž Barbora již před 4 lety se vdáti usilovala, od níž jsem několik psaní o propuštění a povolení k oddavkům obdržel a nikdá k tomu nesvolil. Ano mám zprávu asi od jednoho leta, že Jiří Mančák jest živ a v Praze se zdržuje, ba týž Vavřinec, za nějž se vdala, sám mi o tom, že živ jest, zprávu podal. Vzdor tomu se dali oddati pravíce, že se s knězem radili o tom a že jim řečeno, když v sedmi letech se nevrací, že se oddat mohou. Nemohu tomu místa dát, aby který duchovní správce neb farář pořádně v ten úřad vzešlý buď z konsistoře podjednou nebo z koleje podobojí k tomu vésti neb raditi měl; leda ti nejvyšší novověrci kazitelové všech dobrých, pobožných víry a ctnosti. Nemělo by se k oddavkám povolovati, dokavad se

¹⁰² Arcibiskupský archiv. Recepta 7. III. 1584.

neprokáže, že by manžel neb manželka zahynula.¹⁰³ V závěru dopisu horlí proti zlořádům, připomínaje, že „jeden od druhého odběhne“; žádá za pokyny, jak se má vůči církevně nezákonnému svazku Barbory Mančasky chovati. Datum na Kladně 12. Decembris 1594. List jest nám dokladem, jak církevně smýšlel p. Ctibor a podporuje naše přesvědčení, že byl horlivým katolíkem.

Dne 25. dubna 1614 píše arcibiskupu pražskému Janu Lohelioví, který se ujímá záležitosti jakéhosi Martina Mareše z Letu. Pan Ctibor odpovídá arcibiskupovi: „Lidé poddaní té moci nemají, aby mohli bez dovolení vrchnosti co se jim líbí odkázati, nebo svatební smlouvy dělati, spravedlnost však při nejbližším sirotčím soudě bude vydána.“¹⁰⁴

Dne 30. září 1613 píše p. Ctibor poslední vůli. Veškeren svůj statek odkazuje synu Janu Jiřímu ze Žďáru, který se k němu vždy „poslušně a synovsky chovati hleděl“. Dcera Kateřina Griselda s matkou Sibylou Žďárskou mají míti v zámku pokoj t. zv. francouzský a k němu přiléhající místnosti. Od nikoho se jim nemá díti příkoří. Kdyby se jim na Kladně nelíbilo, mohou si vzíti, „což by vlastního měly“ a odstěhovati se do Kyšic. Ze statku kladenského si může vzíti v tomto případě Sibyla všechno z klenotů: „prsteny, zápony, armpanty, štefty, šaty chodící, plátna, ubrusy, sekryty atd. Item řetězy zlaté, jeden za 300 dukátů, její vlastní, stříbrných lžic, stůl, kotlíky stříbrné, čtyři menší její vlastní, které jí pán otec můj daroval“. Vypočítává se veliké množství klenotů a drahých kuchyňských a domácích předmětů, které svědčí o velkém majetku Žďárských. Na hotovosti dostává pí. Sibyla 2000 kop a kdyby došlo k stěhování na Kyšice, má dostávati na výchovu dcerky po 100 kopách ročně, vína z pražské vinice dva věrtele a jiné příspěvky v naturáliích.¹⁰⁵

Ctibor Tiburcí ze Žďáru zemřel 6. dubna 1615¹⁰⁶ a pochován byl ve farním kostele kladenském. Jeho hrob kryl náhrobek s nápisem: „Letha Páně 1615 w pondělí po smrtelné neděli, to gest 6 dne dubna umřel Urozený a Statečný Rytjř Pan Ctibor Tiburtius Žďárský a na Kladně a Červeným Augezdci. G. M. Cjsařské Radda, misto-

¹⁰³ Arcib. archiv. Recepta 1594.

¹⁰⁴ Ibid. Recepta 1614.

¹⁰⁵ Kvatern Trhový Červený H 3. (1614—1617).

¹⁰⁶ Paměti Mik. Dačického z Heslova 1. pg. 316.

držjcy w králowstwj Českém a Burghrabě Karlsteinský. Tuto gest pochowán. Pan Buh racz mu milostiv býti a tielu lehké odpočinutí dati. Amen.“¹⁰⁷

Jan Jiří se narodil neznámého měsíce 1581, v desíti letech byl dán do latinských škol. Roku 1595 byl přijat od císaře Rudolfa za panoše a později jest zapsán v knihách dvorských jako dvořan. V srpnu 1599 jel s Adamem Kokořovským do Italie přes Bavorsy, Tyrolsko a přišel, navštívil cestou Benátky, Padui, Florencii, do Říma. Ba shlédl i Neapol, Sicilii a Maltu. Z těchto cest se vrátil teprve 1601. Cesty své popsal.¹⁰⁸

Zve svého uje rytíře Václava Pětipeského z Chyše, ze Žeberka a na Vičicích „žádostiv jsouce se s ním shledati a přátelské promluvení vykonati“. Dověděl se, že na ten čas mešká v Praze. Proto jej „ujce svého zvláště milého za to přátelsky žádá, aby se tak ponížil a k němu na Červený Újezd přijel. Té volnosti přátelské se podle možnosti odměniti a odplatiti rád chce a za odpověď žádá“.¹⁰⁹

Již 8. dubna 1615 přejímá poručenství nad Florianem Jetřichem Žďárským a to tak, že „jest ochráncem jmenovaného sirotka a jeho statku po dědu a bábě jemu pozůstalého a jemu náležitého, avšak s tou výminkou, by toho statku neumenšoval, nýbrž raději přivětšoval.“¹¹⁰

Dne 25. dubna 1616 připisuje manželce na svém majetku v Lukově a Kamenici u Vraného v Slánsku 9000 kop a „z lásky manželské nad to 3000 kop přidal, takže všeho věna svého i nad věno 12.000 kop na svrchu psaných dědinách má“.¹¹¹ Zvláštní poměr byl mezi ním a manželkou pí. Volfeminou Žďárskou z Dubé a z Lipého. Na jedné straně jí daruje a r. 1622 jí prodává své dědictví v Kyšicích, Přítočně Hořejším i Dolejším, a to za 50.000 kop.¹¹²

Jan Jiří a jeho příbuzní Florian a Hynek byli obžalováni při konfiskační komisi ze vzpoury a zvláště, že 1. října 1619 přísahali na

¹⁰⁷ Pamětní kniha děkanství klad. pg. 45.

¹⁰⁹ Paprocký, Diadoch pg. 78. Též J. V. Šimák. Časop. spol. přátel starož. čs. XX. pg. 62, a Lumír II. 1098 r. 1854.

¹⁰⁹ Roudnický archiv lobkovický, P VI/11 dta 1672.

¹¹⁰ Kvatern Trhový Červený H 18.

¹¹¹ Kvatern Trhový Papouškový B. 10, č. 138.

¹¹² Kvatern Památný Rozinový A. 14, č. 194. O manželce Alžbětě Volfemii, roz. Berkové z Dubé viz. „M. Borbonia denník“, pg. 37. (Nákladem Akademie, Praha 1896), T. Bílek. Dějiny konf. v Čechách po r. 1618, pg. 191, 466.

konfederaci odbojných stavů. Na přímluvu Jaroslava z Martinic, tchána Jana Jiřího, byli od císaře 29. a 31. října 1622 bez výjimky pardonováni.¹¹³ V neděli po sv. Lukáši 1623 kupuje Jan Jiří od knížete Karla z Lichtenšteina statek Žďárský se vším příslušenstvím za 41.314 kop.¹¹⁴

Dne 19. června 1624 žádá Polyxenu z Lobkovic o propuštění Kryštofa Mlynáře z poddanství. „Před Ví. Mí. netajím, že jest přede mne předstoupil Jiřík, syn pozůstalý po nebožtíkovi Duchkovi Miříčkovi, mlynáři z městyse Borotína, poddaný Ví. Mí. Zprávu jest mi učinil, že jest sobě z vůle a vnuknutí Pána Boha Všemohoucího oblíbil Lidmilu, dceru Kryštofa Mlynáře, ve vsi Žižicích, kmetičnu a poddanou mou, a tu se k ní do vsi Žižic na gruntech mých přiženiti a živnost svou provozovati v úmyslu jest. Mně při tom k V. Mí. o toto přímluvčí psaní se vši náležitou uctivostí prosíce, tak abych ho sobě od V. Mí. na grunty mé za poddaného vyjednal. Vidouce žádost jeho slušnou býti, nikterak jsem jemu toho odepřítí nemohl. Činím tak a V. M. služebně žádám, že mně nadepsaného poddaného z poddanství a člověčenství, kterouž V. Mti zavázán jest, listem vejhostným, na grunty mé za poddaného se vši jemu náležitou spravedlností — pokudž jakou má — propustiti odporní býti nebudete. Jsem té nepochybně naděje, že na žádost mou tak učiniti ráčíte.“¹¹⁵

Za panství Jana Jiřího na Kladně stalo se Kladno dějištěm smutných událostí a nebylo tak ušetřeno hrůz třicetileté války. Kozáci vyslaní císaři na pomoc přitrhli od Rakovníka ke Kladnu, které se jim chtělo brániti. Než tito vnikli asi zradou do městečka, vyplnili zámek a co je pro dějiny Kladna nejsmutnější, zničili také archiv zámecký, když tam slídili po penězích. V městečku samém vypálili na 26 domů.¹¹⁶

Za doby Jana Jiřího byl postaven na náměstí pískovcový praporek, který stával na místě nynější sochy Panny Marie a přemístěn později před radnici. Jan Jiří zemřel 3. května 1626 a byl pochován ve farním kladenském kostele na straně epištolní. Náhrobní nápis hlásá, že zemřel mezi 5. a 6. hodinou.¹¹⁷

¹¹³ Bílek. Ibid. pg. 942. — ¹¹⁴ Kvatern Památný Ořechový, K. 30, č. 293.

¹¹⁵ Roudnický archiv lobkovický, B. 239, dto. 19. VI. 1624.

¹¹⁶ F. Škorpil. Popis okr. hejtm. kladensk., pg. 77. Pam. archeol. XI., r. 1856, II. pg. 64. Poznámka.

¹¹⁷ Zd. Wirth. Soupis památek XXVI., pg. 72.

Florian Jetřich ze Žďáru byl synem Jana Žďárského a Kateřiny Škrovadky ze Škrovad. Narodil se pravděpodobně 10. května 1598. Záhy osiřel, neboť již 12. prosince 1599 mu zemřel otec Jan Žďárský ze Žďáru. Poručníkem jeho byl Gotthard Florian Žďárský, který, když sepisoval poslední vůli, ustanovil mu poručnici Kateřinu Reychlovou, přidav jí k ruce vedle jiných i Ctibora Žďárského a přeje si, aby byl vychován ve víře starobylé podobojí.¹¹⁸ Avšak ani tato Jetřicha nevychovala, nýbrž v posledním svém pořízení svěřuje jeho výchovu panu Ctiborovi, „svému panu švagru a kmotru zvláště milému, aby Floriana Jetřicha k dobrému vedl, aby příkázání zachovávatí uměl, jazyku latinskému a německému se dobře naučil, při náboženství víry pod obojí způsobou aby zůstával“.¹¹⁹ Posledním z poručníků jeho byl, jak právě podotčeno, pan Jiří Jan. Ačkoli bylo poslední vůlí testátorů, aby byl Jetřich vychován podobojí, nestalo se tak, ale hlavně vlivem Ctiborovým stal se věřícím katolíkem, a to takovým, že jest později i členem reformační komise. Dne 10. května 1618 dosáhl samostatnosti a stal se vladařem na četných statecích. Zdědil po otci Tachlovice a Nučice, po Gotthardovi Červený Újezdec se Svárovem, Ptíčkem, po Kateřině z Reychu Pozdeň, Horešovice, Čeradice — celkem šestero panství se 24 vesnicemi. Měl také v Praze dům, který stál v ulici ke bráně strahovské „U tří andělů“ řečený, mezi domy Jiříka Sajfarta, pekaře, a někdy Bartoloměje Günthera. Prodal jej však Janu Chrysostonu Kilianovi, proboštu vyšehradskému a staroboleslavskému za 3000 kop mš.¹²⁰

Defenestrací, kterou byl postižen nastávající tchán Jetřichův, Bořita z Martniic, nastává i pro něho neklidná doba. Byli to pravděpodobně Jetřichovi lidé, kteří na Tachlovicích vyměnili Bořitovi z Martinic koně po jeho útěku z Prahy, aby mohl utíkat dále k Tachovu.¹²¹

Smutně sledoval mladý Jetřich běh událostí, neboť tím se oddalovalo jeho přání pojmouti dceru Jaroslava Martinice, Alžbětu Koronu, za manželku. Byla aspoň podle líčení vlastních rodičů znamenitou dívkou, která se stala „hospodyní v domě našem, bratří a ses-

¹¹⁸ Kvatern Trhový Zlatý, K. 9, č. 10.

¹¹⁹ Kvatern Trhový Stříbrný, č. 29.

¹²⁰ Archiv města Prahy 2216. Lib. contr. Min. civ. Prag. VII. f. F. 12. Opis v Zemsk. arch.

¹²¹ Časop. Čes. Musea I. 1850, pg. 53, 58.

ter svých mladších druhou máteří a pravou mistryní jest“. Rodiče také nespěchají s provdáním. „Ještě jest nepřerostla ani se nepřestarála, k tomu děkujíc Pánu Bohu tak zvedena, že vždycky jak u nás vychování zaslouží, tak i do kláštera se hoditi neb podle vůle Boží časem svým dobré místo míti může.“¹²² Florian Jetřich se odebral také do ciziny a sice za rodinou Martiniců. Strýc jeho Jan Jiří Žďárský posílá mu totiž do Pasova 200 kop. Toužil zajisté přes veškerou nepřízeň doby uzavřítí sňatek s Alžbětou z Martinic. Sňatek byl v cizině také uzavřen, nejspíše v Pasově. Nebylo to však snadné. Bořita z Martinic, třeba katolík, chtěl, aby Florian ze Žďáru obdržel od Fridricha Falckého pardon a mohl se svobodně vrátiti do Čech a hlavně asi finanční záležitosti uspořádati. Proto se Florian ze Žďáru utíká ke svému švagru a patronu Zdeňkovi z Lobkovic, aby mu onen pardon vymohl. „Služebně žádám,“ píše, „že při J. M. C. pánu mém nejmilostivějším ty věci fedrovati a mně zase po tomto vyslaným mým potěšitelnou odpovědí neprodleně zpraviti ráčíte. Poněvadž J. M. pan z Martinic neráčí mě dříve chtíti s její milostí mou ze všech nejmilejší k stavu sv. manželství dodati, leč až od J. M. C. pána mého nejmilostivějšího pardonem budu opatřen. Toho já se V. Mi. každého času poslušně odsluhovati nepominu.“¹²³

(Pokračování.)

J. P. Hille:

Registra kostelní a farní v Horním Záhoří z r. 1672.

Na státní silnici 2 hodiny severně od Písku rozkládá se na vysokém návrší ves **Z á h o ř í** zvaná Horní s farním kostelem a školou. Ves sama jest založení velmi starého. Náležela od dávna k zboží hradu zvíkovského, jakž také r. 1307 zřejmě se připomíná.

Kostel zde také záhy postaven byl a spolu se vsí daroval jej císař Karel IV. listem daným dne 6. září r. 1351 v Pirmě se všemi lukami, lesy a mlýny a se vším příslušenstvím na věčné časy špitálu P. Marie a Všech svatých, kterýž byl Jindřich, velkopřevor křižov-

¹²² Dvorský. Staré písemné památky žen a dcer českých. Pg. 218.

¹²³ Roudnický archiv lobkovický, B. 224, dto. 29. I. 1619.

níků s červenou hvězdou, založil nedaleko mostu v Písku, aby chudí a pocestní lépe mohli býti ošetřováni. Císař zároveň zprostil špitál ode všech břemen a platů a zakázal obci písecké, že nesmí uchvátiti špitálu a statků k němu patřících.

Zdá se však, že k uskutečnění této nadace nedošlo a ves zůstala nadále při Zvíkovu.

Kostel byl tehdy farním a z plebánů známe: Po smrti plebána Theodorika r. 1356, dosazen byl na faru tuto Ekhard, notář knížete Rudolfa, řečeného Saského. Týž r. 1373 resignoval. Roku 1397 uváděl zdejší plebán oltářníka do Písku. V letech 1399—1407 byl zde plebánem Jan a po něm zase jiný, též jménem Jan, někdy kanovník kostela sv. Jana, kláštera vircpurského.

Plebán zdejší platil papežského desátku půlletně z této fary 45 grošů.

V archivu zvíkovském chovány někdy paměti fary a kněží asi z let 1446—1458. (Zíbrt, Paměti zvíkovské, str. 89.)

Roku 1552 jmenuje se Jeremiáš farářem zdejším. (Sedláček, Hradý, XI., str. 49.)

V letech 1584—1611 Jan Kejzar, farář v Záhoří, měl dům na předměstí Píseckém. (Sedláček, Písek II., str. 427.)

Jan Flaxius z Černčic připomíná se jako farář v Záhoří a spolu senior děkanství píseckého v r. 1619.

Tehdy byl zde krásný kostel, který však neměl žádného jmění, a dům farní byl spálen.

Po roce 1612 patřilo Záhoří k nově zřízenému statku Červenému Újezdu a od r. 1662 k panství Orlíku.

Za války třicetileté byla fara neobsazena a teprve r. 1639 byla farní budova a škola znovu vystavena nákladem záduší. Duchovní správu vedli dominikáni píseckí, z nichž zejména je znám Martin Valaský, který byl převorem kláštera a spoluděkanem píseckým v r. 1640, po něm tu působil v letech 1646 až 1650 P. Baltazar Osien-ský, dominikán. Roku 1656 P. Benedikt Doubravský, dominikán. V letech 1667—1668 byl zde farářem P. Bramborský, dominikán, jenž z neznámé příčiny měl býti v Písku arestován.

K obnovení farní osady došlo teprve r. 1672, ač již r. 1665 ucházel se hejtman z Orlíku, aby v Záhoří zřízena byla fara. (Zemský archiv.)

K Záhoří přiděleny byly osady: křešřovická, oslovská a červenská.

Tato patřila sem do r. 1729, křešřovická do r. 1694 a oslovská do r. 1786. Tato nejdéle. Prvním svěřským farářem byl ustanoven Jan Václav Celeřtýn. Za téhož faráře sepsány znova důchody, jak kostela, tak i faráře. Spis ten zachoval se v archivu farním* a tuto jej v opise podáváme.

Registra kostelní

záduří Záhořského pod titulem sv. Michala Archangela, založeného létha 1640. Za panování vysoceurozeného pána, p. Jana Vyřlíma, svobodného pána z Švambergu, pána na Boru, Souměři, Keřřanech a Červeném Oujezdci, J. M. Cís. komorníka předního v království Českém a patrona téhož chrámu Páně záhořského. Též za velebného a dvojctihodného kněze Martina Walaského, řádu sv. Dominika, toho času kláštera sv. Kříže převora a děkana v královském městě Písku, též faráře záhořského, založena a léta 1672 v novou pořádnost zase uvedena podle starých register též zprávy dané od starožitných a hodnověrných lidí a téhož chrámu Páně kostelníkův zasloužilých, totiž: Ondřeje Juna ze Záhoří, Ondřeje Bohatého ze Záhoří, Matěje Hařka ze Záhoří, a Danleje Danše z Vrcovic. Přepsána od dvojctihodného kněze, Jana Václava Celeřtina. toho času faráře záhořského.

Kostel farní

sv. Michala Archanděla ve vsi Hořejřím Záhoří na panství Oujezdeckém, za starožitného a vzácného rodu p. p. Švamberků, jest vyřzdvižený a při něm fara, kteráž v čas vojny shořela, zase léta 1639 nákladem záduří jest znova i řkola vystavena.

Důchod záduřní.

Záduří záhořské má krav železných mezi osadními 90, z té krávy každé platí se ročně 9 kr. 2 denáry.

Ittem peněz věnných pod úrok má 70 kop míš. Z té každé kopy platí se záduří ročně po 3 kr. 3 den.

Dluhův mezi osadními má 228 zl. 12 kr. Lesův k záduří jest okolo 9 lečí.

* Za laskavé zapůjčení této listiny děk vzdávám vdp. Frant. Maňourovi, zasloužilému farářovi záhořskému.

Záduší v o s l o v s k é: krav železných 47.

Peněz věnných pod ourok 31 zl.

Polí zádušních pod 12 strychů.

Lesův zádušních pod 3 leče.

Záduší č e r v e n s k é: krav železných má 90.

Na dluzích peněz mezi osadními 625 zl.

Lesův zádušních okolo 6 lečí.

Záduší p o d h r a d s k é, krav železných 14.

Na dluzích peněz 48 zl.

Poznamenání k r a v železných a peněz pod ourok záduší záhořského mezi osadními zůstávajících, totiž:

V e s N o v o s e d l y.

Němec nyní Komas 1 krávu, Menšík 1 krávu, Lusk 4 kopy míš., Patěk 1 krávu.

V e s V l a s t e c.

Simon 1 krávu, 2 kopy míš., Nezbeda 1 krávu, Žák 1 krávu, 9 kop 54 gr., Hýsa 1 krávu, 1 kopu míš., Říha 1 krávu, 1 kopu míš., Sopek 1 krávu, Kovář 1 kopu míš., Němec 1 kopu míš.

L o u k a, ves.

Prejs 2 krávy.

Z á h o ř í.

Kuba 1 krávu, Maruna 3 krávy, Hájek 2 krávy, Bárta 2 krávy, Vítův 1 krávu, Brož 2 krávy, Hynauš 2 krávy, Králík 1 krávu, Sýkora 1 krávu, Kovář 1 krávu, Jáchym 1 krávu, Pekař 2 krávy, Jůn 1 krávu, 2 kopy míš., Bohatý 1 krávu.

S v a t o n i c e.

Slabý 3 krávy, 5 kop, Mareš 1 krávu, 1 kopu. Boží 2 krávy, 12 kop, Svatoňský 3 krávy, Zika 2 krávy.

K a š n á H o r a.

Karpíšek 3 krávy, Ráž 2 krávy, Sláma 1 krávu, Jech 2 krávy, Novák 2 krávy, Mareš 2 krávy, Blažek 1 krávu, Křenek ze břehu 1 krávu, Hylíovec ze břehu 3 kopy gr.

T ř e š n ě.

Pavlův 2 krávy, 1 kopu, Hrádek 2 krávy, 1 kopu, Stěch 2 krávy, 1 kopu, Hrubejs 2 krávy.

J a m n ý.

Lechnýř 2 krávy, Hroch 1 krávu, Spora 1 krávu, Súhrada 1 krávu, 1 kopu míš., Brejcha 1 kopu míš., Hlavatý 1 krávu.

V r c o v i c e.

Mozol Žák 2 krávy, Pleticha 3 krávy, 6 kop míš., Biskup 1 krávu, Straka 2 krávy, 2¹/₂ kopy míš., Rataj 1 krávu, Jamberský 1 krávu, Peroutka 1 krávu, 10 kop míš.

V o n i k o v.

Hesoun 1 krávu, Jáček 2 krávy, 1 kopu míš., Kotmel 1 krávu.

D r ž o v.

Jiří Hesoun 1 krávu, 2¹/₂ kopy gr., Mezera 1 krávu, Žák 2 krávy. Summa 90 krav a 70 kop 54 gr.

Důchod faráře záhořského.

Nejhlavnější důchod jsou d e s á t k y. Vsi, které desátek panu faráři platí a osadou k témuž záduší přináleží, tyto jsou:

Ves H o ř e j š í Z á h o ř í.

Sýkora. Jest odevzdaný robotami p. faráři, aby jemu kdykolivěk potřebovati bude, buď potahem neb pěším, buď v zimě neb v létě, vždycky roboval. Protož na žádné jiné roboty panské potahován býti nemá.

Chalupu má za půl lánu, z nížto p. faráři žádného desátku neplatí. Ouroků sv.-havelských za starodávna platí p. faráři ročně 1 kopu grošů míš.

Bohatý. Má chalupu za jeden lán. Ittem grunt za půl lánu. A jest p. faráři robotami odevzdaný, aby jemu času letního z chalupy v díla letní 12 dní roboval. Ourokův sv.-havelských z té chalupy p. faráři každoročně platí 3 kopy gr. míš. Z toho jednoho lánu de-

sátku neplatí, ale z půl lánu. Toliko ročně dává desátku: 2 věrtele žita a 2 věrtele ovsa. Z příčiny té roboty ten desátek 1 strych žita a 1 strych ovsa se passíruje. Jinak povinen by byl, kdyby nepracoval, jako i jiní zouplna desátek platiti.

Ves Z á h o ř í D o l e j š í desátku platí:

Vítův, má 1½ lánu . . .	1 str.	2 věrt. žita,	1 str.	2 věrt. ovsa
Kuba, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Hynouš, 1¾ lánu	1 „	3 „ „	1 „	3 „ „
Králík, 1¼ lánu	1 „	1 „ „	1 „	1 „ „
Hašek, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Bartovský, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Maruna, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Brož, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Pekař, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Jůn, půl lánu	— „	2 „ „	— „	2 „ „
Summa 11 str.	2 věrt. žita,	11 str.	2 věrt. ovsa	

V l a s t e c.

Zák, 1 lán	1 str.	— věrt. žita,	1 str.	— věrt. ovsa
Kovář, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Ríha, 1½ lánu	1 „	2 „ „	1 „	2 „ „
Nezbeda, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Němec, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Hýsovský, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Sopek, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Havlíček, půl lánu . . .	— „	2 „ „	— „	2 „ „
Šiman, 1 lán	1 „	— „ „	1 „	— „ „
Summa 9 str.	— věrt. žita,	9 str.	— věrt. ovsa	

(Dokončení.)

Fr. Teplý, archivář:

Ze starých matrik.

Novější matriky, o nichž se řeklo, že jsou pravým pokladem církve, pro svou úřední formu, velmi cennou pro rodopisy a statistiku, rozmanitostí nijak se nevyrovnají starým matričním knihám a zá-

znamům v nich. Počaly se z nařízení církevního sněmu v Tridentu,^{*} ale nejstarší zápisy zachovaly se málokde. V Dalmacii nalézáme matriky z r. 1580, v Čechách máme nejstarší nejspíše na jihu země: v Č. Krumlově do r. 1591, ve Vyšším Brodu 1587, v Chejnově sahají zprávami do r. 1610, v Č. Budějovicích do r. 1618, v Milevsku do r. 1629. Nejvíce matričních knih se započíná po r. 1630 nebo 1680. Měl jsem příležitost pro šlechtické rody a jich genealogické sbírky hraběte Jana Dobřenského v Chotěboři a šlechtice Aug. z Docrů ve Šmilkově, jež nyní uloženy v Národním museu, excerpovati více jak 40 far na českém jihu, několik ve středu Čech (Benešov, Poříčí, Vlašim a j. v.). Makuláře výpisků jsem dal do městského musea v Táboře, některé pěkně opsané umístil jsem v archivu zámku Jindřichova Hradce. Bývala to práce ubíjející, v prachu a studených místnostech. Usnadňovala ji přívětivost kněžských bratří, u mnohého až dojmavá v porozumění, a mnohé nálezy po faře rozhozených matričních knih starých. Svým starým očím nevěřil děkan Červenka v Benešově, když jsem mu na půdě za trámy vyšťáral 8 nejstarších matrik, a bohumilický farář Hanzl div mne nezlíbal, když jsem mu všechny knihy seřadil, pěkně vypsal z nich všechna data o Malovcích na Skalici — trápili ho o ně profesori Sedláček, Kolář a ještě jiní. Také ze staré selské instrukce bohumilické, mezi matrikami po věky založené, se potěšil prof. Dr. J. Kalousek. Otiskl je v Českém archivu. V předmluvě ukazuje vřelý pořadatel Selských instrukcí hospodářských, že tato německá kniha rukopisná je nepodařený překlad již bohužel ztraceného českého originálu a že bohumilická fara zachovala tak aspoň stopu snad nejstarší české instrukce hospodářské z konce XV. stol. Nezáviselo tudíž české hospodářství na německém nebo jiném, mělo mezi našimi předky důmyslné a moudré, s časem postupující ekonomy. Tenkrát opětovně mluvil prof. Kalousek se mnou o velikém významu farních archivů a jejich matrik a toužil na zlé poměry tehdejšího režimu, jenž je docela ignoruje: ať už vládního nebo církevního směru. Nikdo se nikdy za Rakouska o ně nestaral,* staré *Patentes vemales* arcibiskupů pražských od r. 1715 málokdy na matriky vzpomněly a nařízení vládní josefínskou starou praxi v jich psaní spíše ztížila, než ulehčila. Plus dala — nařízený jmenný index.

* Na faře v Šebířově u Vožice jako administrátor jsem našel archiv a staré matriky v neužívaném komínu (1894).

Někde už před tím faráři na konci knihy matriční jej založili; většinou však jen pro šlechtické záznamy, po nichž členové urozců se pídili a také in forma nobilium za každý jedním species ducati platívali. Co se řeči týče, psávali matrikáři původně řečí osady: ve smíšených promiscue. Na počátku XVIII. století nařídil arcibiskup pražský Kuenburg do matrik latinu. Příčina nasnadě. Dosa- vade psali nejvíce matriky kostelníci, kantorů. Forma matriky ne- byla předepsána. Nejvíce to byly svázané půlky archů (na délku), takže matrika vypadala jako účetní zápisník: dala se však knězi nebo jeho asistentu snadno vložit do náprsní kapsy, když krácel do filiálního kostela, maje předem ohlášený křest, svatbu. Od let kolem 1715 nastávají formáty veliké, nepraktické: proto také i z osad filiálních kostelů zve farář křty do svého sídla — a přestávají celé průvody kmotrů při křtech, jichž u zámožnějšího křtěnce stávalo až 5 i 8 párů a sluli adstantes, kdežto „na rukou držící pár kmotru- jících“ nazývali se levans, levantes. Knězi a kostelníku, ba i „pacho- latům knězi přísluhujícím“ (ministrantes) odpadly větší příjmy; neboť každý kmotr platíval... Latina zatlačila jazyk osady, skon- čily se naivní poznámky matrikářů, jež staré matriky dosud leckde jako poznámky k místopisům i různým rodopisům uchovaly — matriky staly se suchými daty a někdy tak „vybrané“ latiny. že i znalec řeči Ciceronovy se pozastaví, co asi název znamená. Dotknu se jediného příkladu. Při nemanželských dětech u otce se dříve po česku napsalo: táta odešel do Uher, táta se utopil za kamny v louči, máma neřekla, s kým se pelešila — a ještě jadrněji se za- písovalo — teď napsal farář: filius spurius: čili otec neznám, ne- manželský. Když přestala jesuitská gymnasia, v nichž se latina pře- stovala jako obcovací řeč studujících, zašla znalost latiny a kolem r. 1800, tedy ve válkách, kněží mezi sebou přestali latinsky mluvit, ba našli se někteří, z generálních seminářů, kteří latinsky chabě znali. A teď měl takový kněz napsati křestní list ze staré latinské matriky. Přišel na zápis — filius spurius. Dlouho si hlavy nelámал. Vypsal: Spurný... Proto je v Čechách i na Moravě tolik příjmení tohoto jména. O zápisech z matrik doby josefinské daly by se na- psati pravé rodopisné romány. — Na př.: Roku 1715 19. listopadu byla v Miličíně oddána Františka, dcera rytíře Rudolfa Romwalda (Rombaldi) z Hohimfelsu za Jana Brázdu, kupce loci. Potomci je- jich nazývali se ne Brázdové, ale Rombaldové; jak k tomu došlo,

viděti v matrice dosud. V nedalekých Ješeticích po Jenících-Zásadských r. 1760 koupil tamní svobodnický statek svobodník Louda z nedalekého Oujezdce. Farář ho psal Lauda a když po roce 1800 přišel na statek nový majitel, nepsal ho matrikář Chvátal, jak slul, ale psal dále Lauda, takže se zdá, že tato linie Loudů v Ješeticích ani nevymřela. V letech 1740—1790 nadělali z Dvořáků Bauery nebo Hofbauery, z Dlouhých Langy, z Procházek Spazierery, z Malých Kleiny, z Kočvarů Gotschwary a Gotschwury. Chci podati některé ukázky zápisů z matrik na Tábořsku. Pod zápisem v Neústupově položil při křtu synka panského služebníka kostelník peprnou poznámku: Mnoho hluku, málo vody! Patrně panský neplatili. Jindy napsal: umřela bába z Bašty — a dost. Víc ani slova. Brzy nato: zvonili starému natřasovi ze Sedlečka. Kdo by to měl býti, zase nic. V Arnošovicích psal humorně a hrubě kantor: To úterý po neděli Oculi byl šťastný na k—y den. Tři se za muže dostaly. A teď je píše neruda celým jménem. O mlynáři v Jarši poznamenal: po třetí se ženil a zase moudřej nebyl. To se mu ženitba nelíbila. Nezalíbil se mu v Jesenici ani pan páter: velikonoce jsme měli dlouhý, p. falář stále v kostele zpíval — tedy pater zdlouhavec.

Učitel v Miličíně Matěj Valchář psal matriky r. 1651—1674 jadrnou češtinou se zajímavými poznámkami. Roku 1654, když opravovali věž až do špičky kamennou, vzdechl při pohledu na odvážného kameníka, jak kříž zasazuje do konečného kvádru: nechtěl bych já v té výšce dlíti! Aby ukázal, že umí latinsky, opsal na str. 113 nejstarší matriky seznam knihovny farní takto:

Consignatio librorum ecclesiae miličínensis: Missale priscoantiquum, Prologus in Biblia, libri prophetarum incipit Thobías, Xenophontis opera, Missale ad Requiem antiquum, sermones dominicales, epistolae s. Pauli, Concordantiae, pars biblii usque ad libras Machabaei. incl., liber interpretatoris vanorum nominis Hestaud el legionarius latino-bohemus, Evangelia, Statera prudentis, Exegesis in epistolas s. Pauli, Postila in 8°, Sermones post Pascha, Orationes antiquae in 8°, Postilae in 8°, Testamentum graece et latine, Aristotelis Organum institutionis dialecticae, Scripta Theologiae et philosophiae in 8 libris ad antiquorum modum scripta, libri (alii) majores 12, minores 10. Až na slovař miličínští kněží podle něho na českou knihu si nepotrpěli.

Roku 1660 sestavil Valchář chronogram takto: Hoc anno concludere pacem principes christiani. Korunu své latině postavil již před tím, opsav do matriční knihy věru významné Passio:

Domini nostri Jesu Christi secundum Lutherum:

Imperator: Regnum meum non est de hoc mundo.

Turca: Nonne scis, quia potestatem habeo dimittere te?

Rex Franciae: Prophetiza nobis, quis est qui te percussit.

Rex Hispaniae: Scio.

Rex Sueciae: Principes Cui tradiderunt te mihi, quid fecisti?

Rex Daniae: Et dabant ei alaphas . . .

Regnum neapolitanum: Non in die festo, ne tumultus fiat in populo.

Boemia: Descendat nunc de cruce et credimus ei.

Regnum Hungariae: Audito illo magis timuit.

Germania: Vocatum est nomen eius Haceldama.

Urbes imperiales: Tolle, tolle, crucifige eum . . .

Cathalonia: Hunc invenimus subvertentem gentem nostram.

Holandia: Eius livore sanati sumus.

Helveti czvingliani: Nos habemus legem et secundum legem debet mori.

Helveti catholici: Non habemus regem nisi caesarem.

Germani calvinisti: Audistis blasphemiam, quid egemus adhuc testibus.

Germani lutherani: Expeditus est unus homs moriaturque pro populo.

Lector moguntinus: Innocens sum a sanguine huius iusti.

Lector trevirensis: Si male locutus sum, testimonium perhibe.

Lector coloniensis: Ecce appropinquat, qui te tradet.

Lector Bavariae: Ad quid perditio haec.

Lector Saxoniae: Nihil mihi de iusto illo, multa enim passus propter illum.

Lector Brandenburg: Quid est veritas?

Lector Palatinus: Ave rabbi.

Princeps Holstein: Herodes et Pilatus facti sunt amici ad invicem . . .

Dux Steyburg iunior: Relicta sindone auffugit undus.

Dux Poispondinus: Non scribas rex Judaeorum.

Dux Simeranus: Quid vultis mihi dare?

Dux Carsius: Erat quidam insignis propter venditionem missus in carcerem.

Landgraf Hessiae: Si non erat malefactor, non tibi tradidissemus eum.

Landgraf Darmstadt: Mulier nescis, quid dicis.

Marchis Duxtacy(?): Reus est mortis.

Marchis Budensis: Dederunt in escam meam fel.

Archiepiscopus Salisburg: Et si omnes in te scandali zabuntur, ego non scand.

Archiepiscopus Magdeburg: Inclinato capite emisit Spiritum.

Episcopus Haldestensis: Unus militum latus eius aperuit.

Episcopus Verdensis: Consumatum est.

Episcopus Mindensis: Amice, ad quid venisti?

Episcopus Osnaburg: Simon est possibile, ut transeat a me calia iste, nisifibam, fiat . . .

Episcopus Monateriensis: Tauri pingues obsiderunt me.

Episcopus Paderborn: Factus in agonia prolixius orabat.
 Episcopus Hildeheim: Unum a dextris et unum a sinistris.
 Episcopus Leodiensis: Cum gustasset, noluit bibere.
 Episcopus Constadiensis: Diviserunt sibi vestimenta mea.
 Episcopus Busibiensis: Joseph ab Aramathia nomine.
 Episcopus Argentinensis: Advoluerunt lapidem ad ostium monumenti.
 Episcopus Spirensis: Tamquam ad latronem existis cum fustibus et armis. (Tré rčení úplně nečitelné) ...*

Trochu podivné stanovisko své víry vyjádřil r. 1670 delší polemickou písní, snad té doby v Miličíně známou, neboť v městě ku podivu vždycky lze znamenati jakési úchytky od všeobecného náboženského smýšlení. Jde tu o nějakou starobratrskou kantilenu.

1. U rozličných Otce národech,
myslech, jazycích i lidech,
jsau vždy, jimž odporné není
evangelické učení. —	6. Když jakékoli učení
zdá se těžké k pochopení,
z příkladů jemnější bývá
a schopnější rozum mívá.
2. Kristus od Otce věčného
jest mistr a z mysli jeho,
kdež vzal, učil učení,
nad něž jistějšího není.	7. Kdož znovu zrozený není
z vody a Ducha svatého,
v tom jest smutné zaslepení
a nemá světla božského.
3. Bez narození nového
z vody a Ducha svatého,
nelze do nebe přijíti
(aniž) v tom naději míti.	8. Smrt ukrutná Krista Pána
není nadarmo konána,
skrze ní věčného spasení
docházejí všichni věrní.
4. Kristus v sebe věřícího,
nezamítá nižádného,
ale všechněm život dává
a spravedlností odívá.	9. Jaké strom povahy bývá,
takové ovoce mívá,
libé pochází z dobrého,
nechutné z pokaženého.
5. Když zjevně vyznati Krista
nesmíme, je věc jistá,
že při nás dokonalosti
žádné není a stálosti.	10. Jakž strom ohněm zkažen bývá,
kterýž zlé ovoce mívá,
tak i falešné učení
hyne a s časem se mění.

Jeho nástupce připsal k r. 1678: Tuto sme měli velmi neveselý svátky, nebo od 6. Aprilis, jakž jest středa. Zelený čtvrtek, Veliký pátek, Bílou sobotu, sníh se metl, přes celý svátky ležel tak, že sme ledva z domu mohli vyjít. Potomně po sněhu sejítí přišel dešť, asi tři neděle pořád. Tu opět nemohli lidé seti a to seti se táhlo skoro až do sv. Ducha. Šak pomahej P. Bůh!

* Cf. něco podobného v ČČM 1899, 324.

O moru r. 1680, kdy v Miličíně pochováno 346 lidí (třetina osady!), psal matrikář v Chotovínách: Tu morovou ránu pro nepravosti lidské na Českou zem dopustil P. Bůh a počátek svůj vzala z příjezdu Leopolda císaře do Pražských měst. Toho roku v Praze přes 20.000 výborného lidu zhynulo, v městečku Miličíně samotném za krátký čas měsíce 50 lidí i s farářem (Bohuslav Bylina z Lipovce † 26. VII. 1680).

Nejpodařeněji se čtou zápisy v matrikách o vojsku. Mezi lety 1661 až 1761, tedy za sto let táhlo Miličínem na 300 regimentů: městečko leželo na spojnici Praha-Vídeň. Jak se měšťanům při průtazích vedlo, zřejmě ze staré agendy, v níž zapsáno dlouhé modlení a s litanii: V čas vojanských nepokojů, dyž panujou durcheňky. Názyvy pluků v matrikách často jen uhodneme. Pan soldat urozený Jindřich Šašovec r. 1661 od rekrmentu Petrovského. Člověk by myslil, že to byl Petrovský. Ale zatím z té doby známe pluk Pettan. Často čteme reg. Emanueliš = Emanuela Savojského. Měli v Miličíně vojáci, důstojníci kopulací, křtiny a pohřby. Důstojnické zápisy farář protahoval jako šlechtické, každý byl urozený pán, nevěsta ctná, počestná a urozená slečna (cherula). Jinak u řadových vojáků. Roku 1758 pyrotechna (dělostřelec) regimentu Forkacz Lujs Esveda (snad moravský Nezbeda) oženil se dnes (23./6.) opilý s opilou Marjánou ze mlýna v Borku. Ženicha museli držeti a já musil copulírovati, píše smutně farář. Za svědky stáli důstojníci. Jiný zápis: Josef Lechký, voják z Rajtrrekrmentu, odavky měl s Annou Hekeovou v noci, ráno odjeli. Nildedit = nezaplatil (1761). O vojenském děcku při křtu zapsáno: Vojanďa Marjána, měla tu dítě.

Dr. Vlad. A. Macourek:

Počátky katolické restaurace na Moravě za biskupa Prusinovského.

(Pokračování.)

Současné názory o synodě olomoucké.

Bylo po synodě, která vzbudila tolik pozornosti a zájmu, hněvu i nadějného očekávání. Bezprostřední názory na ni dalece se rozcházejí, a to i v prostředí katolickém.

Příjezd jesuitů z Vídně a z Prahy svědčí o tom, že tito synodě přikládali rozhodně větší význam než pouze místní. Chtěli na ní využítí jedinečné příležitosti uplatnit se pro své cíle, která jinde se tou dobou nenaskýkala. Viděli v synodě jeden s nečetných a při tom v nekatolických zemích zcela mimořádných bodů, kde jim bylo možno nasadit páku postupné katolické reformace i protireformace. Byli také nejspokojenější s výsledkem synody a největšími optimisty v jejím pozorování. Tak v červnu 1568. psal pražský rektor Blysssem generálovi do Říma, že po šťastném průběhu synody brzy bude se dařit katolické církvi na Moravě lépe. Zdůraznil zejména přijetí synodálních statut, v nichž obsažena jsou ustanovení tridentského koncilu.²¹¹ Pro sebe měli jesuité ze synody prospěch, že jim byla dobrou reklamou v tom smyslu, že známost o jejich přednostech vnikla a rozšířila se do vrstev jim ze kteréhokoliv důvodu uzavřených neb nepříznivých.²¹²

Zcela jinak posuzoval synodu pražský arcibiskup Antonín Prus z Mohelnice, jenž na ni vyslal M. Havla Gelasta Vodňanského.²¹³ V listě nunciovi papežskému ze dne 9. září 1568 brání se proti výtkám, že v Čechách synody nesvolává, tím, že by synoda taková nejen nepřinesla užitku, ale že by se jí náboženský stav v zemi ještě zhoršil, jak tomu jest na Moravě. Popírá správnost zpráv, které vychvalují papeži náboženský smír a svornost na Moravě jakožto užitek a výsledek minulé synody. Přál by si rovněž konati synodu, ale ke vzdělání, ne však k boření (*ad aedificationem, non ad destructionem*).²¹⁴ Odmyslíme-li si z tohoto listu příchuť revnivosti mezi arcibiskupem a Prusinovským, můžeme z ní souditi alespoň tolik, že nějaký velký, okamžitý úspěch a užitek ze synody asi nebyl. Zhoršení dosavadního stavu mohlo nastati jedině změnou v jednání podrážděných stavovských kolátorů s klérem nebo v poměru jejich k biskupovi,²¹⁵ nemáme však o tom průkazných dokladů pro toto domnění.

Smýšlení a náladu kněžstva samého charakterisuje všechno jeho chování a vystupování na synodě, jeho naprostá pasivnost při ní.

²¹¹ Kroess I. 328—329.

²¹² Schmidl I. 264.

²¹³ Gindely, Brüder II. 51. — Sr. str. 130/0³.

²¹⁴ Borový, Brus str. 87. a Dodatek č. 18.

²¹⁵ O součinnosti jejich při provádění statut nebylo řeči. Gindely, Brüder II. 50.

Zachycuje ji a vystihuje i úsudek kanovníka Urbana o synodě. Z něho jest patrné, že reformní snahy biskupovy ani ve sboru vlastní jeho kapituly nenalézaly ohlasu a pochopení. Když bratr Nikodém spolu s protestantským mistrem Jiřím Kořiským navštívil kanovníka Urbana, vyjádřil se tento o synodě velmi rozmrzele a označil ji za dílo biskupovy slávychtivosti, ctižádosti i panovačnosti. Proto hlavní její ustanovení jest, aby všichni ve všem biskupa poslouchali. Odměnou za ni má Prusinovskému býti klobouk kardinálský. Je však i biskup sám velmi zklamán celým svým podnikem, neboť pro neúčast stavů a malý počet kněží nebyl příliš slavný. Dal by nyní za to mnoho, kdyby synody vůbec nebyl začínal. „Nás všech (biskup) mrzí, leccos začíná a nic se mu nedaří.“ řekl Urban dále velmi příznačně. Sám ovšem kanovník tento byl mlčky luteránem a netajil se před svými hosty tím, že chce se vzdáti kněžství a odejít z Olomouce rozezlen nad tím, že biskup mu nedovolil držeti žádné kuchařky, nýbrž jen kuchaře.²¹⁶ Podobně jako kanovník Urban soudil o synodě také bratrský zpravodaj. V celém jeho líčení je zřejmá snaha ukázati marnivou okázalost, ba směšnost a při tom bezvýslednost celé synody. Tvrdí, že i mezi lidem biskupovo počínání sklízelo jen posměch a vtipy. Bratři vůbec zaujali k synodě stanovisko zcela odmítavé, záporné a ignorující. Vlastnímu jednání jejímu nepřikládali významu, a proto bratrský účastník na zapřenou sledoval spíše jen vnější jeho okolnosti a příhody a jeho prostředí. S tímto stanoviskem Bratří také úplně souhlasí, že Blahoslav rozhodně odmítl rozmluvu, kterou několik neděl po synodě biskup si přál s ním míti²¹⁷.

Zcela jiné bylo stanovisko utrakvistického kněze Brodského k biskupovi i synodě. Na základě vlastní jeho zprávy, kterou rozesílal všude, kde se mu to zdálo dobré,²¹⁸ se zdá, že jak Nikodém, tak jesuité dodali ve svých záznamech jeho vystupování na synodě zbytečné přikrostiti,²¹⁹ plynoucí více z vlastního pojetí. V literatuře setkáváme se všeobecně s míněním, že následkem své nevědomosti a nepatrného vzdělání sehrál svou úlohu jakožto zástupce utrakvismu

²¹⁶ Bratrský archiv X. 407a.

²¹⁷ Gindely, Brüder II. 50.

²¹⁸ Bratrský archiv X. f. 408a.

²¹⁹ Možnost, že by zpráva ta byla určena především jako relace panu z Pernštejna, by ovšem jinak vysvětlovala umírněný její tón.

na synodě velmi uboze.²²⁰ Přiznává ovšem vícekrátě sám, že bez přítomnosti, rady a pomoci jiných svých souvěrců nestačí na obhájení svého názoru proti odpůrcům tak četným a učeným,²²¹ ale jeho meritorní zájem na celé synodě, jenž zračí se v jeho věcné zprávě, v níž výstižně zachycuje i přední ustanovení synodálních statut, nesvědčí o nedostatku intelligence. Jeho prohlášení k biskupovi je sice v každém případě výmluvou, hledající zcela pochopitelně východisko z trapné a nepříjemné situace, a to především v bodě prvním vzhledem k tomu, že jeho obročí bylo přece na panství katolíka a dobrého přítele biskupova. Než je rozhodně více než výmluvou; je to vytýčení zásadního stanoviska, odmítajícího zúčastniti se činně synody takové, jak biskup ji chápal a chtěl a jak skutečně byla konána, synody podle pojetí katolického. Protestace Brodského je značně prodchnuta protestantským duchem. Autor její měl na mysli náboženské disputace založené na naprosté subjektivní svobodě a úplné rovnosti obou stran, jež zejména v Německu v době reformace staly se obvyklými. Odtud jeho požadavek nestranných rozhodčích soudců, poněvadž nějakého autoritativního rozhodování církevního, objektivně závazného, neuznával. Je dále příznačné pro protestantské nazírání Brodského, že světským činitelům mocenským připouští docela i rozhodující moc ve věcech svědomí, takže v tomto případě bez svolení, rozkazu a přítomnosti stavů nelze v náboženském ohledu ničeho měniti neb ustanoviti, ba ani o náboženství veřejně mluvíti a disputovati.²²² Strany podobojí nebylo ovšem výslovně na synodě dotýkáno, ale pochopitelně cítil se Brodský přece jen postižen četnými zmínkami o kacírství, když na synodě „za bludné a kacíře se potupovali všichni, kteří nejsou v poslušenství církve římské a s ní v učení a v rádech se nesrovnávají“.²²³ Tomuto pojetí se ovšem Brodský bránil, neboť jméno kacíře bylo i utrakvistovi klonícímu se k protestantismu urážkou. — Příklad Brodského na synodě je výbornou ilustrací toho,

²²⁰ Gindely, Brüder II. 50, Dudík, Statuten 10—11, Kameníček, Sněmy III. 416?, Kroess I. 327.

²²¹ Sr. str. 135—136, Dudík, Statuten 90—91. Bratrský archiv X. 405a, 408a, 414b, 418b.

²²² Podobně prohlásila pražská konsistoř podobojí, že bez svolení stavů podobojí ničeho u věcech náboženských nehodlá měniti a z toho důvodu vrátila r. 1564 arcibiskupu balíček spisů obsahujících dekrety tridentské a povolení kalicha. Gindely, Brüder II, 12, 17.

²²³ Bratrský archiv X. f. 408b, 410b.

že český utrakvismus v II. polovině 16. století byl již příliš protestantský a katolicismus, alespoň v nejvyšším představiteli svém na Moravě a v nejbližším, rozhodujícím jeho okruhu a okolí, příliš vyhraněn, neústupen a ve smyslu Tridentina zreformován, než aby bylo mohlo dojít na zemské synodě mezi nimi k nějakému sblížení a smíru. Smírem tímto biskup nepochybně rozuměl jen návrat země ke katolicismu, Brodský a jemu podobní dohodu vyznání na základě diskuse a vzájemných ústupků, pokud oboustranné projevy o dosažení náboženské svornosti a jednoty v zemi při této příležitosti vůbec lze brát doslova. Případ Brodského i naprostá nepřístupnost Bratří ukazují, že naděje na zjednodušení spletilé náboženské mosaiky moravské, pokud se k synodě více nebo méně připínaly, splněny býti nemohly a nebyly. (Pokračování.)

Z francouzských relací o českém povstání. (1618—1622.)

Z francouzských archivů podává P. Augustin Neumann, O. S. A.
(Část další.)

117.

Dumaurier k p. z Puysieux.

Skleslost Holanďanů po české porážce. Bratr Bedřichův stále v Holandsku a nepomýšlí na odjezd.

Prosinec, 5, 1620, Haag.

(Ms. frç. 15.959, fol. 450a.)

A cette (heure) que ces cy sont un peu humiliez par ce coup de Bohesme, a la premiere occasion avec le velours* je prendray sujet de faire l'office qui m'a esté commandé par Sa Majesté en faveur de ce bon prince, monsieur l'electeur de Cologne.

N. B.) Nous avons tous iours icy le frere de l'electeur palatin, qui en cette confusion d'affaires ne parle point d'en partir.

* Stavové holandští.

Z pamětního spisu podaného „Unii“ králi
Ludvíkovi XIII.

České povstání slouží císaři za záminku k rozšíření španěl. moci na újmu říše, jak ukazuje tažení Spínolovo do Falce. Unie nedovolí zapalovati v Německu k vůli Čechám. Stala-li se císaři křivda stran české koruny, je to vinou Čech a nikoliv Falce, která nemůže nevinně trpěti.

[Před 7. prosincem, 1620.]

(Ms. frç. 3972, fol. 249b-251a.)

[Extraict des instructions qui ont esté envoyées par Messieurs les princes unis de l'Empire au Sr. de Borstel avec lettres au roy en creance sur luy. Les instructions et lettres signées dictes de Messieurs les ducs de deux ponts, marquis d'Anspach, duc de Wirtemberg et marquis de Bade.]

Il est bien vray qu'on tasche de couvrir ceste hostile aggression du pretexte de differend de Boheme,** et du nom et de l'autorité impériale, mais en effect c'est pour avancer et esleur de plus en plus les fondementz de la monarchie d'Espagne de sy long temps projecté au grand prejudice de toutes les autres, et. speciallement celle de France, mais sur tout a l'affoiblissement et a la ruyne du St. Empire.

Et encores que lesdicts princes ne se soient autrement proposé[s] de s'interesser en ladicte affaire de Boheme, sinon en temps qu'on en veut faire rejallir sur eux et sur ledict St. Empire telz et semblables inconveniens du tout insupportables . . .

Et ne puis trouver estrange, sy lesdicts seigneurs, princes ensembles les autres états de l'Empire unis avec eux ne peuvent souffrir que soubz ombre du differend de Boheme on attise un feu sy dangereux au beau milieu de l'Allemagne. Leurs raisons ont esté représentées a Ulm a Messieurs les ambassadeurs de France et a l'empereur mesme estant sy bien fondées que nul exempl de partialité n'y peut trouver a redire, quand ce ne seroit que pour avoir Sa Maiesté impériale mesme faict asseurer lesdicts princes et estats unis en leur assemblée tenus a Nuremberg au mois de Novembre dernier par le comte de Zollern, son ambassadeur, envoyé vers eux a cet effect, qu'elle n'entendoit en façon quelconque troubler l'Empire, ny molester aucun desdicts unis a l'occasion dudict differend de Boheme, ce qui est aussy de soy mesme tres equitable, veu que c'est un effect particulier de la maison d'Autriche, dans lequel l'Empire ne doit estre envelopé soubz couleur de l'autorité impériale qui doibt estre employée a la conservation, non a la perturbation

** Tažení Spínolovo do Porýní a hlavně do Falce.

dudict. Empire, que s'il a esté faict quelque tort a Sadicte Maiesté a cause de la couronne de Boheme, cela doibt estre imputé aux estatx dudict royaume qui ont procedé a l'abdigation (sic), non au Palatinat qui en est innocent et ne peut estre attaque ny par tiltre de represailles, ny autrement, sans violer auparavant lesdictes constitutions et lois fondamentales.

119.

Z listu krále Ludvíka XIII. k vídeňské legaci
francouzské.

*Nemá přesných zpráv o pádu Prahy, ale pro Bedřicha i protestanty
to bude bolestné. Císaři to prospěje, ale měl by uzavřít čestný mír
k ušetření další krve.*

Prosinec, 7, 1620, Paříž.
(Ms. frç. fol. 246b—247a.)

... ie me defie que l'accident survenu depuis dont plusieurs advis sont venuz par divers endroictz sans que i'en aye encores rien de vous de l'entrée dans Prague du duc de Bavières et d'une de faicte notable qui a precede, n'apporte du changement aux affaires et a la disposition des espritz, car veritablement ce seroit un coup tres sensible et important a la cause des protestants, de l'electeur palatin et de ses associez, comme d'autre costé grandement favorable et avantageux, et celles de l'empereur lequel neantmoins eu ceste prosperité et bonheur de ses armes, sy les autres y monstroient inclination, devroit faire plus tost un accord honorable et avec sa dignité ainsy que les sages princes ont accoustumé de faire tant pour espargner le sang du peuple chretien que pour ne couvre le re chef, les varietez et les hazards de la fortune...

120.

Tillieres k p. z Puysieux.

Dojem v Anglii po pádu Prahy. Žuřivost puritánů.

Prosinec, 13, 1620, Londýn.
(Tamže, Ms. frç. 15.988, fol. 543a—544b.)

Monsieur,

Ceux, que je vous ay mandé, par ma derniere depesche, preveoir que les Estatx ne se tiendroient point, avoient fort bien jugé, car j'ay appris depuis qu'ilz s'en alloient differéz pour un moys sans la victoire du duc de Bavières, ce qui estoit asseurement un essay, affin de ne les tenir, mais ce roy en conduisoit la rupture de ceste sorte, qu'il a des Puritains, qu'il scait les desirs passionnement tant

pour le bien, qu'ilz en esperent dans le royaume, qu'aussy affin d'ayder les affaires d'Allemagne. La faction d'Espagne avoit pratiqué ceste remise par la voye de la comtesse de Bouquiquan (sic), mere du marquis de Bouquiquan, a qui tout est de bonne prise, mais la lascheté de ce roy en estoit le principal instrument. Depuis les nouvelles de Boheme il semble, que lesdicts Estatz se sont reveilléz, chascun les a pris selon ses passions et interestz.

Ce roy et le prince de Valles en ont temoigné peu de ressentement, aucuns l'attribuent a sagesse. Pour moy, je luy donne le nom d'insensibilité. Les protestans en ont esté faschéz, les Puritains des-espérer, les catholiques resiouis, si les maux domestiquez, qui les pressent leur peuvent permettre de se resiouir des choses estrangeres, parce qu'ilz esperent du soulagement de tout ce qui reussit a l'avantage de la religion catholique. Ceste nouvelle n'advantager les pretentions de ce roy dans les Estatz parce que les Puritains le chargeant de tout le mal, qui est arrivé en ceste affaire, s'irritent l'esprit contre luy et choisiront plus tost de s'en vanger que d'en faire reussir quelque bien, ce qui fait juger, qu'ausdicts Estatz il y aura beaucoup de contraste et peu de fruit, outre que ce roy ne temoigne desirer pour les brouilleries estrangeres perdre ny sa sorte de vie acoustumée, ny ses prerogatives, et le peuple n'est pas resolu de bailler son bien et n'en tirer pour soy aucun avantage.

Plus je m'enquiers du Sr. Granier. plus je recognois. que la seule religion l'amenoit icy et non les affaires d'Estat. La pratique qu'il a eue avec Mr. de Mayerne n'a esté pour autre subject que pour le placer aupres de quelques enfans de bonne maison, ce qu'il n'avoit tant fait pour le particulier de l'homme, car il ne le cognoissoit comme pour la priere d'aucuns de ses amys de par de la, qui luy avoient recommandé. Il est en peine d'une lettre que a escrit Mr. Herbert, par laquelle il luy mande, que Mss. du conseil le taxent d'avoir failly en ceste occasion chose, dont je vous proteste ne m'estre aperceu. Ledict Sr. Herbert l'a aussy escrit a ce roy, et que l'on l'avoit pris pour estre venu en France. Il me semble Monsieur, qu'il sera bon pour n'aigrir rien d'estouffer ce bruit, qui court fort en ceste ville. Mons. l'ambassadeur de Savoye me vint hier veoir et paroist par son discours, qu'il a entendu, qu'a ce vallet du prince de Valles on n'ayt desseing de prier aucun ambassadeur, soit pour la competence d'Espagne et de France, soit dans... (nečitelné) tristesse ou ilz sont. Ilz veillent faire ceste action(s) la moins publique, qu'ilz pourront son sentiment sur ceste occurence, est que comme la France n'aura subject de se louer d'eux, qu'aussy il luy semble, qu'elle n'aura occasion de rompre, mais il m'a assuré, que le comte de Gondomar estoit apres pour procurer, que luy et moy seulz ne fussions priez, qui seroit au lieu de recompenser ce qui s'est passé nous mettre en egualité manifeste. Je vous supplie (de)

me mander ce que je pourray, affin que cela n'arrive, mais on ne peult asseurer de rien en ce pais, lequel plus je vais cognoissant, il me semble n'avoir jamais ouy parler d'un tel, ny ou l'on se conduisse avec moins de prudence. La faute en vient de celuy qui le gouverne, qui ne veult autre chose, si non vivre, comme il a fait en paix, aller a la chasse et jouir de son favory en un lieu escarté, ou la vie des hommes ne luy puisse reprocher sa vie tellement, que j'ay tres mauvaise opinion de l'assistance, qu'il donnera a son gendre, que mesme les Estatz se tiendroient d'autant que le peu d'estime, qu'en fait le peuple et le peu d'amitié, qu'il luy porte, empeschent qu'ilz ne contribuent de bonne volonté encores, qu'ilz soient affectionnéz a la cause, outre que l'Angleterre n'est garnie d'argent comme elle l'a esté autre fois. Je cr[o]y, que les Huguenotz de France sçavent bien cela, et qu'ilz se servent du nom d'Angleterre comme d'un espouvantail, mais qu'au fondz il[z] en esperent peu ou rien du tout. S'ilz se tiennent au dernier, ilz ne seront trompéz.

Ce roy est malade, et comme l'on dit, des gouttes. Cela ne l'empesche de bien boire, affin de se delivrer de tout soin.

Mons. le comte de Gondomar non sellement n'oze sortir par les rues depuis ses nouvelles de la prise de Prague, mais mesme il luy a fallu bailler des gardes dans sa maison pour l'empescher de la furie des Puritains. Encores ne scait en avec tout cela ce qui en arrivera.

Je prie Dieu, Monsieur, qu'il vous ayt en sa santé et digne garde.
Escrit a Londres, le 13. jour de Decembre, 1620.

Vostre tres humble serviteur

Tilliers.

(*Pokračování.*)

Josef Vojáček:

Osová,

zaniklá ves na panství a okrese novobenateckém.

V topografickém slovníku Čech — Ort a Sládek — nenalzáme tohoto jména vůbec; v historickomístopisném slovníku Sedláčkově na str. 929 čteme: „Úsová, Vusová, v starší době též Húsová, někdy ves v okolí Benátek, v XVI. století pustá. Po ní psali se Húsovcí ze Všejan, jichž předek byl Milota (1401).“

V děkanském archivu v Lysé nad Labem jest urbář panství lyského z r. 1553, a v něm se dočteme, že věřící z Osové čili na „Pa-

hourku“ faráři do Lysé odváděli ročně 11 strychů žita a platili 2 kopy 23 grošů českých.

Podle generální visitace panství benátského byla r. 1654 osada úplně pustá, ale patřivalo k ní 200 strychů polí, která byla takto rozdělena: při jednom statku bylo 100 korců, při druhém 40, dvě chalupy měly po 18 a dvě po 12 korcích.

Kde měli bychom bývalé osady Osové hledati?

Vesnice Stará Lysá jest potokem rozdělena ve dvě a doposud se říká první části na levém břehu potoka (u školy) „ves“ — kdežto za potokem na pravém břehu se vůbec říká „na Pahourku“. Asi v letech 1880 horlivý archeolog a ředitel cukrovaru v Litoli u Lysé, p. Požárecký, v úseku mezi strouhou, silnicí a vpravo cestou do Předměřic vykopal základy selských stavení, která lehla popelem, jak dokazovaly různé oharky a spálené obilí. Zdali svůj nález někde popsal, není mi známo.

Tvrzení, že nynější osada „Čihadla“ stojí na místě bývalé Osové, není odůvodněno ani pravděpodobno; už podle místopisného názvu „Kopec“, kde Čihadla teprve v XVIII. století vznikala. Příjmení „Vosovský“ vyskytuje se též ve zbytcích purkrechtní knihy lysské ze XVI. století.

Více najdeme o „Vosové“ v I. knize purkrechtní ze vsi Staré Lysé v archivu okres. soudu v Nových Benátkách.

Poslední zápisy na konci knihy týkají se Vosové. Ale je tu zápisků jen 5! Možno, že onou šestou usedlostí osovskou jest statek Jana Rezáče, ježž na posledním uvádím místě; ale Vosová tam pojmenována není a zápis jest na foliu 24, jako by ten statek býval ve „vsi“.

Snad se ještě jednou vyskytne horlivec a starožitností milovník, jenž by se pokusil ssutiny Osové hledati.

Výpis z Purkrechtní knihy č. 1, vsi Staré Lysé u okres. soudu v Nových Benátkách:

*

Tamtéž: I. kniha č. 1, fol. 55; II. kniha č. 19, fol. 40.

Vít Křížův.

Já Jindřich starší z Donína, na Benátkách, jakož jsem od několika let pronajal chalupu svou ve vsi Vosovy *Ľáclavu Křížovému*, poddanému svému — i dožádal jest se mne, abych ji jemu dč-

dičně i budoucím a potomkům jeho dal, že mi každého roku ročního platu dávati bude i budoucí jeho 40 grošů českých. Tímto zápisem jemu ji dávám, k tomu přidám rolí 3 kopy záhonů (t. j. 15 korců), aby mohl volněji platiti. Stalo se léta P. 1592 v pátek po novém létě.

L. 1602 *Vávra Hájek* ten grunt, po ohni spáleniště — za hejtmana z Milštejnu — od Kateřiny Křížovy za 33 kop koupil.

L. 1610 *Vávra Hájek* předstoupil před urozeného pána Věnka Bukovského z Hustiřan, hejtmana benáteckého, že grunt svůj prodal synovi vlastnímu *Řehořovi Hájkovi* za 26 kop míš.

L. 1612 koupil ten grunt *Václav Kočkův* za 26 kop míš. a r. 1614 zase Jan Schneider.

Podle další knihy č. 19 z r. 1622 *Petr Krejčí* byl majitelem gruntu, z něhož bývalému hospodáři *Řehoři Hájkovi* z Jiřic odváděl plat. V letech 1626 a 1627 neplatil nic. Roku 1633 za hejtmana *Gryšla z Gryšlav* koupil ten grunt s 5 kopami záhonů za 130 kop m. *Mikuláš Zánovský*. Jest pustý.

*

Tamtéž: I. kniha č. 1, fol. 58; II. kniha č. 19, fol. 42; IV. kniha č. 22, fol. 21:

J a n H o š e k.

jako předešlý — měl pronajatou chalupu ve „Vosový“ a roku 1592 koupil ji od p. Jindřicha z Donína za roční plat „dvě kopě“. Nejasno, zda souvisí další zápis:

L. 1596 od Jana Hoška sirotků koupil sobě statek a *krěmu* ve vsi Staré Lysé — se svolením Jindřicha staršího z Donína — *Jan Honczův* za 70 kop míš. Byly tam 4 krávy.

L. 1600 koupil tu chalupu za starou cenu *Tomáš Berger* a platil až do r. 1611. Roku 1614 platil *Svatoš Kočka*.

Trh o krěmu: L. 1626 v pondělí den památný sv. Tří králů *Václav Kočka* prodal krěmu švagrovi svému *Řehořovi Hájkovi* se 6 kopami záhonů (t. j. 30 korců) rolí za 130 kop míš., zavdal 50 kop a ročně splácel 3 kopy míš. Stalo se v přítomnosti konšela starolysského *Šimona Mušky*. Dne 24. Januara 16... (26) potvrdil Jan Czeller z Rosenthalu.

Roku 1630 za hejtmana *Frydrycha de Matta* koupil Grunt za 205

kop Matěj Poděbradský a r. 1633 za 200 kop Matěj Králíček. Jest pustý.

Roku 1680 byla chalupa po Janu Poděbradským dokonce pustá.

*

Purkrechtní kniha ze vsi Staré Lysé v archivu okresního soudu v Nových Benátkách: I. kniha č. 1, fol. 62:

Statek nebožtíka J a n a V á c l a v í k a.

Roku 1568 koupil *Matěj* za 120 kop, — zaplacen zouplna.

L. 1590 zdědil statek *Jakub Václavíkův* a bratrovi Janovi zaplatil 20 kop. Ten „Kuba“ platil do r. 1595, kdež zápisy končí; další souvislosti nelze zjistiti.

*

I. kniha č. 1, fol. 70:

J a n í č e k.

Koupil, jak se r. 1568 ve starých spisech shledalo, od *Vaňka Karla* chalupu za 50 kop a měl ji zaplacenou. L. 1571 *Havel Volák* ji koupil od macechy Alžběty po zemřelém Janíčkovi za 50 kop. Byla tam kráva, jalovice a koza. V hospodě byl dluh po Janíčkovi — 1 kopa. Platil do r. 1584.

L. 1584 *Mach, hajnej Vojtěchů* koupil chalupu zase za 50 kop. ale zemřel r. 1591. Pak po dvě léta platila vdova *Alžběta Machová*.

L. 1593 — za Jindřicha staršího z Donína koupil tu chalupu *Jan Sobotka* ze vsi Mlady — ve vsi *Posový* za 80 kop. Byla tam zbroj, přední kus.

L. 1610 — za hejtmana Ledeckého z Granova — koupil chalupu za 70 kop *Jakub Stoklasa*.

Bez další určité souvislosti.

*

Tamtéž I. kniha č. 1, fol. 87:

J i ř í č e k.

L. 1568 shledalo se ve starých registrech, že Jiříček koupil od vdovy po Adamovi *Liznarovi* statek za 38 kop a že jest položil za ten statek 36 kop a ty jsou vyzdviženy, co komu z nich náleželo, krom v truhlici leží 7 kop a ještě zůstává doplatiti za ten statek 2 kopy; všecka spravedlnost náleží Anně, sirotku nebožtíka Adama.

Jiříček podle všeho brzy umřel, neboť r. 1569 složila Jiříčková v soudě 2 kopy. Ty jsou dány do truhlice Anně, sirotku *nebožtíka Žida* — to byl ten Adam Liznar — a tak tomu sirotku leží v truhlici 9 kop a tak Jiříčková ten statek docela a zouplna zaplatila a není za něj žádnému nic dlužna.

Souvislost další se nenalézá.

*

Tamtéž II. kniha č. 19, fol. 24; IV. kniha č. 22, fol. 21:

Statek Anny, vdovy po zemřelém Janu Řezáčovi.

Jest zápis z roku 1622, mnoho-li platí a platiti má. Roku 1634 koupil grunt Jiřík Svačka. Bylo tu 6 kop záhonů, z nichž 2½ ose-
tých. Dole poznámka: Jest pustý. Roku 1680 byl grunt dokonce
pustý.

Prof. Ant. Novák:

Víra Táborů.

(*Pokračování z minulého ročníku.*)

Této víry jim však Rokycana nechtěl přiznati bez náležitého ob-
jasnění termínů „posvátně, duchovně, mocně a pravě“, kterých
prý Táboři užívají ve smyslu pikartském. Ti se hájili, že jimi chtěli
jen zameziti hrubému výkladu, že Bohu kosti lámou, když přelo-
mují svátost velebnou.²⁴ Rokycana žádal, aby přistoupili na to, že
Kristus jest ve svátosti přítomen nejen duchovně, t. j. milostmi svý-
mi, svátostně a obrazně, nýbrž skutečným tělem svým přirozeným
a oslaveným, kterým vstal z mrtvých. K této formulaci Táboři svo-
liti nechtěli, leda by se rozlišila dvojí přirozenost Kristova, t. j.
pozemská a nebeská.²⁵ Z toho povstal opět dlouhý spor. Proti vý-
kladu Rokycanovu, že konsekrační slova Kristova vztahovala se na
přepodstatněný chléb, dokazovali Táboři, že Kristus slovem „kte-
ré“ mínil přirozené tělo své a ne chléb, jež držel v ruce. Proto,
když ke konci se ptal Rokycana Táborů, zda přistupují na jeho
formulaci víry, odpověděli, že se jim nezdá, aby lid křesťanský byl
obtížen takovou vírou.

²⁴ Staré letopisy české, str. 133.

²⁵ Lze tu pozorovati ohlas usnesení klatovského z r. 1424.

Tak v hlavní otázce se obě strany opět nesjednotily. Táboři zůstávají v celku na víře z let dvacátých, vybudované na zásadě stanovené Biskupcem, že totéž tělo Kristovo, které jest v nebesích, nemůže býti ve svátosti.²⁶ Ale nevyvozují již důsledků z této zásady, nemluví více o remanenci chleba ani o adoraci, jen aby nenařazili. Tento jejich úmysl postihl Rokycana, a aby jejich nauku o svátosti oltářní postavil do pravého světla, počal na Biskupce dotírat pro jednotlivé věty jeho traktátů.

Vyčítá mu, že vykládá konsekrační slova Kristova a jeho přítomnost ve svátosti jen obrazně podle rčení starozákonních.²⁷ To činí Biskupce v traktátu „De non adorando“ a „In vulgari“, převzav to z traktátu Němcova.

Pak útočil na Biskupce pro traktát, kde píše, že podle zákona božího křesťané nejsou dlužni klaněti se Kristovi ve svátosti klaněním, které na Boha patří. Tuto větu cituje Rokycana²⁸ z Biskupcova traktátu „De non adorando“. Také traktát „De adoratione quadruplici“ má shodnou stať. Biskupce v této souvislosti otiskuje v kronice část tohoto traktátu, jež objevil dr. Sedlák, ale tiskem ho nevydal. Biskupce rozeznává tu čtyři způsoby klanění. Adorace latriae patří jedině Bohu, adorace duliae vzdává se tvorům a hyperduliae člověčenství Kristovu, kdežto adorace náměstná (reverentiae vicaria) vzdává se stvoření ne pro jeho přirozenost, ale pro figuru toho, co znamená. Tak se má ctíti i svátost pro vznešenost Krista, kterého představuje.

Na tuto výtku bránil se Biskupce tím, že podal výklad o trojí (božské) přirozenosti Krista. Kdežto Písmo každou přirozenost zove Kristem, je dlužno rozeznávati: božství, tělo a duši Kristovu a každé přirozenosti patří jiná úcta, což Biskupce dokazuje slovy svého traktátu „De adoratione quadruplici“ a omlouvá se Rokycanovi, že o těchto věcech psal, ale nikdy nekázal a že tak činí dodnes, aby mezi lid nedostalo se hrubé smýšlení o této svátosti, vzniklé z neporozumění jemným distinkcím. Na potvrzení svých thesís dovolává se Biskupce Husa, který rovněž soudí, že tělu a duši Kristově přísluší jiná úcta než božství, poněvadž jinak vzdávala by se stejná úcta

²⁶ Ve svátosti je přítomen Kristus jen podle těla posvátného, duchovního, mocného a pravého.

²⁷ Traktát „In vulgari“. Viz Prameny k syn. str. 120, 122, 124.

²⁸ Prameny k synodám str. 135, 137.

stvořenému jako stvořiteli. A to by byla modloslužebnost. Z toho plyne, že tělu Kristovu ve svátosti nepatří ta úcta, která se vzdává božství Kristovu, totiž klanění.²⁹

Potom z jiného traktátu Biskupcova „in latino de non adorando Christo in sacramento“, kterýmž jménem dlužno viděti traktát „De adorare et colere“,³⁰ vyňal Rokycana větu, že Bůh, jenž jest větší než tělo Kristovo, jest lépe ve kterémkoli stvoření, poněvadž je tam bytně a podstatně, než tělo Kristovo ve svátosti. Tato věta je také v traktátu „De non adorando“, leč nesmíme těchto dvou traktátů slučovati. Pro tato slova chtěl Rokycana po způsobu Chelčického zostuditi Biskupce, podle něhož ve vráně a blátě může býti tělo Kristovo lépe než ve svátosti. Biskupec se brání obrazy vzatými z traktátu Němcova, že mnoho předobrazů ve Starém zákoně předcí naši svátost, jako na př. beránek velikonoční. Biskupcovi a Kvirinovi při známých výrocích o netopýru, hadu, čertu, byl vzorem Viklef, který věřil, že svátost je spíše hlavou osličí, psem, hadem, žábou, štírem, drakem nebo ďáblem než tělem Kristovým. Biskupec obhájiv se takto, jal se ještě dokazovati, že Bůh nebo Trojice může býti ještě dokonaleji ve kterékoli věci než Kristus ve svátosti, poněvadž Kristus je menší Otce. (Z traktátu „De adorare et colere“.)

Rokycanovi nelíbí se též věta z jiného traktátu Biskupcova, kde praví, že Kristus je dokonaleji v duši člověka dobrého než ve svátosti. Tuto větu čteme už v Příbramově traktátu „Surge, Domine“ jako článek (9) z Biskupcova traktátu „Ad magnificationem“. Rokycana vybírá tuto větu opět z traktátu „De non adorando in latino“,³¹ kde cituje i odůvodnění této věty, které nalézáme sice též v Biskupcově traktátu „De 4 modis essendi“,³² ale slovně v Němcově traktátu „Cum spiritus veritatis“. ³³ Také traktát „In vulgari“ má podle svědectví Rokycanova³⁴ tuto větu. Úvádíme to proto, abychom si uvědomili, jak je nejisto činiti z jednoho citátu shodného nějaké určité dedukce. V tomto případě nás náhodná shoda vede k tomu, že Biskupec čerpal tuto větu z traktátu svého „De 4 modis essendi“. V odpisu kněží táborských na zprávy o nich šířené píše

²⁹ Srovnej: Separ. otisk Hlídky XXX., str. 47.

³⁰ Ibidem str. 54. Viz citování Rokycanova a Nejedlého Pramenů, str. 132.

³¹ Nejedlý: Prameny k synodám str. 132.

³² Separ. Hlídky, str. 45.

³³ Vysvitne to srovnáním s textem kroniky H. II. 781.

³⁴ Nejedlý: Prameny k synodám 132.

Biskupec,³⁵ že nenapsal, jak tvrdí Rokycana, „že Kristus jest lépe v člověku dobrém než ve svátosti“, nýbrž tvrdí, „že Kristus pravěji jest v duši člověka dobrého než ve svátosti“, a tuto větu právě čteme latinsky: „Christus enim est verius in anima iusti (hom.) quam in sacramento altaris“ ve jmenovaném Biskupcově traktátu, který se takto k jeho autorství hlásí.³⁶

Biskupec se brání, že chtěl napomenouti lid, aby si vážil nejen důstojnosti svátosti, v níž jest Kristus vedle těla posvátně, duchovně, mocně a pravě a která potrvá jen do soudného dne, nýbrž i důstojnosti duše člověka dobrého, v níž Kristus bude trvati na věky. Kristus svou milostí činí duši milou Bohu, rozum její osvětluje, vůli její milostmi a dary rozhojňuje, kdežto „svátost těchto darů nemůže pochopna býti“.³⁷ Tento výrok cituje Rokycana³⁸ „in suo (Nicolaus) quodam scripto“ a poznáváme v něm traktát „In vulgari“, poslaný Chelčickému, který rovněž tuto větu v replice vytýká.

Dalších polemik s Rokycanou Biskupec v Kronice neuvádí, ač víme z listu Příbramova i z odpisu kněží táborských, že ho Rokycana stíhal ještě pro větu, že Kristus nevydal svátosti, aby se jí klaněli křesťané, ale řekl jest, aby jedli a pili. Tento výrok učinil již Martinek v jednom ze svých traktátů obci písecké.³⁹ Biskupec se hájí usnesením kteréśi táborské synody před mnoha lety (snad Konopišské) a cituje pak na obranu a vysvětlení část traktátu „De non adorando“.⁴⁰

Potom vytýkal Biskupcovi větu, že člověk spravedlivý má býti mnohem více ctěn než svátost oltářní. I toto tvrzení pronesené podle Rokycany⁴¹ teprve na synodě Kutnohorské obhájil poukazem, že Kristus se vtělil v tělo člověka, a poukazem, že nechtěl tím ujmouti svátosti cti jí příslušející.

Nejvíce hluku způsobila asi na synodě žaloba, že Biskupec kázal, že „sú někdy lidé méně hřešili klanějíce se krtóm a netopýřóm, nežli svátosti oltářní“. Biskupec se ohradil, že slova jeho byla: „že menší sú někdy modloslužebníci byli, klanějíce se krtóm a netopý-

³⁵ Ibidem str. 47.

³⁶ Sedlák: Eucharistické traktáty táborské. Hlídka roč. XXX. Viz separ. otisk str. 44. Traktát „De 4 modis essendi“.

³⁷ H. II. 786.

³⁸ Nejedlý: Prameny k synodám str. 133.

³⁹ H. II. 822.

⁴⁰ Viz Prameny k synodám str. 135.

⁴¹ Ibidem str. 137.

řím, než nynější, klanějící se svátosti vidomé jako Bohu“, jakž skutečně čteme ve dvou jeho traktátech („De non adorando“ a „De adorare et colere“). Biskupec se vymlouval, že mistři tuto větu špatně pojímají, neboť nechtěl potupiti svátosti od Krista ustanovené, nýbrž svátost smyšlenou a omylnou, v jakou věří ti, kteří se domnívají, že svátostí jest toliko bělost neb okrouhlost nebo jiný případ chleba. Biskupec praví, že ta omylná svátost je nedokonalejšího přirození než krt a netopýř, což jsou tvorové živí.

A podobně se hájil kněz táborský Kvirín, když ho kárali pro výrok, že by „raději před čertem klekl než před tú svátostí oltární“. Pravil prý to proti těm, kdož se domnívají, že ve velebné svátosti chléb hyne a nic přirození chleba nezůstává a že, co se vidí, jest Bůh, jakož v kostelech mnozí zpívají: „neníť chléb, ale jest Bóh“.⁴²

Takto kázal Kvirín více než před 18 lety, tedy někdy r. 1425 nebo spíše na konci 1424. Kde to bylo, naznačuje dovolávání Kvirínova, že jeden znamenitý ze strany odporné mu dosvědčí, že hned po kázání pověděl, jak se svolili o tom s mistry pražskými na Konopišti, „že ve svátosti se máme klaněti Kristu jako pravému Bohu a člověku a ctíti ctí všelikterakú na něho slušnú“. Byl tedy onen znamenitý odpůrce Táborů i na hádání v Konopišti. Nemohl to býti nikdo jiný než Příbram, který byl i na Konopišti i na místě kázání Kvirínova v Klatovech ke konci r. 1424. Tehdáž se kázalo na rynku před „velkou obcí“ a Příbram zaznamenává též radikální výrok Matěje z Laudy, což svědčí o osobní přítomnosti jeho tam, jak ostatně dokazuje i autentické znění usnesení synody Klatovské v Apologii zachované.

Tento výrok Kvirínův⁴³ vede nás k datování repliky. Biskupec totiž opakuje po Kvirínovi charakteristiku víry ve svátost oltární v transsubstanciaci chleba doslovně: *Quod nihil de pane sacramentali remanelat, sed totus transit in corpus Christi: et hi dicunt, quod accidentia stant sine substantiis. Et ita tenuit et tenet ecclesia Romana et clerus eius canstans: non est panis, sed est Deus*, kterážto slova jsou z traktátu jeho „In vulgari“,⁴⁴ který vzbudil repliku.

Jest sice možné, že Biskupec v odpise na zprávy o nich rozepiso-

⁴² Tento inkriminovaný výrok jest v Biskupcově traktátu in vulgari — „non est panis, sed est deus“ a to je důležité pro vročení tohoto traktátu do r. 1424/5.

⁴³ Jastrebor: Etjudy str. 248.

⁴⁴ Goll: Quellen und Untersuchungen II. 63.

vané⁴⁵ dává do úst Kvirínovi slova svého traktátu, nebo že Kvirín skutečně ta slova řekl podle Biskupcova traktátu, přece však v podobném smyslu asi kázal r. 1424 v Klatovech, vždyť tuto žalobu Rokycanovi jistě přednesl sám Příbram, a vznik Biskupcova traktátu „In vulgari“ nutno klásti kolem r. 1424, jakž jsme dokazovali i jinak. Chelčického replika nemohla vzniknouti dlouho po tom, tedy určitě do konce r. 1425.

Kvirín omlouval svůj výrok zajímavě: Kdyby voliti bylo, raději by klekl před čertem nežli před tou svátostí smyšlenou, neboť méně by zhřešil, klekna před čertem, kterého Bůh v přirození andělském bez zlosti stvořil, nežli před tím, což vpravdě nic není (oplatkou).

Největší škodolibosti dopustil se však Rokycana, když na důkaz Biskupcovy nedůslednosti vytasil se s jeho traktátem, o němž dosud nebyla nikde řeč, který psal před 20 lety proti Kánišovi, jehož tak s jinými prý na hranici přivedl.⁴⁶ Ačkoliv se Biskupce vymlouvá, že tento traktát byl na něm takřka katem vynucen a že ho psal proti svému lepšímu svědomí, přece se pokouší i o něm dokázati, že pravý smysl jeho není protivný ostatním traktátům. Tento traktát podrazil Biskupcovi nohy docela, neboť i rozsudek sněmu z r. 1444 se zvláštním uspokojením užívá jeho artikulů a doporučuje je Biskupcovi.

(Pokračování.)

Drobné zprávy.

Zařazení ochrany památek do investičního programu. „Český západ“ ze dne 16. února 1933 poukazuje na vyzvání dr. V. Hrudky ve „Sborníku historického kroužku“, že při investičních plánech se již mnoho let zabývá důležitě investiční pole: ochrana našich starých stavitelských památek, které jsou kulturní pokladnicí a pýchou našich zemí. Nejde tu pouze o chátrající stavby chrámové nebo umělecké památky církevní. Stejně péče potřebují i naše hrady, pustnouce zámky a některé vynikající domy měštanské. V Plzni je to na př. starobylý kostelík „U Ježíška“. A v okolí volá po nápravě chrám přeštický, velkolepé dílo Dienzenhoferovo. Střecha byla sice spravena, ale obrovská fasáda je hrozně zničena, takže zdívo jest vystaveno povětrnosti. A kdyby byl u veřejných činitelů opravdový zájem pro umělecké poklady naší kultury, dala by se ještě opravit a znovu-zřídit i nešťastná Mariánská Týnice. A netřeba jíti ani tak daleko. Plzeňský arciděkanství chrám volá po nutných opravách a po něm starobylý chrám františkánský v Plzni. Stářím hynou všechny předměty a jen stálou

⁴⁵ Nejedlý: Prameny k synodám str. 53.

⁴⁶ Také br. Lukáš v Trialogu (ibidem 73) klade to za vinu Biskupcovi.

péči a opravami možno je udržeti při životě. Odkládáním opravy množí se náklad, a čím později se k ní přistoupí, tím bude obtížnější a dražší. Práce na hynoucích fasádách a zříceninách památek by poskytlo zaměstnání velkému počtu dělníků. Všichni rozumní národohospodáři volají: Neposkytujeme výpomoci nezaměstnaným, ale dejme jim práci a poctivý výdělek. Tím by bylo pomoheno i státu. fž.

Nejstarší kostel v Československu. Zemský prezident slovenský Ország vydal ohlas k privinovským slavnostem, které budou pořádány v Nitře. V tomto projevu poukazuje prezident Ország na minulost Slováků a Čechů a jejich spolužití. Okolo roku 830 vládl na prestole slavné říše velkomoravské říše Mojmir I., za jehož svrchovanosti panoval v Nitře Privina, poslední panovník z úředních knížat slovenských. Tento postavil v Nitře křesťanský kostel, který je první nejen v Československu, ale v celé střední Evropě. Tato památka, vtělená v národní tradici, bude mohutně oslavena ve dnech 13.—15. srpna 1933. President Ország žádá veřejnosti, samosprávných svazků, okresů, měst a obcí, aby přispěly na tento kulturní cíl podle možnosti, a aby se zúčastnily v nejhojnějším počtu, aby byl tak podporován zdar velkého úkolu Privinových slavností; tyto jsou povolány oživit slavný lesk nejstarší slovenské minulosti a utvrdit národ v povědomí jeho národní síly a hrdosti.

I v Bratislavě postavil kníže Privina křesťanský chrám. Bratislavské listy píší, že podle bavorského historika Termaira-Aventina kníže Privina přišel na Slovensko z dnešní Moravy, a to z Brna. Ukazuje to na skutečnost, že za dob Privinových na Slovensku i na Moravě byl jednotný národ slovanský, což neodpovídá slovenskému názoru, že Privina byl Slovák, ale naopak potvrzuje, že již tehdy býval na dnešním území Slovenska, Moravy a Čech jednotný slovanský národ. Kníže Privina založil první křesťanský chrám nejen v Nitře, ale i v Bratislavě. Má to být chrám, na jehož místě stojí dnes bratislavský dóm.

Červený klášter na Slovensku. Prešovský odbor Klubu čsl. turistů zamýšlí věnovati zvláštní pozornost ochraně Červeného kláštera na Dunajci u Staré Spišské Vsi v bezprostředním sousedství lázni Smerdžonka. Tato budova má velký dějepisný význam a je zvěčněna mimo to Jiráskovým „Bratrstvem“ i se svým okolím. Nynější zbytky kostela a kláštera sahají svým počátkem do 15. století a byly v 18. století přestavěny v barokovém slohu. Sídli tam mniši kartusiáni a jsou dílem zachovány celé jejich domky, dílem základy a situace těchto klášterních obydlí. (Řád kartusiánů má velmi přísnou řeholi; mnichové nesmějí bydleti pod jednou střechou, ale každý pro sebe v úplné samotě ve zvláštním domku.) Samotný klášter s refektářem je nyní zříceninou a teprve v posledních letech byl péčí Památkového úřadu přikryt, aby byly zachráněny cenné malby gotické na jeho stěnách. V nejlepším stavu je klášterní kostel, kde je zachován též oltář a chór mnichů za oltářem v poměrně dobrém stavu, ačkoli od zrušení kláštera v dobách císaře Josefa II. již uplynulo více než půl druhého století. I kostel má nyní novou střechu a může potrvati několik desetiletí bez vážnějších poruch. Ke klášteru a jeho obyvatelům se váží zajímavé pověsti. Taková je na př. pověst, že jeden z mnichů vynalezl již před 200 roky létání uměle sestaveným strojem. Význam Červeného kláštera po stránce turistické jest mimořádný v tom směru, že klášter leží při Dunajci, jehož oba břehy od května r. 1932 jsou chráněny jako československo-polská přírodní rezervace. Možno doufati, že úsilím prešovských mnichů bude zachráněna tak skutečná perla Spiše, která byla před několika lety na pokraji úplné zkázy. Má tam být zřízena studentská noclehárna a sestaven rozpočet na opravu nejceněnějších stavebních památek. Zemský výbor slovenský zajisté neodepře tomuto podniku podpory. fž.

Katolicism na Čáslavsku. Podle nejnovějšího sčítání úředního má politický okres čáslavský 61.280 obyvatel, mezi nimi je 45.792 římských katolíků, takže na každý tisíc obyvatel jich nyní připadá poměrně 747.3 (před deseti lety 746.3). Pokud se týče jiných náboženských vyznání, žije nyní na Čáslavsku 81 řeckých katolíků, 5672 evangelíků všech denominací (z nich 5525 příslušníků víry československé a jenom 30 německých konfesí evangelických), dále 7478 „čechoslováků“, 69 pravoslavných, 3 starokatolíci, 316 israelitů, 9 osob ještě jiného náboženského vyznání a 1905 lidí úplně bez vyznání. Na tisíc obyvatel připadá teď na čáslavsku evangelíků 91,8, „čechoslováků“ 122,0 (před deseti lety 132,2) a osob bez vyznání 31,3.

Katolictví na Německobrodsku. O nynějším procentuálním stavu katolicismu v politickém okrese německobrodském podávají dokonalý přehled tato nejnovější úřední data statistická: Mezi 53.119 obyvateli Německobrodsku žije nyní úhrnem 44.301 římský katolík. Naproti tomu je na politickém okrese 32 řeckých katolíků, 1000 evangelíků všech vyznání, 5599 „čechoslováků“, 32 pravoslavní, 9 starokatolíků, 282 israelitů, 2 osoby ještě jiného náboženského vyznání a 1862 lidí bez vyznání. To znamená, že na tisíc obyvatel připadá 834,0 římských katolíků, 18,8 evangelíků, 105,4 „čechoslováků“ a 35,1 osob bez vyznání. E.

Vyšehrad byl opevněn již 3000 let př. Kr. Při posledních vykopávkách na Vyšehradě bylo zjištěno podle nalezených předmětů, že Vyšehrad byl opevněn již asi 3000 let před Kristem. Předměty nebyly dosud odevzdány Národnímu museu, ale jsou uschovány v domě bývalé Libušiny lázně, kde byly komisí konservovány. Je naděje, že letos vykopávky na Vyšehradě budou skončeny a terén tam upraven.

K dostavbě chrámu sv. Víta. V pracích na dostavbě chrámu sv. Víta je stále pokračováno. Počítá se s tím, že se podaří zajistiti provádění prací po celý rok 1933. V přítomné době pracuje se o opravách poprsníků v presbytáři. Za příznivého počasí bude co nejdříve přikročeno k opravám jednotlivých střech nad kaplemi chrámu, kterých je celkem 15 a z nichž bylo již 5 vyměněno za betonovou konstrukci. Na severní straně chrámu budou pak letošního roku opravovány chabé opěrní systémy. V létě bude přikročeno k trvalému uložení ostatků 10 českých králů a jejich rodin do eternitových rakví, zasazených do bronzových úhelniců, které budou později uloženy do projektovaných mramorových sarkofágů. Otázka zřízení mramorových sarkofágů musí býti i letos pro nedostatek finančních prostředků odložena na pozdější dobu. V rámci vnitřní chrámové výzdoby počítá se s provedením dalších 2—3 nových oken a s vybudováním jednoho nového oltáře. Vyžádají si pak letošní práce celkového nákladu asi 750.000 Kč.

Literatura.

Nově vydané prameny k církevním dějinám českým. Události doby husitské nejsou přes všechnu píli našich historiků vykresleny definitivně. Příkladem toho jest znamenité dílo prof. Pekaře o době a osobě Žižkově. K definitivnímu soudu bude ještě potřeba leckteré podrobné monografie, především úplné vydání pramenů. Vítáme proto rozhodnutí čsl. stát. ústavu historického, že do svého edičního programu zařadil i cennou práci Blaženy Rynešové: *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka (1418—1462)*, jehož dosud vyšlé dva svazky (I. sv. obsahuje léta 1418—1437, II. sv. 1438—1444) ukazují nejen mimořádnou píli vydavatelky, s níž sebrala všechny dosud známé a uveřejněné listiny, ale přinesla řadu nových, dotud zcela neznámých. Kritické hodnocení, poznámkový doprovod, přesný rejstřík, to vše ukazuje, že dostává se nám díla vědecky připrave-

ného a cenného. Edice vedle celkového nárysu mocného Rožmberka přináší i hojně zpráv pro dějiny jihočeských kostelů a klášterů. Celé dílo obsáhne čtyři svazky. — Dějinám českým v letech 1592—1628 věnována jest z velké části edice: *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem*. Právě vyšlá 1. část dílu IV. (1607—1611) péčí Mileny Linhartové ukazuje nový prvořadý pramen k označeným létům. Již z datování, které pravidelně jest v Praze, prozrazuje se nám, že jedná se o rozmanitých věcech se zřetelem k českým dějinám a skutečně nalézáme tu cenné zprávy o situaci církevní, o činnosti předních osob, o činnosti církevních řádů, především řádu jezuitského. Také tato edice vypravěna jest s velikou péčí. — Poměrně málo známé jsou archivní fondy st. archivu zemědělského, do něhož při provádění pozemkové reformy svezen bohatý listinný materiál. Bohatství zde shromážděné ukazuje z části soupis dra Václava Černého: *Kolovratské a Berkovské listiny ve st. archivu zemědělském*. Původně byl to příspěvek do Friedrichova Sborníku. V samostatném vydání byl rozšířen o rejstřík. I tato práce poslouží výborně badatelům, jimž poukazuje na četné listiny klášterní, kostelní nebo na ostatní, přinášející zprávy o všeobecné situaci, s níž dlužno se seznámiti.

Dr. J. V. Šimák: **Zpovědní seznamy arcidiecése pražské z let 1671 až 1752**. Vydal Historický spolek v Praze. VIII. dílem „Prácheňsko“ dosáhly Zpovědní seznamy již 505 stran. Šťastné řešení otázky, jak bohatý tento zdroj uvést do literatury, provedl dr. Šimák rozdělením ve dvě části. V první podává vlastně studii o církevně-právním rozdělení kraje na vikariáty, sleduje fary osazené, přivtělené a filiální kostely a jejich změny, vytvořené zanikáním starých a vznikem nových far. Tím seznamuje Šimák badatele s opomíjenou církevní topografií kraje, načež přechází ke druhé části, k vlastním seznamům. Stručná zpráva o situaci kostela v jednotlivých letech, pak označení faráři a soupis laiků. Zpovědních seznamů není u nás dosud doceněno, třeba obsahují bohatý materiál k církevním, sociálním a velmi hojně k hospodářským dějinám, že bude možno po dokončení celého díla podniknouti revisi počtu obyvatel země české v označených letech.

Dr. Antonín Podlaha: **Doplňky k průvodci metropolitním chrámem sv. Víta v Praze**. Praha 1932, cena 2.50 Kč. Krásný průvodce, našim čtenářům dobře známý, doplněn byl touto knížkou krátce před smrtí Podlahovou o nejnovější zprávy, získané jednak badáním na dějinách velechrámu, hlavně pak předvedeny tu novinky chrámové výzdoby poslední doby. Řada nádherných ilustrací, vyšlých ze známé dílny Štencovy, jest zároveň krásnou upomínkou.

Dr. J. Mathon: **Příspěvek ke gotickému sochařství v kraji olomouckém**. Vyšlo v Ročence prostějovského musea, 1932. — Autor znám jest již po řadu let studiemi gotických madon. Nově nyní popisuje s jemným uměleckým vkusem a s erudicí odborníka doby gotické sochu madony s děťátkem, uloženou v prostějovském museu.

Dr. J. Vašica, P. Jana Tannera: **Život a ctnost P. Albrechta Chanovského**. Vydal Kuncíř v Praze 1932. Dílo samo vyšlo latinsky a pak česky roku 1680, ale Vašica se právem vrací ke znamenité této práci, vykazující jemný vkus a jazykovou ryzost, která překvapuje nás, uvyklé slyšeti výklady o době „temna“. I jinak nové toto vydání, Vašicou vzorně vypravené, uvědomuje nás znovu o misijní činnosti katolické reformace a seznamuje s psychologii učené Čechie doby balbínovské. Je to nový cenný příklad poznání barokní naší kultury.

SBORNÍK

HISTORICKÉHO KROUŽKU

ROČNÍK XXXIV · 1933 · ČÍSLO 2—4

Th. Dr. Ignác Rath:

Náboženské dějiny Podkarpatské Rusi do r. 1498.

(Pokračování a dokončení.)

Alexius Horanyi praví in comentario de s. reg. Hungariae corona p. 36: „Hungari ab Hierotheo fidei acceperunt. Ritus vero latinus inductus est ab illis, qui cum Gisela, uxore Stephani, ex Germania in Hungariam venerunt.“ Od této doby byl obřad řecký z Uher vytlačován a setrvali při něm jen Slované a Rumuni.

Sv. Štěpán budoval také chrámy a kláštery obřadu východního. V údolí Vesprimském založil ženský klášter pro basilianky. Na jeho královském dvoře byli také kněží řečtí. V Cařihradě a v Jerusalemě založil kláštery pro uherské poutníky. Zákony vydané Štěpánem I. Svatým, byly celkem podobny zákonům řeckým. Královské koruny si vyžádal a dostal ji z Říma, ale královská jeho činnost dokazuje, že obřad východní mu byl také velice milý.

Královské odznaky, kterých se užívalo při korunovaci uherských králů, mají ráz obřadu východního. Dolejší část uherské královské koruny a samotný vínek byl darován knížeti Geysovi od řeckého císaře Duky. Jest ozdoben ikonami (obrazy) a nápisy umění řeckého. Korunovační plášť byl vyšíván mniškami (jinokyněmi) kláštera vesprimského, které při tom pomáhaly Gisele, jež tento plášť původně určila chrámu Panny Marie v Stoličném Bělehradě, jak svědčí nápis vyšitý zlatem. Má tvar řeckého felonu a obrazy jeho, vyšité hedvábím a zlatem, jsou obrazy řeckoruského ikonostasu (řad obrazů před presbytářem).

Na mošničce sv. Štěpána, která se uchovává v chrámě vídeňských kapucínů, jsou zlatem vyšita slova bulharskoslovanská: „Budi imja

gospodne blagosloveno ot nyně i do věka. Budi, Gospodi, milost tvoja na nas nyně i vo věki. Gospodi ušcedri ny, i blagoslovi ny, prosvěti lice tvoje na ny i pomiluj ny.“

Na konci života sv. Štěpána (997—1038), začal se zápas s obřadem latinským. Kněze latinské, zvláště německé, podporovala manželka Štěpánova Gisela.

Po smrti sv. Štěpána začal jeho nástupce Petr (1038—1046) východní obřad zjevně pronásledovati. Nedávno pokřtěný a ve východním obřadu vychovaný národ maďarský (starověrci) povstal za vedení Vaty a Kupy proti „nové víře“, proti obřadu latinskému. Po vítězství stoupenců latinského obřadu prechla maďarská knížata Vasilij, Ondřej a Leontij do Kijeva. Ondřej pojal za manželku Anastazii, dceru kijevského velkoknížete Jaroslava, a sídlil v Kijevě.

Když byl Ondřej (1046—1061) svou stranou povolán na královský trůn, východní obřad za něho vzkvétal znovu. Ondřej I. založil nové, a to nikoliv již řecké, nýbrž ruské kláštery. U Vyšehradu, jak již řečeno, založil klášter sv. Ondřeje, do něhož přivedl mnichy z lavry kijevopečerské. Manželka jeho Anastazie založila klášter ženský v Tolmově, v župě biharské.

Všichni uherští králové byli v rodinných svazcích s ruskými knížaty i s císaři řeckými. Není proto divu, že jim východní obřad byl milý. V zákonech Sv. Ladislava I. (1077—1095) lze pozorovati stopy zákonodárství církve východní. Béla III. (1173—1196), zeť řeckého císaře Emanuela, slíbil, jak již uvedeno, v Cařihradě pod přísahou, že bude východní obřad podporovati všemi prostředky. Pro tuto přísahu nechtěl ho ostríhomský arcibiskup Lukáš Bánfy korunovati.

Ladislav IV. kumánský (1272—1290) přestoupil přímo k východnímu obřadu. Jeho následovali i vesprimští kanovníci latinského obřadu. Svého zákonitého biskupa Petra zahnali a zvolili si Mikuláše, biskupa obřadu řeckého ze Sedmihrad.

Počet klášterů obřadu řeckého se rozmnožil. Papež Inocenc III. stěžuje si r. 1204 králi Emerichovi (1196—1204), že vedle mnohých klášterů řeckých je toliko jediný klášter latinský. Tyto kláštery byly založeny ještě před církevním rozkolem a byly pod mocí biskupů latinských. Mezi mnichy se zahnízdily mnohé pověry. Aby v zájmu okolního lidu vymýtil jejich bludy, prosil Emerich papeže,

aby z těchto klášterů založil jedno biskupství. Prosba jeho splněna nebyla. Sněm lateránský rozhodl r. 1215 jen tolik, aby latinští biskupové posílali k příslušníkům obřadu východního kněze pravověrné.

V polovici století XIII. se kláštery zlatinisovaly a tatarský vpád r. 1241 vše zničil. Po odchodu Tatarů zavolal Béla IV. (1235—1270) mnoho latinských mnichů z ciziny. Ačkoli jeho syn Štěpán V. (1270 až 1272) byl zjevným příznivcem obřadu církve východní, zůstaly přece kláštery řecké v rozvalinách.

Východní církev upadala v Uhrách právě v době, v níž se na severovýchodě Uher začali usazovati Rusové v hojnějším počtu.

Po smrti posledního Arpádovce byli příslušníci východního obřadu v malé vážnosti. Králové z rodu Anjou, Karel Robert (1308 až 1342) a Ludvík I. Velký (1342—1382) jednali s „rozkolníky“ velmi tvrdě.

Po smrti Ludvíkově však byli králové Zikmund (1387—1437), Vladislav I. (1440—1444) a Matyáš Korvín (1458—1490), nejen snášenlivější, nýbrž obřad východní přímo podporovali.⁶

Bílé (světské) a černé (klášterní) duchovenstvo začalo se následkem toho stěhovati z Haliče do Podkarpatska. Tehdy byly také založeny prvé podkarpatské kláštery, hrušovský a munkáčský.

II. Kníže Korjatič. — Klášter munkáčský a hrušovský.

V dějinách Podkarpatské Rusi hraje velkou a důležitou úlohu Theodor Korjatič, kníže podolský a velmož uherský. Měl tři starší bratry: Jiřího, pozdějšího hospodára (knížete) valašského, Alexandra a Konstantina. Roku 1357 po bitvě s Tatary u Siné Vody zmocnili se Korjatičové celého Podolí. Po smrti svých bratrů stal se kolem r. 1390 knížetem podolským Theodor.

Tou dobou chtěl litevský kníže Vitold sloučiti všechny země litevské i ruské a začal menším knížatům bráti jejich města. Začal bojovati i s Theodorem Korjatičem. Roku 1393 Vitold Theodora zajal. Když se r. 1394 zachránil ze zajetí, sebral Theodor veške-

⁶ Zikmund obdařil kláštery tismenský a vodický.

ren svůj majetek, opustil Podolí a se svou rodinou a velkou družinou se přestěhoval do Uher.

Uherský král Zikmund přijal s radostí slavného knížete a r. 1397 mu daroval panství munkáčské a makovické. Munkáčské panství bylo tou dobou jen řídce obydleno. Král Ludvík (1342—1382) vyhnal do Multanska Rumuny župy berežské a marmarošské. Korjatovič usadil na opuštěných místech svého panství svoji družinu. Ze Zakarpatí přišli za ním ještě osadníci jiní, nikoliv však ve značném množství.

Manželka jeho se jmenovala Olga a dvě jeho dcery: Marie a Anna. S Theodorem se přistěhoval jeho bratranec, kníže Vasilij a další pokrevní příbuzní: Stanislav, Petr, Bogdan, Jiří a Jan. Z jeho úředníků je znám Kafaj, správce panství munkáčského a Gellele.

Král Zikmund Korjatoviče velice miloval. V jednom listu ho nazývá „svým nejmilejším strýčkem“ a r. 1404 mu daroval Zikmund 3000 zlatých ve zlatě. Kvítance této částky s podpisem a pečetí Korjatovičovou se dosud uchovává v městském archivu košickém. Jakožto pán hradu munkáčského byl Korjatovič zároveň berežským nadžupanem.

Titul Korjatovičův byl: „Kníže podolský a pán munkáčský, správce hradu munkáčského (Dux Podoliae et Dominus de Munkach, gubernator castri Munkach).“ V erbu měl velkomučedníka sv. Jiřího, probodávajícího draha.⁷

Jako pán dominia munkáčského měl mnohé obtíže se sousední šlechtou. Dlouhý spor vedl se šlechtici Šuraňskými a s pány Komlošskými. Z těchto sporů je patrné, že Korjatovič znal velmi dobře uherské zákony.

Jeho dcery se vdaly za uherské velmože. Marii pojal za manželku Emerich Marcalij, nejvěrnější přítel Zikmundův. Anna se provdala za palatina (dvorního župana) Garaje.

Ačkoli se Korjatovičovi v Uhrách dařilo dobře, nevzdal se přece naděje, že se vrátí do svého knížectví podolského. Titul „knížete podolského“ podržel až do smrti.

Roku 1410 navštívil svůj rodný kraj. Když však viděl, že tamější poměry se změnily a že již není naděje na ztracený stolec knížecí, vrátil se do Uher se sklíčeným srdcem. Zemřel r. 1414 na místě neznámém. Kde odpočívá tento slavný ruský muž, kde je hrob jeho, to se určitě neví. Podle podání zachovávaného v klášteře mun-

káčském byl pochován v tamějším chrámě. Také jeho manželka Olga, kněžna munkáčská (Ducissa de Munkach), nežila dlouho po jeho smrti. Za čtyři léta na to, r. 1418, zemřela také ona.

Poněvadž nebylo mužských dědiců, přešel hrad munkáčský a vláda nad Rusy do rukou rodiny Pavlovců (Paloczyové). Později dostali panství munkáčské srbští despotové Lazarevič a Brankovič, Jan Hunyady, Alžběta, matka krále Matyáše, král Matyáš sám a jeho syn, vévoda Jan Korvín.

Kníže Korjatovič zaslouží nehynoucí památku v srdcích Rusů podkarpatských. Byl laskavým otcem a spravedlivě vládnoucím knížetem svých poddaných. Největší jeho zásluhou je povolání mnichů basiliánů. Rusové žehnají památce svého knížete. Když uvažují o něm, želí jejich srdce toho, že zůstal jejich národ bez vlastního, ruského vůdce.

Založení kláštera munkáčského.⁸

Lidové podání praví, že Korjatovič založil na Černeckém vrchu u Munkáče klášter pro otce basiliány, a tento klášter že obdařil velkým majetkem. Zachovala se i listina, která dovozuje, že Korjatovič založil klášter munkáčský již r. 1360. Na základě této listiny se soudilo, že již r. 1360 tento klášter existoval.

Novější pátrání archivní a historické vedlo však k názoru jinému. Je historickým faktem, že Korjatovič dobře věděl, když se stěhoval do Uher, že tam kněží svého obřadu nenajde. Vesnice ruské byly jen tu a tam. Chrámů ruských nebylo a ruských kněží bylo jen velmi málo. Aby jeho rodina a jeho družina měli duchovní vůdce, přivedl s sebou několik basiliánských mnichů.

Zmíněná již listina praví, že Korjatovič pro tyto basiliány založil r. 1360 u Munkáče klášter, jemuž daroval dvě vesnice: Bobovišče (s řekou a mlýnem) a Louku, se všemi jejich důchody a služebnostmi, s desátkem obilným i vinným a s právem požadovati každého roku od Bobovišče 6 vepřů, od Louky 4 a od Rozvihova 7.⁹ Mimo to jim dovolil, aby vybírali vinný desátek z vinic na vrších v sou-

⁷ Obraz Korjatovičův viz Kondratovič o. c. str. 35.

⁸ Obraz kláštera viz Kondratovič, o. c. str. 37.

⁹ Rozvihov je u samého kláštera Bobovišče, Louka a Ivanovce nedaleko něho.

sedství kláštera a v Ivanovcích a desátek obilní v Rozvihově. Z důchodů munkáčského hradu měli mniši dostávat každoročně deset koblíků pšenice, stejné množství žita, 4 bečky vína, sto kamenů (kusů) soli a sto dlouhých zlatých.

To všechno daroval Korjatovič na věčné časy pro pokoj duše své klášteru, který zbudoval a v němž si pro sebe upravil hrobku. Kdo by z jeho synů, příbuzných nebo nástupců nechtěl dodržovati ustanovení této listiny, bude postaven s duší Korjatovičovou před soud Boží.

O těchto důchodech nenapsal Korjatovič listiny žádné nebo se tato listina ztratila. Mnichové však v každém případě a ve svém vlastním zájmu měli tyto důchody zaznamenány.

Když zemřel Korjatovič a jeho manželka, rozešli se jeho úředníci i jeho družina. Zámek dostal jiného pána a osířelí mnichové, aby měli kam se uchýliti, vystavěli si dřevěné chaty a sepsali si důchody, které dostávali za života Korjatoviče a jeho manželky. Všeobecně se pokládá za pravděpodobno, že Korjatovič na udržování mnichů tyto důchody skutečně daroval. Mnichové však nedostali od něho darovací listiny žádné, nebo se tato ztratila.

Když však po smrti Korjatovičově se začaly spory o důchody s latinskými faráři v Ivanovcích a v Munkáči, byla napsána uvedená listina datovaná rokem 1360. O její pravosti byla napsána celá literatura. Nejdůležitější je práce Basilovičova, Bathyanyho, Petrofova a Hodinkova.

Ve svých sporech předložili mnichové tuto listinu, která chybí nikoliv v podstatě a v právních skutečnostech, nýbrž jen v datu a v některých okolnostech, kterými podle klášterního podání jim známého doplnili mnichové nedostatek jasných a přesných historických dokladů.

Tyto doplňky, nedoložené historickými dokumenty, neb úchytky od dat historicky zjištěných nemají však pro právní platnost listiny žádného významu. Proto byla také tato listina potvrzována beze všech námitek od držitelů panství munkáčského, na př. od srbských despotů Lazareviče a Brankoviče, i od samotného krále Matyáše.

Teprve koncem XV. století začalo se popíráti o pravosti a platnosti této listiny. Pochybnosti o její platnosti přestaly vůbec od jejího stvrzení císařem Leopoldem r. 1692.

Roku 1360 Korjatovič nemohl tuto listinu vydati, neboť r. 1360

nevládl ještě ani v Podolí a také proto ne, poněvadž od r. 1353 do r. 1387 bylo munkáčské panství i s hradem majetkem uherských královen Alžběty a Marie.

Munkáčský klášter vznikl asi kolem r. 1418. Nebyl to klášter veliký, nebyla to žádná „lavra“. Dřevěný chrám i dřevěný klášter byly velice malé. Chrám kamenný dal zbudovati teprve r. 1661 multanský hospodar (kníže) Konstantin a kamenný klášter postavili ještě později biskupové De Camelis (1690—1704) a Bizanczy (1716 až 1733).

Tento malý klášter stal se pramenem duchovní, církevní i světské vzdělanosti Podkarpatské Rusi. Dával lidu biskupy i kněze. Po dlouhé věky chránili otcové basiliáni čistotu východního obřadu a byli duchovními vůdci národa.

Biedermann dovozuje, že také Korjatovičova manželka založila klášter. Byl to klášter ženský, který byl v dobách pozdějších zbořen.

Klášter hrušovský (Körtvélyes).

Nejstarším klášterem Podkarpatské Rusi byl klášter hrušovský v Marmaroši. Z dokladů je známo, že v Marmaroši žili „Volochové“ (Rumuni) již kolem r. 1320. Poněvadž nechtěli přejíti k obřadu latinskému, proto se za krále Ludvíka I. (1342—1382) přestěhovali do Multanska. Místa od nich opuštěná dostali vévodové Balica a Dragij, synové rumunského knížete Sasa v Sedmihradech.

Roku 1390 přišli Balica a Mistr Dragij k cařihradskému patriarchovi Antoniovi a poručili jeho ochraně klášter hrušovský, zbudovaný ke cti sv. archanděla Michala. Patriarcha přijal klášter do své ochrany a vydal r. 1390 řeckou listinu, v níž klášteru udělil výjimečná církevní práva — daroval mu totiž právo „stauropigie“.

Klášter nebyl podřízen pravomoci místního biskupa, nýbrž bezprostředně cařihradskému patriarchovi. Igumen (archimandrita, představený) kláštera hrušovského měl právo v župě berežské, marmarošské, ugočské a užanské budovati a světit chrámy a spravovati v nich žijící kněze. Kdyby tam byl nějaký biskup východního obřadu, byl tento biskup povinen vypomoci igumenovi svěcením kněží. Právo voliti (nového) igumena dostali mnichové, potomci Balici a Dragého a velmožové žijící v jurisdikčním území kláštera.

Balica a Mistr Dragij opomenuli vyžádati si potvrzení královského pro listinu zakládací i pro výsadní listinu cařihradskou. Po jejich smrti měli následkem toho mnichové mnohé obtíže se sousedními šlechtici a znenáhla pozbyli také svých výsad církevních.

Ve zmíněné listině se mluví toliko o ochraně patriarchově, nikoliv však o založení a nadání kláštera. Proto je možno, že byl tento klášter založen již od otce Balici a Dragého, „vajdy“ Sasa neb od „vajdy“ Bogdana, jistě však ne před počátkem XIV. století. Ani od Zikmunda darovací listina jistě potvrzena nebyla.

Když počátkem XV. století Dragafiové, jejichž předkem právě Dragij vajda byl, z Marmaroše se odstěhovali, nastal spor o klášterní majetek. Roku 1438 byl hrušovský igumen Šimon nucen zjistiti rozsah klášterních pozemků. Spor o klášterní majetek byl asi také příčinou, že nemohli igumenové hrušovští udržeti pod svou mocí duchovenstvo jurisdikčního území klášterního, v němž mohli světiti chrámy i přijímati a řídit duchovenstvo a zachovati si tak pravomoc, která byla r. 1390 od patriarchy udělena tehdejšímu igumenovi Pachomiovi.

Biskup, který k žádosti igumenově měl světiti duchovenstvo, nebyl podle exempce listiny igumenovi nadřízen. Jeho úkolem bylo toliko, aby mu svěcením kněží vypomáhal. Z listiny je patrné, že igumen hrušovský od patriarchy nebyl jmenován biskupem. Jediný představený hrušovského kláštera, který se nazývá biskupem, byl Jan, který však byl zároveň biskupem munkáčským. Podobně byl Sergius,¹⁰ biskup munkáčský, nejen zároveň biskupem hrušovským, nýbrž také biskupem kláštera haberského (Kövár u Nagy-Bánya) a jeho okolí s mnichy a kněžími ruskými, slovenskými, rumunskými a srbskými. Také později přijalo munkáčského biskupa De Camelise r. 1699 duchovenstvo kövárské a r. 1700 duchovenstvo jiných částí uherských za svého biskupa, aby nebylo „bez hlavy“, bez biskupského vedení.

Král Matyáš podřizuje r. 1479 duchovenstvo marmarošské metropolitovi sedmihradskému. Zároveň je osvobozuje od obvyklých zemských dávek a příspěvků. Výběrčím daní, jakož i županům solné komory marmarošské a jejich zástupcům nařizuje, aby od nich žádných poplatků nevybírali.

¹⁰ 1601—1616.

Po zániku řeckých klášterů z doby Arpádovičů byl klášter hrušovský nejstarším z klášterů obřadu východního v Uhrách.

Když biskup munkáčský Jan duchovenstvu jurisdikčního území hrušovského kláštera i klášteru samotnému chtěl býti nadřízen, došlo roku 1498 ke sporu. Zatím totiž král Vladislav II. Jagelonský (1490—1516) k prosbě hrušovského archimandrity Ililaria potvrdil listinu patriarchální r. 1494. Poznamenal však, že hrušovští archimandrité musí býti metropolitě sedmihradského poslušni a že jsou zavázáni míti biskupa munkáčského v účtě.

S tím biskupové munkáčští nesouhlasili a vymohli si později u sedmihradského knížete Jiřího Bátoryho, že jim r. 1556 přiřkl církevní moc nad jurisdikčním územím hrušovského kláštera. Od té doby zůstal klášter hrušovský pod mocí biskupů munkáčských až do povstání Tekelyho.

Kolem r. 1670 kalvínci rozehnali mnichy, zbořili klášter a sebrali veškeren majetek.

Hrušovský klášter byl jistou dobu také kulturním střediskem Rusů uherských. U něho měla býti zřízena první ruská škola národní a bohoslovecká.

Počátkem století XVI. byla již u tohoto kláštera tiskárna, v níž byly vytištěny první církevní památky Rusů uherských: Triod postní a květný. Tiskl je Švajpold Fiol, jenž tiskl ruské knihy také v Krakově.

Tiskárna zůstala v Hrušově i po zboření tamějšího kláštera. K rozkazu sedmihradského knížete Jiřího Rákocyho bylo v hrušovské knihtiskárně vytištěno rumunské „Evangelium“ a „Molitvoslov“ (Modlitební kniha). V jazyku staroslovanském pak byl vytištěn pro děti „Bukvar“ (Slabikář) a pak „Pentekostarion“ (pro dobu svatodušní) a „Antimins“ r. 1693. Kdy hrušovská tiskárna zanikla, není známo.

III. Munkáčské biskupství od r. 1440 do r. 1498. Vývoj eparchie a obsazování biskupství.

Biskupství munkáčské nesahá svým původem do dob sv. Cyrila a Metoděje a není jedním ze 7 biskupství pannonských, o nichž mluví ve svém listu k papeži Benediktovi VII. biskup pasovský Piligrin roku 980. Také nepochází toto biskupství od Korjatoviče, neboť ani

listina datovaná rokem 1360 nemluví o biskupství, nýbrž jenom o založení munkáčského kláštera. Nebylo však založeno teprve za Vladislava II. kolem r. 1491, kdy se představený munkáčského kláštera Jan nazývá již výslovně biskupem, nýbrž pochází z doby poněkud dřívější.

Před založením biskupství munkáčského náležela Podkarpatská Rus k ruské eparchii (diecési) přemyšlské. Archijerejská (biskupská) moc přemyšlských biskupů záležela ovšem jen v tom, že světili pro Podkarpatsko kněze, antiminsy (které mají stejný účel jako latinské oltářní kameny), a svaté křížmo (myro). Sami osobně na Podkarpatsko nepřicházeli.

Když vznikly kláštery (hrušovský a munkáčský), přenesli část své pravomoci na igumena (představeného) těchto klášterů jako na svého vikáře, zvláště tehdy, když měl tento igumen svěcení biskupské. Spojení s Haličí se však udrželo i později, neboť biskupové munkáčští byli až do r. 1711 většinou původu haličského.

Ruští biskupové munkáčští objevují se po založení basiliánského kláštera na vrchu Černéku u Munkáče. Biskupství munkáčské souvisí s tamějším klášteřem již proto, že biskupové musili býti basiliány. Klášter munkáčský existoval jistě kolem r. 1418 a požíval většího a stálejšího majetku, jenž byl podle listiny vydané od vévody Jana Korvína r. 1493 potvrzen od držitelů panství munkáčského, a to listinou srbskou od despoty a dalšími 5 listinami, mezi nimiž byla i listina samotného vévody Jana.

Listiny tyto byly sice zrušeny, nikoliv však proto, že by byly falšifikovány, nýbrž že jich bylo nabyto na základě důvodů, které vévoda Jan Korvín r. 1493 prohlásil za nesprávné, ačkoli klášter těchto statků skutečně užíval podle znění téže zrušující listiny od dob despoty srbského — tedy brzy po roce 1426, kdy dostal panství munkáčské despota Lazarevič a krátce nato despota Brankovič.

Biskupství munkáčské bylo v munkáčském klášteři, který existoval dříve než biskupství, možná že v nějaké formě bez většího nadání již od r. 1360.

Začátek biskupství v klášteři munkáčském lze s největší pravděpodobností klásti do doby krále Vladislava I. (1440—1444) po sněmu florenckém, tedy mezi léta 1439 a 1444. Bylo tedy zřízeno kolem r. 1440, kdy Uhry a Polsko přestaly býti spojeny osobou společného krále. Munkáčský klášter sice nebyl založen pro biskupy,

zvykem se však vyvinulo, že munkáčští biskupové v něm sídleli od r. 1458—1751.

Primas Lippay píše r. 1654, že se dověděl od Parténa, že Partén viděl královskou listinu o založení kláštera a biskupství, k němuž došlo před 150 lety, takže by podle něho bylo biskupství založeno kolem r. 1500. Susa, biskup chmelnický, pak tvrdil r. 1665, že biskupství munkáčské není starší než 200 let, takže by bylo založeno r. 1465 nebo po tomto roce. Listina krále Matyáše z r. 1458 však nasvědčuje tomu, že biskupství tehdy již trvalo po několik let, a to pravdě nejpodobněji od dob krále Vladislava I. (1440—1444). Jan, archimandrita munkáčského kláštera, založeného od Korjatoviče, nazývá se roku 1491 již výslovně biskupem.

Doba a způsob založení biskupství munkáčského se zkoumal teprve tehdy, když biskupové munkáčští a duchovenstvo jim podřízené přijali unii. Řím i císař totiž usilovali s veškerou rozhodností o to, aby nejasný právní stav biskupství munkáčského přestal a aby biskupství bylo zřízeno kanonicky, t. j., aby bylo zajištěno podle zákonů církevních i státních.

Biskupství munkáčské nebylo asi založeno od krále, nýbrž od pravoslavných biskupů, sídlících v munkáčském klášteře, za souhlasu patriarchy cařihradského, projeveného buď výslovně nebo jen mlčky tím, že proti trvání biskupství munkáčského nečinil žádných námitek. Králové pak pokládali prostě toto biskupství za právně existující na základě darování. Pánové munkáčští uznávali nebo potvrzovali biskupy od mnichů zvolené neb přijaté a později je sami jmenovali.

Někteří kandidáti byli od mnichů zvoleni za biskupy a teprve po svém zvolení docházeli pro svěcení biskupské do sousedních eparchií (diecésí) buď ruských v Haliči nebo rumunských v Multansku a Sedmihradech. Z pramenů nelze vždy zjistiti, kde každý jednotlivý biskup byl vysvěcen. Někdy přišel kandidát již za biskupa vysvěcený z Ruska a mnichové si ho zvolili za svého igumena a tím i za svého biskupa.

O eparchii v přesném smyslu církevního práva nelze ovšem mluvit, neboť nebylo ani přesně ohraničeného eparchiálního území, ani nebyla přesně stanovena biskupova jurisdikce. Archijerejská moc prvních biskupů byla obmezena na jurisdikční území kláštera munkáčského a později také hrušovského.

Působili asi podobným způsobem jako latinský „episcopus missionarius“, jak se vyjádřil o biskupovi Bizancím jesuita Ravasz r. 1718. Z církevní strany měli jen „potestatem ordinis“. Jurisdikci si opatřili sami nebo naopak věřící jejich obřadu se k nim obraceli sami o své újmě a dobrovolně jako k svému biskupovi. K zabezpečení řádné pravomoci biskupské pak nebylo již třeba více než souhlasu úřadů světských, po případě jejich ochrany a pomoci. Z ochranných listin králů a jiných světských hodnostářů poznáváme, kdy, do jaké míry a na které území svou jurisdikci rozšiřovali.

Podobně tomu bylo u Rumunů a Srbů v Uhrách. Rumunští biskupové, sídlící v klášteře vádském, feldiódském a szilváasském, neměli také přesně ohraničených eparchií. Přišli o své újmě nebo byli poslání jako biskupové vysvěcení od metropolitů valašského nebo muntanského a ze svých klášterů vykonávali jurisdikci nad Rumuny tam, kde je našli.

První vladyka (biskup) srbský, známý z uherských listin, nebydlel v klášteře fruška-gorském, nýbrž ve svém vlastním, soukromém domě v Lippě. Uznávali ho za svého biskupa také Rumuni, kteří bydleli mezi Srby jeho eparchie.

Rusové uherští byli podřízeni biskupům latinským, a to biskupům jagerským. V sousedních krajinách rumunských bylo svěčeno šíření katolicismu františkánům a dominikánům. Františkáni si vymohli pro úspěšnější činnost svou zřízení biskupství kumánského čili milkovského. Roku 1443 uvádí se tamější biskup Řehoř.

Mezi sedmihradskými Rumuny a Srby působil r. 1456 Jan Kaplai a r. 1476 Joannikius a možná i munkáčko-hrušovský biskup Jan známý z roku 1491.

O biskupství munkáčském v XV. století jedná 6 listin: Matyášovy z r. 1458 a 1479, listiny krále Vladislava II. z let 1491, 1494 a 1498 a listina vévody Jana Korvína z r. 1493.

První zprávu o biskupství munkáčském nalézáme v listu krále Matyáše z r. 1458. „Obvyklou svojí mocí“ jmenoval presbytera (kněze) Lukáše plebánem (farářem) plebanie (parochie, fary) kláštera munkáčského. Z této plebanie-parochie vyvinulo se biskupství, neboť již bezprostřední nástupce Lukášův Jan nazývá se r. 1491 biskupem.

Lukáš plebán-biskup zvolil klášter munkáčský za své sídlo buď dobrovolně nebo jsa k tomu okolnostmi donucen. Byl zvolen za

biskupa, dal se od některého ze sousedních metropolitů vysvětit. Možná však, že přišel již jako vysvěcený biskup odjinud a že ho klášter za svého biskupa přijal.

Mezi příslušníky řeckého obřadu působil na základě svého svěcení, jímž obdržel „potestatem ordinis“. Poněvadž jiného hodnostáře oprávněného k funkcím biskupským neměli, obraceli se k němu pro svěcení kněží a olejů i pro jiné funkce biskupské a přijali ochotně jeho biskupské působení. Oni sami byli jeho eparchií a on působil jako biskupskou jurisdikcí a biskupským svěcením opatřený plebán. Když mu král Matyáš r. 1458 plebanii s její „obvyklou“ jurisdikcí daroval, působil pak také pod ochranou královskou.

Rozsah eparchie naznačuje se r. 1458 jen všeobecně. Pravomoc munkáčského plebána nazývá se r. 1458 „obvyklou“. Lukášova nástupce Jana nazývá listina Vladislava II. již výslovně a zřejmě biskupem. Jan se na odůvodnění své pravomoci již dovolává obyčeje „starobylého“.

Munkáčský basiliánský klášter byl již před rokem 1458 plebánií opatřenou výjimečnou jurisdikcí, kterou obsazoval král. Již tehdy jeví se jako církevní majetek, který nepodléhal patronátu soukromému. „Plebánie“ dostává celé dvě vesnice, Bobovišče a Louku. Král nazývá sice Lukáše v této listině jen plebánem. Byl však jistě biskupem tak jako jeho nástupce Jan, kterého pozdější královská listina uvádí již výslovně jako biskupa.

Munkáčská plebánie, kterou Lukášovi znovu udělil r. 1458 král Matyáš, byla opatřena mimořádnou jurisdikcí. Lukáš jí zabezpečil značnější důchody a její jurisdikční území rozšířil. Král Matyáš obojí potvrdil listinou z roku 1458. Z této plebanie se tedy vyvinulo biskupství. Roku 1491 prohlašuje se pravomoc tohoto biskupství již za starodávný zvyk, za starobylý obyčej.

Během doby došlo k různým sporům o klášterní majetek. Listina Matyášova z roku 1488 týká se sporu Lukášova s Benediktem, farářem v Ivanovcích o tamější vinný desátek. Lukáš vyslal totiž několik mnichů, aby vybrali vinný desátek v Ivanovcích. Latinský farář Benedikt jim však s několika svými lidmi ve vykonávání jejich povinností bránil. Mnichové byli při tom bití¹¹ a část desátku již vybraného jim byla odňata.

¹¹ „impudice per barbas trahendo diris verberum plagis“.

Zajímavostí jest, že o tomto desátku v Ivanovcích bylo jednáno také r. 1641 za biskupa Tarasoviče a r. 1690 za apoštolského vikáře a biskupa De Camelise, kdy si činil nároky na tento desátek kalvínský kazatel v Ivanovcích.

Podobný spor o desátky urovnala před tím babička vévody Korvína, Alžběta Szilágyiová a také sám vévoda Korvín.

Podrobněji je znám případ z doby vévody Korvína.¹² Na podzim r. 1492 přišel k němu do Šoklóše Jan, biskup munkáčský a předložil mu 6 listin. Byla to listina, kterou vydal Theodor, kníže podolský, srbsky psaná listina velkého despoty (asi Jiřího Brankoviče, který měl panství munkáčské od r. 1426 do r. 1439), listina, kterou vydal Jan Hunyady, dvě listiny krále Matyáše a listina vydaná od konventu lelesského. Vévoda odložil jednání o této záležitosti na dobu nejbližšího svého pobytu v Munkáči. Tam však vystoupil v květnu r. 1493 katolický farář u sv. Martina v Munkáči Dionysius s námitkou, že těchto listin bylo nabyto nesprávným způsobem. Od Jana Hunyádyho a od krále Matyáše pak, že příslušných listin nabyt byl způsobem nesprávným přímo bezprostřední předchůdce biskupa Jana Lukáš, ruský „presbyter“.

Dionysius poukázal k tomu, že již Alžběta Szilágyiová, vévodova babička, a král Matyáš, vévodův otec, přiřkli desátky katolických obyvatelů farářům katolickému, jak toho vyžadují uherské zákony, a že se přiči zákonům církevním i ustanovením svatých Otců, aby katolíci platili desátek duchovenstvu nekatolickému.

Vévoda pohnul sporné strany k dohodě. Biskup se zřekl desátků z vína a obilí katolíků rozvihovských a munkáčských a souhlasil s tím, aby Dionysius a jeho nástupci vybírali vinný desátek také z vinic obyvatelů pravoslavných.¹³ 7 vepřů, které dosud dostával klášter z Rozvihova, se rozdělí tak, že Dionysius a jeho nástupci dostanou 3 vepře a klášter 4, budou-li míti dohromady rozvihovští pravoslavní vepřů více a naopak, klášter dostane 3 vepře a munkáčská latinská fara 4, budou-li míti celkem více vepřů rozvihovští katolíci.

Vévoda se však nespokojil provedenou dohodou, nýbrž přímo

¹² Hodinka Antál: „A munkácsi gör. szert. püspökség okmánytára“, svazek I., str. 7—9. Titul tamtéž uvedený zní: „Joannes Corvinus de Hunyad, Sclavoniae, Opaviae, Liptoviaeque dux.“

¹³ Snad v náhradu desátků, jež dosud vybral klášter od katolíků.

všech 6 listin zrušil a možná je také zničil, poněvadž se již nikdy více o žádné z těchto listin nečiní nikde zmínka.

To mohlo být také příčinou, že mnichové byli nuceni, aby aspoň tu nejhlavnější z nich, t. j. zakládací listinu Korjatovičovu, si napsali znovu pro svou informaci a pro evidenci v případě hájení svých práv, v podstatě, materielně nepochybných. Poněvadž byl originál zničen, mohli tak učiniti jen z paměti a podle klášterního podání o obsahu této listiny. Tu se snadno mohlo státi, že se v některém datu zmýlili nebo že připojili nějaké domnělé ustanovení, kterého v originálu nebylo, ale které se u každého vděčného člověka, tím spíše u zbožných mnichů rozumí samo sebou, že se totiž za spásu duše velkého svého dobrodince budou modliti.¹⁴

Při úředním jednání spokojovali se neurčitěji znějící a proti útokům na klášterní majetek nedostatečně chránící potvrzovací listinou krále Matyáše z roku 1458. Listinu Korjatovičovu chránili před opětným zničením a svěřili ji teprve biskupovi Krupeczkému, u něhož za ochrany Drugetů a v Polsku byla bezpečnější. Později se dostala do archivu kapituly bratislavské a byla konečně potvrzena od císaře Leopolda r. 1692.

Rozhodnutí vévody Korvína z roku 1493 předložil r. 1725 katolický munkáčský farář Lew kapitule jagerské, jež mu vydala jeho ověřený opis. Originál dostal do rukou také Batthyány, který vydal na základě této listiny spis, popírající pravost listiny Korjatovičovy. Bazilovič zase svým spisem, zvláště za tím účelem vydaným, hájí pravosti listiny Korjatovičovy.

Jako vedlo povýšení lvovského kláštera na stauropigii ke sporům tohoto kláštera s metropolity lvovskými, tak vedla také výsada kláštera hrušovského ke sporům tohoto kláštera jak s metropolitou sedmihradským, tak s biskupem munkáčským. Stalo se to tím spíše, že nebyla příslušná listina od Balici a Dragého předložena králi k potvrzení.

Výsada hrušovská podřizovala představenému kláštera (igumenu, archimandritovi) nejen mnichy, nýbrž i kněze světské, aniž by představenému zajistila biskupské svěcení. Biskupové pak si činili nároky na jurisdikci nad duchovními, jichž vysvěcení představený

¹⁴ Obširné pojednání o pravosti listiny Korjatovičovy z roku 1360 a Korvínovy z roku 1493 má A. Hodinka: „A munkácsi görög-katholikus püspökség története.“

od nich potřeboval, a nechtěli trpěti jurisdikci představeného kláštera nad kněžími, které oni sami vysvětili. Bylo to důsledkem toho, že patriarcha cařihradský odloučil biskupské svěcení od biskupské pravomoci. Ke sporům pak došlo nikoliv o funkce, nýbrž o dávky a práva. Biskup totiž žádal poplatků za vykonané funkce a pak dávky později zvané „kathedraticum“.

Poněvadž listina patriarchova z r. 1390 o stauropigiální výsadě kláštera hrušovského nebyla králem potvrzena, došlo později ke sporům o klášterní majetek a v důsledku toho byly za igumena Šimona klášterní pozemky určitěji vymezeny.

Patriarchální listinou z r. 1390 bylo klášteru uděleno právo stauropigie, jímž byl vyňat z pravomoci kteréhokoli biskupa a byl podřízen přímo patriarchovi cařihradskému. Přes to však je patrné, že marmarošští kněží byli r. 1479 nějakým způsobem podřízeni Joannikiovi, metropolitovi sedmihradskému, jenž jim u krále Matyáše vymohl osvobození ode všech královských daní a poplatků. O této podřízenosti mluví král.¹⁵ Metropolitovou povinností mravní i právní bylo, aby dbal zákonů církevních, které stanovily jeho poměr k patriarchovi i ráz a rozsah práv stauropigiálních, k jejichž podrobnější a důkladnější znalosti ovšem král a světští jeho úředníci nikterak vázáni nebyli.

Zásah metropolitův patriarchální listině neodporoval, ani nepoškozoval jurisdikce hrušovských igumenů. Zjednával toliko kněžím materiální výhody, které by jim byl patriarcha sotva vymohl. I sám igumen hrušovský byl by tyto výhody těžko vymáhal, kdežto vliv metropolitův byl v této záležitosti daleko větší. Nebylo tedy příčiny k žádnému protestu ani u kněží, jímž se dostávalo výhod, ani u igumena, jehož jurisdikce tím netrpěla, ani u patriarchy, jenž za jisté duchovenstvu přál výhod, které mu u krále vymohl metropolita, jehož ostatně mohl patriarcha volati k odpovědnosti kdykoli chtěl.

Roku 1491 nazývá se představený munkáčského kláštera Jan výslovně biskupem. Jest možné, že působil tento munkáčský biskup Jan také mezi sedmihradskými Rumuny a Srby. Jeho nástupce aspoň, Sergius totiž, nazývá se r. 1604 nejen biskupem munkáč-

¹⁵ „Walachos presbyteros . . . fidem Graecam tenentes prefatoque metropolitano (Iwannythie metropolitano Nandoralbanensi) subjectos.“ Hodinka: „Okmánytára“, sv. I., str. 3.

ským a hrušovským, nýbrž také haberským, podle haberského kláštera v Sedmihradech. Od rumunského duchovenstva v obvodu tohoto haberského kláštera v Sedmihradech a v jiných tamějších krajinách byl také přijat za biskupa apoštolský vikář a biskup munkáčský De Camelis.

Podrobněji jsou známy vztahy biskupa Jana k duchovenstvu marmarošskému. Roku 1491 nechtěli totiž duchovní marmarošští odváděti biskupovi munkáčskému obvyklé eparchiální (diecéšní) poplatky. K stížnosti Janově, která se však ztratila, že kněží mu poddaní nechtějí mu platiti povinné dávky a tamější úřady že je berou v ochranu, nařídil král úřadům, aby biskupovy poddané k plnění této povinnosti donutily.

Igumen hrušovský i jemu podřízení duchovní musili se podle znění samotné patriarchální listiny z r. 1390 obracet pro svěcení k biskupovi munkáčskému nejen jako k nejbližšímu, nýbrž jako k jedinému snáze přístupnému biskupovi svého obřadu v Uhrách. K tomu byl igumen nejen oprávněn, nýbrž patriarchální listinou přímo zavázán. Neměli totiž v obvodu kláštera hrušovského jiného biskupa, který by jim pravidelně duchovenstvo světil.

Když pak biskup munkáčský konal pro obvod hrušovský biskupské funkce a světil tamější kněze, skutečně bydlel a sídlil v klášteře hrušovském. Na základě toho si činil nároky na jurisdikční území klášterní i na samotný klášter. Z téhož důvodu nazýval se biskupem nejen munkáčským, nýbrž také hrušovským, podle obyčeje církve východní, která nazývá biskupy dle klášterů jejich eparchie.

Byl skutečně biskupem hrušovským „quoad functiones“. Lukáš, který roku 1488 ještě žil, bezpochyby Jana také v této příčině poučil a ten podle jeho rady jednal, a to s úspěchem.

Za biskupa Jana již se tvrdí, že duchovenstvo obvodu hrušovského bylo biskupovi munkáčskému poddáno podle starobylého zvyku. Jan vymáhá na tamějším duchovenstvu poplatky náležející biskupovi eparchiálnímu, a když se zapravování těchto poplatků vzpírá, obrací se se svou stížností k samotnému králi. Král pak nařídil úřadům, aby se postarali o to, aby kněží a poddaní řeckého obřadu na všech panstvích a majetcích odváděli svému biskupovi povinné dávky na příslušném místě a v příslušný čas.

Královská kancelář nazývá r. 1491 Jana biskupem munkáčským i hrušovským, poněvadž měl své sídlo v obou těchto klášteřích. Mun-

káčský biskup Jan byl králem zmocněn, aby svou biskupskou pravomoc vykonával v Marmaroši. Nebyl sice jmenován tamějším biskupem a tamější území nebylo také prohlášeno za část jeho eparchie. Biskup Jan dostal však právo, aby tam vykonával biskupské funkce a s tamějšími kněžími i o nich aby jednal. V listině nebylo vyznačeno, kteří kněží a kteří poddaní jsou munkáčskému biskupovi podřízeni. Tato nejasnost usnadňovala snahy biskupů munkáčských činiti si nároky na podřízenost všech kněží řeckého obřadu, kteří nebyli podřízeni biskupovi jinému.

Za pobytu krále Vladislava II. v Košicích vymohl si hrušovský igumen Hilarius r. 1494 královské potvrzení exempční listiny patriarchovy. K tomuto potvrzení byl však připojen dodatek, že Hilarius a jeho nástupci i hrušovští mnichové jsou povinni míti biskupa munkáčského v účtě, kdežto metropolitovi sedmihradského že mají poslouchati jako svého nadřízeného. O tomto poměru k metropolitovi sedmihradskému mluví také listina z r. 1479, která prohlašuje, že jsou rumunští kněží v Marmaroši tomuto metropolitovi podřízeni.

Byla tedy r. 1494 králem potvrzena jurisdikce, kterou propůjčila igumenům kláštera hrušovského výsada patriarchální z r. 1390. Munkáčský biskup se však nezřekl své jurisdikce v tamějším území, záležející na starobylém zvyku i na rozhodnutí královském z roku 1491. Listinou z r. 1494 byl sice jaksi prohlášen za pouhého „čestného biskupa Marmaroše“. Nedbal však toho a konal úkony jako „tamější“ biskup dále. To mu zapovězeno nebylo.

Královského potvrzení listiny patriarchální v Košicích r. 1494 použil hrušovský igumen Gelasius r. 1498 a obvinil munkáčského biskupa Jana, že vybírá poplatky od duchovenstva neoprávněně a na základě nesprávně nabytých listin, ačkoli je toto duchovenstvo patriarchální exempcí podřízeno hrušovskému klášteru. Král Vladislav II. předvolal tedy igumena i biskupa. Igumen přišel, biskup se však nedostavil.

Král nechtěl poškoditi práv igumenových, na něž si tento činil nároky, a proto nařídil marmarošskému nadžupanovi i tamějším služným, aby igumena chránili před jakýmkoliv poškozením, dokud král sám této záležitosti nevyšetří a o ní nerozhodne. Toto rozhodnutí Vladislavovo bylo jednostranné, učiněné na základě informací igumenových. Zbavil biskupa až do revise celé záležitosti

důchodů, na něž měl biskup zákonité nároky. Biskup ovšem musel nésti následky toho, že se k jednání nedostavil.

K slíbené revisi nedošlo. Poněvadž listina z r. 1498 je poslední, která se uvedeného sporu týká, proto nevíme, jak se pře a celá záležitost sporných dávek vyvíjela dále. Tím se také stalo, že jak v potvrzujících listinách biskupů munkáčských, tak v týchže listinách metropolitů sedmihradských se uvádí Marmaroš jako území jim podřízené. Dalším důsledkem neurovnané této záležitosti bylo, že vedle biskupa munkáčského působil také časem zvláštní biskup marmarošský, anebo že se udržel aspoň titul zvláštního biskupa marmarošského až do r. 1730.

Vzniklo tedy marmarošské biskupství z pravomoci kláštera hrušovského, poněvadž nebyl urovnán právní poměr mezi biskupem munkáčským a igumenem hrušovským a po zániku kláštera hrušovského metropolitou sedmihradským.

Roku 1498 nařídil král úřadům, aby biskupovi nepomáhaly vybírat poplatky od duchovenstva a lidu obvodu hrušovského. Když biskup této pomoci na úřadech nežádal, nepřišel s nimi do žádného styku a úřady neměly příčiny, proč by proti němu zakročovaly.

Jako vrchnost příslušného území učinil Jiří Báthory r. 1556 rozhodnutí biskupovi příznivé a usnadnil tím postavení munkáčského biskupa Hilariona.

V době unie došlo znovu ke sporu o jurisdikci v Marmaroši, a to nikoliv již s igumenem hrušovským, jehož tehdy již nebylo, nýbrž mezi biskupy munkáčskými a biskupy fogarašskými. Spor ten byl r. 1730 rozhodnut ve prospěch biskupů munkáčských.

Roku 1751 přeložila císařovna Marie Terezie biskupství munkáčské do Užhorodu, kde biskupové dostali později tamější klášter a chrám r. 1773 zrušeného řádu jesuitského.

Obsazování biskupství.

Poměr biskupů munkáčských ke králi není jasný. Lukáš byl podle listiny z r. 1458 jmenován králem, ale mimo tento případ byli biskupové až do r. 1573 voleni od mnichů. Jmenovací list královský se objevuje teprve r. 1623. Z doby předchozí se zachovaly jen listy ochranné a darovací.

Ani Matyáš r. 1458, ani Vladislav II. při jednání v letech 1491,

1494 a 1498 se nestarali o to, odkud biskup přišel. Matyáš nevolil pro osobu biskupovu ani dosti přesného výrazu, nazýváje Lukáše jen presbyterem-plebánem. Ostatně daleko později r. 1641 nazývá zase naopak kancléř Lippay munkáčského biskupa „patriarchou“. Králové se také nestarali o přesné vymezení hranic eparchie munkáčské.

Matyáš vyhradil r. 1458 obsazování munkáčské „plebánie“ králi. Vladislav II. r. 1491 prostě biskupovu pravomoc potvrdil.

Jakožto členové župního sněmu zjednávali časem biskupům munkáčským podporu u župních úřadů latinští biskupové jagerští, v jejichž diecési se eparchie munkáčská prostírala.

Poněvadž tehdy nebylo v Uhrách jiného biskupa řeckého obřadu mimo biskupa munkáčského, proto musili kandidáti biskupství žádati o svěcení za hranicemi uherskými buď metropolitu kijevského v Polsku nebo metropolitu multanského. Z pramenů nelze zjistiti, který z nich právě jednotlivé biskupy světil.

Ať přišli biskupové z Ruska (Haliče), neb je mnichové sami poslali do Ruska pro svěcení, vždy bylo třeba volby mnichů a přijetí zvoleného od kněží. Stopy této volby shledáváme ještě v století XVII. Duchovenstvo si také v době unie hájilo tohoto práva volby v Římě i před králem.

Později, v století XVI. a XVII. si také biskupové sami určovali, designovali svého nástupce. Bylo však k tomu třeba souhlasu mnichů, takže volby vlastně neodstraňovala ani designace biskupova ani královské zmocnění.

Biskup, který přišel do kláštera, musel býti od mnichů přijat, a jeho činnost musela býti uznána od duchovenstva. Když pak duchovenstvo marmarošské, podporované od župních úřadů, nechtělo biskupa (Jana) r. 1491 přijati a zapravovati mu obvyklé poplatky, žádal biskup krále Vladislava II. za podporu královskou. Nestačil všeobecný králův rozkaz, nýbrž bylo třeba zvláštní listiny.

O eparchii v přesném smyslu církevního práva nelze ovšem mluvit, neboť nebylo ani přesně stanovené biskupské jurisdikce, ani přesně ohraničeného eparchiálního území. Pravomoc munkáčského biskupa nazývá se r. 1458 obvyklou a r. 1491 plynoucí ze starobylého obyčeje.

Lukáš plebán-biskup zvolil si klášter munkáčský pro svůj život mnišský, nebo přišel již jako vysvěcený biskup odjinud a klášter

ho přijal. Mezi příslušníky řeckého obřadu působil na základě svého svěcení, jímž obdržel „potestatem ordinis“. Poněvadž jiného hodnostáře oprávněného k biskupským funkcím v těchto končinách neměli, přijali ochotně biskupské jeho působení a obraceli se k němu pro svěcení kněží, pro svěcení olejů a pro funkce jiné. Když král Matyáš Lukášovi r. 1458 plebanii znovu udělil, požíval při svém působení také ochrany královské. Listinou z r. 1458 se prohlašuje pravomoc biskupa munkáčského za obvyklou.

Lukášova nástupce Jana nazývá listina Vladislava II. již zřejmě a výslovně biskupem. Jan pak sám dovolává se na odůvodnění své biskupské pravomoci obyčeje již „starobylého“.

J. P. Hille:

Registra kostelní a farní v Horním Záhoří z r. 1672.

(Dokončení.)

K a š n á H o r a.

Váně, 1½ lánu .	1 str.	2 věrt.	žita,	1 str.	2 věrt.	ovsa
Mareš, 1 lán	1	..	—	1	..	—
Sláma, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Jech, 1½ lánu .	1	..	2	1	..	2
Karpíšek, 1 lán	1	..	—	1	..	—
Ráž, 1 lán . .	1	..	—	1	..	—
Novák, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Blažek, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Humpál, 1 lán	1	..	—	1	..	—
Summa	10 str.		žita, 10 str.			ovsa

J a m n ý.

Mára, 1 lán .	1 str.	— věrt.	žita,	1 str.	— věrt.	ovsa
Hroch, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Humpál, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Janda, 1 lán .	1	..	—	1	..	—
Súhrada, 1 lán	1	..	—	1	..	—

Lechnýř, 1 lán	1 str. — věrt.	žita, 1 str. — věrt.	ovsa
Hlavatý, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Spora, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Haský, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Bláha, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Brejcha, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Daček, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Summa	12 str.	žita, 12 str.	ovsa

T ř e š n ě.

Stěch, 1 lán	1 str. — věrt.	žita, 1 str. — věrt.	ovsa
Jestřál, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Hrubec, 1 ¹ / ₂ lánu	1 „ 2 „ „	1 „ 2 „ „	„
Hrádek, 1 ¹ / ₂ lánu	1 „ 2 „ „	1 „ 2 „ „	„
Jarej, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Mareš, 1 ³ / ₄ lánu	1 „ 3 „ „	1 „ 3 „ „	„
Pavlovský, 1 ¹ / ₄ lánu	1 „ 1 „ „	1 „ 1 „ „	„
Poskočil, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Summa	10 str. — věrt.	žita, 10 str. — věrt.	ovsa

N o v o s e d l y.

Menšík, 1 lán	1 str. — věrt.	žita, 1 str. — věrt.	ovsa
Komas, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Král, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Kotlín, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Lusk, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Patěk, půl lánu	— „ 2 „ „	— „ 2 „ „	„
Summa	5 str. 2 věrt.	žita, 5 str. 2 věrt.	ovsa

S v a t o n i c e.

Svatočský, 1 ¹ / ₂ lánu	11 str. 12 věrt.	žita, 11 str. 12 věrt.	ovsa
Boží, 1 ¹ / ₂ lánu	1 „ 2 „ „	1 „ 2 „ „	„
Slabý, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Zika, 1 lán	1 „ — „ „	1 „ — „ „	„
Mareš, půl lánu	— „ 2 „ „	— „ 2 „ „	„
Summa	5 str. 2 věrt.	žita, 5 str. 2 věrt.	ovsa

V r c o v i c e.

Janeš, 1 lán	1 str. — věrt. žita,	1 str. — věrt. ovsa
Biskup, půl lánu . . . —	„ 2 „ „ — „ 2 „ „	
Mozol, půl lánu . . . —	„ 2 „ „ — „ 2 „ „	
Peroutka, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Jamburský, $\frac{1}{4}$ lánu . . —	„ 1 „ „ — „ 1 „ „	
Rataj, $\frac{3}{4}$ lánu —	„ 3 „ „ — „ 3 „ „	
Pleticha, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Jícha, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Summa	6 str. — věrt. žita,	6 str. — věrt. ovsa

V o n i k o v.

Hesoun, 1 lán	1 str. — věrt. žita,	1 str. — věrt. ovsa
Kotmel, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Jaček, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Poustka, $\frac{1}{4}$ lánu . . . —	„ 1 „ „ — „ 1 „ „	
Summa	3 str. 1 věrt. žita,	3 str. 1 věrt. ovsa

D r ž o v.

Mezera, 1 lán	1 str. — věrt. žita,	1 str. — věrt. ovsa
Hesoun, $\frac{3}{4}$ lánu . . . —	„ 3 „ „ 1 „ 3 „ „	
Žák, $\frac{1}{4}$ lánu —	„ 1 „ „ — „ 1 „ „	
Summa	2 str. — věrt. žita,	2 str. — věrt. ovsa

V e s L o u k a.

Hlaváč, $1\frac{1}{2}$ lánu	1 str. 2 věrt. žita,	1 str. 2 věrt. ovsa
Dub, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Frejš, $1\frac{1}{2}$ lánu	1 „ 2 „ „ 1 „ 2 „ „	
Matějka, 1 lán	1 „ — „ „ 1 „ — „ „	
Summa	4 str. — věrt. žita,	4 str. — věrt. ovsa

B ř e h á c i, od řeky Vltavy.

Jilovec, $\frac{1}{2}$ lánu . . . —	str. 2 věrt. žita,	— str. 2 věrt. ovsa
Prošek, $\frac{1}{4}$ lánu . . . —	„ 1 „ „ — „ 1 „ „	
Kopkanč, $\frac{1}{4}$ lánu . . . —	„ 1 „ „ — „ 1 „ „	

Dr. Vlad. A. Macourek:

Počátky katolické restaurace na Moravě za biskupa Prusinovského.

(Pokračování a dokončení.)

V ý z n a m s y n o d y.

Pro obrodu katolického tábora na Moravě neměla rovněž okamžitého a rozhodujícího úspěchu a významu, který si od ní biskup a jeho rádcové slibovali. Je to zcela pochopitelné při tehdejší úrovni katolického kněžstva, při níž bylo poněkud předčasné a málo slibné předkládati mu k přijetí a plnění mnohé dekrety tridentské. Rovněž nedůstojný poměr kněžstva ke kolátorům, proti jejichž vůli nebylo možno zaváděti žádných změn, byl zde závadou. K zvýšení úrovně kněžské bylo za daných okolností prostředkem mnohem důležitějším a nadějnějším než synoda — zřízení semináře pro výchovu nového kléru. K provedení synodálních usnesení pravděpodobně za těchto okolností z největší části nedošlo. Je pozoruhodno, že na příklad sám Grodecký, autor synodálních statut, pronesl vůči Prusinovskému mínění, že by téměř všechny kostely na Moravě zůstaly opuštěny, kdyby předpisy synodální přesně měly býti zachovány. Podle něho dostačí, když bude možno postrádati alespoň kněží odpadlých, řádně nedosazených, exkomunikovaných, kterých přes synodu a její usnesení — *tacente et iacente synodo* — jest dosud na Moravě plno.²²⁴ Tím ovšem není řečeno, že by žádné usnesení synody nebylo uvedeno ve skutek. Biskup se staral o to, aby alespoň to, co se ve statutech synodálních především týkalo jeho, co sám v nich byl slíbil a co bylo v jeho moci, bylo provedeno. — Staral se na příklad o vydání Písma v lidovém jazyce podle úředního textu církevního a v tom smyslu vydal proti německým biblím protestantským r. 1571 v Nise německý překlad Nového zákona od Jeronýma Emsera.²²⁵ První český katechismus, jehož vydání v synodálních člancích výslovně slíbil, vydal ještě v roce synody (1568) v Prostějově.²²⁶ O překlad římského katechismu do

²²⁶ Prasek, Kopiař z r. 1568, Úvod str. 6.

²²⁴ Navrátil, Jesuité str. 56.

²²⁵ Richter, Series pg. 205.

češtiny požádal prostřednictvím pana z Rožmberka Jana Stráněnského v Počátkách.²²⁷ Ve smyslu synodálního článku o řeholích a právu biskupském visitovati kláštery, svolal na den sv. Jiljí (1. září) 1570 všechny představené moravských klášterů mužských i zplnomocněné zástupce klášterů ženských k jakési synodě řeholní, k poradě o zachovávání řeholních pravidel a o nápravě řádů.²²⁸ Pokud se týče visitace všech kostelů a far, která měla podle statut býti vlastně konána každého roku před diecéšní synodou biskupem nebo jinými preláty, zastupujícími ordinaria,²²⁹ pokusil se biskup o ni zejména roku 1571. — 19. února t. r. obrátil se listem na císaře se žádostí, aby vydal dva mandáty stavům i duchovenstvu a představeným klášterů, aby se nezpěčovali každoroční biskupské visitaci. Sliboval císaři, že visitaci tuto vykoná beze vší příkrosti a nebude bez jeho svolení a vědomí ani trestati provinilců.²³⁰ Z toho patrně, jak i biskup sám při provádění synodálních statut byl vlastně do značné míry odvislý od dobré vůle císaře a stavů. Nelze říci, pokud v tomto případě Maxmilián biskupovi vyhověl a zdali se biskupská visitace r. 1571 skutečně konala. Z vnějších osudů statut z r. 1568 je ještě známo, že biskup Stanislav Pavlovský r. 1584 zřídil komisi za účelem jejich revise a nařídil jejich provádění v diecési.²³¹ Z toho by rovněž plynulo, že dosud vlastně prováděny nebyly. Celkem dá se snad říci zhruba, že olomoucká synoda z r. 1568 za Prusinovského provedena či k platnosti prakticky přivedena celkem nebyla. Tím však nepozbývá nijak svého významu. V Čechách k synodě nedošlo, poněvadž v otázce jejího konání či nekonání šlo u Prusa z Mohelnice právě jenom o praktický užitek z ní, o možnost či nemožnost provedení synodálních usnesení. Prusinovskému však mimo to šlo asi také o *veřejného ohlášení katolického reformního programu*, byť i jen v teoretických zásadách, o hrdé, slavnostní a energické počáteční gesto vůči nekatolickému i vlastnímu, dosud nereformovanému táboru, které arcibiskupovi vždycky bylo a zůstalo cizí. Takto jeví se nám synoda olomoucká z velké části osobním dílem silné individuality Viléma Prusinovského z Víckova.

²²⁷ Tamtéž č. 83b.

²²⁸ Wolný, Kirchl. Topographie I. 72, Kameníček, Sněmy III. 321².

²²⁹ Ke konání druhé synody se však Prusinovský za svého života již nedostal. — Příští synodu svolal až biskup Pavlovský r. 1591. —

²³⁰ Kameníček, Sněmy III. 356—357. — Přílohy č. 40.

²³¹ Dudík, Statuten 11.

IV. Osobnost Prusinovského.

Významné události v náboženském životě Moravy v období let 1565—1572, o nichž byla řeč v předcházejících kapitolách, a významná účast a úloha připadající v nich právě biskupu Prusinovskému, dostatečně nám osvětlily zajímavou jeho osobnost. V sedmiletí svého krátkého, ale pronikavého biskupování vystupuje Prusinovský především jako typický představitel katol. reformního hnutí u nás a zároveň jako jeden z prvních průbojníků protireformace. Nápadně často jeví se nám zároveň mužem velmi vyvinutého stavovského sebevědomí, zakládajícího se hlavně na politické a hospodářské moci a významném postavení biskupů olomouckých v zemi. Reformní i protireformační horlivost i stavovské sebevědomí stávají se ještě výraznějšími osobní povahou biskupovou. neobyčejně energickou, odvážnou, až umíněně vytrvalou, temperamentem živým až k prudkosti. Vyvíjely se i celou jeho výchovou, přípravou k duchovní dráze, osobními a společenskými styky v Římě i na Moravě. Vkořeněn svým původem a svým úřadem pevně v stavovskou půdu moravskou, je Prusinovský zcela odchován kulturou románskou, v níž se však ozývá nejen protireformační, ale i renaissanční její složka v nejširším slova smyslu. S touto právě zcela souhlasí jeho i osobní sebevědomí, jeho záliba v nádherném, okázalém a obřadném, reprezentačním vystupování — jevíci se na příklad také ve vydání zvláštního řádu pro biskupský dvůr,¹ v pořádání hostin,² zakládání květinových zahrad a obor,³ jeho smysl pro hospodářské podniky a obchodní podnikavost a snad i ono vysoké

¹ Viz „Dvorní řád z 21. června 1567, Kameníček, Sněmy III., str. 633 až 639, Přílohy č. 36. — Kancelář biskupovu dle toho řádu vedl kancléř, jenž byl zároveň právním poradcem a zástupcem biskupovým i jeho poslem a diplomatickým jednatelem na př. u císaře. Musil býti dobrým theologem, kanonistou a znáti několik jazyků. Napřed jím byl Mikuláš Kromer (nejpozději do července 1567), potom Dr. Martin Gerstmann, spolužák biskupův z Padovy, jenž r. 1569 přešel do služeb císařových a sám se pak stal biskupem ve Vratislavi. Nástupcem jeho stal se, ne však na dlouho, jakýsi Rosarius Cracoviensis, dr. práv a kanovník vratislavský. 13. pros. 1570 biskup hledá nového kancléře. Navrátil, Č. Mat. Mor., 1914, roč. 38, str. 496—497.

² V lednu 1567 okázalostí hostil v Kroměříži Maxmiliána II. Svatební veselí strojí v Kroměříži své sestře dvakráte a své neteri. Peřinka, Dějiny Kroměříže, str. 177—184.

³ V Kroměříži založil dnešní zámecké zahrady podle vzoru lichtenštejské zahrady v Lednici, na Hukvaldech pak obor. Prasek, Kopiař 66, č. 167. 169, Kopiař 68, č. 104.

mínění o důležitosti a ceně věd a vzdělání mládeže v nich. Zcela ve shodě s tehdejší renaissančním ovzduším byl také výborným diplomatem a politikem. Tato přednost jeho často se osvědčila ve vlastních jeho záležitostech církevně-politických i náboženských. Byla však oceněna i jinde, zvláště také Maxmiliánem II., který jej proto na počátku r. 1569 vyslal spolu s Janem Bernardem, svobodným pánem Maltzanem z Wartenberka, do Polska ke králi Zikmundovi II. Augustovi na památný sněm lublínský.⁴ Poselství toto mělo daleko složitější a četnější úkoly než pouhé urovnání manželských záležitostí polského krále, jehož třetí choť Kateřina, sestra Maxmiliána II., již počátkem října 1566 po přání Zikmundovu opustila Polsko a žila od té doby osaměle v Linci. Již tehdy r. 1566 pověřil Maxmilián II. biskupa čestným úkolem doprovodit královnu polskou Moravou na její cestě od hranic slezských až do Vídně. Cesta tato, jež protáhla se téměř až do konce října 1566, vyžádala si tehdy na biskupu mnoho příprav, a jak sám si stěžuje, mnoho času a velkého nákladu.⁵

Daleko větší obět na času i penězích přinesl biskup císaři, když se nyní koncem ledna 1569 vydal v četném průvodu a opět téměř zcela na vlastní náklad do Polska.⁶ — I soukromá záležitost krá-

⁴ Navrátil, *Jesuité*, 46—47 — pozn. 4. a 6., Wolný, K. *Topographie* I., 72. Sněm lublínský je památný zejména tím, že uskutečnil unii mezi Polskem a Litvou. Doba Zikmunda II. Augusta v Polsku vyličená je stručně v díle Bobrzyński-Bidlo „*Przehled dziejiny polskych*“, str. 230—250.

⁵ Biskup píše tak z cesty samé z Vyškova, v neděli po sv. Lukáši. Prasek, *Kopiarz* 66, č. 830. Cestu královny Kateřiny Moravou a biskupovy přípravy k ní lze sledovati dle biskupovy korespondence. Viz Prasek, *Kopiarz* 66. Tato cesta královny polské Moravou vedla k mylnému dohadu, že Prusinovský již r. 1566 nebo 1565 byl pověřen poselstvím do Polska. Viz Schmidl I., 209, Richter, *Series*, 202, 203 a D'Elvert ve svých *Příspěvcích k dějinám arcibiskupství olomouckého*. Uveřejněním regist biskupského *Kopiarze* z roku 1566 však Prasek mínění toto vyvrátil. (Navrátil, *Č. Č. H.* II., str. 142.) — Je to vyloučeno také tím, že v únoru 1565 bylo vypraveno Maxmiliánem II. zcela jiné poselství do Polska, totiž Vilém Kurtzbach na Trachenbergu, šlechtic slezský, a biskup pětikostelský Ondřej Dudič, jenž oženiv se v květnu 1567 v Polsku, usadil se tam a konal císaři i nadále, i v době poselství Prusinovského, platné služby. — Viz *Przezdziecki-Szujski, Jagiellonki polskie w XVI. wieku*, Tom. V., Kraków, 1878. Kapit. IV., str. LXXIII.—CXXXII., Dodatky, str. 65—135, 154—159, 223/4.

⁶ V průvodu biskupově bylo 125 lidí a asi 100 koní. Na cestu vypůjčil si biskup od známých 11.000 zl., koně od Gabriela Majlátha, zlaté řetězy a poháry od Hanuše Haugvice. Císař slíbil mu 500 tolarů měsíčně, byly mu však vypláceny jen částečně. Na základě korespondence biskupovy uvádí Wolný, *Kirchl. Topographie*, I., str. 72/2⁵.

lovnina, jež tímto poselstvím měla býti mezi oběma panovníky vyřízena, měla svůj politický ráz a význam. Vždyť stejně jako snatek Kateřiny r. 1553 a manželství její, tak nyní i její zapuzení a případný rozvod s bezdětným králem byl zároveň důležitou otázkou zájmů císařových v Polsku, jež tou dobou byly velmi značné a spletilé. Především pomýšlel Maxmilián již nyní na to, ucházeti se o následnictví po Zikmundovi II. Augustovi, polském králi z rodu Jagiellova, v Polsku buďto sám nebo pro některého ze svých synů. Mimo to chtěl zameziti, aby u polského dvora hledal a nacházel nadále podporu pro své snahy Jan Zikmund Zápoleský, jehož matka Isabela byla sestrou Zikmundovou. Tento ještě nedávno užil pomoci svých tureckých spojenců a pro Sedmihradsko a snad i trůn uherský přispěl k rozpoutání nové války turecké proti císaři r. 1566, úspěšnější však pro tohoto než pro sebe. Vedle zasažení ve prospěch záležitosti následnické i sedmihradské bylo třeba také diplomatickou cestou hájiti v Polsku zájmů říše v Gdansku, jež octlo se ve sporu s říšským městem Lubekem, i v sekularisovaném knížectví pruském, jehož držitel Albrecht Fridrich právě r. 1569 v Lublíně polskému králi skládal svůj hold. Jednalo se také o úpravu hranic slezsko-polských. Maxmiliánovi II. konečně záleželo na schůzce s polským králem v září nebo v říjnu t. r. ve Vratislavi, kdež by osobně mohl se se Zikmundem Augustem dohodnouti. — Jest patrné, že posláni biskupovo bylo velmi složité a nesnadné: a okolnost, že svěřeno bylo právě jemu, svědčí o jeho diplomatických a politických schopnostech. Když pak se biskup v polovici června 1569 navrátil na Moravu, úkol jeho v Polsku převzal Martin Gerstmann, jeho dosavadní kancléř.⁷

⁷ Korespondence biskupa Prusinovského buď z této polské legační cesty nebo s cestou nějak časově nebo věcně související tvoří zvláštní svazek v arcibiskupském archivu v Kroměříži. Je svázan, označen K o p. Legat. Pol. 1569 a nebyl stránkován. Na prvním listě je nápis: „Legationis Polonicae literae a Guilielmo, episcopo Olomucensi 1569“. Po stránce věcné však nepřináší mnoho nového, poněvadž relace Prusinovského císaři otiskl již J. Szujski v VI. díle „Dodatků“ k V. tomu „Jagiellonki“ z dvorního a státního archivu vídeňského s názvem „Relacye posłów austryackich pod czas Sejmu Unii 1569“, str. 223—387. — Na základě kroměřížského Kopiaře legace polské a Kopiaře č. 9. (z r. 1569), v němž je rovněž mnoho dopisů z polské cesty, možno sestaviti podrobný biskupův itinerář. Z něho lze uvést: Počátkem r. 1569 dlel biskup u císaře ve Vidni. V sobotu po Třech králích = 9./I. jest již v Kroměříži, kdež datuje naposled v pondělí před sv. Pavlem na víru obrácení = 24. I. Přes Kelč,

Prusinovský vzal na sebe toto poselství do Polska, jímž se velmi zadlužil, v očekávání, že se císaři tím zavděčí a zajistí si takto jeho ochotnější pomoc v záležitostech církevních.⁸ Než případ opavský z téhož r. 1569 nikterak nenasvědčoval tomu, že by naděje jeho měla být splněna. Maxmilián II. totiž neměl Prusinovského nijak v oblibě, třebaš jeho služeb užíval. Vadila mu hlavně jeho přílišná horlivost, energie a samostatná podnikavost ve věcech náboženských, která podle úsudku Maxmiliánova neodpovídala duchu doby a zvyklostem tehdejších lidí.⁹ Promluvil prý jednou ostatně biskupovi do duše, že „není většího hříchu než chtíti vládnouti svědomím“.¹⁰ Vedle značné různosti myšlenkového a náboženského ovzduší císařova a biskupova působila zde zajisté i protiva dvou osobních povah, zvláště připustíme-li, že příslovečná tolerance Maxmiliánova plynula spíše z bázlivé mysli úzkostlivě se vyhýbající každému podnětu k nespokojenosti, nežli z nějakého filosofického nebo náboženského přesvědčení.¹¹

V osobních stycích s jinověrci byl i Prusinovský velmi snášlivý. Svědčí o tom na příklad jeho přátelský poměr k Majláthovi v době, kdy tento byl ještě luteránem, ochota, s kterou doprával vzdělání na jezuitských školách i nekatolické mládeži šlechtické, mezi níž konverse, s nimiž by biskup byl při tom asi počítal, přece jen zůstávaly pozoruhodnými výjimkami, i na příklad ten pozoruhodný detail, že luterán pan Albrecht Černožský z Boskovic, nejvyšší komorník moravský, vyhovuje biskupovu pozvání a jemu k vůli navštěvuje docela jezuitské kázání.¹² Ovšem, pokud se týče právního

Petrvald, Ostravu, Krakov (2./II.) a Sandoměř biskup dorazil do Lublína 13. února. Zpáteční cestu nastoupil 2. června. 15. června datuje na Hukvaldech více listů do Polska a také podrobnou instrukci pro svého nástupce Gerstmannu. Z Hukvaldů odebral se přes Olomouc do Vídně, odkud se vrátil nejpozději 2. července. Inventář z Ostravy do Lublína podrobný viz Szujski, str. 229—230.

⁸ Administraci diecése in spiritualibus odevzdal prelátům své kapituly dopisem ze dne 20. ledna 1569, vyhradiv si však při tom výslovně obsazování církevních obročí. (Kop. leg. Pol.)

⁹ Tak vyjádřil se Maxmilián II. o Prusinovském vůči arcibiskupu moravskému. Navrátil, Biskupství olom., str. 36³.

¹⁰ Cituje Tomek v Dějinách města Prahy, sv. XII., str. 185, pozn. 45 ze Schwandtnerova životopisu Maxmiliána II. Tom. II., pag. 75.

¹¹ Právě proto je stejně tolerantní v politickém jak v náboženském a v každém jiném ohledu, na př. i v poměru k stavům. Chlumecky, Zierotin 103, Kameníček, Sněmy III., 345³ proti tomu.

¹² Albrecht z Boskovic píše o tom sám do Vítnberka 26./VII. 1571. Navrátil, Jesuité, str. 116⁴.

přesvědčení a činnosti veřejné, biskup neuznával jiného vyznání v zemi nežli katolické a staré podobojí. Ale při tom ani pro utrakvismus a husitskou jeho tradici neměl mnoho smyslu a pochopení. Projevilo se to zejména jeho nápadnou zdrželivostí v otázce kalicha již povoleného. Charakteristický pro něho je v tom ohledu také důvěrný dopis jeho Pernštejnovi, v němž ostře vytýká datování listů z královské kanceláře české podle svátku Husova a žádá kancléře o nápravu.¹³

Je to tím pozoruhodnější, že u něho je při tom národní a vlastenecké smýšlení na tehdejší dobu podivuhodně živé a vyvinuté. Netřeba zde ani brát v úvahu jeho národní politiku na universitě v Padově, neboť se dá lépe vysvětliti osobní ctižádostí. Ale později ve všech svých veřejných projevech, ústních i písemných, jak na příklad v řeči své na soudě zemském r. 1568, tak i ve svých listinách fundačních i listech soukromých,¹⁴ nechce nikoho nechat v pochybnostech o tom, že všechny rekatolizační snahy jeho, uvědoměle a výslovně navazující na dobu předhusitskou, plynou také z upřímné lásky k rodné zemi a ze snahy zabezpečiti jí požehnání náboženské jednoty a míru. — Vlastenectví jeho vystupuje jednak ve starší formě teritoriální, jednak již také v novější, jazykové. Roku 1566, když došlo k nové válce turecké v Uhrách a Morava byla ohrožena vpádem nepřítele, dovedl se postavití cele s příkladnou horlivostí a obětavostí do služeb zemských se svou mocí duchovní¹⁵ i světskou. V postě t. r. nařídil peněžitou sbírku na vypravení hotovosti zemské a potom ozbrojení svých poddaných na statech stolních i manských při obecném zdvižení země.¹⁶ Staral se do nejmenších podrobností o výzbroj biskupského vojska, do něhož náleželi především jeho manové, a přivedl je osobně 29. července do Sudoměřic u Strážnice.¹⁷ Mínil se zprvu sám zúčastniti vojenského

¹³ „Obávám se, z kanceláří české po malé chvíli listův datum vycházeti bude po památce sv. Martina Luttera.“ Z tajného Kopiaře biskupského z let 1567—69, f. 4v, cituje Navrátil, Jesuité, XXXVII³.

¹⁴ Na př. úvodem k II. listině fundační pro kolej olomouckou. Navrátil, I. c., 81.—82. V listě kard. Commendonovi ze 17./III. 1567 úvodem. Navrátil, I. c., 19, č. 13.

¹⁵ Ustanovil zvláštní kazatele, kteří po všechny pátky vybízeli věřící vzhledem k tureckému nebezpečí k modlitbě a pokání. Sr. Ep. Nadal, III., 261. Podle usnesení sněmovního nařídil modlitby za vítězství třikráte za den při klekání. (Prasek, Kop. 66, č. 694, Kameníček, Sněmy, III., 346—8, pozn. 3. — ¹⁶ Prasek, Kopiař 66.

¹⁷ Tamtéž, č. 587. V pátek po sv. Petru v okovech = 2. VIII. datuje

tažení do Uher v čele svého vojska,¹⁸ ale potom odevzdal vedení jeho svému příbuznému Přemkovi z Vickova a na Bystřici a vrátil se nazpět, neboť mu byla svěřena správa země na místě zemského hejtmana, Pertolda z Lipé, jenž velel moravskému vojsku zemskému v Uhrách.¹⁹ V září 1566 znovu se biskup „pro dobrý příklad“ chystal do pole, ale tehdy právě byl mu uložen císařem úkol doprovoditi královnu Kateřinu Moravou.

Národní smýšlení biskupovo po stránce jazykové jevílo se u něho v důsledném užívání a vytrvalé obhajobě češtiny jakožto jediného úředního jazyka na Moravě obvyklého, a to jak v korespondenci domácí tak i za hranice země. Proto psával česky i do Rakous a do Uher, císaři²⁰ i domácím městům se poněmčujícím i cizincům, kteří se v zemi zakoupili. — Zejména na městech vymáhá také české odpovědi. Na příklad 27. neb 28. IV. r. 1566 píše radě opavské: „Odpovědi česky psané, jak ste předkuom Našim předešle vždycky psávali, na Vás žádáme.“²¹ Totéž přání vyslovil několikráte i radě olomoucké.²² Pozoruhodná jest i douška v dopisu německému hraběti z Hardeku na Kunštátě: „Žádáme, že Nám psávati a odpověď dávati českým a ne německým jazykem, poněvadž se vůbec v tý zemi a při právě tak zachovává, budete.“²³ — Na německý přepis z komory císařské dává českou odpověď „nemajíc žádného, kdož by od Nás odpověď německú napsati mohl“.²⁴

se Veselí, v neděli po sv. Petru v táboru u vsi Petrové = 4./VIII., v den sv. Vavřince = 10./VIII. zase v Kroměříži. Č. 624, 626, 627. Srovnej Kameníček, Sněmy, II., 293.

¹⁸ Za tím účelem stará se o koně „pro osobu svú“ a pro potřeby vojenské č. 254, a objednává pro sebe vojenský stan č. 369, 529, 583. Prasek, Kopiář 66.

¹⁹ Prasek, č. 585, 685. — Srovnej Kameníček, Sněmy, II., 293—294. Jako správce zemský rozesílá a vyhlašuje po Moravě mandáty císařské, svolává na Vyškov poradu o potřebách zemských, přijímá a dále oznamuje zprávy z vojenského tábora v Uhrách a čině opatření na ochranu země před vpádem Tatarů ze Spišska, nařizuje zasekání pohraničních hor moravských, stará se o zásobování vojska v Uhrách, povzbuzuje jiné a děkuje za péči o vlast, odmítá a odkládá zatím všechny osobní schůzky a záležitosti.

²⁰ Prasek, Úvod, str. 5, Kopiář 68.

²¹ Prasek, Kopiář 66, č. 159, v sobotu před nedělí Misericordia, neb v neděli Misericordia.

²² Peřinka, Dějiny Kroměříže, I., 260—261.

²³ Prasek, Kopiář 66, č. 335. — V sobotu před nebo v neděli Misericordia (II. neděle po velkonocích) 1566.

²⁴ Prasek, Kopiář 66, č. 677. — Peřinka praví (Dějiny Kroměříže, I., 260): „Tento biskup neměl německé kanceláře, nýbrž všechnu svou

Prasek proto nazývá Prusinovského českým vlastencem úplně podle předpisu knihy Tovačovské a řadí jej mezi takové národní, rázovité typy, jakých mají tak hojný počet právě ve vysokém duchovenstvu Poláci.²⁵

V největším rozpjetí sil a na vrcholu všestranné činnosti zastihla biskupa 16. června 1572 smrt,²⁶ jež svými okolnostmi osobnosti jeho dodala i rysu jakési tragiky, zvláště byla-li to snad smrt násilná. Podle zápisu v biskupském kopiáři z r. 1572, učiněného pravděpodobně od Vlacha Illicina, kancléře, rady a assessora biskupova a kanovníka olomouckého, zemřel sice po dlouhé nemoci na padoucnici.²⁷ Než list téhož Illicina lékaři kardinála Sforzy, Laeliovi Spagnovi, ze dne 23. prosince 1577 mluví již o náhlé chorobě a neočekávané a netušené smrti biskupově.²⁸ Také velmi zřetelně a konkrétně vyslovené obavy arcibiskupa Prusa z Mohelnice před olomouckým stolicí biskupským²⁹ dovolují pochybnosti o hodnověrnosti a spolehlivosti onoho záznamu v Kopiáři. V literatuře, ač až velmi pozdní, vyskytuje se potom zcela otevřeně a výslovně mínění, že Prusinovský byl prvním z olomouckých biskupů, otrávených kanovníkem a kapitulním děkanem olomouckým Janem Philoponem Dambrowskim, zrádným a nebezpečným intrikánem, jenž

obšírnou a obsáhlou korespondenci vyřizoval česky.“ Než přece vyskytují se, třebaž v počtu skrovném, i některé německé listy v Kopiářích Prusinovského. Na př. Kopiář 66, Prasek, č. 46, 262, 263, 785. Rychtáři v Lutíně, německým sluhům, lékaři ve Vídni atd. Většinou jsou listy tyto rázu zcela osobního a soukromého.

²⁵ Prasek, Kopiář 68, Úvod str. 5.

²⁶ O smrti biskupově podrobně Schmidl I., 321, Kroess I., 347—354. — Pohřben byl v chrámu P. Marie Sněžné. O náhrobku jeho a náhrobních nápisech viz Houdek, Náhrobky, str. 22—26. Vyvlečka, Příspěvky 87 až 89, B. D. Petřvaldský, K 350. výročí úmrtí olomouckého biskupa Viléma Prusinovského, Našinec, 1922, č. 132.

²⁷ Kopiář č. 12, fol. 138.

²⁸ Na základě Kopiáře Illicinova Dr. Breitenbach v Č. Mat. Mor., 1907, str. 172 n.

²⁹ Prus v dopise kancléři Pernštejnovi ze dne 18. dubna 1578 vzdává se všech nároků na bisk. stolec v Olomouci z postulate vzniklých a mezi důvody toho uvádí také: „So macht mir, menschlich davon zu reden, auch ein abscheuhe der andern exempl, dero viere gar junger leut so kurze zeit gelebt haben, at me vestigia terrent omniate adversum spectantia, nulla retrorsum. (Narážka na bajku o lvu a lišce.) Navrátil, Biskupství 292, Přílohy č. 23. Pro otrávení nástupců Prusinovského uvádí se již více i současných svědectví, třebaže také ne zcela dostačujících. — Breitenbach má za to, že Illicina lze rovněž podezřívati z účasti nebo dorozumění na možném otrávení biskupa. Č. Mat. Mor., 1907, str. 174.

až do svého zatčení r. 1585, ba až do své popravy r. 1587 osudně a neblaze zasahoval v dějiny biskupství.³⁰ Dosud však se nepodařilo mínění toto exaktně doložit z pramenů.³¹ Kdyby se ukázalo pravdivým, vyvstala by druhá otázka: Jednal takto onen prodejný prospěchář z vlastního či cizího popudu?

Zjev Prusinovského a jeho činnost vybízí téměř při každém kroku k přirovnání s jeho současníkem a neuznávaným metropolitou, arcibiskupem Prusem z Mohelnice a postupem tohoto v plnění stejného úřadu. Rozdíl mezi nimi není jen osobní, ale je to zároveň rozdíl dvou směrů a metod v tehdejších rekatolizačních snahách v zemích českých, ba po celém světě; rozdíl mezi směrem starším, jenž umírněnou konciliantností směřoval k smíru s reformací, a směrem mladým, moderním, jenž uvnitř reformován a obrozen nevyhnutelným bojem chtěl spěti k vítězství. — Rozdíl ten a z něho plynoucí význam Prusinovského u nás nemůže věru vyniknouti názorněji, než představíme-li si starého arcibiskupa, sklíčeného dnou a zklamaného životním svým úsilím, spočívajícím cele na osudné fikci a utkvělé myšlence, že pod starou formou trpěného

³⁰ Současných, přímých a výslovných dokladů pro otrávení Prusinovského není. V pozdější literatuře i Prusinovského mezi otrávené biskupy počítá God. Provin „Fidelis Romanae Moravia“ (1743), pag. 202 a Schmidl (1747), I. p. 321, 385—6. — Schmidl praví, že Philopon při výslechu mučen doznal, že 4 za sebou následující biskupy otrávil. — Z dnešních historiků kloní se k mínění tomu A. Breitenbach ve článku „Příspěvek k dějinám reformace moravského kleru za biskupa Stanislava Pavlovského“ v Č. M. Mor. 1907, roč. 31, str. 152—171. — Také ve zvláštním otisku (Aféra Philoponova). V tomto článku věc probrána nejpodrobněji. O Dambrowském viz také Navrátil, Biskupství, str. 63—65.

³¹ Breitenbach sám (Zvl. otisk, str. 22²) poukazuje na obtíž, že nelze dokázati, zda Dambrowski při smrti Prusinovského byl již kanovníkem. Na volební kapitulaci Grodeckého jeho podpisu nenalézáme a odjinud víme, že r. 1572 hájil v Římě kapitolu olomouckou a její žádost za zproštění závazků fundačních (str. 105). Podle Navrátila objevuje se první zpráva v Olomouci o něm jako jednateli kapituly olomoucké v Římě teprve v září 1572. Řehoř XIII. brevem ze dne 13. ledna 1573 uděluje neobsazené kapitulní děkanství v Olomouci Janu Mezonovi z Telče, třebaže Jan Philopon již od doby jednoho roku vystupuje neoprávněně jako děkan kapituly. — Navrátil, Biskupství, str. 64³. Podle toho by Dambrowski již v lednu 1572, tedy za života Prusinovského, při nejmenším alespoň činil nároky na tento úřad, který již od 30./IX. 1571 byl uprázdněn úmrtím, a od té doby z neznámých nám důvodů nebyl biskupem obsazen. (Navrátil, Biskupství 63.) Snad netrpělivý, snad i odbytý kandidát toho úřadu, buď sám nebo prostřednictvím Illicina nebo někoho jiného otrávením nepovolného biskupa klestil si cestu k cíli?

utrakvismu podaří se ještě Čechy sjednotiti nábožensky s Římem, kterak omlouvá se Maxmiliánovi II. pro to, že donucen stálými žalobami a stížnostmi konsistoře podobojí(!), musí zakročovati proti sektám, a jej ujišťuje, že rád by jim pokoj dal, „aby pánu Bohu sloužili, jak umějí“ a sám byl v pokoji a při svém řádu zachován;³² nebo jak vůči rektoru pražské kolleje Blysemovi, jenž 17. července 1572 jej povzbuzuje k plnění povinností pastýřských, nařiká nad smutným náboženským stavem v Čechách a na nečinné přihlížení císaře k němu. Nelze prý ani hrozbou resignace dovolati se od něho pomoci. Katolické náboženství v Čechách zdá se ztraceno a okamžitě nevidí, jak by zde jako arcibiskup mohl se uplatniti a pomoci. Ježto nelze se dovolati práva, třeba trpěti bezpráví; nezbyvá jiného útočiště nežli Bůh, ochrana, síla a pomocník náš v úzkostech.³³

Postavíme-li naproti těmto výjevům osobnost Prusinovského a současnou činnost, kterou za týchž téměř svízelných poměrů a překážek všestranně rozvíjel a kterou tak pronikavě a účinně dovedl zasáhnouti a se uplatniti, představíme-li si všechny odvážné a nebezpečné zápasy a tvrdošíjné spory, které právě v téže době vedl na několik stran, popatříme-li na základy a předpoklady restaurace katolicismu na Moravě, které svými počátky sahají právě do období jeho biskupování, nezdá se nám alespoň do jisté míry neoprávněnou hypotéza Kameníčkova, že „za tak mocných, energických a cílevědomých biskupů olomouckých jako Prusinovský, Pavlovský a Ditrichštejn, konečný výsledek náboženských bojů na Moravě byl by vypadl na prospěch katolictví i bez katastrofy bělohorské, jenže postup by býval povlovnější.“³⁴

Prof. Ant. Novák:

Víra Táborů.

(Pokračování.)

Tento vyžádal si od Rokycany všech těch artikulů písemně, nejsou-li změněny v jeho neprospěch. Pro krátkost času prý nemohl

³² Při jednání o českou konfessi 12. března 1575. — Gindely, Brüder, II., 122¹⁴.

³³ Z rektorského diaria pražské koleje. Kroess, I., 78—79.

³⁴ Kameníček, Sněmy III., Úvod str. II.

vyložiti pravého smyslu traktátu a hájil svých traktátů paušálně slovy: Všecky mé kázání a řeči pojednávají proto o velebné svátosti oltářní, aby ukázaly, že tato svátost není podstatně a co do své přirozenosti totožná s tělem Kristovým, za nás na kříži obětovaným, nýbrž že tato viditelná svátost jest jen pravě, svátostně a obrazně tělem Kristovým, majíc v tom okamžiku v sobě obsaženo tělo Kristovo duchovně, svátostně, mocně a pravě. Těmito slovy vyličil Biskupec úkol svého života a v boji za tuto myšlenku také zemřel.

To prý může tvrditi, protože dokázal ve svých traktátech, že tělo Kristovo po svém na nebesa vstoupení není ve svátosti tělesně a rozměrně se všemi svými vlastnostmi jak podstatnými, tak vedlejšími,⁴⁷ nýbrž sedí po pravici Otce a není takovým bytem podle písem nikde zde na zemi, aniž bude až do soudného dne. (Ad magnificationem.)

Proto způsob požívání Krista ve svátosti jest jiný onoho, kterým sedí po pravici Otce nebo je přítomen v duši člověka dobrého.

Po tomto vysvětlení nevidí prý Biskupec, proč by měl býti obviňován od Rokycany z nedůslednosti. Poněvadž však není vhodný čas ani místo, vytknou mistrům jejich „viny“ jinde.

Tento spis, zachovaný v kronice Biskupcově⁴⁸ byl podán sněmu zemskému v Praze jako obrana a víra jejich proti žalobám kněží strany Rokycanovy a Příbramovy. Biskupce tu vynechává z průběhu jednání synodního žaloby na několik svých vět a zvláště pohoršlivé výroky svoje a Kvirínovy o svátosti oltářní, aby na sněmu došel sluchu, že jeho víra jest dobrá.

Táboři byli na synodě v nevýhodě. U strany pražské nebylo žádné ochoty k smíru a osud Táborů byl už předem zpečetěn. Na výtky Příbramovy, jenž biskupcovi a Korandovi chtěl dokázati 200 kusů bludných, dovedli tito dobře odpověděti.

Chtěli je míti písemně a pak že na ně odpoví, budou-li chtíti. Měl je podati hned druhý den, kdyby měl celou noc psáti. Příbram skutečně dal druhý den Rokycanovi nějaké bludy na Biskupce a a ostatní kněze. Z nich asi Rokycana čerpal látku pro své útoky na Biskupcovy traktáty. Na Korandu slíbil dáti tolikéž kusů, ale oni jich nepřijali, poněvadž nedodržel smlouvy.

⁴⁷ Jak charakterisuje víru Táborů již Chelčický v traktátu „O čtyřech bytech“. Viz Bartoš. Č. Č. M. 1914, str. 33.

⁴⁸ H. II., str. 753—797.

Poněvadž nebylo Táborům popřáno času na synodě, aby vytkli viny mistrům pražským, učinili tak ve zvláštním spise „Culpac“,⁴⁹ který předložili spolu s Biskupcovou obranou a vyznáním víry zemskému sněmu. Rokycana s Ptačkem nedodrželi ani slibu, že jednání synody bude před veřejností až do příštího generálního sněmu utajeno, neboť rozeslali po zemi listy ostuzující Táboře, že byli na Horách Kutných usvědčeni z kacířství.

Táboři se proti tomuto novému útoku ohradili obšírnou odpovědí, psanou v srpnu 1443 Biskupcem, jak možno se přesvědčiti srovnáním s příslušnou částí obrany Táborů zachované v kronice.⁵⁰ Odpis tento není totožný s úřední obranou táborskou, jak zjistil Nejedlý⁵¹ a jak mylně předpokládal Palacký a Vlček.

Odpis jest odpovědí na listy Ptačkovy a Rokycanovy a je jako polemika zbaven všech dokladů z Písma, psán svižně a obratně. Nejedlý chválí ho s Palackým jako vynikající filosofický spis psaný vyspělou ryzí češtinou. Rukopisně je zachován ve dvou exemplářích. Z tohoto spisu čerpali jsme při líčení synody a doplňovali tak často rozlehlé partie úřední obrany táborské. Autorem odpisu vedle Biskupce mohly by býti i Kvirín, který na synodě se odpovídal rovněž z pohoršlivého výroku. Ale musil by mít Biskupcovu „obranu“ před sebou jako předlohu, takže autorství samého Biskupce — bakaláře — je přece jen pravděpodobnější.

Sepsání táborské víry svěreno bylo Biskupcovi. Mužům povolaným na valný sněm bylo od obcí uloženo, aby se rozhodně ohradili proti vedení synody kutnohorské.

Táboři protestují nejprve proti tomu, že na synodu bylo obsláno mnoho lidí světských, kteří rušili jednání, ač to mělo býti výhradně hádání kněžské.

Potom nemohou souhlasiti s tím, že jejich delegované osobnosti neměly úplné volnosti v jednání, kdežto svěští páni zasahovali do hádky podle libosti. Na synodu byli dokonce sezváni úhlavní nepřátelé kněží Tábořských, druhdy pro své přehmaty z Tábora vypuzení, aby je hanobili. Proti Biskupcovi užito bylo artikulů traktátu, který před plnými 20 lety neb více byl sepsán z donucení, ne z jeho svobodné vůle, což byl postup nedovolený a nečestný.

⁴⁹ Nejedlý: *Prameny k synodám*, str. 104.

⁵⁰ H. II., str. 753—97.

⁵¹ Nejedlý: *Prameny k synodám*, str. 20.

Na synodě vládlo násilí a jednostrannost, ne vzájemná ochota a spravedlnost. Když kněží Táborští žádali o prodloužení lhůty k odpovědi, nebylo jim to povoleno, jako druhé straně. Mimo to bylo dovoleno Příbramovi mluvit proti Englišovi česky, čemuž on nerozuměl a bránit se nemohl. Od takového shromáždění nemožno čekati nápravy. Proto nepoložili své spisy obranné pánům na Horách, poněvadž se tito nechtěli zavázati, že je neporušený předloží sněmu.

Jaké „Viny, které kněží Táborští některým mistrům pražským vyčetli“ psal asi Biskupec, který z velkého počtu jich vybírá v kronice několik, zahrocených proti jeho osobním nepřátelům Rokycanovi a Příbramovi. Rokycanovi opět vyčítá, že na rozsouzení sporných článků musil užiti světského ramene, což zůstane hanbou celého království. O napravení Táborů měli rozhodovati na konec laici, kteří o dogmatických otázkách nemají ponětí. Rokycana prý se zjevně zavázal poslušností kurii římské. Podobně vyčítá Václavovi z Dráchova, že zřekl se svého učitele Jakoubka v otázce remanence.

Prokop z Plzně, který v Basileji hájil přijímání dítek, ustupuje nyní od tohoto zvyku a prohřešuje se proti ustanovení dřívějších synod o nedovolenosti majetku u kněží. I on podrobuje se ve všem církvi římské.

Na Příbrama se obrací jako na největšího rozséváče bludu po zemi. Při tom je nedůsledný, jakž lze zjistiti z jeho traktátů, z nichž jsou výslovně jmenovány: „Contra 76 articulos Piccardorum“ a „Surge, Domine“. Dogmatickými spory jejich se zabývati nebudeme.

Vedle tohoto spisu a obrany podali kněží Táborští témuž sněmu zemskému, sešedšímu se na den božího křtění 31. ledna 1444 (v pátek před Matkou boží, jenž slove hromnic), ještě víru svou o svátosti oltářní.⁵²

Poněvadž nepřátelé Táborů rozhlašovali, že nejsou sjednoceni u víře ve svátost oltářní a že jejich obrana obsahuje víru obou stran, podali před generální sněm tuto víru, aby nezůstali v podezření z kacírství. Druhá strana jest povinna učiniti totéž, aby každý mohl poznati, kdo má pravdu:

⁵² Zachována u Lukáše v *Triologu: Prameny*, str. 76, v kronice H. II., 798—804, a u Nejedlého, str. 95.

„Nejprve věří, že chléb a víno, kteréž se kladú na oltář, po řádném slov posvěcujících vyřčení jsú mocí slov nadepsaných pravé tělo Kristovo z panny narozené, jenž na kříži jest visalo a *sedí na pravici boha Otce* a krev jeho pravá, z jeho boku vylitá, když visilše na kříži pro vykúpenie lidského pokolenia.⁵³

Ale pohříchu někteří strany nám otporné mařně otpírají, by mocí slov Kristových chléb byl aneb býti mohl nynie, před tiem anebo potom, a tak o víno v přirovnání k krvi Kristově, aniž chtie povědicti, co mocí slov posvěcujících po posvěcení jest tělo Kristovo, kteréž před tiem nebilše tělo Kristovo. Ne otpierají, by Kristus ukázal chléb, když jest řekl: toť jest tělo mé, kteréž za vás zrazeno bude; čemuž odporně s pomocí božie do své smrti mluvití budem!“

Za druhé věří, „že Kristus, pravý bůh a pravý člověk, chtě z úrod země, z chleba točič a vína, celú svátost oltářní způsobiti, větčí moc a dostatečnost dal jest té svátosti k užitku a spasení lidskému, než můžem úplně pomysliť aneb rozdielně a v celosti jazyky našimi vymluvití. Nebo známo jest, že tato svátost drahá netoliko jest znamenie milosti nevidomé, ale jest také příčina, skrze kteroužto jako skrze nádobie milost se dává tomu, ktož ji hodně přijímá a proti pokušením ďábelským v ctnostech ho tvrdie.“

V kterémžto kusu od některých strany nám otporné se dělíme. kteříž otpierají, by té velebné svátosti, když již jest svátost, matera byla chléb a víno, ale pravie, by matera té svátosti, když již jest svátost, byla ta věc, kteréž nesmějí, neumějí aneb nechtie rozdielně a samotně jmenovati lidu křesťanskému, aby jich svod jedovatý od křesťanů zjevně nebyl poznán. Kterakú pak oni moc a dostatečnost mieti pokládají tu celou svátost toho nevieme; to do nich jistotně vědúce, že snažnost velikú přičiňují, aby dietkám malým, po krstu způsobným ku přijetí, svátost těla a krve božie nebyla dávána, proti čemuž před časy běhy a obyčeji rozličnými sú usilovali.“

Za třetí věří, „že tělo Kristovo z panny Marie narozené, jenž na kříži jest visalo a sedí na pravici boha otce, spojené osobně s božstvím, jest u velebné svátosti posvátně, duchovně, mocně a pravě; pro kteréžto obyčeje těla jeho tu tak bytie také jest moci a dosta-

⁵³ Ze stylisace plyne, že tělo Kristovo přirozené sedí na pravici Boha Otce.

tečnosti ta svátost drahá, že toho dostateční nejsú vymluviti jazykové“.

Proto falešně, jedovatě a zlostně psal jest o nás mistr Rokycana na Moravu, pravě, bychom v svátosti velebné toliko kus chleba a krápi vína pokládali.

V kterémžto kusu od našich protivníkův se dělíme, kteříž za vieru zjevnú a k spasení příslušející pokládají, že tělo Kristovo z panny narozené, jenž jest na kříži visalo a sedí na pravici boha otce, jest v svátosti vedlé jeho přirozeného bytu masitě, čitelně a hmotně, a protož dluhé, široké a hluboké a tak způsobené, jakož nynie na pravici boha otce sedí; a také v tom, že pravie, když od nás slyšie, že pravíme tělo Kristovo duchovně býti ve svátosti, že bychom všecko chtěli vydychati, aby tu nic nebylo.“

Za čtvrté věří a drží, „že přijímanie neboli požívanie té svátosti ke všem pokřtěným způsobným ku přijetí té velebné svátosti vedle Kristova zákona a toho v skutku v prvotné církvi zachovávanie s příkázanie Kristova má držáno býti, odvrhúc a otdělic v té straně řeči, psanie, obyčeje i jiné věci tēm podobné, od kostela Římského vymyšlené“.

„V kterémžto kusu od některých strany otporné znamenitě se dělíme, když netoliko požívanie té celé svátosti dietkám otjímají, ale pohřiechu nestydie se dorostlým již pod jednu podávati způsobú. Kterýmžto s pomocí boží dobrovolně nesvolíme anebo jinak do své smrti, ale k boží chvále, a také aby tudy ústa křivdu mluvících byla zacpána, kteráž o nás pravie, bychom svátost často jmenované potupovali.“

„Páté věříme, že osoba božská a tak Kristus Ježíš, Bóh pravý a člověk najdokonalejší, v té svátosti ctí, kteráž na Boha slušie, má ctěn býti od lidí věrných, rozumu požívajících, jenž věrie, osobu nadepsanú tu právě býti.“

Dovolávají se Husa, že stvořenému (člověčenství a duši Kristově) nepatří tatáž úcta jako stvořiteli (druhé božské osobě).

„V kterémžto kusu dělíme se od našich protivníkův, kteříž chtie nás nad to k tomu přivésti, abychom tu z viery ctili tělo Kristovo vedle jeho přirozeného bytu, tak jakož řečeno jest, pozorovanie cti, kteráž na Boha slušie, nechtiece nic slyšeti o rozdílu těla Kristova od božské osoby, ani chtiece vážiti, že ti nedobří mají víru, kteříž nekladú, by rozdílné bylo přirozenie člověcké od božského přiro-

zenie v Kristu, ačkolivěk pokládají, že tělo Kristovo přirozené v něm s božstvím jest spojeno.“

Shrneme-li stručně obsah tohoto spisu, poznáme na něm zřejmou snahu pomocí stylisace představití výklad víry Táborů nevinnějším. V jádru zachovávají však Táboři víru z posledních let. První bod zdá se býti pravověrný, nutno však k němu připojití vysvětlení, že mluví se tu o přítomnosti božství Kristova od svátosti, kdežto tělo jeho přirozené jest v nebi. Chléb zůstává i po konsekraci, což popírají přívrženci transsubstanciace. Při poslední večeři ukázal Kristus na své vlastní tělo a ne na chléb. Jsou pro přijímání dít-kám a zachování kalicha. Co se týče uctívání Krista ve svátost, patří této úcta klanění jen tenkrát, věříme-li v přítomnost božství Kristova. Člověčenství a duši Kristově, kterýmžto bytem jest přítomen Kristus ve svátosti pouze posvátně, duchovně, mocně a pravě, ta úcta nenáleží. Takovýto výklad není tak hrubě pikartský, jako výklad Martínkův a Kánišův, než majíce na zřeteli, že se k takovému výkladu kněží Táborští nutili, a znajíce otevřený tón jejich traktátů, nemůžeme jich ani nyní této příhany Chelčického zprostiti. O jejich taktice dobře praví bratr Lukáš v Trialogu,⁵⁴ ač jest jejich straníkem: A byt byli kněží Táborští, nechajíc uchylování svého k podobnému vyznání Rokycanovu, stáli věrně při čtení a nedali se od slov Kristových hýbati, ale tak sprostně vyznávali, jakž pán ráčil vyznati, neupadli by v potupu tu, aniž by jich mohli a vyznání jich tak nechati. Už chtějí slovy zamýšlenými jich druhé straně podlé smyslův jich svou víru vyznávat, tudy svou pravdu boží ponížili. Neb ona nepotřebuje slov lidské moudrosti a důvtipu vymyšleného a vytaženého i falešně na čtení založeného, neb div se jich vyznání, ne víry čtení, ale nevěry, že přeskočivše čtení vyznání o chlebu vzatém, dobrořečeném a lámaném i utekli se k vysvědčení samému bez chleba těla jeho, jenž mělo býti zrazeno, a na tom kusém vzetí již vše své, což se jim zdá, lépají.

Než Lukáš dobře Táborům nerozuměl. Ti mohli obratem vrátiti se k radikálnímu tvrzení svému, že svátost ta je nižší přirozenosti než krt, netopýr atd., neboť přiznali toliko přítomnost božství Kristova ve svátosti a tak je přece přítomen Kristus všude, zvláště ve stvoření živém. A o tom, jak si představují přítomnost těla Kri-

⁵⁴ Nejedlý: Prameny k synodám, str. 71.

stova ve svátosti posvátně, duchovně, mocně a pravě, svědčily přece jejich traktáty: Němcův „Cum spiritus veritatis“ a Biskupcův „De 4 modis essendi“.

Tedy Táboři slevili na synodě Kutnohorské a sněmu zemském jen zdánlivě, přidržující se ve skutečnosti víry z let dvacátých, jak také Biskupec v Kutné Hoře směle tvrdil.

Tyto tři spisy byly od Táborů poslány na zmíněný obecný sjezd. Z Táborů tam bylo málo poslů. Určitě se mluví o dvou, o Biskupcovi a Kvirínovi, ženatém knězi.

Biskupec byl hlavní osobou jednání, jak na Kutné Hoře, tak na sněmu, neboť spor se točil okolo jeho traktátů a spisů.

Opatrná stylisace víry ve svátost oltářní nepomohla Táborům na sněmu, kde většinu tvořili straníci Rokycanovi. *(Pokračování.)*

Z francouzských relací o českém povstání. (1618—1622.)

Z francouzských archivů podává P. Augustin Neumann, O. S. A.

(Část další.)

121.

Dumaurier k p. z Puy sieux.

*Holandané ještě uvažují o pomoci Čechům v obnosu 500.000 liber.
Pomýšlí se na sepsání instrukce pro stavy.*

Prosinec, 14, 1620, Haag.
(Ms. frç. 15.958, fol. 284b.)

Ils sont tousiours a deliberer en leur assemblée sur l'augmentation du secours de Boheme par de la, cinquante mil livres qu'il leur fournissent par moys, et de plus de leur faire le prest qu'ilz demandent de cing cens mil livres que lesdictz de Boheme promettent de leur rendre. Ils font aussy quelque project d'instruction pour celuy qui fera la charge d'avocat de Hollande en titre ou comme directeur luy voulans limiter des bornes qu'il n'ose exceder, mais on ne croit pas que cela soit resolu avant la separation de cette assemblée que l'on dict devoir revenir en corps aprèz la feste pour cet effect et autres qui pour ce coup demeureront encor indecis.

T ý ž k t é m u ž.

Jakýsi posel hlásí překvapení Unie porážkou Čechů. Holanďané se nyní obávají Španělska.

Prosinec, 15, 1620, Haag.
(Tamže, fol. 452a.)

Celuy qui m'a apporté de ses nouvelles m'a dict que la nouvelle de la bataille perdue en Boheme a donné un merveilleux estonnement aux princes uniz a quoy celuy du partement de monsieur le prince Henry d'avec (sic) eux n'aydera pas. On n'a point encore icy les vrayes particularitéz de la perte de cette bataille. de laquelle ils voyent bien que le contrecoup sera pour donner jusques icy attendu mesmes les grandes levées que le roy d'Espagne faict partout...

Rada Lingelsheim k francouzskému vyslanci ve
Vídni, p. de St. Catherine.

Král i s družinou nezvěstni. Vydání Karlštejna pod podmínkou svobodného odchodu do Falce. Král anglický dal 50 tisíc liber sterlingů na obranu Falce. Stísněnost nad osudem zimního krále.

Prosinec, 17, 1620, Heidelberg.
(Bibliothèque Nationale. Paris. Ms. 4122, fol. 33a. b.)

Monsieur,

Je vous ay escrit la semaine passée depuis ie n'ay rien en de vous attendant vostre ulterieur commandament touchant les tables geographiques et voz florins d'or...

De nostre roy nous n'avons encores rien, ny de pas un de sa suite... Le colonnel Grey a rendu Carlstein, place principale a l'ennemy et luy a demande de quartier au Haut Palatinat, on luy a mandé qu'il puisse demeurer a Heide, en Boheme...

Le parlement d'Angleterre se tiendra le 16 de ianvier aussi tost que le roy s'est declaré vouloir proteger le Palatinat, il a fait delivrer au baron de Donn 50 mille ilvres sterlins, lequel a desia fait delivrer icy par lettres de change 45 mille florins pour l'entretenelement du regiment de Veerc. Ce nous est une peine indicible de ce que nous n'avons point des lettres du roy. On dit qu'il ramasses grandes forces. Je voudrois qu'il fut de reour icy. pour remedier a noz inconveniens.

Karel ze Žerotína děkuje Ludvíkovi XIII. za prokázané mu dobrodiní.

Prosinec, 18, 1620, Vídeň.

(Bibliothèque nationale, Ms. français 15.930, No 520.)

Je seroy tres mescognoissant de la grace recene de Vostre Maïeste, si apres estre sorti en grande partie des travaulx soufferts iusques a present pour la ius te cause de l'Empereur, mon roy, i'oublïoy de tesmoigner a Vostre Maïeste la diligence et affection que monsieur de Baugy, conseiller en son conseil d'estat et residant pour son service en ceste court, à faict parois tre en mes plus grandes necessitez, et si cognoissant que le soing et peine qu'il avoit employé pour ma delivrance, estoit procedé de la volonté d'obeir aux commendements de Vostre Maïeste, ie ne me mettoy derechef a ses pieds pour l'en remercier tres humblement. — Vray est que si mon a(a)ge et ceste saison pleine de miseres me pouvoyent permettre de rendre ce debvoir de recognoissance a Vostre Maïeste en personne, ainsi que mon desir seroit, ie ne voudroy point faillir a me presenter devant elle en toute humilité et tesmoigner de bouche l'obligation tres grande que ie luy ay et auray toute ma vie, mais en estant empesché par les incommodites susdictes, ie suis contrainct de la supplier tres humblement qu'il luy plaise d'avoir agreable, que ceste mienne lettre supplée au desfault de ma presence, et ne desdaigner point les remerciements qu'ellé contient, en croyant que non obstant me demeure ici, ie ne laisseray pour cela d'employer de tout mon pouvoir au service de Vostre Maïeste, et ma personne, et mes petits moyens, toutes les fois, qu'il luy plaira de m'honorer de ses commandements, dont ie prie Dien me faire la grace bien tost, en faisant maistre quelque occasion par laquelle Vostre Maïeste puisse cognoistre la tres humble volonte que i'ay de la servir comme celuy qui suis et serai pour tous iours.

De Vostre Maïeste

tres humble et tres obligé

serviteur

Charles de Zerotin.

De Vienne, ce 18. Decembre, 1620.

In dorso: „Au roy tres chrestien de France et de Navarre.“

Po straně: „Pour le XIII janvier, 1620.“

*Pamětní spis francouzského poselstva o mírovém jednání, v němž
byl zastoupen král Bedřich a Maďari.*

Prosinec, 19, 1620, S. 1.
(Tamže, 3972, fol. 233a-b.)

[Coppie du memoire baillé par le Sr Vainaj venu avec ledict Sr
de Croisilles, ledict iour 19e Decembre.]

Memoriale.

Constat dominis christianissimae regiae Maiestatis Galliarum legatis ex hiis partibus particulari et separato tractatu resecto non-misi universali pro confederatis tractatui assensum esse praebitum, et nunc iuxta resolutionem a Serenissimo reye Bohemiae Friderico datam, decretum publicum esse exhibitum.

Verum interea gravissimas et leges confederationis manifeste turbantes causas intervenisse, quod Austriaci primum, postea Bohemi a confederatione defecerint, Moravit absque scitu Hungarorum caesaris gratiam venati, ipsum etiam, quod mirandum est, Fridericum, et non sine querela notandum, Hungaris et christianissimi regis Galliarum intercessione posthabitis et iusciis, alia via, ínítia. tractatus cum Sua Maiestate caesarea molliri intelligant.

Quibus sic habitis accompertis, ne ii quipacis plurimum semper studiosi et christiani sanguinis, quantum ab impetu bellorum licuit, parcissimi esse voluerunt, quod hactenus in gratiani federatorum denegaverant, nunc prius ab illis posthabiti, tractatum estant separatum cum Maiestate Caesarea inire non abnuunt.

Ita tamen, ut de loco tractationis commodo de perfecta tractantium securitate ac de personis ex parte sua[e] Maiestatis Caesareae tractantibus, ne ex natione Hungarica sint. conveniatur.

Sed et mandatario Friderici regis legato scita visum fuerit in particulari hoc quoque tractatu, locus atque cessio concedatur. ut liceat Serenissimo electo Hungaria[e] regi res ipsius modis quibusque iustis ac convenientibus iuvare et promovere.

Ubi de his omnibus commode conventum fuerit pro conservatione christiani sanguinis et vitandum irritamentorum malorum gratia de cessatione armorum poterunt domini mediatores eam revocare, que iu priore resolutione agitata et tractata fuerat.

Tillieres k p. z Puysieux.

*Porážka Bedřichova a její vliv na politickou situaci v Anglii.
Jakub I. a Hugenoti. Jeho charakteristika.*

Prosinec, 22, 1620, Londýn.

(Tamže, Ms. français, 15.988, fol. 550b—551a.)

Je vous ay mandé par mes dernieres le sentiment du roy et des Puritains sur le subject de la victoire du duc de Baviere et prise de Pragues, ce qui va continuant et ay trouvé aucune innovation non plus qu'aux Estatz, lesquels plus en s'aproche et il paroît, qu'ilz s'en ient plus test en disputes et altercations que non pas en resolutions evantageuses pour le bien de cest Estat et le restablissement des affaires de l'electeur Palatin, et par ainsy que ce ne sera pas un remede aux maulx presens, mais une augmentation des desordres.

Les Huguenotz de France ent grand tert de faire leur fondement sur ce roy, car asseurement il leur manquera, dont veycy a men advis la principale raisen: Il ne peult rien sans les Estatz, en iceux il rempra le mariage d'Espagne, se resoudra a bon escient d'entreprendre les affaires de son gendre en negociation, arrive ce qu'il en pourra. S'il fait le premier, il aura asséz de peine et les Estatz a supporter le faiz d'une guerre si pesante et de si grandz fraiz comme sera celle d'Allemagne, tant pour avoir a faire contre un puissant ennemy victorieux legé dans le Palatinat, la longueur du chemin qu'il convient faire pour y aller qui presuppose beaucoup de despense sans se mesler de nos Huguenotz quelque bonne volonté que l'un et l'autre en ayent. S'il fait le second, il donnera tant de mescontentement a son pouple, que non seulement il ne luy donnera rien, mais il le mettra en hazard d'une revolte. Pour moy, je croy, qu'il se tiendra au dernier, car encores qu'en public il face force rodementades.

J'ay toutes fois appris, qu'il a fait dire des parolles au comte de Gondemar sur ce subiect fort basses et indignes d'un roy d'Angleterre et paticulierement en une occasion comme celle, dont il est questien...

Agent Baugy k p. z Puysieux.

Pád Jihlavy a vyjednávání Moravy s císařem. Přiložen děkovný list Karla ze Žerotína Ludvíkovi XIII.

Prosinec, 23, 1620, Vídeň.

(Tamže, Ms. français, 15.930, No. 528.)

Monsieur,

La prise d'Igla dont ie touchay un mot dans ma precedente du 16 de ce mois, et l'entrée dans la Moravie du comte de Bucquoy avec son armée, ont faict que les estatz de ceste province là se sont confirmez en la resolution qu'ilz prièrent apres la nouvelle de la bataille et victoire de Prague, d'envoyer icy des deputez pour traiter avec l'empereur de leur reduction a son obeissance, ainsy qu'ilz luy ont fait scavoir, par le baron Charles de Zerotin lequel incontinent apres avoir esté delivré de l'arrest ou ilz l'avoient constitué, est venu en ceste ville pour faire connoistre que rien ne l'avoit retenu parmyeux (sic) que la seule force et violence de ceux mesme qui ont esté les auteurs de leur rebellion ont (sic) esté recueilly comme le merittent les tesmoignages qu'il a renduz de Sa fidelité, et s'en est retourné ce jourd'huy avec permission dudict empereur pour essayer de garantir ses biens et seigneuries de l'oppression des soldats qui, vous scavez, na faire gueres de distinction de personne avec aucun quand ilz ont occasion et commodité de butinert. Il a rendu graces a messieurs les ambassadeurs des Offices que i'ay faitz en sa faveur par commandement du roy, et de plus a jugé d'en l'avoir remereier Sa Maiesté par la lettre cy jointe, sur laquelle attendant ce qu'il vous plaira m'ordonner et me remettant des autres occurences a celle de messieurs les ambassadeurs, je vous baise tres humble les mains. et prie Dieu de vous donner le bon nouvel an avec tout contentement et prosperité demeurant,

Monsieur,

Vostre tres humble et obligé
serviteur

de Baugy.

De Vienne, le 23. de Decembre, 1620.

In dorso: „A Monsieur, Monsieur de Puysieux, conseiller d'estat, secretaire des commandements de Sa Majesté, en cour.“

Rada Lingelsheim k francouzskému vyslanci ve
Vídni, p. de Ste Catherine.

Prosinec, 24./14, 1620, Heidelberg.

(Bibliothèque Nationale, Ms. franç. 4122. fol. 35a.)

Monsieur,

J'ay receu les vostres [lettres] du 25 de novembre et 5 decembre pleines d'affection et de compassion en noz miseres. Nous n'avons encores eu des lettres du roy ny des siens depuis la ronte de Prague, ce qui nous donne un grand tourment. Le roy a envoyè la royne de Presla a Custrin pour y avoir sa gesine, Monsr Camerarius a esté envoyé vers les estats de la Basse Saxonie.

Rada Lingelsheim k francouzskému vyslanci ve
Vídni.

Král Bedřich sbírá vojsko. Morava a Slezsko věrnými.

Prosinec, 28, 1620, Heidelberg.

(Tamže, Ms. français, 4122, fol. 37a.)

Monsieur,

J'ay receu la vostre du 19./9. et 20./10. de ce mois. Monsr. de Plessen est arrivé icy, et dit que le roy ramasse ses forces, que les Silesiens et Moraviens tiennent bon, qu'il y a 16 mil homes resoluz de bien faire. On tient les estats de Silesie. et on espert bonne issue.

Le royne est a Custrin en Brandebourg. un lieu bien fort ou il y a une belle maison du prince. *(Pokračování.)*

Inž. Vil. Vaníček:

Matrika držkovská z roku 1651.

Tato nejstarší kniha fary v Držkově (okr. Železný Brod) jest úzký svazek, 31 cm vysoký, 9½ cm široký, 3 cm silný. Vazba z tvrdé lepenky, potažené pergamen. listem z bible XIV. stol. lat. (obsahuje úryvek z evangelia sv. Jana IV. kap.). Celek zachovalý, až na několik listů, jejichž okraje jsou roztřepeny. Obsahuje 138 listů, jež jsou číslovány, nikoli však přesně a všechny; list první a prázdných 5

za listem 121 číslovány nejsou, naproti tomu 2 listy nesou totéž číslo 143. Č. 36—39 nejsou listy vevázané, nýbrž menší lístky prostě vloženy; na prvním se čte na rubu kus německé modlitby, na druhém české povolení k sňatku z r. 1652, podepsané Kateřinou z Heisteru, chotí Vincence Lamotta z Frintroppu na Navarově. Také na rubu listu 10 jest úryvek něm. dopisu z téhož roku.

Na první desce psáno vně: *Baptizati ab a[nn]o 1651—1668. Copulati ab a[nn]o 1658—1668. Lit. A.**

Týž titul napsal ještě jednou vedle shora dolů farář P. Daniel Metelka.

Na vnitřní straně desky přední se čte zápis písmem Metelkovým: „A. 1754 die 14. Septembris ego P. Daniel Jo. Metelka cap. NB. hic permitto folium, in quo est relatio paschalis confessionis et communionis] ad consistorium facta a[nn]o 1679 subscripta fide sacerdotali a P. Mathia Wenc. Peyhemsky, curato Drsskoviensi, quod inventum fuit Navarovii a puero Wenceslai Jindra ex Wolessnitz in purgatione ejectos sordibus. A. 1751, quo anno nova Perillustris Domina curavit arcem etiam infra tectum purgavi, deinde ego accepi ad manus a Joanne Christophoro Czée molitore Wolessnicii, cuius puer accepit a puero inventore, filio Wenceslai Jindra et Wolessnitz.“

„NB. A. 1756, 13. Aprilis dixit V. D. Joannes Ferdinand, curatus Brodensis, quod a. 1692 Polexina, vidua † Nicolai de Fours et mater Adalberti comitis, fecerit eis taxam stolae, quae est intabulata libro sententiarum et contractuum lit. A.“

Na prvním listu (nečíslovaném) napsal P. Ondřej Rydl: „Ad maiorem Dei Ter[uni]. Opt[imi] gl[oriam]. Amen. — Liber, in quo inscribuntur baptisati ex villa Drzkow, Giloweg, Plavvi, Lauznitz, Zazada et Lástibor etc. 1651mo“ — načech následují 4 slova nečitelná.

Pod tím připsal opět Metelka: „Anno millesimo septingentensimo quinquagesimo quarto Držkovii apud judicem Joannem Tomess fui in paschali examine, quo peracto iudex Joannes Tomess mihi exhibuit hanc matricam et dixit, quod eam invenerit Navarovii penes reparationem tecti in arce super tigno et tigillo; — já to našel v Navarově za krovem na lati, když spravovali střechu, já to vzal pro

* Lit. B, t. j. matrika úmrtní je ztracena.

chlapce, aby se měli v čem učit; je to již dávno. — Ego ab illo
judice Joanne Tomess suaviter accepi a. 1754. die 14. Septembris.
Ita fide sacerdotali testor.

P. Daniel Joa Metelko,
p. t. capellanus Drsskoviensis.“

Na rubu téhož listu píše Metelka: „NB. qui sequentes baptisavit,
fuit administrator (expulso haeretico ministello) P. Andreas Ridl
vel Ridelius, ord[inis] s[ancti] Francisci (dicitur Minorita fuisse),
qui a. 1653, 14. 10bris pie obiit. Cui successit a. 1654 Mathias
Wenc[eslaus] Peihemsky ex rhetorica ordinatus. Ita P. Joseph Grün-
zer curatus factus 1738 die 14. Junii.“

P. Rydl píše od počátku až na list 8a do 9. listu 1651, pak na list
9a—13b. Zdá se, že byl rodem Němec, neboť ač píše veskrze la-
tinsky, česká jména komolí. Po l. 8b je však přepis jinou rukou:
Sequentes inscripti inventi fuere in chartulis post defunctum D. Pa-
rochum. ad prae[caven]dam tamen eorum iniuriam inserendos cu-
ravi, licet ordo anni et mensium, quibus baptisati fuere, haberi non
potuerit, načež následuje několik zápisů křtěných. — Na listu 10b
je kus němec. dopisu Václava Hochmanna z 19. března 1652, aby
byli oddáni 2 poddaní z panství maloskalského.

List 14 píše ruka jiná, list 15 opět jiná. „8. Mai 1654 ego infra-
scriptus sacerdos baptisavi . . . Joannes Walter. Soc. Jesu.“ Zápisů
dalších nelze bezpečně zjistiti.

Od listu 25. píše Peyhemský. „Kněz Matěj Václav Peyhemský,
farář držkovský, dostal se na faru létě 1658, měsíce Februarii 24.
dne. Od něho vykonány křty svaté, jak po pořádku následují. Anno
1658 dne 25. Februarii.“¹

Peyhemského zápisy křtů (lat., čes., něm.) jdou až do listu 122,
7. října 1668. Tu pak připsuje Metelka: „Itaque sub P. Mathia
Wenceslav Peyhemsky decem annis hic baptisati inscribebantur.
Ita hic inveni ego P. Daniel Joa. Metelka, capell[anus] Držkoviensis
a. 1754, die 14. Septembris. Et tanto tempore copulati. ut sequitur
post aliquot folia.“ — Následuje opět lat. záznam Metelkův, jak ob-
držel knihu od rychtáře Tomše.

¹ Na l. 27a připsal dole Metelka: Peyhemský byl prej z Bechyně, a
s ním kantor Hostenský. Ita Jacob Pavlata ex Zbytko Faber.

Vodní znamení: 3 jetelové trojlisty z jediného trojlístku.

Pak je 5 listů prázdných; po nich záznamy sňatků od 25. února 1658 do 28. října 1668.

Na rubu listu 137 (čís. vskutku 138) zapsáno: Dieses Buch enthält einhundertdreissig und sieben Blätter. Legi die 9. Juli 1792. Fr. Bieschin. Erster Kreiskomissarius. Tu pak jest připečetěna červenou pečetí s erbem žlutá hedvábná nit, jež protažena všemi listy.

Úbytek zápisů křestních r. 1652 (s 95 na 45) a 1653 (na 14) a nízký jich počet do r. 1657 lze vysvětliti dočasným neosazením fary a tedy nepořádným vedením matriky, ale také útekem přes hranice, když se započala 15. února 1652 činnost katolické reformační komise. O tom dosti podrobně mluví zprávy ze Semilska; p. Vincent Lamotte z Frintroppu r. 1654 při sčítání duší přifařených v Příchovicích nikoho nenalezl, vskutku z l. 1653—5 jest odtud v matrice zapsán jediný křest.

Jméno *J o s e f* přichází ponejprv 18. února 1658; i potom velmi zřídka.

Po stránce národnostní buď poznamenáno, že z rozhraní bývají kmotři i druhé národnosti.

Huť Syřištovská (Labau) slove jednou též *H o r n o v a*, jindy *K a š p a r o v a* po hutníku Kašparu Hornovi. V Rejdicích byl hutníkem Dan. Preisler; obě huti byly německé, i svým dělnictvem; rovněž huť třetí *B a u e r h ü t t e*, dnes část města Roketnice.

Vsi navarovské jsou české. Pouze ve Zlaté Olešnici čítám 3 děti německé, asi z rodičů závislých na rejdické huti, ležící přímo nad severním koncem vsi, kde byl později panský pivovar a pak hájenka.

Rydlové, většinou mlynáři, byli ten čas už Češi. V Jesenném se objevují okolo r. 1660 německé rodiny přistěhovalé, přivedené asi panstvem; také služebnictvo je německé. Panstvo navarovské tu sídlilo, až byl r. 1665 vystavěn nový zámek v Navarově. K Jesennému čítám i Bohňovsko, kdež byl toho času jen panský ovčín s ovčákem Janem.

V Brodě Železném bylo — soudě podle jmen — dost Němců. Dodnes žijí zde rodiny Asmanů, Barešů, Fričků, Hlubůčků, Mašků, Nováků, Pleštilů (v Koberovech), Procházků, Weissů, Vindyšů.

V l. 1660—66 se objevuje hojně zápisů ze vzdálených vsí německých, kdež patrně neměli na ten čas kněze. Je viděti, že se tyto horské vsi (ač nedávného založení) brzy velmi zmohly obyvatelstvem, a to víc nežli české. Asi průmyslem.

Smržovka (spíše díl její) slove jednou N o v á S m r ž o v k a. Zbytky slovou Z á s a d s k é, V r e h n í nebo H o ř e n í. Černá Studnice se zove jednou S t u d ý n k o u.

Co se týká H a m r ů, budiž uvedeno toto: 1. Gruntovní kniha z r. 1607—27 č. 97 píše: „Dům hamerný v Plavích. Pavel Preysler z Příchovic. L. 1610 prodán dům, stodolka i s tím sroubkem při témž domku vystaveném, to vše holé bez polí svrchu za 30 kop.“ Chtěl-li by však polí užívatí, mohou mu ti, kdož pole od hamru pod plat drží, v tom způsobu zanechatí. — 2. Ani urbář semilský z r. 1634. ani 3. urbář z r. 1687 nepřipomínají hamru, ale „dvůr hammerplavský“, jenž je dřevěný, po jedné délce má ratejnu a stáj pro 30 kusů dobytka, naproti stodolu s 1 mlatem. Náleží k němu 150 strychů pozemků na vysokých kopcích a skalách. Osívá se na ozim 24 strychů. na jaro 46—50 strychů; také se tu láme břidlice. S kopců z údolí se klidí ročně 6 for sena.

Je tedy patrné, že se zde v 17. stol. již výroba železná vůbec neprovozovala.

R. 1713 se po prvé liší od sebe „Dolení Hamr“ se 14 osedlými a „Hamerska“ s 53 osedlými. Toto rozlišení trvalo ještě před světovou válkou; teprve po válce spojeno obé pod jménem „Velké Hamry“.

Tudíž hamr XVI. stol. byl již r. 1610 jen selskými usedlostmi, jež později zceleny v panský dvůr řečený „Hamr Plavský“, r. 1627 připadl k semilskému zboží a tedy do vsi Hamersk. Proto křest č. 114 z Hamersk je vlastně z Hamru.

Jiný hamr býval v Popelnicích. kde jsou dosud haldy a se říká „na truskách“.

R o k l í jest na cestě ze Syřišтова do Brodu u samé vsi.

Kde hledati Z á k o u t n í c í, nevím. Je sice Zákoutí u Štěpanic na sev. od Jilemnice, ale kmotři z Popelnic ukazují na místo bližší. Jest možná, že se tím míní některá část Smržovky, po německu Krähwinkel. Hirschwinkel a pod.?

Vzdálenější vesnice panství navarovského křtily na farách bližších: Bratříkov a Kamenice v Brodě. Helkovice a Škodějov asi v Semilech; proto jest odtud málo záznamů. — Po rozdělení původního Navarovska ve zboží menší navarovské a jesenské přestávají zápisy z Jesenného vůbec, až na ves Stanové.

Matriku jsem rozepsal podle míst, odkud přišli ke křtu nebo se

svatbou. Číslice první označuje pořad záznamů z té obce, přidáný vydavatelem. Ostatek všecko zkráceno.

Podnět k vydání tohoto sestavení držkovské matriky, jakož i přesné pokyny a návrh na jeho uspořádání dal pisateli profesor dr. J. V. Šimák, kterýž tolikéž podjal se obtížného úkolu srovnati původní nezkracovaný opis s originálem, mnohdy těžce čitelným, a opravit v něm veškeré chyby, čímž zajisté zaručena jest správnost jmen i dat. Pisatel vyslovuje za tuto obzvláštní ochotu svůj upřímný dík.

Zkratky křestních jmen v seznamech použitých.

M u ž s k ý c h: Ad. — Adam, Ant. — Antonín, Balt. — Baltazar, Bart. — Bartoloměj, Bed. — Bedřich, Dan. — Daniel, E. — Eliáš, H. — Havel, Jak. — Jakub, J. — Jan, Jer. — Jeremiáš, Jind. — Jindřich, Jir. — Jiří, Jos. — Josef, Kašp. — Kašpar, Krist. — Kristián, Kr. — Kryštof, Mar. — Marek, Mart. — Martin, Mat. — Matěj, Matš. — Matouš, Mel. — Melichar, Mich. — Michal, Mik. — Mikuláš, Nik. — Nikodem, O. — Ondřej, Pav. — Pavel, P. — Petr, S. — Samuel, Š. — Šimon, Št. — Štěpán, Tob. — Tobiáš, T. — Tomáš, V. — Václav, Vav. — Vavřinec, Vinc. — Vincent. — **Ž e n s k ý c h:** A. — Anna, Alž. — Alžběta, Ap. — Apolena, B. — Barbora, D. — Dorota, Just. — Justýna, K. — Kateřina, Krist. — Kristýna, L. — Ludmila, Mg. — Magdalena, Mna. — Mariana, M. — Marie, Mark. — Marketa, R. — Rozína, Sal. — Salomena, Vor. — Voršila, Z. — Zuzana.

Zápisy křtů čti následovně:

Na příklad: 21. 1667, 16 led. Mariana (Mat. Bahenský, Alžběta), J. Zeman, J. Skrbek, A. Zemanová. (1249) — Čti: Číslo běžné ze vsi Stanový 21, roku 1667, dne 16. ledna, pokřtěno dítě jménem Mariana, otec Matěj Bahenský, matka Alžběta. Kmotři: Jan Zeman, Jan Skrbek, Anna Zemanová, všichni ze Stanového, jak poznamenáno ku konci křtů. Číslo běžné celé matriky: 1249.

V zápisech sňatků čti: s. — syn, dc. — dcera, ž. — žena, druž. — družba, sv. — svědek, neb. — nebožtík.

Na konci křtů každé vsi poznamenána jsou čísla oněch zápisů, u kterých matrika výslovně udává, že všichni kmotři jsou také z té vsi.

Jména německá, psaná naprosto rozdílným pravopisem, nebylo-li lze zjistiti pravý tvar, jsou uvedena foneticky.

Alšovice. K ř t y: 1652, 2. list. Eliáš (E. Bergman, Barbora), Kašpar —, Jiří Weiss, Jiří Onsorger, K. Weissová, B. Weissová. (117)

Badenský pluk. K ř t y: 1. 1665, 12. řij. Kateřina (J. Jiří Klein, Alžběta), Kat. Mayrová, Mich. Tumhart, všichni z tělesné setniny. (1117) — 2. 1666, 8. ún. Marie Alžběta (Marek Weber, Anna), Alž. Paplová, M. Tumhartová, M. Steunigrová, kaprál Mart. Ulrich, svobodník Mat. Mayr, všichni z markraběte badenského pluku. (1155) — 3. 1667, 23. led. Jan

Jiří (Štěp. Milner (?), Rozína). Vojáci kmotři: J. Karch, Jiří Vortag, Anna Marie ze Stumu, všichni z těl. setn. baden. pluku. (1252) — 4. 1667, 1. září. Anna Kateřina (J. Dollinger, voják bad. pl. těl. set., Anna, roz. Rögrová z Freibergu), K. Ceisserová, J. Struck, Anna Marie Preislerová z Rejdic. (1314) — 5. 1667, 19. list. Zuzana (Mart. Häriger, Barbora), A. Reslerová, A. Buchmanová, J. Nýč z Přichovic. (1337) — 6. 1668, 11. bř. Dorota (Krist. Schwarz, Kateřina), Jiří Multmock, J. Stark, Alž. Nunckhová, vš. z těl. setn. bad. pl. (1369) — 7. 1668, 3. srp. Anna Rozína (Marek Weber, svobodník těl. setn. bad. pluku,), A. M. Staigerová, M. Seiberbeková, Tom. Papst, P. Patsche ze jmen. pluku. (1401)

S ň a t k y: 1. 1666, 6. říj. Jan Dollinger z těl. setn. bad. pluku — Anna Rögerová z Freibergu (sv. Mart. Karner tamtéž, O. Konratt, Anna Kartnerová z pluku). (1564)

Bauerhütte. K ř t y: 1. 1665, 26. ún. Rozína (Mart. Preisler, Anna), Rozína Gärnerová, Just. Kasperová, Jindř. Sajdl, Dan. Fink, Kr. Sajdl, všichni z Bauerhütte. (1048) — 2. 1665, 11. říj. Justýna (Jindř. Stumpe, Barbora), M. Schmidová, Just. Schritterová, J. Jerman, všichni z Bauerhütte. (1116) — 3. 1668, 1. led. Jindřich (Jiří Palm, Anna), Jindř. Palm z Bauerhütte, Alžběta z Tanvaldu, J. Nýč z Přichovic, M. Maxerová ze Šumburku. (1352)

Bohdalovice. K ř t y: 1. 1651, 22. led. Kateřina (Mart. Smrtka, Dorota), Kr. Ulm, Mat. Duchek, Mat. Bára, A. Svárovská, D. Svárovská, D. Pilušková. (4) — 2. 1651, 20. srp. Pavel (O. Kostroun, Dorota), Kr. Ulman, J. Nič, Mna. Svárovská, D. Smrtková. (64) — 3. 1651, 2. říj. Jan (Mat. Smrtka, Kateřina), J. Svárovský, Mat. Bára, Mat. Matuš, A. Svárovská, D. Belešová, Mna. Brúnová z Bohdalovic. (77) — 4. 1652, 16. bř. Václav (Jak. Starý, Mariana), Dan. Belda, Jak. Svárovský, J. Rýdl, Mg. Blažková, A. Kopalová. (131) — 5. 1655, 26. bř. Daniel (O. Košťál, Mariana), J. Svárovský, A. Svárovská. (192) — 6. 1655, 28. pros. Petr (Mat. Smrtka, Kateřina), Dan. Belda, J. Svárovský, Mna. Stará. (205) — 7. 1656, 26. bř. Gertruda (Dan. Belda, Mariana), Anna Alž., dc. Její Mil. Paní, A. Kateřina z Dubu, Anna Marie, J. Štajdl, Dan. Jesenský. (212) — 8. 1656, 2. čc. Kateřina (Jakub Starý, Mariana), A. Svárovská, Hav. Brúna. (220) — 9. 1657, 3. č. Anna (Pav. Duchek, Dorota), A. Beldová, Mat. Krupka, (252) — 10. 1658, 26. ún. Daniel (Pavel Krupka, Dorota), Š. Krykorka ze Šumburku, J. Rýdl z Haratic, K. Smrtková z Bohdalovic. (267) — 11. 1658, 24. list. Mikuláš (Pav. Duchek, Anna), Václav Vdovin z Loužnice, Jak. Svárovský, Mna., manželka jeho, oba ze Šumburku. (335) — 12. 1659, 19. led. Pavel (Mat. Kochánek, Salomena), Jak. Starý, Pav. Liška, D. Ondrušková, D. Krupková z Bohdalovic. (349) — 13. 1659, 5. ún. Dorota (O. Košťál, Mariana), Dan. Belda z Bohdal., J. Rýdl z Haratic, J. Svárovský, A. Svárovská. (361) — 14. 1659, 14. dub. Anna (Pav. Stránský, Dorota), Dan. Jíra z Olešnice, D. Duchková, D. Ondrušková, K. Krupková, všichni z Bohdalovic. (391) — 15. 1659, 27. dub. Jan (Jak. Starý, Mariana), Pav. Duchek, O. Ondruška, K. Krupková, K. Smrtková. (395) —

16. 1659, 22. list. Václav (Mat. Duchek, Sybila), Mat. Krupka, K. Krupková, J. Roháč, A. Svárovská z Roztok, V. Jiráček z Olešnice. (447) — 17. 1660, 2. ún. Dorota (Pav. Duchek, Dorota), A. Roháčová, K. Krupková, J. Svárovský, tito z Bohdalovic, V. Rýdl z Haratic. (467) — 18. 1660, 27. č. Pavel (Mat. Kochánek, Kateřina), V. Jindra z Haratic, Mna. Krupková z Bohdalovic, K. Švejdová z Jeseného. (505) — 19. 1660, 16. list. Pavel (J. Matějíček, Kateřina), Mart. Smrtka, Mat. Duchek, J. Svárovský, K. Smrtková, D. Duchková, K. Krupková. (540) — 20. 1660, 25. pros. Matěj (O. Košťál, Mariana), J. Svárovský, Dan. Belda, Mra. Smrtková. (553) — 21. 1661, 7. kv. Matěj (otec ztracený, A. Žurová), Mat. Fabianek, voják, J. Rýdl, O. Palánek, Just. Rýdllová, Mna. Mudrovalová, K. Beroušková, Mna. Kuchčíková, Anna, dc. Bulvova. (595) — 22. 1661, 6. č. Jiřík (Pav. Duchek, Dorota), J. Svárovský, Mart. Smrtka, D. Krupková. (608) — 23. 1661, 16. čc. Jakub (Mart. Smrtka, Dorota), Jiří Duchek, Jak. Starý, D. Pelušková. (617) — 24. 1661, 6. list. Matěj (Mat. Duchek, Kateřina), J. Roháč, Jak. Starý, A. Svárovská. (667) — 25. 1662, 29. č. Pavel (Mart. Smrtka, Dorota), J. Rýdl, D. Pilušková, Pavel Brůna, všichni z Bohdalovské rychty. (740) — 26. 1663, 25. ún. Dorota (Pav. Duchek, Dorota), D. Krupková, D. Smrtková, J. Svárovský. (804) — 27. 1663, 7. dub. Dorota (Jak. Starý, Mariana), D. Krupková, D. Smrtková, Jak. Roháč. (815) — 28. 1664, 29. č. Petr (V. Kaprál, Anna), D. Krupková, K. Jindrová, Pav. Kostroun. (950) — 29. 1664, 29. č. Anna (Pav. Duchek, Dorota), K. Krupková, J. Roháč, Mat. Starý. (951) — 30. 1665, 12. č. Jan (Jak. Smrtka, Mariana), Mat. Smrtka, Pav. Haba, A. Roháčová, D. Krupková. (1075) — 31. 1665, 2. srp. Jan (Mat. Haba, Sybila), J. Roháč, A. Svárovská, Mat. Krupka. (1087) — 32. 1665, 6. září. Václav (Mart. Smrtka, Dorota), H. Jindra, Pav. Brůna, Mg. Brůnová z Haratic. (1100) — 33. 1665, 20. pros. Dorota (otec ztracený, Justýna Kvorková), A. Beldová z Bohdalovic, K. Korváčková z Haratic, V. Chmelík z Držkova. (1132) — 34. 1666, 25. bř. Magdalena Salomena (Pav. Duchek, Dorota), Dor. Blažková, K. Krupková, J. Svárovský. (1167) — 35. 1666, 7. list. Kateřina (J. Šourek, Dorota), A. Hučková z Olešnice, Dan. Preisler, V. Šourek z Plavů. (1226) — 36. 1667, 6. ún. Anna (V. Kaprál, Mariana), A. Kohoušková, D. Smrtková, J. Roháč. (1256) — 37. 1667, 1. dub. Jiří (Jak. Starý, Mariana), J. Smrtka, A. Svárovská, D. Smrtková. (1277) — 38. 1668, 29. led. Jan Václav (J. Šourek, Dorota), V. Šourek z Navarova, J. Dubský z Bratříkova, A. Hučková z Olešnice. (1362) — 39. 1668, 1. čc. Anna (Mat. Dušek, Sybila), Judita Jermisová, J. Níč, Just. Rýdllová z Haratic, J. Bouček z Držkova, D. Šourková z Bohdalovic. (1392) — Číslo: 15, 20, 22—24, 26—31, 34, 37 mají kmotry z Bohdalovic.

Sňatky: Ženich z Bohdalovic. 1. 1659, 26. říj. J. Matějíčků — Kateřina, po neb. H. Šourkovi z Plavů, druž. Dan. Belda a Mat. Krupka z Bohdalovic. (1443) — 2. 1661, 19. list. V. Kaprál — Salom. Bahenská ze Stanového, sv. Dan. Belda a Mat. Duchek z Bohdalovic. (1483) — 3. 1667, 25. list. V. Kostroun — Kateřina, dc. J. Jiříče z Olešnice. (1599) —

Další nevěsty z Bohdalovic viz: Bratříkov č. 2, Haratice č. 5, Kamenice č. 1, Olešnice č. 13, Plavy č. 1, Zásada č. 8.

Bozkov. Křty: 1. 1651, 7. srp. Mariana (J. Topišil, Magdalena), V. Hamerský, J. Líbal, Mna. Blancková, A. Hubáková, Mg. Líbalová. (58) — 2. 1651, 9. říj. ... (Mat. Čukálek, ...), Mat. Pěnička, Mich. Schrabber z Moravy, Mich. Martinek, Pav. Štěpán, V. Životský, Mat. Huns, K. Čikvásková, Mna. Krejčová. (82) — 3. 1651, 5. pros. Václav (Jak. Záruba, Kateřina), Mik. Nosek, J. Čikváška, V. Lampa, B. Lampová, A. Havloušková. (93) — 4. 1652, 21. září. Václav (Ad. Jandourek, Justýna), V. Lampa, Jak. Kryka, D. Urbanová. (114)

Bratrouchov. Křty: 1. 1664, 20. čc. Anna (Mat. Vybořil, Dorota), Jiří Fantšorů (?), Jak. Havlíček, D. Ponstarová z Bratrouchova. (968)

Bratříkov. Křty: 1. 1651, 19. ún. Kateřina (Mik. Kučera, Anna), Mat. Plzek, D. Štěpánová, K. Komínková. (13) — 2. 1651, 16. čc. Václav (V. Pala, Mariana), Jiří ..., Mat. Plzek, Kr. Pfeiffer, ... Huček, Jak. Tlapa, V. Blažek, Just. Pfeifferová, Just. Lukková, M. Utlová, Zuzana Anna Pfeifferová. (52) — 3. 1651, 30. čc. Magdalena (Mat. Michal, Anna), J. Zika, Just. Hospachová, K. Malíková. (55) — 4. 1652, 16. čc. Dorota (Mat. Pala, Magdalena), Jiří Pfeifer, Jan Haďas, J. Kodejš, Mat. Komínek, M. Bretterová, B. Lukková, Just. Hospachová. (134) — 5. 1653, 28. pros. Jan (Mat. Pala, Magdalena), J. Brožek ze Bzí, Jak. Dapa z Pěňčova, Š. Schlegl z Hutě, Jer. Kunze z Jistebka, E. Poselt z téže vsi, Dan. Hušek z Bratříkova, M. Welová z Pěňčova, A. Schleglová z Hutě, Just. Hospachová z téže vsi. (152) — 6. 1658, 11. kv. Daniel (Mat. Plzek, Marie), V. Kovář, Jan Bar, A. Blažková. (294) — 7. 1659, 26. led. Magdalena (V. Blažek, Anna), J. Kovář, J. Bar, Mg. Šimona Hospacha z Hutě, Mna. Tomešová z Bratříkova. (354) — 8. 1659, 29. bř. Dorota (Dan. Hušek, Anna), V. Rýdl, J. Kovář z Bratříkova, A. Palová z téže vsi, B. Hospachová z Alšovic. (384) — 9. 1659, 15. dub. Dorota (J. Kovář, Anna), V. Šourek a Kateřina J. Krupky ze Zásady, Just. Hospachová z Hutě. (392) — 10. 1661, 28. srp. Salomena (V. Pala, Mariana), Just. Welová, Sal. Enterová, Kr. Korbot, všichni z Pěňčova. (634) — 11. 1661, 25. září. Jan (J. Kovář dubský, Anna z Bratříkova), O. Schubart, Š. Schlegel, J. Wolf, Jiří Hüttman, J. Blažek, Just. Hospachová, A. Pilzová, A. Langová, B. Pfeifferová. (646) — 12. 1665, 15. bř. Alžběta (Mat. Schmid, Kateřina), A. Jůnová ze Zásady, J. Kurfürst, A. Čechová z Huntírova. (1054) — 13. 1666, 17. ún. Matěj (J. Málek, Anna), J. Bílek, Dan. Komínek, Anna Dubská. (1158) — Čísla: 6 a 13 mají též kmotry z Bratříkova.

Sňatky: Ženich z Bratříkova. 1. 1660, 25. led. V. Blažek — Rozína, dc. J. Kumpana z Držkova; druž. J. Málek, sv. Dan. Komínek, Mat. Měkota, všichni z Bratříkova. (1451) — 2. 1661, 2. list. J. Blažek — Kateřina, dc. Mat. Krupky z Bohdalovic; sv. Š. Kovář z Olešnice. (1479) — 3. 1662, 22. led. V. Dubský — Dorota, dc. V. Bocha ze Stanového; sv. Dan. Hušek z Bratříkova, Mat. Bahenský ze Stanového. (1484) — 4. 1662, 30. list.

J. M... — Anna... z Držkova; sv. J. Holina, V. Laurín, V. Šalandík, všichni z Jeseného. (1493) — 5. 1665, 22. list. Václav Blahout Raymondt — Dorota, dc. neb. Jana Adamičky z Loužnice; sv. Jiří Kopal z Jílového, Dorota V. Adamičky z Loužnice. (1548) — Nevěsty z Bratříkova, viz: Olešnice č. 7, Zásada č. 2.

Brod Uherský. Sňatky: 1. 1668, 28. říj. Mart. Radešský z markrabství moravského, rodem z Uh. Brodu — Kateřina, dc. P. Svárovského ze Šumburku; sv. J. Liška z Hamrska. (1609)

Brod Železný. Křty: 1. 1652, 22. září. Jiří (V. Hejl, Kateřina), J. Hlubůček, J. Dressler, J. Wander, Sal. Asmanová, Mg. Kozlová. (103) — 2. 1652, 10. říj. Kateřina (V. Molitor, Magdalena), J. Mašek, J. Dressler, A. M. Millerová, Jana Kozlová, K. Pleštilová. (108) — 3. 1660, 18. říj. Jan (Jak. Novák, Alžběta), Jiří Hlubůček, V. Pilát, Just. Plinerová, K. Hlubůčková, všichni z Brodu. (530) — 4. 1661, 28. říj. Helena (Jak. Holš, Kateřina), Alena Hlubůčková, Dorota Hlubůčková, J. Bareš. (665) — 5. 1662, 17. č. Apolonie (J. Dressler, Justýna), Jiří Frič, E. Vindiš, A. Lapková, Just. Hegerová, Just. Plinerová. (739) — 6. 1663, 13. pros. Daniel (Jiří Asman, Sara), Jakub Nemls (?), V. Pilát, Helena Hlubůčková. (887) — 7. 1666, 13. led. Gabriel (Dominik Asman, Anna), Kašp. Weiss, Kr. Preisler, E. Wünsche, Sara Asman, A. Wanderová. (1143) — Číslo 4—7 mají též kmotry z Brodu.

Sňatky: Ženich z Brodu. 1. 1664, 11. kv. V. Kubeš — Dorota po neb. Mat. Hrachůvkovi z Hamrsk; sv. Jiří Kopal z Jílového, Tob. Procházka z Brodu. (1513)

Bzí. Křty: 1. 1651, 10. září. Ludmila (V. Bouda, Anna), J. Prousek, J. Strejček (?), Just. Lukková, B. Hnyková, K. Havlíková. (66) — 2. 1651, 20. říj. ... (Mik. Kožíšek, Mariana), J. Prousek, K. Šilhánová, K. Zámečnice. (86) — 3. 1662, 16. led. Anna (... Havlíček, Dorota), K. Krejčová, D. Daničková, J. Torek, V. Ondra. (736) — 4. 1662, 17. č. Dorota (V. Šilhán, Dorota), A. Stuchlíková, D. Daničková, V. Ondra. (737) — Číslo 3, 4 mají též kmotry ze Bzí.

Dalešice. Křty: 1. 1662, 15. led. Jan Kryštof (Kr. Berl, Anna), E. Zapal, Kr. Freizigl, Jiří Weiss, Mna. Lucková, A. Zapová. (695) — 2. 1662, 6. kv. Jan (Kr. Klatz, Marketa), O. Šumburt, E. Lukh, Just. Huttnerová, K. Popelová, všichni z Dalešic. (724)

Držkov. Křty: 1. 1651, 16. září. Kateřina (Jak. Pulíček, Anna), V. Kundel, Mat. Vedral, A. Rydvalová, Mna. Kundelová, A. Ševcová. (68) — 2. 1652, 18. září. Havel (Mat. Muzika, Kateřina), V. Beran, Jan ..., A. Machlovská. (113) — 3. 1652, 27. říj. Kateřina (Dan. Václavů, Dorota), J. Havel, Jak. Bouček, A. Vedralová, Mg. Boučková. (116) — 4. 1653, 22. pros. Dorota (Mik. Prousek, Magdalena), Kateřina, dc. Janova z Jeseného, Mich. Tomeš a M. Čížková, oba z Držkova. (151) — 5. 1653, 28. pros. Kateřina (V. Beránek, Dorota), Anna, dc. V. Prouška, Mik. Prousek, Anna Jak. Prouška. (154) — 6. 1654, 8. kv. Jiří (Dan. Václavů, Dorota), J. Šourek, J. Berka, Magdalena, manž. Pavla Všudyvody, Anna,

manž. V. Prouška. (155) — 7. 1654, 30. kv. Jiří (J. Berka, Magdalena), J. Havel, V. Šourek, oba ze Zásady, V. Krupka z Hamrsk, Magdalena, žena Š. Bareše z Držkova. (166) — 8. 1655, 26. bř. Anna (Jak. Pulíček, Anna), V. Proušek, Anna Š. Bareše. (191) — 9. 1655, 28. pros. Jan (Jak. Proušek, Anna), J. Šourek, D. Daniele Václavů. (206) — 10. 1656, 26. bř. Mikuláš (V. Vedral, Dorota), Mik. Proušek, D., žena D. Václavů. (213) — 11. 1656, 26. bř. Jakub (Mich. Plžek, Mariana), Mat. Matoušek, Mna. Ševcová. (214) — 12. 1656, 24. říj. Jan (V. Urbánek, Mariana), Mat. Matoušek, V. Čížek, D. Vedralová, Mna. Barešová. (228) — 13. 1657, 25. srp. Václav (Jak. Proušek, Anna), J. Bouček, J. Šourek, D., dc. Dan. Václavů, Mg. Barešová. (256) — 14. 1657, 25. list. Jan (J. Kudrna, Anna), J. Michal, Jak. Proušek, Mna. Ševcová. (259) — 15. 1658, 25. ún. Mariana (otec ztracený, Anna), K. Smorádková, V. Beránek. (265) — 16. 1658, 23. dub. Jan (Jak. Pulíček, Dorota), Jan Michala Tomeše, Mna. Mat. Ševce, V. Proušek. (289) — 17. 1658, 18. kv. Anna (J. Kovář, Mariana), A. Šimonová, A. Boučková, J. Kumpán. (296) — 18. 1659, 20. led. Václav (J. Kudrna, Anna), Mich. Tomeš, Bernard Mayovský. (352) — 19. 1659, 21. led. Mariana (Jak. Proušek, Anna), Š. Bareš, A. Volfová, D. Daniela Václavů. (353) — 20. 1659, 23. bř. Jan (Mat. Matoušek, ...), J. Proušek, J. Halant, J. Michal, Mna. Ševcová, Mna. Čížková. (383) — 21. 1659, 4. kv. Jakub (V. Muzika, Kateřina), V. Vedral, J. Michal, Mna. Ramešová. (401) — 22. 1659, 5. září. Daniel blíženec (V. Novotný, Mariana), Jiří Proušek, Mna. Reichmeisterová, A. Proušková, Dan. Rameš. (431) — 23. 1659, 5. září. Magdalena blíženec (V. Novotný, Mariana), Mna. Barešová, Mna. Vedralová, Mg. Čížková, J. Michal, V. Muzika. (432) — 24. 1660, 19. bř. Jan (V. Bouček, Anna), V. Šimon, Dan. Václavů, Mna. Ševcová. (485) — 25. 1660, 13. č. Dorota (Jak. Proušek, Anna), Mg. Čížková, A. Machlovská, J. Halant. (501) — 26. 1660, 5. září. Anna (J. Michal, Alžběta), D. Proušková, Mna. Vedralová, V. Muzika. (521) — 27. 1660, 4. list. Anna (J. Rydval, Kateřina), A. Wolfová, D. Danková, Mg. Barešová, V. Muzika, V. Čížek. (538) — 28. 1660, 5. pros. Mariana (otec ztracený, Anna), K. Berková, Mg. Hazlová, D. Proušková, Mna. Ševcová, J. Kudrna, Jak. Proušek. (548) — 29. 1661, 3. led. Jiří (J. Kuderlík, Anna), V., s. Šimůnkův, Dan. Václavů, M. Čížková. (556) — 30. 1661, 27. led. Matěj (V. Muzika, Kateřina), Dan. Rameš, Mich. Tomeš, Mna. Čížková. (563) — 31. 1661, 24. říj. Matěj blíženec (J. Michalův, Alžběta), Mat. Halant, Mat. Matoušek, K. Muziková. (661) — 32. 1661, 24. říj. Václav blíženec (J. Michalův, Alžběta), Mat. Kopál, Jak. Proušek, A. Králová. (662) — 33. 1661, 19. list. Kateřina (Mat. Matoušek, Dorota), Mg. Šimonová, V. Bareš, J. Mikola, Mna. Čížková. (673) — 34. 1662, 17. bř. Anna (J. Bulva, Mariana), Mg. Berková, A. Daňková, V. Proušek. (717) — 35. 1662, 20. dub. Anna (V. Jirkův, Mariana), K. Berková, D. Proušková, Nik. Mrklas. (722) — 36. 1662, 17. září. Mikuláš (Bernard Mayovský, kantor držkovský, Gertruda), J. Šourek ze Zásady, J. mlynářův z Haratic, Pav. Krupka z Plavů, Anna Marie z Jesenýho, Mg. Berková z Držkova.

(753) — 37. 1662, 12. pros. Václav (V. Bouček, Anna), V. Bareš, J. Šourek, D. Vaníčková. (775) — 38. 1663, 26. dub. Jiří (J. Vedral, Kateřina), Mat. Bouňovský, Dan. Václavův, Mg. Berková, Mg. Baršová, ti z Držková, Mart. Šreyma z Jílového. (821) — 39. 1663, 13. kv. Daniel (Jan Kudrna, Anna), V. Šimůnek, Jak. Prousek, D. Daniele Václavů. (827) — 40. 1663, 30. čc. Václav (Matěj Jírův, Dorota), V. Šimůnek, Jak. Prousek, Mg. Barešová. (846) — 41. 1663, 13. srp. Dorota (Mat. Král, Magdalena), K. Berková, A. Barešová, Jak. Prousek. (850) — 42. 1663, 4. list. Anna (Jak. Prousek, Anna), Mg. Čížková, D. Václavů, J. Tomeš. (876) — 43. 1664, 27. č. Vincent Karel (Bernard Majovský, Gertruda), uroz. pán Vincent de Lamotte, uroz. pán Karel Jindřich z Ebrsdorfu, uroz. paní M. Mark. z Nunklu. (946) — 44. 1664, 11. srp. Jan (J. Bulva, Mariana), Dan. Václavů, V. Čížek, A. Prousková. (976) — 45. 1664, 31. srp. Václav (Mat. Palánek, Anna), Jak. Havel, A. Kopalová z Jílového, Jiří Fidler z Jeseňého. (983) — 46. 1664, 23. list. Marie (Mat. Král, Magdalena), M. Ševcová, V. Muzika, Mna. Zoldová. (1009) — 47. 1664, 30. list. Marketa (J. Málek, ...), panna M. Mark. z Nunklu, Mg. Vedralová, Dan. Václavů z Držkova. (1012) — 48. 1665, 23. led. Magdalena (J. Tomeš, Alžběta), Mg. Ramešová, A. Králová, V. Muzika. (1027) — 49. 1665, 22. ún. Jiří (Mat. Matoušek, Dorota), Jiří Bareš, J. Bulva, K. Vedralová. (1042) — 50. 1665, 7. čc. Magdalena (V. Novotný, Mariana), K. Prousková, A. Čížková, V. Muzika. (1080) — 51. 1665, 27. září. Václav (Mik. Mrklas, Mariana), V. Bareš, Mg. Šimonová, J. Berka. (1107) — 52. 1665, 10. říj. Magdalena (J. Vedral, Kateřina), Mg. Čížková, D. Matoušková, V. Bouček. (1114) — 53. 1666, 10. led. Dorota (Mat. Král, Magdalena), D. Václavů, J. Halant, Mna. Berková. (1140) — 54. 1666, 30. led. Jakub (V. Bouček, Anna), V. Bareš, J. Halant, Mna. Ramešová. (1150) — 55. 1666, 7. ún. Marie Helena (Bernard Majovský, Gertruda), uroz. paní Helena K. von der Cron, uroz. p. M. Angela z Nunklu, uroz. pán Karel Jindřich z Rodovic na Ebrsdorfu, J. Bulva a Mna. Vedralová z Držkova. (1152) — 56. 1666, 1. č. Magdalena (Mat. Matoušek, Dorota), Mg. Vedralová, Mna. Bulvová, V. Čížek. (1190) — 57. 1666, 26. září. Václav (Mat. Michalův, Salomena), Dan. Švec, A. Boučková, J. Bulva. (1213) — 58. 1667, 23. led. Dorota (Mik. Mrklas, Mariana), Mg. Hančlová, Mna. Reichmeisterová, J. Bulva. (1254) — 59. 1667, 23. led. Mariana (Ad. Bareš, Dorota), Mna. Berková, D. Václavová, V. Všudyvoda. (1255) — 60. 1667, 26. bř. Jan (Bernard Majovský, Gertruda), Mat. Berka, Mik. Mrklas, V. Čížek, D. Dan. Václavů, A. Boučková. (1274) — 61. 1667, 2. dub. Jan (otec kdosi, A. Zezulová z Držkova), Mik. Michalů, J. Mrklas, Mg. Barešová. (1278) — 62. 1667, 15. kv. Matěj (Mat. Palánek z Machlova, Anna), Pavel sládek z Navarova, V. Šourek z Navarova, uroz. paní Anna Alžběta z Rodovic, paní na Ebrsdorfu. (1287) — 63. 1667, 10. srp. Helena (J. Vedral, Kateřina), A. Boučková, Mna. Bulvová, V. Muzika. (1307) — 64. 1667, 13. srp. Matěj (J. Prousek, Kateřina), V. Šimon, J. Bulva, Mna. Vedralová. (1309) — 65. 1667, 1. říj. Kateřina (O. Bulva, Ludmila), K. Barešová,

Mna. Mrklasová, Mik. Prousek. (1319) — 66. 1667, 2. řij. Magdalena (J. Bulva, Mariana), A. Čížková, A. Boučková, V. Muzika. (1320) — 67. 1667, 5. řij. Anna (Mat. Halant, Magdalena), D. Václavů, K. Boučková, J. Korig. (1323) — 68. 1667, 6. řij. Matěj (Mat. Matoušův, Dorota), J. Šourek, J. Bulva, A. Králová. (1325) — 69. 1667, 24. řij. Jan (J. Michalův, Alžběta), Mik. Halant, V. Muzika, A. Králová. (1327) — 70. 1668, 10. kv. Anna (Mik. Endrys, Dorota), K. Šourková, D. Václavů, obě z Držkova, Mat. Filoun z Plavů. (1381) — Číslo: 5, 8, 11, 15—18, 20—35, 37, 39—42, 44, 46, 48—54, 56—69 mají kmotry z Držkova.

Sňatky: ženich z Držkova: 1. 1659. 26. řij. J. Michalův — Alžběta po neb. Jak. Šklíbovi z Jeseného; druž. V. Šukal z Plavů, V. Muzika z Držkova. (1442) — 2. 1659, 9. list. J. Vedral — Kateřina, dc. po neb. J. Smorádkovi z Držkova; druž. J. Šourek, sv. Dan. Václavů z Držkova. (1446) — 3. 1663, 14. led. Jiří Prousek — Kateřina, dc. Mat. Hýska ze Zásady; sv. J. Beran ze Zásady, Dan. Václavů z Držkova. (1494) — 4. 1665, 10. kv. Mart. Michalův — Salomena, dc. J. Nefuky z Olešnice; sv. Mat. Petrův z Olešnice, V. Prousek z Držkova. (1534) — 5. 1666, 18. led. Ad. Šimůnek — Dorota, dc. T. Brunclíka z Jílového; sv. Mg. Prousková z Jílového, Mik. Mrklas z Držkova. (1550) — 6. 1666, 28. led. J. Prousek — Kateřina, dc. J. Berky z Držkova; sv. V. Duňka z Vlastiboře, Anna, vdova Pulíčková z Držkova. (1553) — 7. 1666, 27. ún. O. Palánek — Ludmila, dc. V. Krále z Jílového; sv. M'k. Mrklas z Držkova, A. Šrejmová z Jílového. (1556) — 8. 1666, 27. list. Jan Všudyvoda — Kateřina, dc. V. Prouska z Držkova; sv. Mik. Mrklas, K. Vedralová, oba z Držkova. (1573) — 9. 1666, 27. list. Mat. Halant — Magdalena, dc. neb. Mat. Vedrala z Držkova; sv. Mik. Mrklas, Anna Boučková, oba z Držkova. (1574) — 10. 1668, 23. led. J. Šourek — Magd., dc. Mat. Hýska ze Zásady; sv. V. Šukal z Plavů, vdova Mg. Jůnová ze Zásady. (1605) — Další nevěsty z Držkova viz: Bratříkov č. 1, 4, Jesené č. 3, 5, Jílové č. 2, Huť č. 4, Kamenice č. 1, Loužnice č. 4, Plavy č. 6.

Hamr Plavský. Křty: 1. 1660, 8. ún. Magdalena (Jan Rajchmajster, kovář z Hamru Plavského, Mariana), A. Roháčová z Bohdalovic, A. Polmanová z Hamrů, Just. Rydlová z Haratic, J. Šukal a Pav. Krupka z Plavů. (468)

Hamrska. Křty: 1. 1651, 15. led. Rozína (jakýsi voják, A. Skvorková), Kr. Elner z Valtersdorfu, Mg. Sinková, Mariana z Bohdalovic, Anna Svárovská, A. Rajchmajstrová. (2) — 2. 1651, 16. bř. Jiří (J. Matura, Anna), Jiří Krajtziger, Jak. Sajdler, Kr. Kaulfus, J. Hirke, Just. Rýdlová, Krist. Bortšová, Just. Kaulfusová. (22) — 3. 1651, 19. bř. Jan (V. Krupka, Ludmila), Jiří Pecina, Pav. Komínek, Bedřich Furbach, J. Krajtziger, L. Helová, K. Kutková, Just. Layermanová, B. Fišerová. (24) — 4. 1652, 20. led. Jan a Rozína (J. Tomáš, Mariana), G. Werkstain, J. Urban, B. Strauch, Mna. Jeváková, Sybila Mlynáře. (129) — 5. 1652, 22. led. Salomena (J. Agerer, Anna), Jiří Urban, M. Werkstainová, B. Mozová, B. Dimlová. (130) — 6. 1652, 24. list. Václav (Mat. Melich, Anna), V. Kupka,

J. Prdelatý, Mat. Vaněk, Mg. Prdelatá, A. Prdelatá. Mna. Lišková. (139) — 7. 1652, 6. pros. Rozína (O. Wolf, Anna), J. Šourek z Plavů, J. Winkl ze Smržovky, Ad. Schnabel, Sybila Schnablová, A. Urbanová, Just. Fischerová, Sal. Ulmanová, K. Bartschová, K. Šourková. (140) — 8. 1652, 29. pros. Rozína (V. Jakubička, Mariana), V. Liška, Jak. St—, J. Hirke, J. Resler, M. Brusařová, B. Buchmanová, Mna. Lišková. (127) — 9. 1653, 9. ún. Daniel (Soldát, A. Kavková), Mat. Malik, J. Svárovský, D. Grafečková, A. Wandrová, K. Jeníková. (144) — 10. 1653, 22. pros. Rozína (Bart. Štrýncl, Kateřina), M. Brusařová z Hamrsk, Mat. Bartoš. (146) — 11. 1654, 24. kv. Jan (V. Prdelatý, Magdalena), V. Krupka z Hamrsk, J. Hinke ze Smržovky, Kr. Pachman z Přichovic, Barbora Mich. Pachmana, žena. (164) — 12. 1655, 1. led. Daniel (J. Matura, Anna), J. Prdelatý, D. Lišková. (184) — 13. 1655, 9. led. Jan (Mat. Hošek, Kateřina), J. Svárovský, A. Svárovská. (188) — 14. 1655, 2. dub. Justýna (V. Liška, Sybila), M. Holubová, J. Havel. (195) — 15. 1656, 15. srp. Kateřina (Mat. Krupka, Dorota), H. Ševčík, V. Jakubička, Jer. Uman, J. Melich, Mna. Pirochová, J. Škrkala, žena, A. Umanová. (221) — 16. 1656, 24. řij. Jan (P. Koňák, Kateřina), J. Melik, V. Reniš, K. Brusařová, K. Barešová. (229) — 17. 1658, 3. bř. Václav (J. Prdelatý, Judyta), Kr. Císař, J. Hinke, Jer. Uman, Mna. Pirochová, všichni z Hamrsk, A. Krupičková. (274) — 18. 1658, 10. bř. Mariana (V. Kotrba, Magdalena), Mna. Dubová, R. Studentová, Bart. Klepař, všichni z Hamrsk. (280) — 19. 1658, 14. kv. Jan (V. Krupka, Anna), Bedř. Brusař z Hamrsk, V. Rýdl, Sal. Husičková z Hamrsk. (295) — 20. 1658, 27. kv. Mariana (Mat. Urban, Mariana), Mna. Jiřího Brny, Adama Fajkse žena Mariana, Jiří Brna, všichni ze Smržovky. (299) — 21. 1658, 9. č. Magdalena (V. Lufinka, Kateřina), Jer. Uman, Anna, dc. jeho, Bart. Zimerman, ti z Hamrsk, D. Pav. Krupky, Kateřina star. Krupky, ti opět z Bohdalovic. (302) — 22. 1658, 16. čc. Václav (J. Polman, Anna), J. Rýdl z Haratic, Mat. Smrtka, J. Najman z Přichovic, Sač., žena E. Najmana, Anna, Jakuba Roháče, dcera. (314) — 23. 1658, 5. zář. Dorota (J. Bareš, Magdalena), Anna, dc. J. Tomáše, Kateřina, žena V. Blažka, Anna, žena J. Melicha, V. Jakubička, Jiří Melich, všichni z Hamrsk, (318) — 24. 1658, 10. zář. Daniel (Mat. Bartoš, Barbora), Jer. Hejl, Kr. Uman, Anna, žena Algera. (320) — 25. 1658, 27. řij. Anna (Mat. Melich, Justýna), V. Krupka, V. Jakubička, K. Vyčekalová, B. Flajšrová, A. Jakubičková, všichni z Hamrsk. (330) — 26. 1658, 1. list. Rozýna (J. Matura, Anna), Jer. Uman, J. Hinke ze Smržovky, Jiří Fischer a R. Fischerová též odtud, M. Holseitlová též odtud, K. Danková z Hamrsk. (332) — 27. 1659, 5. led. Anna (Pav. Koňák, Kateřina), Mna. Klepáčová, Mg. Kotrbová, J. Matura, všichni z Hamrsk. (339) — 28. 1659, 9. led. Daniel (V. Havelka, Dorota), Kr. Prediger, Jak. Seygler, A., žena Jiř. Fajkse, ti tři ze Smržovky, Mna. Vyčekalová z Hamrsk. (342) — 29. 1659, 18. led. Josef (J. Steiner, Rozýna), Ad. Fajks, Dan. Ferster, ti dva z Tanvaldu, Bedř. Hoffman, Tob. Risner ze Smržovky, B. Peterová, Salomena Hoffmanová ze Smržovky, A. Umanová z Hamrska. (347) —

30. 1659, 23. bř. Anna (V. Hatman, Mariana), Ad. Schnabl ze Smržovky, Josef Veférman z Hamrsk, A. Fajksová z Tanvaldu, A. Umanová, K. Hanová z Tanvaldu. (379) — 31. 1659, 23. bř. Kateřina (Mat. Krupka, Dorota), Bart. Bartoš, Just. Melichová. (381) — 32. 1659, 3. kv. Anna (V. Jakubička, Mariana), Jer. Uman, K. Blažková, A. Tomešová. (399) — 33. 1659, 17. kv. Tobiáš (Bart. Krikorka, Anna), J. Hinke ze Smržovky, J. Svárovský, Mat. Bartoš z Hamrsk, A. Petrušová, K. Strnádková z Hamrsk. (402) — 34. 1659, 25. kv. Daniel (J. Liška z Hamrsk, Mg. Lamnyašová z Popelnice), Š. Krikorka ze Šumburku, Jiří Hošek tamtéž, K. Hošková, A. Šulíková tamtéž, V. Jakubička z Hamrsk. (406) — 35. 1660, 25. led. Dorota (H. Blažek, Anna), A. Pytrusová, A. Urbánková, A. Špíková, J. Matura, ti z Hamrsk, Dan. Ferster z Tanvaldu, J. Ulg ze Smržovky. (466) — 36. 1660, 19. ún. Rozýna nemanž. (J. Doubek, Mariana), Anna Jeremiáše Umana, V. Jakubička, Jiří Melich, ti z Hamrska, Just. Gross, Kašp. Kunz z Tanvaldu. (470) — 37. 1660, 13. bř. Václav (V. Vávra, Anna), Bart. Vaníček, J. Hinke, Jos. Patrman, A. Urbánková, B. Hozdová. (479) — 38. 1660, 30. bř. Rozýna (Mat. Melich, Justýna), Mna. Kotrbová, Mna. Jakubičková, B. Fišerová, V. Krupka, J. Jakubička. (487) — 39. 1660, 2. dub. Jiří (V. Hotaum, Mariana), Jos. Patrman a J. Hozda z Hamrsk, A. Algerová, A. Pernerová, A. Hinkeová, ty tři z Tanvaldu, Ad. Schnabel tamtéž. (490) — 40. 1660, 24. kv. Václav (V. Švec, Dorota), Kr. Sajdl ze Smržovky, V. Jakubička a J. Matějův z Hamrsk, K. Brožová, Mna. Sentlerová ze Smržovky. (497) — 41. 1660, 13. č. Anna (Mat. Urbánek, Mariana), A. Pernerová, M. Fersterová, A. Korvaková, M. Fajksová, Kr. Schwarz, všichni z Tanvaldu, J. Matura z Hamrsk. (502) — 42. 1660, 27. č. Jan (J. Jakubička, Anna), Jos. Patrman, Jer. Uman, A. Umanová. (506) — 43. 1660, 24. zář. Anna (Daniel —, Mariana), J. Hinke ze Smržovky, V. Krupka z Hamrů, A. Dubová, K. Prokopová, D. Pirochová, všichni z Hamrsk. (522) — 44. 1660 17. říj. Dorota (Pav. Ševčík, Anna), Mg. Žurová, Mat. Krupka, Jak. Jakubička. (529) — 45. 1660, 31. říj. Daniel (Dan. Havel, Mariana), V. Rýdl z Haratic, Š. Krikorka ze Šumburku, Sybila Lišková, A. Dubová, ty dvě z Hamrsk. (535) — 46. 1660, 2. list. Daniel (V. Kotrba, Mariana), V. Řídl, J. Matura, D. Krupková. (536) — 47. 1660, 5. pros. Mariana (J. Dymel, Magdalena), Mna. Vaníčková, Mna. Pirochová, A. Melichová, V. Kotrba, J. Piroch. (547) — 48. 1661, 2. pros. Václav (V. Piroch, Dorota), J. Dymel, J. Blažek, Mna. Vaníčková. (555) — 49. 1661, 7. ún. Kateřina (V. Krupka, Anna), M. Vaníčková, Just. Melichová, Pav. Ševčík. (568) — 50. 1661, 24. ún. Dorota (otec ztracen, A. Špíková), D. Krupková, D. Ondrušková z Bohdalovic, Bart. Krikorka z Hamrsk. (575) — 51. 1661, 1. dub. Rozína (J. Urban, Rozína), J. Hinke, Dan. Fischer, Tob. Misner, A. Birnerová, B. Fischerová, M. Fersterová, poslední z Tanvaldu, ostatní ze Smržovky. (588) — 52. 1661, 10. dub. Mariana (V. Koňák, Kateřina), Mg. Lišková, Just. Melichová, M. Jakubičková, Bart. Vaníček, Dan. Urbánek, Pav. Ševčík. (591) — 53. 1661, 12. čc. Anna (otec ztracený, Mna. Brozová), Mna. Vaníčková, D. Piro-

chová, A. Prdelatá, A. Melichová, V. Krupka, Jiří Melich. (614) — 54. 1661, 17. čc. Jakub (J. Švap, Judita), Sybila Paulová, A. Pernerová, J. Hinke, všichni z Tanvaldu. (618) — 55. 1661, 18. čc. Jakub (Bart. Krikorka, Anna), J. Svárovský, Mat. Vávra, Sal. Umanová. (619) — 56. 1661, 8. srp. Bartoloměj (Bart. Štrincl, Kateřina), J. Hinke a Jiří Fischer z Tanvaldu, A. Umanová z Hamrsk. (630) — 57. 1661, 28. září Anna (Bart. Vávra, Ludmila), Bart. Vaníček, J. Jakubička, J. Prdelatý, K. Jakubičková, A. Dubová, B. Hozdová, D. Pirochová. (647) — 58. 1661, 25. říj. Jan (J. Bareš, Magdalena), V. Prdelatý, Jiří Melich, K. Jakubičková. (663) — 59. 1662, 26. ún. Magdalena (V. Piroch, Dorota), pan J. Prdelatý, K. Prdelatá z Hamrsk, Magd. Rybářová, K. Hýsková ze Zásady. (707) — 60. 1662, 15. bř. Kateřina (Mat. Urbánek, Mariana), J. Hinke, A. Grossmanová, Judyta Fischerová z Tanvaldu. (713) — 61. 1662, 20. bř. Dorota (Jiří Melich, Anna), A. Petrušová, A. Prdelatá, J. Matura. (718) — 62. 1662, 15. č. Kateřina (Pav. Ševčík), Anna), Mna. Vaníčková, D. Krupková, J. Dymł. (735) — 63. 1662, 11. září Bartoloměj (Václav —, Dorota), J. Dymł, Pav. Ševčík, ti z Hamrsk, K. Krupková ze Zásady. (752) — 64. 1662, 2. list. Dorota (Mat. Melich, Justýna), Magd. Lišková, Fleyšerová, Mat. Bartoš. (764) — 65. 1662, 16. list. Mikuláš (J. Kubíček, Kateřina), Jos. Patrman, Jer. Uman, A. Špíková. (768) — 66. 1662, 29. pros. Rozína (J. Melich, Mariana), A. Dubová, Sybila Lišková, Jer. Uman. (784) — 67. 1663, 22. ún. Apoléna (Jiří Goliáš, Gertruda z Geesu ve Štýrsku, v hamře), A. Bartlová ze Šumburku, M. Grossová z Přichovic, Jindř. Hozda z Hamrsk. (803) — 68. 1663, 22. bř. Jiří (V. Prdelatý, Magdalena), J. Matura, J. Hozda, D. Melichová (812) — 69. 1663, 15. čc. Jan (V. Jakubička, Mariana), Dan. Hošek, V. Prdelatý z Hamrsk, Kr. Nehl ze Smržovky, A. Nesvadbová z Vrchních Zbytkův, Mna. Vaníčková z Hamrsk. (836) — 70. 1663, 5. srp. Kateřina (Pav. Ševčík, Anna), Jan, syn Svárovského, Anna, ž. Svárovského z Bohdalovic, V. Rýdl, A. Brúnová, Mg. Kublasová, Jak. Dohelský, ti všichni z Haratic. (848) — 71. 1663, 13. list. Rozýna (J. Koudelka, Kateřina z hamru), Jindřich Hozda, Jos. Patrman, M. Bartošová, A. Umanová, B. Hozlová z Hamrsk. (878) — 72. 1663, 25. list. Jan (B. Vávra, Ludmila), Pav. Ševčík, J. Řídl, B. Hozdová. (884) — 73. 1663, 27. list. Kateřina (V. Piroch, Dorota), Mna. Vaníčková, A. Prdelatá, J. Dymł. (885) — 74. 1664, 2. bř. Justýna (Mat. Havel, Mariana), Mna. Havlíčková, Mna. Vaníčková, Mat. Bartoš. (917) — 75. 1664, 13. bř. Mariana (J. Piroch, Anna), A. Ševčíková, A. Řídllová, Mat. Krupka. (921) — 76. 1664, 30. bř. Justýna (J. Urban, Rozýna), Mna. Jakubičková, A. Umanová z Hamrsk, Jiří Schnabel z Tanvaldu. (927) — 77. 1664, 6. dub. Jiří (B. Krikorka, Anna), Jos. Patrman, Jindř. Hozda, A. Umanová, B. Bartošová. (931) — 78. 1664, 20. dub. Magdalena (Pav. Koňák, Kateřina), M. Vaníčková, D. Krupková, J. Hozda. (934) — 79. 1664, 3. srp. Jakub (J. Rajchmajstr z hamru, Mariana), J. Rýdl z Haratic, J. Berka z Držkova, D. Danielová z Držkova. (974) — 80. 1664, 22. srp. Jan (Jak. Melich, Anna), J. Vagner, J. Huss, A. Reslerová z Pří-

chovic. (979) — 81. 1664, 25. září Jak. Jakubička, Marie), J. Řídil, Bart. Vaníček, M. Hájková. (990) — 82. 1664, 18. říj. Mikuláš (J. Jakubička, Kateřina), Matš. Bartoš, Jak. Řídil, Just. Pirochová. (997) — 83. 1664, 14. pros. Anna Marie, nemanž. (Jos. Patrman, Anna z Hamrska), A. Grosová, A. Preislerová, Kr. Henich, Kr. Fischer, Jer. Resler, všichni z Přichovic. (1016) — 84. 1665, 18. led. Jan (otec ztracený, Sal. Jakubičková z Hamrsk), J. Havlík, J. Bareš, M. Beldová. (1025) — 85. 1665, 15. dub. Magdalena (J. Bareš, Magdalena), A. Řídilová, K. Jakubičková, Tob. Liška (1060) — 86. 1665, 30. dub. Daniel (Bart. Vávra, Ludmila), Jiří Melich, J. Dyml, M. Pirochová. (1064) — 87. 1665, 7. kv. Václav (Pav. Ševčík, Anna), Tob. Hoffman, Kr. Schnabl ze Smržovky, A. Maturová z Hamrsk. (1068) — 88. 1665, 6. čc. Jan (V. Piroch, Dorota), J. Řídil, J. Dyml, A. Švábová. (1079) — 89. 1665, 16. srp. Anna (Jak. Melich, Anna), Rozýna Rybářová, Just. Weirichová, J. Hinke, všichni z Pustín. (1093) — 90. 1665, 22. list. Mikuláš (Jak. Belda, Mariana), Jiří Gerner ze Smržovky, A. Hinke z Tanvaldu, V. Jakubička z Hamrsk. (1125) — 91. 1666, 30. led. Magdalena (Mat. Havel, Marie), A. Bartošová ze Šumburku, A. Maturová a A. Blažková z Hamrsk. (1149) — 92. 1666, 7. ún. Dorota (otec ztracený V. Vavřince Václavičova z Hamrsk, K., dc. Jana Šulíka ze Šumburku), K. Krikorková a K. Kolářová, obě ze Šumburku, V. Jakubička z Hamrsk. (1145) — 93. 1666, 29. bř. Anna (V. Řídil, Anna), A. Bartošová, B. Puchmanová, V. Jakubička. (1168) — 94. 1666, 7. dub. Jan (J. Havlík, Dorota), Jak. Prdelatý, Jiří Melich, A. Maturová. (1172) — 95. 1666, 22. dub. Anna Marie (Bart. Krikorka, Anna), A. Patrmanová, Jer. Husička, A. Jakubičková. (1177) — 96. 1666, 11 kv. Jan Kryštof (Bedř. Patrman, Barbora), J. Fischer, Merten, Mechel, A. Patschová z Tanvaldu. (1183) — 97. 1666, 16. kv. Jan (J. Koudelka z hamru, Kateřina), Dan. Řídil, Mat. Šukal, Sal. Husičková, Jos. Patrman, J. Polman z hamru. (1185) — 98. 1666, 30. č. Jan (Pav. Ševčík, Anna), V. Krupka, J. Piroch, Mg. Dymlová. (1197) — 99. 1666, 3. čc. Jakub (otec ztracený, Mg. Dubová), St. Vyčekal. Matš. Bartoš, Mna. Jakubičková. (1198) — 100. 1666, 22. srp. Kryštof (Jindř. Hozda, Justýna), Kr. Fajks, Kr. Fridrich, A. Wilnerová, ti ze Smržovky. (1208) — 101. 1666, 13. říj. Kateřina (J. Piroch, Anna), Mg. Řídilová, V. Kotrba, Mach, Krupka. (1217) — 102. 1666, 21. list. Václav (Pav. Koňák, Kateřina), J. Řídil, D. Havlíková, Tob. Liška. (1232) — 103. 1667, 18. led. Mariana (Dan. Vyčekal, Mariana), B. Hasová, A. Fajks, Sal. Umanová, Jos. Patrman, M. Urbanová, J. Hinke, J. Řídil, J. Jakubička z Hamrska. (1251) — 104. 1667, 23. led. Pavel (J. Svárovský, Magdalena), Dan. Seidl ze Šumburku, Jos. Patrman z Hamrsk, A. Šulíková ze Šumburku. (1253) — 105. 1667, 7. ún. Anna Marketa (Bart. Schleper, Marie), Barb. Bartošová, Mg. Vaníčková, J. Hozda, Bart. Vaníček, Jer. Uman. (1258) — 106. 1667, 10. bř. Kateřina (otec ztracený Jiří Goliáš, Gertruda), K. Svárovská, A. Pirochová, Matš. Bartoš. (1268) — 107. 1667, 30 kv. Dorota (Bart. Vávra, Ludmila), J. Matura, Jak. Řídil, B. Hozdová. (1290) — 108. 1667, 22. čc. Matěj (V. Piroch, Do-

rota), Kr. Wildner, Jiří Melich, D. Krupková. (1300) — 109. 1667, 31. čc. Václav (J. Kundeláček, Kateřina), J. Řídíl, Kr. Bartoš, A. Husičková. (1305) — 110. 1667, 16. srp. Justýna (Jos. Patrman, Anna), A. Gernerová, J. Hinke, B. Bartošová. (1311) — 111. 1667, 25. zář. Pavel (V. Svárovský, Mariana), Jiří Uman, Mat. Kolář z Popelnic, Sal. Umanová. (1318) — 112. 1667, 6. pros. Václav (Dan. Urbánek, Mariana), V. Krupka, Mat. Krupka, Sal. Umanová. (1342) — 113. 1667, 8. pros. Mariana (V. Štufinka, Magdalena), Mg. Vaníčková, D. Krupková, K. Jakubičková, J. Matura, Jos. Patrman. (1343) — 114. 1667, 18. pros. Mariana (— Rajchmajstr, Mariana), A. Smrtková, A. Roháčová, obě z Bohdalovic, V. Šukal z Plavů. (1347) — 115. 1668, 18. led. Magdalena (Jiří Melich, Kateřina), A. Ševčíková, A. Pirochová, Jiří Melich. (1360) — 116. 1668, 23. ún. Jan (J. Melich, Mariana), Pav. Liška, V. Jakubička, D. Řídilová. (1365) — 117. 1668, 25. bř. Jiří (Jindř. Hozda, Justýna), Jiří Wagner, J. Nýče z Příchovic, A. Wildnerová. (1373) — 118. 1668, 29. dub. Jiří (Jak. Belda, Mariana), J. Nýč, V. Jakubička, K. Jakubičková. (1379) — 119. 1668, 30. kv. Mariana (J. Urbánek, Rozína), B. Hozdová, A. Jakubičková, Anna Jana Jakubičky, J. Dymel, J. Piroch. (1386) — 120. 1668, 1. čc. Magdalena (J. Havlík, Dorota), V. Vyčekal, Jak. Řídíl, A. Maturová, D. Krupková, A. Ševčíková. (1391) — 121. 1668, 6. čc. Magdalena (Pav. Ševčík, Anna), D. Krupková, K. Dumková, D. Pirochová, V. Piroch, V. Krupka. (1393) — 122. 1668, 6. čc. Jan (V. Prdelatý, Salomena), J. Liška, J. Matura, D. Krupková, D. Prdelatá. (1394) — 123. 1668, 10. čc. Anna (Bedř. Patrman, Barbora), A. Hujrová, Jiří Fajks, Kryštof Wildner z Tanvaldu, A. Fischerová, A. Brusařová z Hamrsk. (1395) — 124. 1668, 13. srp. Václav (J. Piroch, Anna), Pav. Liška, Jiří Melich, B. Hozdová. (1402) — 125. 1668, 5. srp. Václav (Bart. Krikorka, Anna), V. Šourkův syn ze Zásady, J. Najman a Sal. Najmanová z Příchovic. (1405) — 126. 1668, 14. zář. Jan (Jiří Melich, Anna), Pav. Liška, Bart. Piroch, A. Maturová. (1410) — 127. 1668, 16. zář. Magdalena (V. Švec, Dorota), A. Ševčíková, Just. Bartilová, Jak. Haďas. (1412) — Čísla: 18, 31, 32, 37, 38, 42, 44, 46—49, 52, 53, 55, 57, 58, 61, 62, 64—66, 68, 71—75, 77, 78, 81—86, 88, 93—95, 98, 99, 101, 102, 105—107, 109, 112, 113, 115—122, 124, 126, 127 mají též kmotry z Hamrsk.

Sňatky: ženich z Hamrsk. 1. 1659, 19. led. Jiří Patrman — Sybila Grossová z Popelnic; sv. Dan. Ferstr ze Smržovky. (1429) — 2. 1659, 12. říj. J. Liška — Mg. Lamňasová z Popelnice; sv. J. Blažek z Olešnice, O. Kouřil, druž. Štěp. Rydval ze Lhotky. (1440) — 3. 1659, 1. list. Pav. Ševčík — Anna, dc. Havla Prokopova ze Zbytků; druž. V. Krupka z Hamrsk, V. Rýdíl z Jeseného. (1444) — 4. 1661, 28. srp. V. Urbánek — dcera po neb. Jiřím Ramešovi z Hamrsk; druž. Jiří Šipka, J. Matura, J. Dymel, svědkové, všichni z Hamrsk. (1467) — 5. 1662, 4. ún. J. Melich — Mna., dc. V. Prdelatého z Hamrsk; sv. V. Řídíl, A. Havelková, též z Hamrsk. (1485) — 6. 1663, 28. led. J. Piroch — Anna, dc. neb. Jiřího Václaviče ze Šumburku; sv. V. Liška, Bart. Vaníček. (1495) — 7. 1663, 1. list. Jak.

Melich — Anna, dc. J. Duba z Hamrsk; druž. Jíra Melich, sv. V. Liška, Matš. Bartl z Hamrsk. (1497) — 8. 1664, 17. list. V. Řídíl — D., dc. neb. Š. Krikorky ze Šumburku; sv. V. Krupka, D. Kotrbová z Hamrsk. (1520) — 9. 1664, 30. list. Mik. Mrklas — Mna. Bartoně Vaníčka z Hamrsk; sv. Dan. Václavů, V. Prousek z Držkova. (1524) — 10. 1666, 17. ún. Jiří Melich — K., dc. J. Dymla z Hamrsk; sv. J. Hrachůvka, A., žena Maturova z Hamrsk. (1555) — 11. 1666, 21. list. V. Krupka — Mg., dc. V. Prdelatého z Hamrsk; sv. Jiří Rubeš z Brodu, Jiří Melich z Hamrsk. (1572) — 12. 1667, 10. led. Dan. Štufinka — Mg., dc. neb. V. Řídila z Hamrsk. sv. J. Dyml, A. Maturová, všichni z Hamrsk. (1575) — 13. 1667, 9. říj. Tob. Liška — Just., dc. Bart. Vanjčka z Hamrsk; sv. Mik. Mrklas z Držkova, D. Klapáčová z Hamrsk. (1591) — 14. 1667, 1. list. J. Řídíl — Anna, dc. neb. Bart. Melicha z Hamrsk; sv. V. Krupka, A. Maturová z Hamrsk. (1595) — 15. 1667, 6. list. Jan, syn Ad. Bartoše — Anna Reslerová z Přichovic; sv. J. Nýč, A. Reslerová z Přichovic. (1597) — Další nevěsty z Hamrsk viz: Brod Železný č. 1, Horka Hrubá č. 1, Přichovice č. 2, 5, 12, Šumburk č. 2, 5, Vohraženice č. 1.

Haratic. Křty: 1. 1651, 7. led. Matěj (Mik. Rychecký, Kateřina), J. Piroch, O. Nikolaus, Mar. Kublas, L. Šourková, M. Pirochová, Mna. Kublasová, A. Rajchmajstrová. (1) — 2. 1651, 29. kv. Jan (J. Zeberník, Dorota), V. Rýdl, Mar. Kublas, V. Muzika, A. Kublasová, Mg. Rychecká. (42) — 3. 1651. 4. č. Václav (J. Petruška, Kateřina), P. Kubíček, H. Jindra, V. Kučera, Just. Preisleová, Just B—, Mna. Kublasová, D. Berlíková. (43) — 4. 1652, 9. bř. Anna (Mik. Rychecký, Kateřina), V. Rýdl, Mat. Šourek, L. Šourková, K. Rýdlová, K. Patcová. (97) — 5. 1653, 22. pros. Václav (V. Rýdl, Justýna), Dan. Preisler z Rejdic, V. Machlovský, Mik. Jesenský, Pav. Knop. (150) — 6. 1654, 6. říj. Anna (Mik. Sedlák, Kateřina), Mna. Kublasová, Mna. Rychecká, V. Jindráček. (173) — 7. 1656, 23. pros. Václav (J. Marousek, Dorota), J. Havel, Mat. Rychecký, Mat. Strejček, Mg. Rychecká, Mna. Jindrová. (232) — 8. 1656, 24. pros. Kateřina (H. Jindra, Mariana), Mar. Kublas, Pav. Krupka, J. Rýdl. (234) — 9. 1656, 26. pros. Mariana (J. Petruška, Kateřina), D. Kryštofová, Petr Staré Mariny (nebo: Marie Staré?) (236) — 10. 1658, 14. bř. Adam (Václav, mlynář haratický, Justýna), V. Prousek držkovský, Dan. Jesenský, V. Rýdl, Mg. Berková z Držkova, K. Krupková z Plavů. (283) — 11. 1658, 28. dub. Václav (Jak. Muzika, Anna), V. Horčák, A. Pičalová, B. Hertichová, všichni z Roketnice. (292) — 12. 1658, 1. čc. Václav (Mat. Louma, Kateřina), J. Rýdl, J. Marek, H. Švec, Just. Rýdlová, vdova, Mg. Brúnová. (308) — 13. 1659, 7. led. Matěj (J. Petruška, Kateřina), Jan, syn mlynáře haratického Rýdla, H. Jindra, Dorota, dc. V. Pace, A. Brúnová, všichni z Haratic. (340) — 14. 1659, 2. ún. Václav (Mat. Strejček, Dorota (V. Rýdl, V. Kublas, V. Štilika, D. Muziková. (358) — 15. 1659, 9. ún. Jiřík (Mik. Tomeš, Dorota), Jak. Kublas, J. Rýdl, Mna. Kublasová, A. Brúnová. (362) — 16. 1659, 23. ún. Magdalena (H. Jindra, Mariana), Mik. Sedlák, J. Korváček, A. Svárovská ze Šumburku, K. Krupková

z Bohdalovic, dva první z Haratic. (371) — 17. 1659, 23. ún. Mariana (J. Balatka, Magdalena), J. Marousek, V. Rýdl, Mna. Kublasová, Mg. Brúnová. (372) — 18. 1659, 30. bř. Magdalena (Mik. Sedlák, Kateřina), V. Jiráček z Olešnice, D. Marousková, D. Balatková, ti z Haratic. (388) — 19. 1659, 11. dub. Jiřík (Mik. Rychecký, Kateřina), V. Rýdl, J. Korváček, A. Marousková, D. Kublasová. (389) — 20. 1659, 24. dub. Václav (Jak. Rychecký, Ludmila), J. Rýdl, J. Svárovský z Bohdalovic, K. Bindrová, A. Rýdlová, všichni z Haratic. (394) — 21. 1659, 17. srp. Jiřík (J. Louma, Anna), J. Rydval ze Lhotky, V. Rýdl, Justýna V. Rýdla, Mg. Brúnová, ti z Haratic. (426) — 22. 1660, 11. led. Kateřina (Mat. Stránský, Anna), D. Kublasová, A. Pulíčková, Jer. Machlovský, J. Rýdl, ten z Haratic. (463) — 23. 1660, 16. list. Václav (Jak. Rychecký, Ludmila), V. Rýdl, O. Duchek, Mat. Markus, K. Berlíková, K. Jindrová. (541) — 24. 1660, 18. list. Anna Kateřina (V. Rýdl, Justýna), A. M. Eiblerová z Jeseného, Mg. Berková z Držkova, Mg. Brúnová z Haratic, A. Prousková z Držkova, Dan. Jesenský, Mat. Krupka a Jak. Svárovský z Bohdalovic, Š. Krikorka ze Šumburku. (542) — 25. 1660, 25. list. Mikuláš (Mat. Strejček, Dorota), Pav. Krupka z Plavů, Jiří Trdlo z Olešnice, D. Balatková z Haratic. (545) — 26. 1661, 24. ún. Matěj (V. Vedral, Dorota), O. Duchek, J. Marousek, K. Duchková. (578) — 27. 1661, 6. bř. Tereza (V. Rýdl, Magdalena), J. M. P. Gertruda Lamotová, P. Marie Marketa, J. M. P. Frant. z Jungen, J. M. P. Vincent de Lamotte, A. M. Eiblerová. (582) — 28. 1661, 21. kv. Kateřina (Mat. Louma, Kateřina), H. Jindra, Mik. Sedlák, V. Jindra, Just. Rýdlová, Mg. Brúnová, K. Marousková. (601) — 29. 1661, 14. srp. Anna (J. Balatka, Magdalena), A. Brúnová z Haratic, A. Roháčová z Bohdalovic, V. Rýdl z Jeseného. (632) — 30. 1661, 9. říj. Kateřina (J. Petruška, Kateřina), Mat. Jenček, O. Duchek, Just. Rýdlová, K. Rýdlová, Alž. Pačová. (653) — 31. 1661, 19. list. Mikuláš (Mik. Sedlák, Kateřina), J. Svárovský, Mat. Duchek, Mg. Brúnová, všichni z Haratické rychty. (674) — 32. 1661, 27. list. Rozína (H. Jindra, Mariana), A. Rýdlová z Haratic, D. Krupková z Plavů, H. Brúna, Jak. Korváček z Haratic. (676) — 33. 1661, 18. pros. Václav (nemanž., D. Muziková), V. Mrva, J. Rydl, Just., žena Václava Rýdla, D. Kublasová. (682) — 34. 1662, 26. led. Adam (Mat. Strejček, Dorota), Jiří Trdlo z Olešnice, Jak. Muzika z Haratic, D. Kublasová z Haratic. (698) — 35. 1662, 11. dub. Magdalena (Mik. Tomeš, Dorota), D. Krupková z Bohdalovic, A. Rýdlová z Haratic, V. Jindra z Haratic. 5 grošů dlužen. (721) — 36. 1662, 30. dub. Anna (Jak. Muzika, Justýna), D. Krupková z Bohdalovic, A. Svárovská tamtéž, Mg. Brúnová, J. Rýdl, Just., žena V. Rýdla, ti z Haratic. (723) — 37. 1663, 14. led. Kateřina (Jak. Dohelský, Dorota), J. Rýdl, D. Kublasová, Mna. Marousková. (789) — 38. 1663, 3. kv. Baltazar (V. Rýdl, Justýna), H. Jindra, H. Brúna, Mna. Korváčková. (824) — 39. 1663, 15. čc. Matěj (Mat. Strejček, Mariana), Š. Pavlata, Jiří Trdlo, oba z Olešnice, K. Smrtková z Bohdalovic. (837) — 40. 1663, 7. srp. Adam (J. Louma, Anna), Jak. Dohelský, V. Rýdl, Mg. Kublasová z Ha-

ratic. (849) — 41. 1663, 2. zář. Mariana (Mik. Sedlák, Kateřina), A. Roháčová, Just. mlynářova, V. Rýdl. (855) — 42. 1663, 4. zář. Kateřina (—, Mariana), H. Brůna, Just. Rýdlová, oba z Haratic, D. Krupková z Bohdalovic. (858) — 43. 1663, 24. zář. Mikuláš (Mik. Mišník, Dorota), Jiří Korváček z Haratic, Vavř. Neřuka z Olešnice. A. Svárovská z Bohdalovic. (864) — 44. 1663, 18. list. Václav (V. Jindra, Magdalena), K. Krupková, A. Roháčová, V. Rýdl. (880) — 45. 1664, 12. led. Václav (Jak. Dohelský, Dorota), Mat. Marousek, O. Haba, Mg. Brůnová. (898) — 46. 1664, 5. ún. Jan nemanž. (J. Muzika, D. Kublasová), Kilian Röckel, podritmistr Nus Sporkova pluku, J. Jindra z Haratic, Anna Svárovská z Bohdalovic, D. Krupková. (908) 47. 1664, 7. dub. Dorota (Mat. Louma, Kateřina), J. Marousek, H. Brůna, Just. V. Rýdla, Anna, mlynářova z Haratic. (933) — 48. 1664, 8. kv. Alžběta (J. Balatka, Magdalena), D. Krupková, A. Svárovská, V. Rýdl. (936) — 49. 1664, 15. čc. Jakub (Dan. Vedral, Kateřina), Jak. Kublas, J. Korváček, A. Smrtková. (965) — 50. 1664, 2. list. Justýna (H. Jindra, Mariana), A. Rýdlová, Just. Rýdlová, H. Brůna. (999) — 51. 1664, 30. list. Jan (V. Kublas, Mariana), J. Rýdl, H. Jindra, Mg. Brůnová. (1013) — 52. 1665, 4. ún. Dorota (otec ztracený, A. Brůnová), D. Krupková, Just. Kvorková z Bohdalovic, Jak. Dohelský z Haratic. (1035) — 53. 1665, 13. čc. Anna (J. Korváček, Mariana), J. Rýdl, Just. Rýdlová. Mg. Brůnová. (1086) — 54. 1665, 20. srp. Kateřina (Jak. Macek, Ludmila), K. Marousková, Sal. Rýdlová, V. Jindra. (1094) — 55. 1665, 25. říj. Jan (V. Jindra, Magdalena), Pav. Brůna, Mg. Brůnová, V. Rýdl. (1120) — 56. 1665, 26. pros. Mariana (Mat. Marousek, Kateřina), A. Balatková, J. Balatka, Mg. Brůnová. (1134) — 57. 1665, 30. pros. Jan (Jak. Kublas, Anna), J. Marousek, Pav. Brůna, Just. Rýdlová. (1138) — 58. 1666, 24. led. Anna (J. Rýdl, Salomena), A. Hučková z Olešnice, Mg. Brůnová z Haratic, Mat. Krupka z Bohdalovic. (1148) — 59. 1666, 29. bř. Rudolf (V. Rýdl, Justýna), J. Havel z Navarova, Dan. Laurman jesenský, Mat. Krupka bohdalovský, Mg. Brůnová a Mna. Havlová z Haratic. (1170) — 60. 1666, 30. bř. Jiřík (Mat. Strejček, Dorota), V. Kublas, Mik. Sedlák, K. Rychecká. (1171) — 61. 1666, 11. dub. Jakub (Mik. Tomeš, Dorota), Pav. Brůna, V. Rýdl, Mna. Jindrová. (1176) — 62. 1666, 10. čc. Anna (V. Kublas, Dorota), D. Jindrová, Just. Rýdlová, H. Brůna. (1199) — 63. 1666, 21. říj. Marie (J. Korváček, Kateřina), A. Hučková, Sal. Rýdlová, Pav. Brůna, V. Rýdl. (1222) — 64. 1667, 17. ún. Matěj (H. Jindra, Mariana), V. Šourek držkovský, A. Roháčová z Bohdalovic, H. Brůna z Haratic. (1261) — 65. 1667, 27. ún. Kateřina (J. Rýdl, Salomena), A. Hučková, V. Šourek, Mg. Brůnová. (1264) — 66. 1667, 27. ún. Václav (Jak. Kublas, Anna), A. Balatková, H. Jindra, H. Brůna. (1265) — 67. 1667, 27. ún. Václav (O. Duchek, Justýna), A. Jiráková, Pav. Brůna, V. Jindra. (1266) — 68. 1667, 31. kv. Matěj (Mat. Louma, Kateřina), H. Jindra, Jak. Kublas, Just. žena V. Rýdla. (1291) — 69. 1667, 22. čc. Anna (V. Jindra, Magdalena), K. Brůnová, A. Roháčová, Jak. Kubla. (1299) — 70. 1667, 15. zář. Anna (J. Muzika, Dorota), A. Smrtková, Just. Rýdlová, . Rýdl. (1315) — 71.

1667, 6. list. Anna (Jak. Dohelský, Dorota), D. Muziková, Mg. Brůnová, Jiří Vedral. (1329) — 72. 1667, 14. pros. Jan (Mat. Marousek, Kateřina), Mat. Balatka, H. Brůna, K. Pacová. (1346) — 73. 1667, 27. pros. Mariana (Mat. Strejček, Kateřina), A. Jindrová, A. Roháčová, J. Muzika. (1351) — 74. 1668, 29. čc. Jan (J. Rýdl, Salomena), Vinc. Krupka z Bohdalovic, Václav primas* plavský, A. M. Preislerová z Rejdic. (1403) — 75. 1668, 16. zář. Václav (Pav. Brůna, Kateřina), V. Šourek z Navarova, Dan. Preisler z Rejdic, Sal. Rýdlová z Haratic. (1413) — Číslo: 14, 15, 17, 19, 26, 28, 33, 37, 38, 41, 44, 45, 47, 49—51, 53—57, 60—73 mají též kmotry z Haratic.

Sňatky: ženich z Haratic: 1. 1658, 25. ún. Mat. Strejček — Dorota, dc. Jiřího Kryštofa z Olešnice; sv. V. Rýdl z Haratic, Mg. Blažková z Olešnice, druž. J. Balatka z Haratic. (1422) — 2. 1658, 26. ún. Mat. Rychecký — Kateřina, dc. O. Kostrouna z Haratic; sv. Mik. Jesenský, D. Smrtková z Bohdalovic, druž. V. Rýdl z Haratic. (1423) — 3. 1659, 23. ún. Jan Mrva — Mariana, dc. neb. Jiřího Fídlera z Jeseného; sv. V. Knížek z Olešnice, H. Jindra z Haratic. (1434) — 4. 1659, 9. list. Jan Korváček — Mna. Marka Kublase z Haratic; druž. V. Šukal z Plavů, Mat. Krupka z Bohdalovic. (1445) — 5. 1663, 30. list. V. Kublas — Mna., dc. O. Kostrouna z Bohdalovic; druž. Š. Pavlata z Olešnice, sv. Mat. Krupka z Bohdalovic. (1502) — 6. 1664, 10. ún. Dan. Vedral — K. Strejčková z Haratic; sv. Pav. Krupka a V. Šukal z Plavů. (1510) — 7. 1664, 26. ún. Jan Muzika — D. Kublasová z Haratic; sv. Mat. Krupka z Bohdalovic, H. Brůna z Haratic. (1511) — 8. 1664, 1. list. O. Duchek — Just., dc. Jakuba Muziky z Haratic; sv. V. Jiráček z Olešnice, J. Louma z Haratic. (1519) — 9. 1664, 23. list. Mat. Marousek — K., dc. Václava Patky z Olešnice; sv. H. Jindra, V. Kublas, oba z Haratic. (1522) — 10. 1665, 28. led. Jak. Kublas — Anna, dc. V. Rýdla z Haratic; sv. V. Šourek a Just. Rýdlová z Haratic. (1527) — 11. 1665, 8. ún. Jan Rýdl — Sal. Šírová z Olešnice; sv. V. Šukal z Plavů, Mg. Balatková z Haratic. (1532) — 12. 1665, 8. zář. Jan Korváček — K. Jindrová z Haratic; sv. Just. Rýdlová a V. Jindra z Haratic. (1536) — 13. 1667, 7. kv. Pav. Brůna — K., dc. V. Jiráka z Olešnice; sv. V. Šukal, Mna. Netuková z Haratic. (1584) — Další nevěsty z Haratic viz: Jesené č. 7, Lhotka č. 3, Loužnice č. 5, Olešnice č. 2, Plavy č. 3, 4, 5.

Helkovice. **Křty:** 1. 1658, 4. bř. Mikuláš (Mat. Vaníček, Magdalena), Dan. Zeman, J. Havel z Roztok, Mik. Kopřiva z Helkovic, K. Dlabolová z Roztok, Mg. Lišková z Helkovic. (278) — 2. 1659, 25. list. Daniel (Jakub Rýdl, Anna), J. Triska, Kašp. Havlíček, Mat. Šimča, ti z Roztok, V. Lišky žena Kateřina z Helkovic, Anna, žena V. Boučka z Roztok. (450)

Sňatky: 1. 1666, 14. list. V. Liška z Helkovic — Anna, dc. J. Duňky z Vlastiboře; sv. V. Duňka, A. Martinová z Vlastiboře. (1570) — Další nevěstu z Helkovic viz: Vlastiboř č. 4.

* t. j. rychtář.

Horka Hrubá. Sňatky: 1. 1664, 26. říj. Jan Syrotek z Hr. Horky — Magdalena, dc. Pirochova z Hamrsk; druž. V. Rubeš z Brodu, sv. J. Dymel, J. Prdelatý z Hamrsk. (1518)

Horka Malá. Křty: 1. 1666, 10. led. Jiří (Mat. Vrzka, Anna), Jiří Sochor, Mat. Balatka, Lud. Vrzková z Malé Horky, posílá ceduli. (1142)

Huntířov. Křty: 1. 1651, 10. srp. Salomena (V. Mách, Dorota), Kašp. Chytil, Jiří Rechcigel, J. Vedral, K. Posseltová, Sybila Rechcigelová, K. Véllová, A. Kittelová. (59) — 2. 1651, 10. zář. Daniel (Marek Drobník, Kateřina), V. Stránský, Mik. Šlapa, K. Janečková, Sybila Raitzlová. (67) — 3. 1651, 9. říj. Anna (jakýsi Malík, Magd. Jaklová), Mik. J. Hejl, J. Brož, V. Beneš, A. Gützlová, A. Véllová, K. Véllová, K. Brožová, Elena Hejlová. (80)

Huf (Lába). Křty: 1. 1651, 14. ún. Kašpar (Jindř. Miler, Justýna), Mel. Han, Kašp. Ullman, Š. Schlegel, Anna Justýna Hornová, A. Kittlová. (11) — 2. 1651, 15. říj. Kr. Hukke, Marie (J. Lau, E. Zimerman, E. Simon, Just. Knoblochová, Mna. Kailová. (83) — 3. 1651, 1. pros. — (Kr. Linke, Kateřina), Mel. Horn, Jan Seman, Jiří Pujman, Just. Hornová, D. Linková. (92) — 4. 1652, 24. zář. Dorota (Bart. Preisler, Sybila), Kr. Hospach, J. Lau, A. Brellerová, A. Schleglová, D. Hergerová. (106) — 5. 1658, 23. čc. Jiří (Jiří Ehler, Dorota), Kašp. Khötel, Kr. Hospach, Dan. Wolf, Sal. Laumová, A. R. Hornová. (315) — 6. 1659, 23. ún. Marie (Kr. Linke, Kateřina), E. Wander, B. Wolfová, B. Tomerlová. (70) — 7. 1659, 9. bř. Salomena (Kr. Knirsch, Anna), Ad. March, J. Kr. Horn, B. Berkmanová, B. Martina Weisse, A. Hüttmanová. (373) — 8. 1659, 3. srp. Jan V. Pilát, Magdalena), E. Wander, Kr. Císař, Jiří Maller, ti z Hutí, Alena, dc. Jana Hlubučka z Brodu, Mna. Truhlářová z Brodu. (422) — 9. 1659, 9. list. Rozína (E. Rohn, Dorota), R. Hornová, A. Pfefferová, Just. Hospachová, Kr. Hospach, Kr. Gerb. (444) — 10. 1659, 22. pros. Justýna (Jiří Hüttman, Anna), A. R. Hornová, Just. Kornetová, D. Kornetová, Kr. Knirsch, E. Wander, Kašp. Kittel. (455) — 11. 1660, 24. říj. Marie (J. Korbot, Dorota), K. Linková, A. Knirschová, E. Wander, Š. Pohl. (533) — 12. 1661, 24. čc. Anna Justýna (Jer. Mauric, Alžběta), A. Just. Schieblová, K. Stanglerová, J. Kr. Horn. (623) — 13. 1661, 8. srp. Anna Barbora (Kr. Knirsch, Anna), D. Korpautová, A. Kystlingová, Kašp. Kittel. (629) — 14. 1661, 14. říj. Anna Rozína (Kr. Linke, Kateřina), pan Eliáš Wander. Kašp. Kittel, J. Korbot, B. Tomášová, A. Knirschová, Sara Linková, A. R. Hornová; dítě z Hutí a z kmotrů také někteří. (655) — 15. 1661, 27. pros. Eliáš (Jiří Wander, Anna Justýna), Pav. Preisler z Rokytnice, J. Buchman z Jablonce, B. Preislerová z Rokytnice. (686) — 16. 1662, 10. led. Kašpar (Jiří Hüttman, Anna), A. J. Wandrová, Marketa Fajksová, A. Knirschová, J. Kryštof, Kašp. Rýdl. (693) — 17. 1662, 5. ún. Gottfried (Kašp. Kittel, Anna), J. Šír z Grünwaldu, Jiří (Jer.) Kunz z Jistebka, Mart. Elcher z něm. Jablonce, Just. Göblová z Kokonína, A. Just. Hornová z Hutě. (701) — 18. 1662, 24. zář. Eliáš (E. Rohn, Dorota), Š. Schlegel, Kr. Císař, M. A. Kočmatičová. (755) — 19. 1663, 18. bř. Justýna (Jiří Wendler, Dorota), Jer. Kunz, Just. Pískačová, Just. Luková z Ji-

stebška. (810) — 20. 1663, 26. zář. Jan (Kr. Foitte, Anna), Mart. Weiss, Jiří Hüttman, Anna Rozína Hornová z Hutě. (866) — 21. 1663, 2. říj. Jan (J. Korbot, Dorota), Kr. Kap, Jiří Hüttman, A. Krajčerová. (870) — 22. 1663, 26. pros. Jeremiáš (Jer. Wayrich, Alžběta), Jer. Toffman, Tob. Kittel, D. Rohnová z Roklí lábských. (894) — 23. 1664, 3. bř. Jan Karel (Jiří Wander, Anna Justýna), Pav. Hanč z Wiesentalu, Pav. Preisler z Bauerhütte, A. Hančová z Wiesentalu. (918) — 24. 1664, 6. dub. Jiří (Kr. Hospach, Barbora), Jiří Hujer, Jiří Wander, paní Just. Preislerová z Hutě. (929) — 25. 1664, 6. čc. Pavel (Kr. Linke, Kateřina), Pav. Hantz, J. Kr. Horn, Voršila Hofmanová. (955) — 26. 1664, 10. čc. Salomena (Jiří Hüttman, Anna), A. Just. Wandrová, A. Just. Hornová, Kr. Fajks. (959) — 27. 1665, 8. ún. Eliáš (Kristián Lau, Justýna), E. Korbot, E. Wolf, Alž. Meürichová z Hutě. (1036) — 28. 1665, 26. dub. Anna (Jiří Hujer, Anna), A. Justina, A. Knirschová, Pav. Hanisch, Kr. Hospach. (1063) — 29. 1665, 11. č. Jan Kašpar (Pav. Hanisch, Anna Rozína), Jiří Poselt, Gottfried Hanisch ze Smržovky, M. Knirschová z Hutě. (1074) — 30. 1665, 19. zář. Kryštof (Kr. Knirsch, Anna), Pav. Hanisch, J. Hatshpach, A. R. Wandrová. (1105) — 31. 1666, 7. ún. Anna Justýna (Jer. Lau, Kristýna), R. Knirsch, Just. Endlerová, Jan Kr. Horn. (1153) — 32. 1666, 16. kv. Justýna (E. Rohn, Dorota), Just. Preislerová, Kašp. Vlk, Kr. Císař, Just. Reslerová. (1186) — 33. 1666, 17. kv. Jan (Kr. Císař, Barbora), Jiří Hujer, Kr. Pfeifer, A. Preislerová. (1187) — 34. 1666, 25. čc. Anna Marie (Jiří Wander, Anna Justýna), Sal. Kundeláčková z Malé Skály, Anna Marie Preislerová z Rejdic, J. Karel Buchman, Kašp. Kittel z Jistebška. (1202) — 35. 1666, 4. list. Justýna (— Hujer, Anna), M. Hospachová, Alž. Meürichová, Kašp. Wolf. — 36. 1667, 11. kv. Jan Pavel (Pav. Hanisch, Anna Rozína), J. Karel Buchman z Jílového, Jiří Wander z Hutě, Sal. Kittelová z Maršovic. (1286) — 37. 1667, 22. kv. Zuzana (Jer. Meürich, Alžběta), J. Lau, Sal. Kittelová, D. Rohnová. (1288) — 38. 1668, 28. dub. Kristýna (otec nevím, Justýna), Kristýna Preislerová, D. Wolfová, Jiří Stecker. (1378) — 39. 1668, 24. kv. Anna Rozína (Jer. Lau, Kristýna), R. Bergmanová, A. Knirschová, Eliáš Wander. (1383) — Číslo: 5—7, 9—13, 16, 18, 20, 21, 25—28, 30—33 35, 37—39 mají též kmotry z Hutě.

Sňatky: ženich z Hutě. 1. 1659, 7. led. Kr. Hospach — Barbora Preislerová z Hutě; sv. Ad. Pekař, všichni z Hutě. (1428) — 2. 1659, 20. čc. Matěj, syn Tobiáše Poříckého z Rokliny — Mna. neb. J. Hoška ze Šumburku, dcera; sv. Š. Krikorka a J. Svárovský ze Šumburku. (1436) — 3. 1660, 14. list. Jer. Mauric — Alžběta, dc. Š. Schlegla z Hutě; druž. Jer. Laur, sv. Jiří Hospach, také z Hutě. (1458) — 5. 1664, 6. led. Krist. Laumbe — Just. Heyntnerová z Hutě; sv. Jiří Hofman, Anna Justýna Hornová z Hutě. — 6. 1665, 8. ún. Jer. Lau — Krist. Schleglová z Hutě; sv. J. Röger z Plané Hůry, E. Wander z Hutě. (1533) — 4. 1661, 30. led. Jan Wolf — Mna., dc. V. Šimůnka z Držkova; druž. J. Šourek, sv. V. Prousek, J. Halant, všichni z Držkova. (1461) — Další nevěsty z Hutě viz: Lučany č. 1, Pěňčov č. 1, Smržovka č. 1.

Jablonec n./Jiz. Křty: 1. 1662, 19. led. Jan (Tob. Hníček, Dorota), Jak. Býček, Jak. Adamec, Mna. Planský, Mna. Mikšáková. (696) — 2. 1663, 1. říj. Jan (Mat. Hnyk, Anna), J. Makejka, J. Hmozda, Voršila Květková. (867) — 3. 1664, 13. led. Anna (Jiří Khodžan, Kateřina), D. Petrová, Mna. Adamcová, Jak. Winš, tamtéž. (901) — 4. 1664, 17. ún. Magdalena (Adam Bělonočník, Dorota), Alž. Pohořalová, Vorš. Praulová, Mat. Hnik. (913) — 5. 1664, 30. bř. Jiří (Jak. Adamec, Dorota), Jak. Býček, Mik. Švec, Mna. Berounská. (928) — 6. 1664, 25. kv. Marie (Mat. Marinek, Dorota), K. Adamcová, K. Krásná, Jak. Býček. (942) — 7. 1664, 13. srp. Kateřina (Jiří Housa, Magdalena), K. Krasnecká, M. Blanská, Jak. Býček. (977) — Číslo: 4, 5, 6 mají též kmotry z Jablonce n./Jiz.

Sňatky: Ženich z Jablonce n. Jiz. 1. 1665, 25. říj. Jan Pohořalý — Anna, dc. Kašp. Geberta z Jablonce; sv. J. Hnyk, A. Kozlová, všichni z Jablonce n. Jiz. (1541)

Jesenné. Křty: 1. 1651, 9. říj. Dorota (Jakub mlynář, Dorota), V. Pavlata, Alž. Kovářová, Dorota Jirková. (81) — 2. 1652, 13. říj. Kateřina (V. Kovář, Magdalena), Mat. Mouček, V. —, Mg. Palánková, D. Fidleřová, K. Dudková. (109) — 3. 1652, 29. čc. Anna (jakýsi voják, Dorota), V. Pavlata, Jak. Kordík, Mna. Holinová, D. Pešíková, Mg. Nicolaus, Mna. Havlová, Mg. Jílková. (138) — 4. 1654, 24. kv. Mariana (Pav. Měkota, Kateřina), V. Pavlata, V. Holina, Mna. Pavlatová, Mna., žena Jak. Holiny, Mna., dc. vdovy Havlíkovy. (163) — 5. 1654, 10. kv. Ludmila (Blažej Tomášův z Bohňovsk, Marketa), J. Macháč, J. Švitorka, oba z Kamenice, Mna. Jana Mrvy z Haratic, Dorota, dc. Mat. Ruky, Mna. Brúnová z Haratic, Jana Večerníková a Dorota, dc. Kr. Knopa z Jeseného. (158) — 6. 1655, 27. bř. Vincent Mikuláš (J. Mik. Jesenský,* Anna), J. M. pan Vincentius, J. M. paní Angela z Nunklu, J. Večerník. (193) — 7. 1655, 27. bř. Jiří (V. Vraštil, Mariana), J. Večerník, A. Vondřejková. (194) — 8. 1656, 27. srp. Mikuláš (J. Palánek, Magdalena), J. Havel, Mik. Jesenský, J. Večerník, A. Vedralová, K. Mrkoutová. (223) — 9. 1656, 9. říj. Mikuláš (Mich. Pekař, Dorota), J. Večerník, V. Holina, Mik. Jesenský, Anna, dc. Mik. Jesenského, Anna, dc. Mat. Hořavky. (224) — 10. 1656, 22. říj. Kateřina (Jan, s. Pav. Kvintuse, Magdalena), Salomena Mik. Jesenského, Anna Vedralová, K. Mrkoutová, Mat. Hořavka, Jak. Dumek. (225) — 11. 1656, 22. říj. Daniel (V. Kvintus, Alžběta), J. Štaidl, Mat. Davídek, V. Rathouský, Mna. Dumková, Mna. Kylavá. (226) — 12. 1656, 24. pros. Jan (Mat. Hlůže, Kateřina), J. Šklíba, V. Holina, Mat. Hořavka, Mna. Holinová, Mna. Kylavá. (233) — 13. 1657, 7. ún. Dorota (V. Pavlata, Kateřina), A. Mikulášová, K. Mrkoutová, J. Sselandjg. (244). — 14. 1657, 29. bř. Matěj (V. Večerník, Kateřina), J. Šklíba, J. Havel, Mat. Vondřejka, D. Turečková, mlynářka jesenská. (246) — 15. 1658, 2. bř. Magdalena (Jiří Habuštál, Dorota), Mna. Vraštilová, Štaidlová, Mat. Hořavka, Jak. Rohlík. (271) — 16. 1658, 14. bř. Anna (Mat. Hlůže, Kateřina),

* Největší sedlák v obci, potom byl jmenován správcem.

A. Davidová, D. Štaidlová, V. Holina. (282) — 17. 1658, 17. dub. Anna Marketa (J. Večerník, Mariana), M. Mark. z Nunklu, A. M. Eiblerová, V. Rýdl. (288) — 18. 1658, 7. čc. Daniel (J. Syrovátka, Mariana), J. Mráček, Mat. Huňáč, Mat. Hořavka, D. Jakuba Mrkouta, potud z Jeseného, Sybilla Kohoušková z Roztok, Mna. Kryštofová z Roztok, uroz. paní K. z Lamotu. (310) — 19. 1658, 11. srp. Václav (V. Holina, Dorota), Dan. Laurín, V. Večerník, A. M. Eiblerová. (317) — 20. 1658, 22. zář. Anna Marie (Jiří Fidler, Mariana), Anna Marie, služebnice, D. Štaidlová, Jana mlynáře jesenského, V. Rýdl z Olešnice, Jak. Dumek z Jeseného. (322) — 21. 1658, 5. říj. Kateřina (Jak. Fidler, Magdalena), Mna. V. Kováře, Mna. Kylavá, A. Huňáčová, J. Šklíba, J. Macháček. (325) — 22. 1658, 5. říj. Michal (Jak. Dumek, Mariana), Mat. Palánek, Jiří Fidler, Pav. Berka, Anna Mat. Hořavky, Anna Marie, služebnice J. M. paní. (326) — 23. 1658, 19. říj. Anna (Mat. Knop, Dorota), Anna Marie, služebnice J. M. paní, Magdalena, mlynářka jesenská, K., žena V. Večerníka, J. Štaidl, Mat. Huňáč. (329) — 24. 1659, 7. led. Matěj (Jiří Kopal, Mariana), J. Šklíb, V. Večerník, Mna. Kylavá. (341) — 25. 1659, 26. led. Daniel (V. Večerník, Kateřina), J. Mráček, Dan. Jesenský, Mg. Palánková, Anna rychtáře J. Jesenského. (357) — 26. 1659, 2. ún. Matěj (Jak. Hlúže, Mariana), J. Večerník, Mat. David, K. Mrkoutová. (359) — 27. 1659, 16. ún. Mariana (Mich. Pekař, Dorota), J. Mráček, V. Holina, Mna. Michálková. (365) — 28. 1659, 23. ún. Mariana (Jiří Syrovátka, Justýna), Mat. Huňáč, A. Hořalková, A. Davidová. (369) — 29. 1659, 3. kv. Jiří (J. Štaidl, Dorota), V. Večerník, Jiří Fidler, Anna Marie Eiblerová, D. Rohlíková. (400) — 30. 1659, 10. list. Gertruda (V. Rýdl, Magdalena), A. Alž. z Nunklu, J. M. paní Gertruda, J. M. Kateřina z Lamottu, A. M. Eiblerová, J. Havel, J. Večerník, Jan Mikuláš Jesenský. (445) — 31. 1660, 11. led. Anna (Jiří Gros z Bohňovsk, Kateřina), Sal. Pavlatová, A. Švejdová, A. Kuchtíková, Mich. Mrkout, Jiří Fidler. (461) — 32. 1660, 11. led. Dorota (Jiří Babule, Anna), A. Marková, Magdalena mlynářka, J. Holina, Jiří mlynářčin. (462) — 33. 1660, 22. ún. Václav (Mat. Knop, Dorota), Mat. Palánek, V. Večerník, A. Huňáčová, A. M. Eiblerová. (471) — 34. 1660, 29. ún. Petr Antonín (J. Laurín, Anna), V. Rýdl, V. Holina, J. Palánek z Jeseného, J. M. Gertruda z Lamottu, paní Kateřina z Lamottu, paní Alžběta z Nunklu, Dan. Preisler z Rejdic. (474) — 35. 1660, 6. bř. Daniel J. Večerník, Mariana), V. Rýdl, Mat. Hořavka, Mat. Huňáč, paní M. Mark. z Nunklu, A. M. Eiblerová, Mg. Palánková. (476) — 36. 1660, 11. bř. Jiří (Jak. Fidler, Magdalena), V. Kovář, Mat. Ondřejka, A. Huňáčová, K. Ondřejková. (480) — 37. 1660, 15. bř. Jan (nemanž. Mat. Král z Držkova, Mg. Šklibová z Jeseného), J. Rathouský z Jesen., V. Muzika z Držkova, Mark. Theimerová a D. Kokšteinová, obě z Jeseného. (481) — 38. 1660, 16. bř. Voršila (V. Vraštil, Mariana), Anna Alž. z Nunklu, D. Michálková, A. Ondřejková, Mart. Kvintus, Mik. Kordík. (483) — 39. 1660, 20. dub. Vincent (V. Holina, Dorota), Dan. Jesenský, Jiří Truhlář, M. Mark. z Nunklu, Mark. Morthinin. (493) — 40. 1660,

6. č. Jan (Jiří Habuštab [Habuštál], Dorota), Jak. Rohlík, V. Rathouský, Mna. Vraštillová. (499) — 41. 1660, 29. č. Anna Alžběta (J. Dlouhý, Mariana), Anna Kat. z Junghen, D. Mrkoutová, Mat. Ondřejka. (508) — 42. 1660, 5. zář. Dorota (V. Večerník, Kateřina), Gertruda Laurínová, Anna J. Jesenského, J. Mráček, V. Holina. (520) — 43. 1660, 28. zář. Václav (J. Rohlík, Kateřina), Magdalena, mlynářka. Mat. Palánek, V. Rýdl. (524) — 44. 1660, 4. říj. Václav (Mat. Kovář, Mariana), Mat. Smorádek, A. Švejdová, Mich. Mrkout. (527) — 45. 1660, 14. list. Mikuláš (Mat. Huňáč, Anna), Mat. Palánek, V. Holina, Mariana J. Večerníka. (539) — 46. 1660, 20. list. Daniel (J. Šklíba, Mariana), J. Večerník, K. Mrkoutová, A. Švejdová. (543) — 47. 1661, 11. led. Václav (Jiří mlynářčin, Mariana), J. Havel, V. Holina, Nikodem Bednář, A. Kočová, Anna Marie Eiblerová. (557) — 48. 1661, 18. ún. Matěj (Nikodem Stejskal, Anna), J. Havel, Alž. Kovářová, Jiří mlynářčin. (573) — 49. 1661, 28. ún. Matylda (J. Večerník, Mariana), Anna Alž. z Nunklu, D. Knopová, J. Palánek. (581) — 50. 1661, 20. kv. Mariana (V. Pavlata, Kateřina), A. Palánková, J. Palánek, K. Mrkoutová. (600) — 51. 1661, 3. čc. Anna Marie (Jak. Hlůže, Anna), A. M. Eiblerová, Mg. Rýdlová, J. Havel. (613) — 52. 1661, 8. zář. Václav (Jak. Vraštil, Magdalena), V. Rýdl, J. Štaidl, Mat. Smorádek, Mna. Fidlerová. (640) — 53. 1661, 29. zář. Václav (Mich. Pekař, Dorota), Mik. Jesenský, V. Holina, J. Večerník, D. Mrkoutová. (648) — 54. 1661, 23. říj. Kateřina (Jiří Syrováčů[tka], Justýna), Sal. Mik. Jesenského, A. Ondřejková, J. Laurín. (659) — 55. 1661, 13. list. Kateřina (Jiří Graus, Kateřina), A. M. Eiblová, D. Ševcová, V. Rýdl. (670) — 56. 1662, 4. led. Adam (J. Petřík, Magdalena), J. Bartoň, V. Holina, K. Mrkoutová. (688) — 57. 1662, 19. ún. Mariana (Mat. Knop, Dorota), Sal., dc. Mik. Jesenského, A. M. Eiblerová, J. Havel, J. Šklíba. (702) — 58. 1662, 5. bř. Mariana (Mat. Kovář, Mariana), D. Mrkoutová, Sybila Kohoušková, vdova, V. Rýdl, Jiří Gross. (710) — 59. 1662, 14. kv. Karel (J. Laurín, Anna), Pan Karel Jindřich z Rodovic na Trachově, paní Helena z Lamottu, K. Mrkoutová, J. Havel. (725) — 60. 1662, 3. čc. Josef (J. Štaidl, Dorota), Jiří Prousek, V. Rýdl, A. Hořavková z Jeseného. (741) — 61. 1662, 10. srp. Daniel (J. Večerník, Mariana), Dan. Jesenský, Jiří Fidler, A. Ondřejková. (749) — 62. 1662, 3. zář. Václav (V. Laurín, Anna), J. Holina, J. Šklíba, K. Mrkoutová. (751) — 63. 1662, 21. list. Josef (V. Rýdl, Magdalena), J. M. Petr Ant. de Puteany z Wustungu, J. M. Karel Jindř. Rodovic z Drachkova, M. Angela z Nunklu z Jeseného, B. Seligerová z Wustungu. (770) — 64. 1663, 31. srp. Magdalena (Jak. Fidler, Magdalena), Jak. Dumeck, Mna., mlynářka, A. Šídová. (854) — 65. 1663, 22. zář. Matouš (J. Komínek, Dorota), Dan. Laurín, Mik. Knop, Mna. Fidlerová. (863) — 66. 1663, 21. říj. Salomena (Jiří Syrovátka, Justýna), D. Michálková, A. Laurínová, Jak. Rohlík. (873) — 67. 1664, 27. led. Kristián (J. Hošek, Barbora), Jiří Hoermbt, Krist. Khauber, D. Johnová. (906) — 68. 1664, 2. bř. Salomena (Jiří Babula, Anna), Sal. Pavlatová, Mg. Hlůžová, Jak. Dumeck. (916) — 69. 1664, 9. bř. Jan Jakub Josef

(Urozený rytíř pan Vincent de Lamotte, ur. paní K. Alena de Lacron), Bartol. Krejčí z Vlastiboře, D. Pílušková z Bohdalovic, Mat. Mládek z Olešnice. (919) — 70. 1664, 18. čc. Jan (Nikodem Šída, Anna), J. Palánek, V. Tomeš, A. Michálková. (967) — 71. 1664, 10. zář. Marie Marketa (Dan. Jesenský, Dorota), M. Marketa z Nunklu, Marketa Tauchrová, Jiří Fidler z Jeseného. (986) — 72. 1665, 11. led. Matěj (J. Babulka, Magdalena), Mich. Mrkout, V. Holina, A. Ondřejková. (1021) — 73. 1665, 12. led. Daniel (J. Šklíba, Mariana), J. Schwarz, Jindř. Fidler, M. Kvintusová. (1023) — 74. 1665, 17. ún. Adrian (J. Laurín, Anna), Uroz. pán Adrian de la Cron, uroz. pí. M. Mark. z Nunklu, uroz. pí. Gertruda de la Cron, Pavel sládek z Jeseného. (1043) — 75. 1665, 4. bř. Dorota (Jiří Fidler, Marie), A. Knapová, A. Nykodemová, Sal. Laurinová. (1051) — 76. 1665, 20. bř. Josef (Mat. Hlůže, Kateřina), Jiří Holina, V. Ondřejka, D. Štaidlová. (1056) — 77. 1665, 29. říj. Mikuláš (J. Machačka, Magdalena), Mart. Turek, J. Havel, Mna. Fidlerová. (1111) — 78. 1665, 13. pros. Marie Angela (Dan. Laurín, Dorota), Uroz. rytíř pan Vincent de Lemotte, pán na Jeseném, uroz. pí. Marie Angela z Nunklu z Navarova, uroz. pan Karel Jindřich Rodovic z Ebersdorfu, uroz. pí. Gertruda de la Cron, K. Mrkoutová, Jiří Fidler, Mark. Hertichová, kuchařka v Jeseném. (1130) — 79. 1665, 18. pros. Marie, Gertruda, Sybila, Františka (Vysoce uroz. rytíř pan Vincent de Lamotte, paní Helena Kateřina), paní Sybila Františka z Heysteru, pí. M. Angela z Nunklu, pan Karel Jindřich z Rodovic. (1131) — 80. 1666, 17. led. Magdalena (Martin Pintš z Bohňovsk, Anna), A. Hořavková, Mna. Pěničková, V. Ovčák z Jeseného. (1146) — 81. 1666, 6. bř. Magdalena (Jiří Babule, Anna), M. Hlůžová, A. Jirková, Nik. Šída. (1164) — 82. 1666, 29. zář. Václav (Jiří Gross, Kateřina), Mich. Mrkout, Dan. Švejda, A. Hořavková. (1220) — Číslo: 15, 16, 19, 21—24, 26—33, 35—36, 38—59, 61, 62, 64—68, 70, 72—82 mají kmotry z Jeseného.

S n a t k y: Ženich z Jeseného. 1. 1660, 31. říj. Jiří Smorádek — Kateřina, dc. Jak. Havla z Jílového; druž. Jiří Kopal, sv. Štěpán Michalů, Mat. Plíhal, všichni z Jílového. (1456) — 2. 1660, 14. list. Václav, s. pana Mik. Jesenského — Anna, dc. J. Štěpána ze Stanového; druž. P. Vedral, sv. V. Rýdl, tamtéž, J. Berka z Držkova. (1459) — 3. 1661, 23. led. Mat. Huňáč — A., dc. neb. V. Beránka z Držkova; druž. V. Holina, sv. pan Mik. Jesenský. (1460) — 4. 1661, 28. srp. Mat. Palánek — A., dc. Švejdova z Jeseného; druž. Mich. Mrkout, sv. Jak. mlynářčin, J. Šalandík, všichni z Jeseného. (1468) — 5. 1661, 17. zář. Jiří Vraštil — dc. neb. T. Plžky z Držkova; sv. Mat. Petrův z Olešnice, J. Brůna ze Lhotky, druž. V. Večerník z Jeseného. (1469) — 6. 1663, 26. list. Dan. Jesenský — Dorota, dc. Jiřího Pěničky z Roztok; druž. Mat. Nesvadba z Olešnice, sv. J. Kodýtko z Olešnice, J. Smorádek z Jes. (1501) — 7. 1665, 11. list. Mat. Smorádek — D., dc. J. Balatky z Haratic; sv. Š. Pavlata z Olešnice, Mg. Brůnová z Haratic. (1545) — 8. 1667, 30. led. Mat. Smorádek — D. Jakubová ze Stanového ;sv. Mik. Knop z Jeseného, A. Zemanová ze

Stanového. (1578) — 9. 1667, 1. kv. V. Kylvavý — K., dc. Michala Stránského z Olešnice; sv. Jiří Kopal, A. Říhová z Olešnice. (1583) — 10. 1667, 11. zář. Mich. Mrkout — A. Jůnová ze Zásady; sv. Dan. Švejda z Jeseného, A. Loumová ze Zásady. (1589) — Další nevěsty z Jeseného viz: Držkov č. 1, Haratice č. 3, Roztoky č. 3, Zlatá Koruna č. 1.
(Pokračování.)

Bohumír Červinka:

Příspěvky k životopisu Jana z Jenštejna, třetího arcibiskupa pražského.

I. Rod Jana z Jenštejna.²

Rod, z něhož pocházel Jan z Jenštejna, třetí arcibiskup pražský, byl úzce spřízněn s rodem, jehož členové se v druhé polovici XVI. století psali „z Vlašimě“. Otec Janův, Pavel, byl bratrem Michala z Vlašimě a Jana z Vlašimě, řečeného „Očko“, druhého arcibiskupa pražského. Tento fakt, o němž nám prameny podávají neklamné svědectví,³ byl příčinou, že vznikl názor, až dosud skoro všeobecně uznávaný, podle něhož je Pavel, podobně jako jeho bratři, pokládán za potomka rytířského rodu. Tolik je jisto, že ve druhé polovině XIV. století všichni tři bratři byli počítáni ke šlech-

¹ Tyto příspěvky jsou místy přepracovanou částí práce, již jsem se ujal v semináři p. prof. Šimáka a již jsem, až do r. 1378, vypracoval v semináři p. prof. Šusty (r. 1928). Oběma pánům jsem zavázán srdečnými díky za cenné rady, zejména panu prof. Šustovi, jehož ochota mi umožnila překonat mnohé nesnáze. Při shromažďování materiálu mi vyšli ochotně vstříc pp. doc. Dr. B. Mendl a Dr. K. Stloukal, kteří mi dovolili, abych si učinil výpisy a opisy ze sbírek listin, jejichž vydání připravují. I jim vzdávám srdečný dík, který konečně náleží všem, kdož mi vůbec nějakým způsobem práci usnadnili. Zvláště děkuji panu prof. Vojtíškovi, který mi nejen při mé práci v městském archivu vyšel s nevšední ochotou vstříc, nýbrž poskytl mi též mnohé rady.

P o z n á m k a r e d a k c e: Práce tato přijata byla k tisku koncem r. 1932 a byla proto vypracována dříve než byly vydány jiné prameny, zvl. práce Dra Holinky.

² Dějiny rodu jenštejnského v celém svém rozsahu (do pol. XVI. stol.) nejsou předmětem této studie. Jí má býti podán toliko popis příbuzenských poměrů Jana z Jenštejna, třetího arcibiskupa pražského. Proto je zde pojednáno o osobách, které žily v jeho době.

³ Doklad o tom nacházíme na př. v zápise z r. 1367, v němž arcibiskup Jan Očko, zakládaje oltář sv. Erharda, Otilie a Albana v kapli kostela pražského, praví, že právo patronátní má náležeti bratřím jeho, Pavlovi, notáři komory král. a Michalovi z Vlašimě. Viz Borový Clem., *Libri erectionum archidioecesis Pragensis, saeculo XIV. et XV., Pragae, 1885 až 1889, I., str. 67.*

tě. Mluvití však o jejich rytířském původu nemůžeme již dnes tak, jako Palacký nebo Tomek⁴ a naprosto se nemůžeme odvážiti psati o nich tak, že by mohlo vzniknouti zdání, že pocházeli z rodu rytířů z Vlašimě, tedy jednoho z nejstarších šlechtických rodů v Čechách, jehož členové již ke konci XIII. a na počátku XIV. století zaujíмали pozoruhodné postavení mezi ostatní šlechtou a jemuž rytířskou důstojnost získaly slavné válečné činy Jaroše a Maříka z Vlašimě, vykonané po boku krále Jana v bitvě u Lávy r. 1332.⁵

Prameny nás předně poučují o tom, že predikátu „z Vlašimě“ neužíval Pavel vůbec nikdy, bratří jeho pak že jsou tak označováni teprve značně pozdě, kdežto v dřívější době jim predikát „z Vlašimě“ rovněž chybí. Michal jest v pramenech uváděn r. 1356 jako „Michael, frater Johannis Olomucensis episcopi“, při čemž se zároveň dovídáme, že měl v držení, či spíše ve správě, hrady Lichtenburg a Fürstenberg,⁶ r. 1359 jako „Michael, frater domini (episcopi) olomucensis“,⁷ r. 1360 jako „strenus Michael de Praga burgravius in Furstenburg“,⁸ r. 1361 jako „Michael de Milit germanus episcopi Olomucensis“,⁹ Teprve r. 1363 je označován jako „purgravius in Furstenberg et dominus in Wlassym“,¹⁰ Ve zmíněném již zápise z r. 1367 v „Libri erectionum“¹¹ nazývá jej Jan Očko

⁴ Palacký ve svých Dějinách, II., 1 (v Praze, nákl. Fr. Tempského, 1877), str. 375, praví, že páni z Vlašimě byli původně stavu rytířského a do stavu panského že byli později povýšeni zásluhou Jana Očka z Vlašimě. Tomek praví, že Jan Očko pocházel „z rodu rytířského čili zemanského, máje dva bratří, z nichž jeden byl Pavel z Jenštejna čili Jencenštejna, písař komory královské, druhý statečný rytíř Michal z Vlašimě“. (Srov. Tomek, Dějepis města Prahy, III., 1893, str. 167.)

⁵ Ant. Rybička v Riegrově Slov. nauč., IX., str. 1186, heslo „z Vlašimi“.

⁶ Sedláčkova pozůstalost ve stát. ústavě hist. v Praze, výpisky z rukopisu privilegií zemských, uloženého v knihovně roudnické pod signaturou II. F. b. 5. (Signatura výpisků Sedláčkových ve Stát. úst. hist. je S. 99, č. 296.) V dotyčném zápise podává Jan z Botenštejna králi Karlovi (Carolo regi) statky v ceně 3400 grošů. V závěru se praví: „Si pecunia non soluta fuerit, tunc Michael, frater Johannis Olomucensis episcopi, nobis alterum ex duobus castris, videlicet Lichtenburg seu Furstenberg, debeat assignare“.

⁷ Zápis o sporu mezi Michalem, bratrem biskupa olomouckého a Alšem z Fulnštejna. Viz Lechner K., Die ältesten Belehnungs- und Lehnsgerichtsbücher des Bisthums Olmütz, Brünn 1902, Verlag des deutsch. Vereines für die Gesch. Mährens u. Schlesiens, Lehnsgerichtsbuch I., str. 20.

⁸ Sedláčkova pozůstalost, S 95 (= N), č. 236, výpisky z kodexu 1314 b v archivu drážďanském.

⁹ J. B. Novák, Monumenta Vaticana, II., v Praze, 1908, čís. 1208.

¹⁰ Sedláčkova poz., S 6 (= Kur č. 263; S 128 = Vind), č. 121.

¹¹ Viz pozn. č. 1.

1375, tedy v době, kdy byl Michal již několik let mrtev,¹² je nazýván Michalem z Vlašimi a k tomu ještě připojen titul „baro“.

Pavel jest v úředních listinách obyčejně označován prostě jako „Paulus, notarius camere regie“,¹³ případně též německy „Paul statečným rytířem. V listě Řehoře XI. vydaném 27. března Kamerschreiber“. ¹⁴ V listině dané 15. února 1361, v níž císař Karel zapisuje Pavlovi a jeho choti Marketě roční úrok 58 kop grošů, jež mělo platiti město Nymburk, nazývá jej „Paulus de Praga“. ¹⁵ V listině z 11. června 1364, o jejíž důležitosti bude ještě níže řeč, čteme označení „Paulus notarius camere“ a z dalších slov vyplývá, že byl podobně jako druhé dvě osoby na listině podepsané měšťanem pražským. ¹⁶ Ještě 1. dubna 1368 je uveden v listině Karla IV. ¹⁷ slovy „dominus Paulus notarius camere“, kdežto v zápise z 2. října téhož roku, v němž arcibiskup Jan Očko potvrzuje zřízení oltáře sv. Markéty v kostele sv. Haštala, nazývá se „Paulus de Jenczenstein camere regni Bohemie notarius“. ¹⁸ V Zápise Jana Očka ze 4. února 1370 ¹⁹ je Pavel označen jako „nobilis Paulus de Jenczenstein notarius“. Titul „nobilis“ však tu asi sotva smíme bráti ve významu „pán“, vyšší šlechtic. V papežské listině ze 4. srpna 1375, o níž bude pojednáno v kapitole o míšeňském episkopátu Jana z Jenštejna, je výslovně podotčeno, že otcem Jana, jemuž má býti uděleno kanovnictví s prebendou v Praze, byl „Michael de Jencenstein miles“.

¹² Viz opisy Čes. zem. archivu v Praze pro IV. sv. edice „Monumenta Vaticana“, připravovaný doc. Dřem K. Stloukalem.

¹³ Viz na př. Čelakovský, Privilegia král. měst. venk., Codex iuris municipalis regni Bohemiae, tomus II., v Praze 1895, čís. 283 (str. 421 až 423), čís. 328 (str. 476—477), čís. 327 (str. 475). Viz též Paugerl, Urkundenbuch des Cistercienserstiftes Goldenkron, Wien 1872, str. 125.

¹⁴ Hrubý V., Archivum coronae regni Bohemiae, tomus II., v Praze 1928, str. 233. — ¹⁵ Čelakovský l. c., čís. 394 (str. 567—568).

¹⁶ Tato listina, psaná latinsky, je uložena v archivu univer. knihovny praž. pod sign. 321. Opis je uložen ve Stát.úst. hist. u p. doc. Dřa Mendla, který jej pořídil a jemuž jsem zavázán díky za to, že mne na listinu upozornil. O pečetě Pavlově na této listině bude ještě učiněna zmínka na přísl. místě. Listina obsahuje výpověď Wolframa, rychtáře Nového města praž. o prodeji některých jeho dědič. statků. Pavla se týkají slova: „Disbrigatores eiusdem hereditatis se constituunt ipsemet Wolframus et cum eo Paulus notarius camere et Pesslinus Bohuslay cives Pragenses omnes in solidum.“

¹⁷ Čelakovský l. c. čís. 249 (str. 621).

¹⁸ Borový, Libri erect., IV., str. 460.

¹⁹ Ibidem, I., str. 82, čís. 168. Zápis ten je obsahově vlastně opakováním zmíněného již zápisu z r. 1367, v němž učiněny jen některé změny.

Nejde zde ovšem ve skutečnosti o Jana z Jenštejna, který v té době byl již čekatelem hodnosti biskupa míšeňského, nýbrž o Jana z Vlašimě. Jeho otec je zde sice označován jako „Michael de Jencenstein miles“ místo „Michael de Wlassim miles“, ale to je zřejmý omyl, způsobený patrně tím, že stilisátor listiny věděl o blízkém příbuzenství Jana z Jenšteina s rodem vlašimským a spletl si Pavla s jeho bratrem Michalem. (V téže listině se uvádí Jan Očko jako přímluvce za Jana z Vlašimě, v listině označovaného ovšem jako Jan z Jenštejna). Právě však snadnost, s jakou zde ke jménu „Jencenstein“ připojen titul „miles“, nasvědčuje tomu, že v té době byl rod jenštejnský podobně jako rod vlašimský počítán k nižší šlechtě.

Připojíme-li k tomuto výčtu fakt ještě to, že za otce Jana Očka a tedy i bratrů jeho Pavla a Michala je označován jakýsi Jan z Kamenice (Johannes de Kemnicz), o němž tu bohužel, není podrobnějších zpráv až na zmínku, že uzavřel tajné manželství, v němž zplo-dil několik dětí, a že zestárnuv stal se podjáhnem,²⁰ vidíme předně to, že pro příbuzenství našeho rodu vlašimského s uvedenými již rytíři z Vlašimě, Maříkem a Jarošem, není dokladu. Ke ztotožňování obou rodů sváděl až dosud jen predikát „z Vlašimě“. Ten však se vyskytuje u Michala z Vlašimě, jak uvedeno, teprve r. 1363; tehdy patrně, nebo krátce před tím, stal se pánem na Vlašimi.²¹ Tím způsobem vzniká nový rod vlašimský, který ovšem nesmíme uváděti ve vztah s rodem, jehož členy byli Mařík a Jaroš. Pavel, který nebyl účasten držení Vlašimě, nazýval se dále „de Praga“, až do doby kdy přijal predikát „de Jencenstein“.

Nečetné a namnoze nejasné zprávy pramenné nedovolují nám popsati stavovský vzestup rodu jenštejnského a jeho poměr k vzestupu rodu vlašimského přesněji. Uvedli a doložili jsme již svrchu, že v druhé polovici XIV. století byli členové obou rodů počítáni ke šlechtě, podotkli jsme však zároveň, že nelze tvrditi, že by společné kořeny obou rodů tkvěly v půdě rytířské. Již Lippert²² nad-

²⁰ Viz Monumenta Boh. Vaticana II., č. 334 a 335.

²¹ Sedláček v Hist. slov. místop., str. 965, praví, že Michal koupil Vlašim v letech 1361—1363. Našel jsem však doklad jen pro rok 1363, jak svrchu uvedeno.

²² Ve spise „Bürgerlicher Landesbesitz im XIV. Jahrh.“ Praha 1902, nákl. Verein f. Gesch. der Deutschen in Böhmen, str. 36, Jul. Lippert upozorňuje na to, že Pavel z Jenštejna nemluví o svých statcích tak, jak by to učinil příslušník starého šlechtického rodu, nýbrž zdůrazňuje, co

hodil možnost mešťanského původu Pavla z Jenštejna, rovněž Šimák²³ se dotkl této otázky. Leč teprve listina, o níž se stala svrchu zmínka (viz pozn. č. 16), zpravuje nás zcela bezpečně o tom, že pozdější Pavel z Jenštejna, písař komory královské, byl ještě 11. června 1364 pražským měšťanem. Tím je otázka původu rodu jenštejnského (a tím i rodu vlašimského) rozřešena: je to zase jeden z oněch četných případů, kdy zbohatlý měšťan, zvláště je-li držitelem významného úřadu, posouvá se do kruhů šlechtických, jakmile si zakoupí svobodný statek.²⁴ U Pavla byl tento vývoj dovršen koupí hradu Jenštejna, původně jako u bratra jeho Michala již dříve koupí Vlašimě, kterou držel patrně společně s Janem Očkem.

Již jako měšťan užíval Pavel na pečetech znaku dvou supích hlav, vedle sebe, obracených v pravo, z nichž levá držela v zobáku ratolest. Pod hlavami byla vyobrazena lodička.²⁵ Tyto dvě supí hlavy měl později, v malovaném erbu, nejen Pavel a jeho potomci, nýbrž i členové nového rodu vlašimského, t. j. Jan Očko a potomci Michalovi. Erby se lišily jen tím, že rod vlašimský měl ve stříbrném poli dvě supí hlavy malované červeným stíněním a zobáky byly červené, kdežto rod jenštejnský měl v poli téže barvy

namahavé práce ho to stálo, než své jmění nashromáždil. Lippert upozornil tak na význačný rys Pavlův, jehož se ještě níže dotkneme.

²³ Viz J. V. Šimák, *Kronika československá*, I.₃, v Praze 1925, str. 810, pozn. č. 1. Pro Šimákův údaj o tom, že Pavel měl manželku z rodu Olbranoviců, jsem nenalezl dokladu. Jisto jest jen, že její otec se nazýval Leubl, jak ještě o tom bude níže zmínka.

²⁴ Jos. Šusta, *Dvě knihy čes. dějin*, I. v Praze 1917, nákl. Čes. Akad., str. 66—72. — Viz též Šimák l. c., 810. — Srov. Tomek, *Dějepis města Prahy*, II., v Praze 1892, str. 439, 442—443 (Velflovič), 450 (Olbramovič), 454 (Štukové), 457 (Rokycanští).

²⁵ Viz pečeť Pavlovu na listině z 25. ún. 1355, uschované ve švarcensberském archivu v Třeboni (Paugerl, *Urkundenbuch des Cistercienserstiftes Goldenkron*, 126) a na listině z 11. června 1364 (univ. knihovna č. 321). — V *Heraldice Sedláček-Kolář*, I., v Praze 1902, str. 301, je proneseno mínění, že „tato lodička snad připomíná původní erb pánů z Vlašimi, polovičný člun pana Hrona z Vlašimě, dle současné písně o bitvě u Kreščaku“ (otištěné v *Pram. děj. čes.* III., 240). S tímto názorem je ovšem v rozporu fakt, že Michal z Vlašimě se objevuje jako držitel Vlašimě teprve někdy v letech 1361—1363, kdežto Pavel měl na pečeti lodičku již r. 1355. Ježto, jak ukázáno, názor o příbuzenství jeho rodu s rodem, který držel Vlašim před lety 1361—1363, zakládá se na omylu, nenalézáme důvodu, abychom uváděli znak na pečeti Pavlově ve vztah k původnímu erbu rytířů z Vlašimě. Ostatně na malovaných a plastických znacích rodu vlašimského a jenštejnského lodičky nevidíme.

rovněž dvě supí hlavy, ale položené celé červenou barvou; zobce byly malovány barvou zlatou.²⁶

Vlastní historie rodu jenštejského se začíná teprve r. 1368,²⁷ kdy si Pavel koupil hrad Jenštejn, stojící na cestě z Prahy do Brandýsa, a přijal predikát „z Jenštejna“.²⁸ Tak se stal zakladatelem nového rodu, jehož členové zaujímali vynikající postavení mezi čes-

²⁶ Zdá se, že tohoto rozdílu někdy nebylo dbáno, takže erby se shodovaly. Viz Sedláčkovu pozůst., S. 138, č. 297; srov. Sedláček, Českomoravská heraldika, II., v Praze 1925, nákl. čes. akad., str. 141. — Paprocký (Zrcadlo slavného markrabství mor., Olomouc, 1593, str. 152) praví, že páni z Jenštejna užívali za erb dvou krků kohoutích. — Znak pánů z Vlašimě a pánů z Jenštejna je zachován v píseckém paláci. Též v triforiu chrámu svatovítského můžeme oba znaky viděti. Na arkýři Karolina je zachován erb Jana Očka z Vlašimě. Zbytky erbu téhož byly nalezeny při vykopávkách na hradisku Melicích na Moravě. (Viz Procházka Al., Starobylé náhrobní kameny, pamět. desky a erby, Blatovice 1902, nákl. vl., str. 144, kde je též fotografie nálezů.) — Obraz erbu viz: Heber A. F., Burgen VI., tab. II., 5; Král V., Znaky rodů českých, Čas. spol. přátel starož. čes., II.—VI., v Praze 1894—1898, čís. 27; Merhout Cyril, Jenštejn hrad a městečka, zvl. otisk z Čas. přátel starož., v Praze 1900, str. 8; Sedláček Aug., Hrady, zámky a tvrze král. čes., X., v Praze, nákl. Fr. Šimáčka, 1895, tab. 3.

²⁷ K tomuto datu nás přivádí jeho vztah k dotčené již změně příjmení Pavlova. Je nutno mítí zato, že koupě hradu Jenštejna se stala mezi datem listiny Karlovy z 1. dubna 1368, v níž je Pavel nazýván „Paulus de Praga“, a datem zápisu Jana Očka z 2. října téhož roku, neboť zde jest již označován jako „Paulus de Jenczenstein“. (Viz pozn. č. 17 až 18 této kapit.) Z tohoto důvodu jsme též nuceni konstatovati nesprávnost tvrzení Drewesova, že Jan z Jenštejna se narodil na hradě Jenštejně (Drewes Q. M., Die Hynmen Joh. von Jenst., Erzbischof v. Prag, Prag 1886, str. 9), neboť narození Janovo připadá na rok 1349, jak bude níže doloženo. — Zbývá ještě připomenouti, že Hermenegild Jireček (Právnícký život v Čechách a na Mor., Praha, 1903, Brno, nákl. vl., str. 143), mluvě o nemovitém majetku Pavlově, praví, že jako vlastník domu na Kozím náměstí Pavel r. 1366 sluje již „de Jenczenstein“. Z toho by ovšem vyplývalo, že již r. 1366 byl Pavel vlastníkem hradu Jenštejna. Ježto zpráva Jirečkova nesouhlasí s faktem, že Pavel ještě 1. dub. 1368 je nazýván „de Praga“ nikoli „de Jenczenstein“, snažil jsem se najíti pramen, z něhož Jireček čerpal, jehož však neoznačil. To se mi, bohužel, nepodařilo. Tomek v Základech star. místopisu praž. I., 189, č. 748, r. 1366, ve zprávě o domě Pavlově, o němž mluví Jireček, predikátu „de Jenczenstein“ neuvádí (je tu psáno jen „domini Pauli“).

²⁸ O hradu Jenštejnu psal Cyr. Merhout v uvedeném již spisku „Jenštejn hrad“, který byl pomůckou A. Sedláčkovi ve Hradech a zámcích. XV., v Praze, nákl. Šolce a Šimáčka 1927, str. 160. — Původní jméno Jenczenstein (jež ukazuje na to, že zakladatelem hradu byl jakýsi Jenec v 1. pol. XIV. stol.), bylo později samostatnými členy rodu rozličně obměňováno a zkracováno (Jenczynstein, Jenczenstain, Genczenstein, Jencestein, Jenczstein) až konečně ustrnulo na tvaru Genstein, Jenštejn. Srov. E. Gersdorf, Codex dipl. Saxoniae regiae, II., Leipzig 1865, str. 160, 179; K. Höfler, Geschichtschreiber der hus. Bewegung, II., Wien 1857, str. 13 (Johannis de Gentzenstein... relato de se ipso); Borový, Libri erect. IV., str. 460. Viz též testament Pavla (II.) z Jenštejna z r. 1420,

kou šlechtou až do první polovice XVI. věku, kdy rod tento vymřel.²⁹ Již od r. 1351³⁰ je však Pavel znám jako písař královské komory a četné doklady nasvědčují tomu, že byl u císaře Karla IV. velmi oblíben, požívaje pro svou poctivost i znamenité schopnosti jeho neomezené schopnosti. Na to, jak veliké oblibě se u něho těšil, ukazují hojná slova uznání, doprovázející četné dary, jimiž byl spolu se svou chotí z Karlovy milosti obdařován. Kromě 58 kop grošů pražských ročního důchodu, které dal Karel Pavlovi a jeho choti zapsati,³¹ budiž zde připomenuto oněch 200 kop, jež mu věnoval roku 1360 u příležitosti sňatku jeho dcery Kateřiny s Olbramem Menhartovic „ut eo decencius matrimonii solempnia celebrare possit“.³² Karel v příslušné listině nazývá Pavla „fidelis et familiaris noster dilectus“ a zdůrazňuje věrné služby, jež Pavel a jeho choť prokázali jemu samotnému i chotí jeho Anně. Podobným způsobem zdůrazňuje Pavel věrnost Pavlovu v listině, jíž mu uděluje všechny statky ve vratislavském distriktu, které by jinak měly připadnouti právem odúmrtým komoře královské, pokud jejich celková hodnota nebude přesahovati 1000 hřiven stříbra.³³ Na příznivý poměr mezi oběma muži jistě měrou nemalou působilo i to, že písař komory kladl účty z přijatých peněz králi samému a vyhověl mu vždy k jeho plné spokojenosti;³⁴ zdá se, že mu v případě nutnosti i peníze půjčoval.³⁵

Ve velmi dobrém poměru byl Pavel též k jiným vynikajícím

manual vedení Nového města praž. ab anno 1411, archiv m. Prahy, č. 2079 (Rkp), str. L. 14.

²⁹ C. Merhout, l. c. str. 22.

³⁰ 13. břez. r. 1351 uvádí se mezi svědky při urovnávání sporu a uzavírání smlouvy mezi měšťany litoměřeckými a ústeckými též Pavel, notář komory král. Viz rkp. musejní l. 12. a. 49 a, 132 a; Čelakovský, Codex iuris municip. II., č. 283. — ³¹ Viz pozn. č. 15.

³² Glafey Ad. F., Anecdotorum collectio; Tomus I., Diplomatarium Caroli IV. (1360—1361), Drážďany-Lipsko b. r., str. 190; Tadra F., Kanceláře a písaři v zemích čes., Rozpravy Čes. akad. tř. I., roč. I., 1891, str. 114; Sommerfeld G., Die verwandtschaftliche Verhältnisse des Prager Erzbischofs Johann II., Mitteil. d. Ver. f. Gesch. der Deutsch. in Böhm., LX., str. 335. (Dále budu užívat zkratky M. G. D. B.)

³³ Tadra, Nově nalezené rukopisy formulářů XIII. a XIV. stol., Rozpr. Král. čes. spol. nauk, VII. řada, II. svazek, v Praze 1887, str. 18.

³⁴ Potvrzení cis. Karla Pavlovi, že měl své účty v naprostém pořádku (z r. 1360), Glafey, Diplom. Cor. IV., str. 87.

³⁵ R. 1376 císař Karel přiznává, že Pavlovi z Jenštejna, král. komory písaři, zůstal dlužen 2000 kop za rukojemství, a zapisuje synům jeho určitý podíl na úrocích ze Židů do komory král. přicházejících. Archiv český II., str. 191.

osobnostem, zejména ke královskému kancléři, Janu ze Středy, biskupu olomouckému; není vyloučeno, že Jan byl kmotrem Pavlových dětí, neboť ve svých listech jej oslovuje: „Carissime compater“ a o děti projevuje živý zájem.³⁶

Tyto přátelské styky s lidmi, zaujímajícími mocné postavení, přispěly zajisté nemalou měrou k zvýšení lesku domu Pavlova, nepostrádající ani významu praktického, o čemž svědčí na př. okolnost, o níž bude podrobněji mluveno na jiném místě,³⁷ že Pavlův syn Jan se stal Očkovým nástupcem v hodnosti arcibiskupské; byť i měl k úřadu sebe větší schopnosti, sotva by byly dokázaly samy o sobě to, co zmožila přímluva jeho arcibiskupského strýčka, zejména když byla podporována mocným doporučením samotného císaře Karla, „nejkřesťanštějšího panovníka“.

Studium pramenů přivádí nás k poznatku, který staví osobu Pavlova do zajímavého osvětlení. V soudních aktech pražské konsistoře se totiž několikrát vyskytuje „dominus Paulus“, který se zde označuje jako „canonicus“, a jednou se o něm výslovně praví, že je „frater domini archiepiscopi“. Nebyti tohoto posledního označení, mohli bychom se domnívat, že jde o nějakou jinou osobu stejného jména, se kterou jsme se ovšem v jiných pramenech nesetkali. Zpráva, že kanovník ve XIV. století byl ženat a měl děti, zní zajisté dosti nepravděpodobně, uvážíme-li, že Pavel jako manžel a otec vystupuje zcela oficielně, v úředních listinách. Tuto na první pohled poněkud podivnou okolnost z Pavlova života můžeme si však zcela dobře vysvětliti tím způsobem, že Pavel byl patrně pouze klerikem, t. j., že neměl vyššího svěcení a nebyl tedy vázán k coelibátu.³⁹ Není také vyloučena možnost, že nabyl hodnosti kanovnické teprve jako vdovec, po smrti své manželky Markety.

O tom, kdy Marketa, jež byla dcerou jakéhosi Leublina a jako

³⁶ Tadra, *Summa cancellariae*, Hist. arch. Čes. ak., č. 6, Praha 1895, str. 10. čís. XIII. ³⁷ O tom viz kapitolu III.

³⁸ Tadra, *Soudní akta konsistoře pražské*, v Praze, nákl. Čes. ak., I., 1893, str. 66, 109, 135, 143, 190. Na str. 109 jest jmenován „m. Paulus, decretorum doctor“, kterého Tadra v rejstříku uvádí pod heslem „z Jenštejna“. Není však pravděpodobno, že zde jde o jednu a tutéž osobu. Není zde ostatně ani jmenován svým přídomkem „z Jenštejna“, jak je tomu na všech ostatních uvedených místech. Možná, že zde máme co činiti s Pavlem doctorem z Vyšehradu. (Srov. Tomek, *Zákl. st. místop.*, II., 281, r. 1381.)

³⁹ Srov. Novotný, *Náboženské hnutí čes. ve XIV. a XV. stol.* (Otto, *Sbírka přednášek a rozprav*, VI., č. 10), v Praze, b. r., str. 40.

žena Pavlova těšila se veliké oblibě u císaře Karla a jeho choti Anny, zemřela, nemůžeme bohužel mluvit s naprostou určitostí. Roku 1368 byl však Pavlem postaven oltář v chrámě sv. Haštala, zasvěcený sv. Markétě. Nevíme, stalo-li se tak na žádost samé choti Pavlovy, jak míní Cyr. Merhaut,⁴⁰ ale je jisto, že se tak stalo ke cti a chvále její patronky a tím i na počest Markety samotné. Je zcela možné, že Pavel, muž velmi zbožný a k církvi štědrý, byl tentokráte ve své křesťanské horlivosti mecenášské ještě více podněcován čerstvým zármutkem nad ztrátou milované choti. Tomu, že Marketa byla r. 1368 již mrtva, by nasvědčoval způsob, jímž bylo vydáno ustanovení o peněžité odměně za její anniversarium. Smrtí Marketinou bychom si totiž mohli vysvětliti, proč Pavel, určuje, jakým způsobem má býti rozdělen důchod z jistých statků na hrazení nákladů, spojených s udržováním oltáře a vykonáváním ustanovených mší u něho, praví, že se tak má státi „post mortem meam et puerorum meorum“, o choti své se však nezmiňuje.⁴¹

Zprávy o Pavlovi, jakožto kanovníku pocházejí teprve z r. 1374, takže v té době, předpokládáme-li pravděpodobnost uvedeného již

⁴⁰ C. Merhout, Jenštejn hrad, str. 7.

⁴¹ Borový, Lib. er., IV., str. 460. Vydavatel v poznámce pronáší domněnku, že příslušný zápis patrně náleží do doby pozdější než je r. 1368. Důvod, o nějž tuto domněnku opírá, není však správný. Borový totiž pokládá arcibiskupa Jana, který v uvedeném zápise stvrzuje založení oltáře, za Jana II., z Jenštejna, jenž se ovšem ujal svého úřadu teprve r. 1379. Ze slov, jimiž arcibiskup označuje zakladatele oltáře („Pauli de Jenczenstein... fratris nostro...“), vyplývá však zcela bezpečně, že zde máme co činiti s Janem I., t. j. Očkem z Vlašimě, neboť kdyby šlo o Jana z Jenštejna, musil by psáti „patris nostri“. Jiná věc je však v dotyčném zápisu zajímavá, totiž slova „qui omnes jacent (sic) apud S. Jakobum sepulti“. Jde o to, zda se skutečně vztahují též na Marketu, o jejímž anniversariu byla před tím učiněna zmínka ve spojení s ustanoveními o anniversariích jiných Pavlových příbuzných, již zesnulých. S tím by souhlasilo ve vlastním zpracování již připomenuté prohlášení Pavlovo „post mortem meam et puerorum“, kde není zmínky o Markétě, choti jeho, ač bychom ji zde čekali. Na druhé straně však je nápadné, že u všech osob jmenuje přesně datum anniversaria, kdežto u své choti data vůbec neudává. Je otázkou, zda neměl na mysli budoucnost, ten čas, až jeho manželka bude mrtva. Ostatně před tím praví: „... item in anniversario meo...“, což se vztahuje rovněž do budoucnosti. — Je zde však ještě jedna zajímavost: Loserth v Archiv für österr. Gesch. L V., Wien 1872, str. 294 zařazuje dopis, který psal Markétě její syn Jan z Jenštejna, do doby Janova pobytu v Paříži, dle něho tedy do let 1375—1376. Ovšem je otázka, zda r. 1376 Jan v Paříži ještě byl, neboť r. 1375 byl jmenován biskupem míšenským. (Loserth udává r. 1376.) Ale tato jednoletá difference nerozhoduje. Hlavní věc je, že psal-li Jan z Jenštejna své matce onen krásný dopis (A. Oe. G. L V., str. 379) skutečně teprve v této době, nemohla by býti již r. 1368 mrtva. Je zřejmo,

názoru, byl by Pavel již šest let vdovcem, čímž by dosažení kanovníkátu, jak jsme již podotkli, bylo mnohem snažší.

Rok 1374 byl patrně vůbec důležitým mezníkem v Pavlově životě, neboť tehdy odchází z funkce písaře královské komory na odpočinek.⁴² Avšak jeho příjemností mu nebylo dopřáno dlouho užívat. Dočkal se ještě splnění nadějí, skládaných v syna, o jehož vzdělání, jak bude níže doloženo, tolik pečoval: Koncem roku 1375 obdržel zprávu, že Jan byl od papeže Řehoře XI. ustanoven za biskupa míšeňského. Nedlouho potom, 18. prosince 1375, nebylo již Pavla mezi živými.⁴³ Zemřel patrně náhle a nepředvídaně, jak lze souditi z listu, zaslaného Janem ze Středy arcibiskupovi pražskému. Kancléř tu projevuje svou bolest „super lamentabili fine communis fratris nostri, domini Pauli de Jenczen(stein), quem improvise et columpniose mortis livor assumpsit.“⁴⁴

Kromě Jana, který, jak dotčeno, byl v době smrti otcovy již biskupem míšeňským, zanechal po sobě Pavel ještě několik dětí. Ani zde nás prameny neinformují tak, jak bychom si přáli. Vedle dvou dcer, Kateřiny a Anny, můžeme s naprostou jistotou jmenovati Martina Pavla a Václava, neboť o tom více z jeho vlastních slov⁴⁵ i z příslušných zmínek jiných.⁴⁶ Byl sice pronesen názor, že Pavel měl synů více a sice kromě uvedených ještě Vlachinka, ale této věci nelze dobře doložiti.⁴⁷

že jedno ze dvou zmíněných dat (Borový-Loserth) je chybné. Které z nich to však je, nepodařilo se mi rozluštit.

⁴² Tomek, Děj. m. Prahy, III. (1893), str. 11. — V soudních aktech konsistoře (Tadra, I., 106) jmenuje se 28. listop. pouze „Paulus de Jenczenstein, frater domini archiepiscopi“; označení „notarius camere“ zde chybí, ač ostatní osoby jsou jmenovány plným titulem.

⁴³ Datum toto udává sám Jan z Jenštejna v listině ze 14. června 1376, v níž ustanovuje za svého otce anniversarium. Viz Codex dipl. Saxoniae II. 2, 161. Srov. Tadra, Kanceláře a písaři 114, Herm. Jireček, Právníký život v Č. a na M., 144.

⁴⁴ Tadra, Cancellaria Johannis Noviforensis, A. Oe. G. LXVIII., Wien 1886, str. 59, č. LI. — ⁴⁵ Codex dipl. Saxoniae, II. 2, str. 178, č. 660.

⁴⁶ Emler, Libri confirmationum, III.—IV., Pragae 1879, str. 61, 140, 142.

⁴⁷ V korespondenci Jana z Jenštejna jest dopis, adresovaný „Johanni et Wlachinconi fratribus“. (Cod. epistolaris Joh. de J., č. 22, A. Oe. G. L V., str. 523.) Tento fakt patrně byl příčinou domněnky Sommerfeldovy, že Vlachinko byl bratrem Jana z Jenštejna a že jemu byly adresovány dopisy č. 14 a 30. (Srov. M. V. G. D. B., 60, str. 335.) Jde zde patrně o Vlachníka z Weitmile, kanovníka pražského, vratislavského a litoměřického, který byl v letech 1374—78 ingrossatorem a registratorem v kanceláři Karla IV. a od r. 1378 do r. 1399 vystupuje jako notarius a protonotarius v kanceláři Václava IV. (Srov. Tadra, Kanceláře a písaři, str. 40 a 45, Tomek, Dějep. m. Prahy, III. (1893), str. 13.) V Reichstags-

O Martinovi nemáme téměř žádných zpráv, které by poněkud určitěji osvětlovaly jeho osobu. Dosti často se vyskytuje jeho jméno v knihách konfirmačních,⁴⁸ kde se dovídáme, že byl spolu s bratry svými, Janem, biskupem míšeňským, a Pavlem z Jenštejna, držitelem patronátního práva při oltáři sv. Markety v parochiálním chrámě sv. Haštala na Starém městě pražském. Tento oltář bratři z Jenštejna patrně r. 1376 znova vybudovali; držiteli patronátního práva byli již dříve, z odkazu svého otce, původního zakladatele oltáře. Jako s patronem setkáváme se s Martinem roku 1376 ještě v Nymburce, kde měl presentační právo (spolu s bratry svými Janem a Pavlem) při kapli sv. Marie a sv. Václava. r. 1380 v příbězích kostela kozojedského (tentokrát jako spolupatron přistupuje kromě uvedených dvou bratrů ještě Václav) a Žabovřského.⁴⁹ V době pozdější se již o Martinovi nedovídáme ničeho. Zbývá ještě doznati, že podobně jako jeho bratr Pavel byl stavu světského: „*Strenuus miles de Jenczenstein*“ zní jeho titul ve zmíněných již zápisech knih konfirmačních.

Více zpráv máme zato o Pavlovi. Předně zasluhuje zmínky ta okolnost, že on je to, jemuž genealogie Jenštejnů děkuje za své prodloužení do první pol. XVI. století. Nebýti jeho, byl by rod jenštejnský sotva přečkal stadium svého vzniku, odsouzen k vymření po meči. Ze sourozenců Pavlových totiž jen Kateřina, pro-

akten I.—II. (Weiszäcker Jul., *Deutsche Reichstagsakten unter König Wenzel, II.*, München, Verl. von R. Oldenbourg, 1874, str. 355) nacházíme rovněž zmínky o Vlachinkovi. Dovídáme se, že r. 1390 v měsíci září zúčastnil se říš. sněmu v Norimberce jako zástupce krále Václava IV. a byl podobně jako jiní účastníci obdarován vínem; vedle toho však dostal též kalhoty a klobouk. Příslušný zápis zní: „... und 2 eb 4 sh hern Wlachnico, dem Unterkanzler um 1 paarhosen und einen hut die man ihm auch schenket“. V době studií na universitě padovské byl již jistě hodně pokročilého věku, což vyplývá jednak z dopisu v Cod. ep. č. 22, neboť slova Jana z Jenštejna, že jeden z bratrů má holou lebku, vztahují se na Vlachinka. Ton tohoto dopisu však se liší od onoho, kterým se vyznačují dva zbývající dopisy, adresované „*fratri*“. Ostatně v dopise č. 14 jde zcela bezpečně o krevního bratra (to je tam výslovně řečeno: „*Eo tibi diligencius consulimus, quo condicione equali utriusque parentisque extas nobis glubino sociatus*“), kdežto v dopise Janovi a Vlachinkovi zaslaném slovo „*fratres*“ je myšleno ve smyslu, v jakém se obyčejně navzájem oslovují příslušníci stavu duchovního. Z dopisu č. 30 pak je zřejmo, že je adresován osobě ještě mladé („*ut tue iuventuti regulam demus regiminis*“), což by se neshodovalo s tím, co bylo řečeno o věku Vlachníkově. — ⁴⁸ Viz pozn. č. 46.

⁴⁹ C. Merhout ve studii „Jenštejn hrad“, uvádí na str. 7, že Martin se vyskytuje též v příbězích kostela míšenského, ale nedokládá to prameny. Na téže stránce pronáší domněnku, že „není vyloučena totož-

vdaná za Olbrama ze Škvorce, měla legitimní potomstvo.⁵⁰ Martin dětí patrně neměl a oba zbývající bratři byli stavu duchovního, s vyšším svěcením. Pavel sám měl sice jen jediného syna (o více se z pramenů nedovídáme), ale to úplně stačilo k zajištění budoucnosti rodu. Příroda, dosti skoupá k otci, byla tím štědřejší k jeho synu, který měl dítek šest, z nichž pět bylo synů.

Že Pavel zůstal věren zbožné tradici Jenštejnů je zřejmo již z toho, co bylo řečeno o Martinovi, s nímž společně vystupuje jako štědrý rozmnožovatel jmění církevního. 12. května 1415 ukazuje též své sympatie ke hnutí reformnímu, jakož i svůj smysl pro právo a spravedlnost, přimlouvaje se ještě s jinými českými pány za propuštění věrolomně uvězněného Mistra Jana Husa: „A věříme i ufáme vám, že K Mt na to zvednete, aby mistr Jan Hus byl propuštěn a více nežalářován a jakož jest svobodně jel do Konstancie pod jeho kleitem, aby též zase svobodně k nám do Čech přijel a vrátil se pod tímž klejtem.“ Pečeť Pavlova na tomto listě, zaslaném dvořanům krále Zikmunda, zaujímal místo prvé.⁵¹

Zdá se, že Pavel byl muž nejen zbožný, nýbrž i velmi vzdělaný. Jeho nadání, ještě jako mladíka, vysoko oceňoval i sám kancléř Jan ze Středy, který v jednom ze svých listů horlivě mu doporučoval, aby se věnoval studiu rhetoriky, ukazuje na veliký význam tohoto oboru, jak po stránce esthetické, tak i praktické.⁵² O druhu studií Pavlových nejsme dostatečně informováni. lze však souditi, že podobně jako jeho bratři studoval v Praze a pak v cizině, zejména však v Itálii.⁵³

Ještě r. 1420 byl Pavel na živu; ale je velmi pravděpodobno, že v té době cítil blížiti se okamžik smrti, ježto sestavil svou poslední vůli, v níž své manželce Anežce odkázal svůj dům k doživotnímu užívání.⁵⁴ Po roce 1420 se již prameny o něm nezmiňují.

nost tohoto Martina s Martinem Vlašimským, jenž r. 1446 dům svůj někdy Návozský v Praze směnil za dům Marty, manželky Janka Řehoře v Berouně. (Archiv m. Prahy, č. 2103, str. 8b.)“ Je-li tato domněnka správná, byl by se Martin dožil velmi vysokého věku, bezmála sta let. Bylť patrně starší než Jan, narozený r. 1349. — ⁵⁰ Viz pozn. č. 34.

⁵¹ Archiv čes. III., 185—187. Mezi ostatními pečeti byla zde i pečeť Jana z Vlašimě, patrně strýce Pavlova („Jan z Vlašimě“ nazýval se též synovec Pavlův) a pečeť Jindřicha, syna Janova.

⁵² Tadra, *Summa cancellariae*, 158.

⁵³ Jan z Jenštejna zmiňuje se v dopise arcijáhu gaetanskému (snad r. 1381) o studiu svých bratří v Bologni; míněn může býti jen Pavel a Václav. Srov. A. Oe. G. L V., str. 373.

⁵⁴ Marual radní Nového města pražského, od r. 1411, str. L 14. (Archiv

Třetí bratr Jana z Jenštejna, Václav, byl stavu duchovního. Ježto v té době, když měl jíti na studia, nebylo již otce mezi živými, ujal se péče o jeho další vzdělání Jan, jakožto starší bratr, a dal jej roku 1377 zapsati na právnickou fakultu Karlovy university,⁵⁵ spolu se svým synovcem Olborem ze Škvorce, synem Kateřiny z Jenštejna, s nímž Václav později studoval též na universitě v Padově. Strízlivé vědy právní patrně nestačily zcela k vyčerpání zájmu mladistvého ducha, pročez Václav, ač k duchovnímu stavu určený, snažil se užiti příležitosti, jíž mu vábívé prostředí italské hojně poskytovalo, aby se seznámil i s méně strízlivými obory lidské činnosti, nepohrdaje světskými radovánkami.

Nelze se ovšem diviti, že za takovýchto okolností brzy pocítil nedostatek peněz, a že byl nucen obrátiti se na bratra Jana s prosbami o nové peněžní zásilky, na což Jan odpovídal dopisy, v nichž Václava napomíná, aby žil řádně, maje na paměti své životní poslání, aby nezapomínal na to, že nestačí jen míti vědomosti, nýbrž že je nutno osvojiti si dokonalou mravnost, bez níž prý vědomosti jsou jako krtek slepé.⁵⁷ Jak si vzal Václav bratrova napomenutí k srdci nevíme; jisto však je, že hodně byl nucen vypůjčovati si.⁵⁸ ačkoliv jeho příjmy z beneficií i důchody z jeho soukromého majetku byly jistě značné, vezmeme-li v úvahu, že jen bratr jeho Pavel mu vyplácel 80 kop grošů pražských jako podíl ze společného majetku.⁵⁹

Od r. 1385 vystupuje Václav podle pramenných údajů jako probošt kapituly při chrámu sv. Křištofa v Týně nad Vltavou.⁶⁰ Zprávy o něm jsou sice obsaženy na četných místech, zejména v soud-

m. Prahy, č. 2079.) Pořídil jsem opis této závěti a otisknu jej příležitostně.

⁵⁵ Sedláčkova poz. ve Stát. úst. hist., S 93, č. 326; stará matrika „juristarum et canonist.“ v arch. univ. praž.

⁵⁷ Cum per se sciencia admodum talpe ceca appareat.“ Cod. ep. Joh. de J., č. 14. (A. Oe. G. L V., str. 316.)

⁵⁸ Tadra, Soudní akta konsistoře, III., 215 a 220.

⁵⁹ Z beneficií pražských a z praebendy při kanonikátu vratislavském plynul Václavovi roč. důchod asi 140 hřiven stříbra. Srov. list Bonifáce IX., Monumenta Vaticana V., č. 1868 a 1869.

⁶⁰ A. Frind v „Die Kirchengesch. Böhmens III., Prag 1882, str. 216, má za to, že Václav byl proboštem v Týně Horšovském. Rovněž Tadra, v rejstříku připojeném k III. dílu Soudních akt kons. projevuje tento názor. Ze Sedláčkových výpisků z knih konfirmačních (značka v Sedl. poz. S 6, č. 39, přísluš. sign. arch. V. D₁) je zřejmo, že jde o Týn nad Vltavou, což je tu výslovně označeno („Tin super Multavia“). V Emle-

ních aktech pražské konsistoře, kde se často připomíná jako svědek, nepodávají však nic zajímavého, co by Václavovu osobu poněkud výrazněji osvětlovalo. Výjimkou jsou jen ony zápisy o dlužích, o nichž již byla řeč.

Ještě r. 1389 se připomíná Václav jako probošt týnský.⁶¹ Roku 1396 byl proboštem u sv. Apolináře v Praze na Větrově⁶² a tuto hodnost se všemi požitky, které s ní souvisely, jakož i prae-bendy, jichž byl držitelem jako kanovník pražský a vratislavský, podržel, i když byl rozhodnutím papeže Bonifáce IX. 15. března r. 1400 uznán za hodna významného titulu „familiaris“.⁶³ Tohoto titulu se dostávalo obyčejně kněžím, kteří se těšili zvláštní přízni papežově. Význam jeho spočíval v tom, že osoba jím poctěná nabývala stálého příslušenství ke dvoru papežskému, spojeného s úplným zaopatřením. Nemáme ovšem zpráv o tom, že se Václav zdržoval v Římě a není vyloučena možnost, že neměl vůbec příležitosti, aby použil výhod, kterých mu měl nový titul poskytovat, a že zemřel dříve, než se mohl do Říma vypravit. Tomu by nasvědčovala okolnost, že Bonifác IX. r. 1401 výslovně podotýká, že Václav nezemřel v Římě.⁶⁴ Podle toho, co uvedeno, dlužno klásti Václavovu smrt do doby mezi 15. březnem 1400 a 30. listopadem 1401 (data papež. listu).

Jak již dotčeno, měl Jan z Jenštejna dvě sestry, Kateřinu a Annu. O Kateřině jsme mluvili hned na počátku této kapitoly, zbývá tedy ještě několik slov o Anně. I zde jsou k nám prameny velmi skoupé, informující nás bezpečně jen o tom, že Anna byla řeholnicí v klášteře sv. Kateřiny.⁶⁵ Z dopisů, které zaslal Jan abatyši kláštera i své sestře samé, se dovídáme, že podobně jako kdysi Václav, ani Anna nepohrdala světskými radovánkami, pročez ji bratr přísně kárá, zdůrazňuje, že jako sestra arcibiskupova ne-

rových „Libri confirm. III.—IV. je ostatně Václav označen slovy: Wenceslaus, prepositus ecclesie s. Cristofori in Tin, čímž je správnost mého názoru potvrzena, neboť chrám sv. Křištofa, při němž byla Arnoštem z Pardubic zřízena kapitula s proboštem, děkanem a třemi kanovníky, je právě v Týně nad Vltavou, kdežto hlavní chrám v Týně Horšovském je zasvěcen sv. Apollinári. — ⁶¹ Libri confirm. III.—IV., str. 209.

⁶² Tadra, Soud. akta kons., III., 215, 220.

⁶³ Monum. Vat. V. č. 1575. Z této listiny se dovídáme, že Václav měl přezdítku „Volek“. — ⁶⁴ „Wenceslaus qui extra Romanam curiam diem clausit extremum.“ Monum. Vatic. V., čís. 1868, 1869, 1872, 2043.

⁶⁵ Sedláč. poz. S 78, č. 665; Manuale ab anno 1393 v kapitul. knihovně praž.; srov. Tomek, Dějepis Prahy, V., 226 („Anna subpřevoríše“).

smí si dovolovati více než ostatní jeptišky, nýbrž naopak, že má býti všem ostatním vzorem pokory a poslušnosti.⁶⁶

Tím by byla zodpověděna otázka příbuzenských poměrů Jana z Jenštejna. V následujících řádcích pokusíme se objasniti, jaká byla majetková situace rodu v době Janově.

Pavel, otec Janův byl mužem velmi zámožným. Připomíná to sám Jan ve své autobiografii slovy: „*Erant divitiae et gloria in domo patris mei.*“⁶⁷ O jeho bohatství svědčí již ta okolnost, že si mohl dovoliti tak hojné rozmnožování církevního majetku, jak nás o tom poučují prameny. Jako s patronem se s ním setkáváme velmi často. Dovídáme se, že měl presentační právo při kostele v Plaňanech,⁶⁸ v Radošovicích, Hradisku, Veliši,⁶⁹ při oltáři sv. Erharda, Otilie a Albana v chrámě sv. Víta⁷⁰ a při oltáři sv. Markety v chrámě sv. Haštala na Starém městě, jak již dotčeno.

Též na lidumilné účely přispíval velmi ochotně; tak na př. roku 1374 věnoval špitálu na Hradčanech své statky v Kročehlavech a stvrdil to zápisem do zemských desk.⁷¹

Podle zachovaných zpráv byl Pavel kromě hradu Jenštejna⁷² s osadou k němu příslušnou majitelem statku v Plaňanech, Kročehlavech, Hospozínu, Předboji, Korycanech⁷³ a pravděpodobně ještě na jiných místech, s nimiž se později setkáváme ve vlastnictví jeho potomků. (U většiny těchto statků se mi, bohužel, nepodařilo stanoviti dobu, kdy byly zakoupeny nebo jiným způsobem získány.)

Zdá se, že ke statkům, jež Pavel držel jako rodové dědictví, nebo jež koupil nebo výměnou získal, přistoupily ještě některé, získané darem císaře Karla; tím způsobem nabyl alespoň, jak již uvedeno, statků ve vratislavském distriktu.

V Praze náleželo Pavlovi několik domů, a to dům stojící na-

⁶⁶ Jan z Jenšt. zaslal abatyši kláštera dopis, v němž jí nařizuje, aby na jeho sestru přísněji dohlížela. Provinění sestřina dotýká se slovy: „*Audimus, qualiter soror nostra adeo inobediens facita sit, ut eciam ad cancellos seu portas non habita tua licencia ire presumat ibique aliquas levitates et frequencias plurimorum adire pecuniasque proicere.*“ (Cod. ep. Joh., č. 49.) Sestře píše: „*Quare scias, quod te sicut aliam monialem minimam in regulari disciplina stare volumus.*“ (Cod. ep. Joh., č. 40.)

⁶⁷ Höfler, *Geschichtschreiber der husit. Bewegung* II., Wien, 1857, 13.

⁶⁸ Borový, *Libri erect.*, IV., str. 379.

⁶⁹ Sedláč. pozůst., S 6, č. 256—258. Tingl Fr., *Libri confirmationum*, Pragae, 1868, II., 61. — ⁷⁰ Borový, *Libri erect.*, I., 82.

⁷¹ Sedláč. pozůst., rejstřík, heslo „z Jenštejna“, r. 1374; Boh. Varia 39 A. 11. — ⁷² Viz pozn. č. 27 a 28. — ⁷³ Borový, *Lib. er.* IV., str. 460.

proti klášteru zderazskému, pozdější to sídlo Václava IV. (tu se uvádí Pavel jako majitel r. 1356), domy v ulici Hrnčířské, v Dlouhé třídě, v Kanovnické ulici na Hradčanech a konečně dům, který patrně zdědil po svém tchánu Leublinovi.⁷⁴ Dědictví, jež Pavel zanechal svým dětem, bylo tedy zajisté veliké. Ježto se nám nedochovala poslední vůle Pavlova, nejsme ovšem přesně informováni o tom, jakým způsobem byly statky mezi jednotlivé členy rodu rozděleny. Z téhož důvodu nemůžeme si vlastně utvořit správný obraz majetku Pavlova v době jeho smrti; hodnota majetku se totiž u Pavla jistě tolik neměnila jako druh jeho obsahu, neboť Pavel vystřídal ve svém vlastnictví mnoho nemovitostí, jedny kupuje a druhé prodává nebo výměnou získává. To v oněch dobách nebylo patrně nic zvláštního, neboť s tímto zjevem se setkáváme častěji i u jiných osob. Možná, že věc tu dlužno přičísti na vrub jakési obchodnické snaze výhodně prodat a levně nakoupit nebo provést výhodnou výměnu. Že Pavel usiloval, aby svůj majetek co nejvíce rozšířil, neleka je se při tom obtíží a námahy, o tom svědčí vlastní jeho slova ve zmíněné již zakládací listině oltáře sv. Markety. Připomíná tu, kolik práce a potu ho stálo shromažďování majetku. Právě tato slova, vtiskující Pavlově osobě jakýsi měšťácký rys, dala podnět k názoru o měšťanském původu jenštejnského rodu, jak již svrchu vyloženo.

Neznajíce závěti Pavlovy, nevíme ani kdo vlastně po Pavlově smrti nabyt hradu Jenštejna. Pravděpodobně to byl, podle tehdejšího zvyku, nejstarší syn, tedy buďto Martin nebo Jan. Hrad ten ostatně nezůstal dlouho ve vlastnictví rodu, jemuž dal jméno. Nýbrž byl později prodán, snad královskému podkomořímu Zikmundu Hulerovi.⁷⁵ Jak vidno i potomci zakladatele rodu vyznačovali se praktickým rysem svého otce, což je patrné i z jiných koupí a směn jimi uzavřených.

Pavlův syn, Pavel, držel společně s bratrem Václavem Litovice, Červenou Horu a vinici v Praze, zvanou Folman, jakož i některé statky — mezi nimi snad i hrad Bradlec — z jejichž celkového výnosu byl povinen Václavovi vypláceti 80 kop ročně jako podíl (40

⁷⁴ Tomek, Základy st. mistopisu, I., str. 249, r. 1355, str. 241, r. 1360 a 1365, str. 189, čís. 748 b, r. 1366, str. 162, r. 1368, str. 188, čís. 741, r. 1374; II., str. 125, čís. 329 a, r. 1356; IV., str. 145, čís. 68 b, r. 1360. Srov. Tomek, Dějep. m. P., II. (1892), str. 207, 232.

⁷⁵ Cyril Merhout, Jenštejn hrad, 10.

kop o sv. Jiří, 40 na sv. Havla).⁷⁶ Mezi těmi statky, které držel samostatně, zaujímal význačné místo Stará, ves a zámek, kde Pavel sídlel a odkudž přijal i predikát „ze Staré“. Podobný význam jakožto sídelní místo měl později (asi od r. 1408—10) též hrad Bradlec.⁷⁷

Z ostatních statků budtež jmenovány vsi Žabonosy, Plaňany, Blinka, Svémyslice, Lopuč a Cerhenice, Soběraz a Železnice. Snad i Psinice mu náležely.⁷⁸

V Praze patřilo Pavlovi několik domů na Starém městě, z nichž jeden stál v Liliové ulici. (Tehda se tam říkalo „blíže sv. Anny“.) Pavel jej vlastnil společně s Václavem, získav jej výměnou za jiný dům staroměstský, který dříve jemu a Václavovi náležel. (Dům ten stál v komplexu budov na místě dnešního Klementina.)⁷⁹ Dům, v němž trávil zbytek svého života, a který, jak již uvedeno, odkázal své choti s ustanovením, že po její smrti má připadnouti jeho příbuznému, Janovi z Těšína, stál ve Spálené ulici v Novém městě pražském.⁸⁰

Je zajímavé, že ve svém testamentu Pavel mluví pouze o tomto domě, ani zmínky nečině o svém ostatním majetku, který byl přece, jak jsme viděli, velmi rozsáhlý.

Zdá se, že Pavel v té době již skutečně jiného majetku neměl. Na otázku, co se se všemi jeho nemovitostmi stalo, nelze odpovědět zcela uspokojivě. Skutečnost, že si Pavel dosti často vypůjčoval peníze, a že se někdy ocitl i v dosti povážlivé finanční tísní, jež ho donutila i k prodeji části majetku za účelem získání peněz na zaplacení dluhů,⁸¹ mohla by jen povzbudit bezděky se vtírající myšlenku, zda nestojíme před hospodářským úpadkem Pavlovým. Tato myšlenka však se mi nezdá býti dosti pravděpodobná. Spíše

⁷⁶ Archiv čes., VII., 606.

⁷⁷ Srov. Sedláč. poz. S 80, č. 226; S 79, č. 257 c; Tadra, Soudní akta, VI., 246.

⁷⁸ Archiv čes., VII., 606; Tadra, Soud. akta, III., 20—21; Borový, Libri erect., IV., 379; Sedl. poz. S 80, č. 220, S 78, č. 605; Tadra, I. c., V., 13—14; Borový, Lib. er., 597; Sedl. poz. S 80, č. 220; Sedláč. poz. Bol., 11. 30.

⁷⁹ Tomek, Základy st. místop., V., 206, čís. 190 K; viz též V., 208, čís. 220; 233, čís. 741 d a čís. 740; 225 ss.

⁸⁰ Týž ibidem, oddíl II., 79, č. 93. Dům ten koupen r. 1415 za 94 kopy 20 grošů.

⁸¹ Archiv čes., VII., str. 606; Sedláč. poz. S 80, č. 220; tamtéž S 77 čís. 67.

lze si obsah Pavlovy poslední vůle vysvětliti tím způsobem, že Pavel již delší dobu před svou smrtí rozdal větší část majetku svému synu Janovi a jeho dětem, ponechávaje si jen tolik, kolik potřeboval k ztrávení zbytku života. Tomu nasvědčuje i ta okolnost, že v pramenech skutečně nacházíme zprávy o tom, že některé statky, jež dříve držel Pavel, mají již v době před r. 1420 (datum závěti) v držení jeho potomci (syn a vnuci), kteří si v letech následujících stojí velmi dobře a jmenují se často jako patroni církevního zboží.⁸² Lze míti za to, že kromě uvedeného testamentu existoval ještě jiný, dnes neznámý zápis o tom, kterak Pavel rozdělil svůj majetek. Roku 1420 pak Pavel ovšem neměl již důvodu k tomu, aby se zmiňoval o svém dřívějším odkazu a spokojil se s prostým věnováním domu a dvora své manželce Anežce, nezapomínaje při tom ani na svého příbuzného, kterému mělo po Anežčině smrti obé připadnouti. —

V á c l a v B a r t ů n ě k :

Žďárští ze Žďáru co patronátní páni Kladna.

(*Dokončení.*)

Florian Žďárský slíbil panně Alžbětě Koroně, šlechtičně z Martinic, mimo jisté obvěčnění 50.000 kop rýnských. Tuto sumu jest povinen „nejdéle dvě neděle před jejím ke stavu manželství dodáním jistým a věrným zápisem, deskami zemskými na dědictví a statku svém, kterýž by za tu všecku sumu dobře trojnásobně stál, dostatečně pojistiti a zapsati beze všeho odporu a dalšího prodlévání“. Florian Jetřich v Čechách byl. Snad pardon, o který prosil, obdržel, ale svého závazku nevyplnil a jmenovaný obnos na statku svém nezávadněm nepojistil a do Pasova se vrátil o šest neděl později, než bylo Martinicem určeno. Proto pan Martinic pokládá tento nedostatek za důvod, pro který není povinen dceru mu za manželku dáti. O tom sepsána listina, ve které bylo konstatováno

⁸² Sedl. poz. S 96 (Bol.), č. 11, 30; S 111, č. 197; S 96, č. 143; S 122, č. 33 b. Srov. Sedláček, Historický slov. místopisný, heslo „Bradlec“.

závadné chování pana Floriana Žďárského. Svědci na listině však praví, že pan Martinic přece sňatek na jistý způsob, známý toliko svědkům protokolu, povolí.¹²⁴

Svatba slavena i bez toužně žádaného pardonu, pan Zdeněk z Lobkovic neodpovídal a proto — už ženatý — píše Florian nový list do Roudnice: „V. Mi. přece nepřestávám připomínati, abych již tůž dávno vinšovanou kasaci při J. M. C. mohl dosáhnouti, poněvadž J. Mt. pan Slavata ráčil těchto minulých dnů takovou kasaci od Ví. Mti. při J. M. C. objednanou dostati.“¹²⁵

Poněvadž páni sami nemohli navzájem svým tužbám vyhověti, ujímají se zprostředkování dámy. Korona Žďárská s matkou Marií Eusebií z Martinic píše prosebný list v jiné záležitosti pana Floriana ze Žďáru Polyxeně Lobkovicové. „Jelikož pan Florian ze Žďáru, náš syn milý a pan manžel nejmilejší, jisté milosti při J. M. C. prostřednictvím p. manžela Ví. Mti. ujde a švagra svého milého vyhledává a jelikož v tom vzácná přímluva Ví. Mti. jemu velikou platnost přinéstí může, my obě Ví. Mti. poslušné služebnice za něho se snažně přimlouvajíce V. Mt. služebně prosíme, že jemu i nám tu velikou milost prokázati a za něj se podstatně a laskavě přimluvití odporní býti neráčíte, tak aby vzácným a laskavým J. Mti. přičiněním žádost svou vyplněnou uzříti a ještě před těmito slavnými velikonočními svátky za dar Zeleného Čtvrťka od J. Mi. pana ujde a švagra šťastně sem dostati mohl. Kteréžto veliké milosti netoliko on syn a pan manžel náš, ale i my obě se všemi našimi, ano i s tím malým vnoučetem a dítětem naším, kteréhožto šťastné narození od milosrdného Pána Boha již každodenně očekáváme, vždy se poslušně odsluhovati chceme. Jistě nic bychom sobě milejšího na tento čas nevinšovaly, jako, abychom zde na křtinách toho maloučkého nově narozeného vnoučete a dítěte našeho také V. Mt. za jednu vzácnou a laskavou pí. kmotru přítomnou míti mohly.“¹²⁶

Oba rody zůstaly v přátelských stycích. Když Zdeněk z Lobkovic byl povýšen do stavu knížecího, blahopřeje mu Florian ze Žďáru k povýšení a prosí o další přízen.¹²⁷

Zatím byl svolán v Čechách 17. října generální sněm, na němž

¹²⁴ Roudnický archiv lobkovický, P. 8/12, dto. 20. I. 1620.

¹²⁵ Ibid. B. 224, dto. 6. IV. 1620.

¹²⁶ Ibid. B. 239, dto. 13. III. 1622.

¹²⁷ Ibid. B. 224, dto. 28. VIII. 1624.

14. článkem byli prohlášeni všichni, kteří opustili vlast za zpro-
nevěřilé a jejich statky měly být prodány nebo zastaveny.¹²⁸ Brzy
potom výnos ten byl pozměněn a nepřítomní majitelé statků byli
vyzváni, aby se vrátili nebo svoji nepřítomnost omluvili. Florian
Jetřich se omluvil prý nemocí.¹²⁹ Na novém sněmě, který zasedal
26. března 1620, ucházeli se stavové zpustošených krajů Bechyň-
ska a Prácheňska o nějakou náhradu za veliké škody, které utrpěli
ve válce. Při jednání děje se zmínka o statech Fl. Žďárského. „Po-
něvadž se na den jemu stanovený nestavěl, ale vymlouval se nemocí,
ani na učiněné napomenutí se do země nevrátil, titul a pokutu zpro-
nevěřilých vlasti synů na sebe vztáhl. Nicméně, když strýc jeho stat-
ky jemu náležitě spravuje a na nich hospodaří, odevzdati se zplun-
drovaným (kraje Prácheňského a Bechyňského) nemohou, nýbrž
týž strýc aby byl dostatečně napomenut, aby z nich nic neubýva-
lo.“¹³⁰ S tímto rozhodnutím nebyli postižení spokojeni, ale pro-
střednictvím Jana z Říčan sepsali nový manifest, kdež o Florianovi
se zmiňují takto: „Aby mu psáno, že ho stavové žádají, aby se do
země dostavil, a to konečně do sv. Ducha. Mezitím však, aby byli
nařízení komisaři, kteří by statky jeho sjeli a svrsky na nich i ná-
bytky popsali, napomenouce jeho strýce, aby dobře hospodařil.“

Kdy se vlastně Florian Žďárský do země vrátil, není známo. Dne
4. srpna 1622 obdržel od císaře Ferdinanda II. majestát, jímž jest
povýšen do stavu svobodných pánů.¹³¹

Fl. Jetřich ze Žďáru dosáhl vysoké moci, palatinátu. Byla to
vlastně hodnost určená jen pro říši německou. Od dob Ferdinanda
byla hodnost ta udílěna i Čechům.

Fl. Jetřich se zachoval ke Kladnu velice šlechetně, podporuje vše-
možně jeho rozvoj. Ve středu po neděli provední 1630 vymohl na
císaři Ferdinandu II. list, kterým se dává městu právo třetího vý-
ročního trhu. Při té příležitosti sám polepšil městu četnými výho-
dami. Především se odříká práv na odúmrtí. Napomíná v listě pa-
mětním, aby rodiče své děti k dobrému vedli a do školy v liter-
nímu učení dávati hleděli. Tím spíše, že se špatným lidem, mrháčům

¹²⁸ P. Skála ze Zhoře. Historie Česká III. 87.

¹²⁹ Ibid. IV. 89.

¹³⁰ P. Skála. Hist. Česká IV. 89—116.

¹³¹ Zemské desky č. 621. B. 29. Též August von Doern. Der Adel der
böhm. Kronländer, Prag 1900. Pg. 94. Wien 13. XI. 1628, Band 32, pg.
353. (Xrafenstand für Fl. Jetřich von Žďár auf Kladno.)

a nedbalcům „folkovati nemá“. Kdo by svůj statek hraním a „vyžíráním mrhal, ten bude vyprodáním, neb jinou těžší pokutou k výstraze jiným přísně potrestán“. Kladenští mimo povinnosti, které mají od starodávna k vrchnosti, mají od jiných prací podle nejvyšší možnosti ušetření býti. „Novými a prve nebývalými robotami, zvláště forami (povozy), aby dokonce obtěžování nebyli. Item ti, kteří v povinnosti konšelské jsou nebo budou, „žádným poselstvím mimo jejich dobrou vůli ztěžování býti nemají“. K dosavadním dvěma varům piva přidává třetí var. Znovu napomíná Kladenské, aby „předně a přede všemi věcmi hleděli se Pána Boha báti, ctnostný, pobožný a šlechetný život vésti. Ti, kteří v povinnostech úředních postavení budou, aby byli povinni na sobě dobrý příklad dávat, zanechávající daremných toulek, opilství a hodování.¹³²

Před svolením k třetímu výročnímu trhu musilo býti asi dotázáno město Slaný, zda proti tomu nic nenamítá. Slánští, když se jednalo o dovolení, dané samým císařem, nenamítali nic proti třetímu trhu na Kladně. Píší: „Vedle poručení milostivého J. M. nejvyšších pánů úředníků a soudců zemských, J. M. tajných a jiných rad, komorníků a místodržících král. Českého, kteréž jest nám k vyrozumění a k dobrému zdání, zda privilegium J. M. C. našim jarmarkům na škodu není, odpovídáme: Privilegiem se nám neubližuje a našim jarmarkům se neškodí. Přejeme Kladenským té milosti, které se jim od J. M. C. dostalo, kteroužto zprávu naši k dalšímu uvážení Vašich Milostí poručena činíme.“¹³³

Florian Jetřich založil také slavnou františkánskou svatyni, Hájek u Jenče. Neměl dlouho syna a proto učinil s manželkou Alžbětou Koronou slib, že, narodí-li se jim synáček, vystaví podobnou kapli, jako jest v italské Loretě.¹³⁴ Začali však stavěti ještě dříve než se narodil synáček, na místě, které dal lesními stromy vysázeti Gotthard Florian Žďárský ze Žďáru a na Kladně, blízko Jenče 12. června 1623. Kaple byla dokončena nepochybně 1624 a krátce potom se jim narodil synáček, jemuž dali na křtu jméno František Adam Eusebius.¹³⁵ Nedaleko kapličky poručil hrabě vystavěti pou-

¹³² Pamětní kniha děk. kladensk. 55. Orig. v museu města Kladna č. 1.

¹³³ Archiv města Slaného. Kopíř listů z roku 1630-35, pg. 33. List dto. 4. III. 1630.

¹³⁴ Beckovský-Rezek. Poselkyně II. 354.

¹³⁵ Vrbčanský. Nucleus minoriticus. List Frant. Adama k Pavlovi de Tauris, pg. 288.

stevnu a vydržoval v ní poustevníka, který kapličku opatroval.¹³⁶ Hraběcí manželé se často utíkali k Marii Panně o přímluvu a slibovali rozmanité oběti zvláště, když se jim dívky roznemohly. Když 3. listopadu 1624 se jim rozstonała jejich prvorozená dceruška Kateřina Marie zimnicí, slíbili obětovati hájecké kapli devítiliberní voskovou svíci. Když 26. listopadu téhož roku se nebezpečně roznemohl vytoužený syn Adam Eusebius, slíbili rovněž devítiliberní svíci a mši sv. Podobné sliby činili i později.¹³⁷ Kaple byla posvěcena pražským arcibiskupem Arnoštem kardinálem Harrachem o slavnosti Navštívení Panny Marie 2. července 1625 za přítomnosti mnohých vzácných hostí stavu duchovního i světského, jakož i velikého počtu lidu z Prahy i okolí.¹³⁸ Když po svěcení k večeru mezi čtvrtou a pátou hodinou kardinál Harrach s hrabětem Jaroslavem z Martinic se vraceli do Prahy, přisedl k nim do vozu Florian Žďárský, aby tak vzácné hosty ze dvořilosti vyprovodil. Nedaleko Hájku se splášili koně a hrabě s vozu vypadl. Ačkoli vůz mu obě nohy přejel, žádné bolesti necítil, nýbrž vstal a mohl choditi. Ihned se vrátil do svatyně hájecké a děkoval Marii Panně.¹³⁹ Hrabě Florian obětoval hájecké svatyni mnoho drahocenných předmětů: šest velikých stříbrných svícenů a čtyři stříbrné džbáněčky pro květiny na oltář, veliký stříbrný krucifix s podstavcem z ebenového dřeva stříbrem kovaným. V podstavci bylo uchováno 22 rozmanitých ostatků svatých. Dvě stříbrné pozlacené korunky, ozdobené českými démanty a topasy, pro Pannu Marii a Ježíška. Stříbrnou lampu na věčné světlo. Stříbrnou sochu Marie Panny s podstavcem z ebenového dřeva, velkou stříbrnou sochu Pána Ježíše na ebenovém podstavci. Šest relikviářů z ebenového dřeva stříbrem pobíjených. Mešní stříbrné konvičky se stříbrným podnosem. Pozlacený stříbrný kalich s patenou. Antipendium zlatem a stříbrem protkávané.¹⁴⁰

Jelikož se seznalo, že kaple hájecká nemá dokonalé podoby lorentánské svatyně, dal ji hrabě Florian téměř celou zbourati a znovu přestavěti. Zrestaurovanou svatyni posvětil kardinál Harrach znovu 8. září 1630.¹⁴¹ Téhož roku dal vystavěti na Kladně kapli v blíz-

¹³⁶ P. Labe. Hájek, pg. 30.

¹³⁷ Labe. *Malus, inter ligna Sylvarum* 158. Týž. Hájek 84—88.

¹³⁸ Beckovský. *Poselkyně* II. 3., pg. 10.

¹³⁹ Labe. *Malus, inter ligna Sylvarum* 162—4.

¹⁴⁰ P. Labe. Hájek 99. ¹⁴¹ Beckovský II. 3, pg. 10.

kosti lazaretu, založeného Ctiborem Žďárským. Kaple byla zasvěcena jeho patronu sv. Florianu a patrně proto v blízkosti lazaretu vybudována, aby ošetřovanci měli svatyni blízko. Z této kaple se nezachovalo ničeho než základní kámen s nápisem: *Sacellum Deo Trino et uno dicatum Memoriae BMV, et S. S. Floriani et Elisabethae Viduae Reginae honori consecratum inpensis Illi. Floriani Theodorici S. R. I. Comitis de Sora et Illae. Elisabethae conjugis Comitissae a Martinitz. Aera christiana 1630 die 2. April.*¹⁴²

R. 1648 obrátil se hrabě Jetich na kolej tovaryšstva Ježíšova se žádostí, aby byli na Kladno vysláni vhodní misionáři, kteří by svou činností působili k upevnění víry katolické. Činnost zahájili jesuité Vilém Menini a Valentin Joanides. Jejich působení se setkala se znamenitým úspěchem. Když nemohl kostel pojmouti všech posluchačů, dal Jetřich postavit u kotelní věže kříž, pod nímž se kázalo. Uprostřed této misionářské činnosti zemřel jeden z misionářů, P. Valentin Joanides, jsa raněn mrtvicí 5. května 1650.¹⁴³

Častými kontribucemi a všelijakými berněmi trpěl i majetek p. Jetřicha. Tak na př. 25. října 1632 bylo odvedeno do Berouna a Rakovníka na lid J. M. C. na hotových penězích jen z Kladna 10 kop 17 grošů 1 denár. Pšenice 14 strychů 1 věrtel, 23 strychy žita, 17 strychů ječmene, 5 kusů koní (v ceně 120 kop), hovězího dobytka 16 kusů. Poplatky odváděny nejvyššímu hejtmanu nad Chorvaty, J. M. panu Petru Farkašovi.¹⁴⁴ Právě proto, že Kladno bylo berněmi stále trvajících velice vyčerpáno, prosí pan Jetřich slánských krajských hejtmanů o osvobození od berní a kontribucí na 5 nebo 4 roky pro své statky na Červeném Újezdě a na Kladně.¹⁴⁵

Dne 7. května zemřel tento znamenitý patron kladenského chrámu a jeho tělo bylo pohřbeno v metropolitním chrámu Páně u sv. Víta, kde svým nákladem vystavěl kapli sv. Anny s rodinnou hrobkou, v níž již 3. června 1649 byla pohřbena jeho manželka Korona Alžběta.

Nástupcem Floriana Jetřicha se stal jeho jediný syn František

¹⁴² Pamět. kniha děkan. kladens., pg. 69. Miltner-Neumann. Beschreibung der bisher bekannten böhm. Privatmünzen und Medaillen, pg. 710. Tab. LXXVII., č. 658.

¹⁴³ Pamět. kniha, pg. 70—71.

¹⁴⁴ Smečenský archiv. Výpis berně, dto. 25. X. 1632 v Pamět. knize děkanství na Smečně.

¹⁴⁵ Archiv mün. vnitra. Rakovnický kraj, K. 22/1, dto. 9. VII. 1650.

Adam Eusebius Žďárský. Byl to muž neobyčejně zbožný a svou přízeň věnoval nejen Kladnu, nýbrž také Hájku, který vlastně vybudoval a bohatě nadal.

Osvědčil se jako dobrodinec kladenského chrámu i školy. Kladenský špitál rozšířil tak, že mohlo v něm býti ošetřováno 6 osob. Farář zajistil roční důchod 6 zlatých na udržování věčné lampy. Svým nákladem dal r. 1661 přelíti prostřední zvon 11 metr. centů těžký, na nějž dal nápisy: Th. Negroni. Tempore tempesto parcus sit somnus honesto. Tunc movear, sonitu noxia pello meo.“ Na jiné straně možno čísti:

MDCLX.

Smrt Worssily Ždiarsky hrany
Swedla na mé tiela rany.

MDCLXI. I. JVLI.

Život Ždiarskyho Frantisska
Pomoh ranam tiela meho
Kunsstem mystra ržemeslného
Benedikta přigmim Brio.
Zas mohu žiwým slaužiti
Mrtwé zwukem prowazeti.
Buh deg dobrodincům milost
A po smrti wiecznou radost. Amen. Th. NEGRONI.

Vedle těchto nápisů má zvon vypuklý obraz Spasitele na kříži, pod jehož pravým ramenem stojí Maria Panna na půlměsíci, držíc Ježíška na pravici. Pod levým ramenem jest sv. Jiří, kterak bojuje s drakem.¹⁴⁶

Zdá se, že František Žďárský věnoval všechnu péči o církevní záležitosti a záležitosti patronátní jen františkánům v Hájku. Tomu by nasvědčovala výtka, kterou mu činí arcibiskup, že farní kostely ve Svárově, Hostivicích, Tachlovicích ponechává bez služeb božích. Podotýká, jestliže mu příjmy na udržování samostatných farářů nestačí, že opat strahovský jest ochoten dovoliti faráři v Úho-
nicích, aby v nich posluhoval.¹⁴⁷ Jinak zbožný hrabě nesl asi těžce

¹⁴⁶ Pamětní kniha děkan. kladensk., pg. 73. Památky archeol. X.

¹⁴⁷ Arc. archiv. Emanata, dto. 21. IV. 1659.

tuto výtku a proto se arcibiskupovi omlouvá. Bolestně to nese, že tak dlouho jeho drazí poddaní jsou bez potřebné duchovní bohoslužby. Při nejlepší vůli nemůže na všech kostelích dostáti, ačkoli se uskrovnuje, jak jen možno. Válka zničila jeho panství nesmírně. Snaží se aspoň spáleniště poněkud zrestaurovati. Kromě toho jest nesmírně zadlužen, a poněvadž desolátní stav nebyl kontribuční a bernovou komisí uznán, musí platiti veliké berně. O Kladnu praví: „Wie doch ein Gestlicher zu Kladno, Wann er nur mit Wirtschaft seine Sachen wenig wie andere tun anzustellen wüste, möchte sich reichlich erhalten können.“ Nebyl kladenský farář patrně podle jeho zdání dobrým hospodářem, ačkoli měl polností dosti. Končí dopis v naději, že ho arcibiskup nebude podezřívati z nedbalosti, pokud se patronátních povinností týče, a zůstává jeho poslušným služebníkem.¹⁴⁸

Stará se také bedlivě o hospodářské záležitosti. Když v létě roku 1654 „nenadálá a prudká rozvodnění protrhla hráze při rybnících na panství kladenském“, ucházel se František ze Žďáru prostřednictvím české komory o dovedného rybníkářského mistra, který by odborně opravil škody takto povstalé. Komora česká uvažujíc, že se voda v nedostatku deštivého počasí „po trúbách do JMC bažantnice a zahrady, odtud pak také časem na hrad pražský vede“, píše slánskému hejtmanovi pardubickému, „k žádosti pana hraběte nakloněna jsouc“. V listě poroučí jmenovanému hejtmanovi, aby na náklad pana hraběte ze Žďáru jednoho dobrého, hrázi a rybníkům dobře rozumějícího mistra rybníkářského propůjčiti neopomíjel.¹⁴⁹

Hlavní však zřetel obracel stále na Hájek. Dne 6. září 1659 žádá kapitolu františkánské provincie, shromážděnou v Jindřichově Hradci, aby řád převzal duchovní péči v Hájku. K té žádosti hned při kapitole byli zvoleni tři kněží pro nové působíště, jimž měl býti představeným P. Donulus Palea, již dříve hraběti známý. Pro nedostatek vhodnějších ubikací bydlili tito kněží v poustevně. Podle přání Františka Žďárského mělo býti však v Hájku nejméně 12 řeholních osob, totiž 8 kněží a 4 bratří. Proto 28. března 1663 učinil hrabě smlouvu s Karlem Luragem a Janem Orsinim o vysta-

¹⁴⁸ Arcib. archiv. Recepta, dto. 16. VIII. 1661.

¹⁴⁹ Archiv min. vnitra, K. 22/2, dto. 26. II. 1655.

vění kláštera. Zavázal se dodati jim potřebné šatstvo a zaplatiti stavitelům 4.500 zl. a dáti jim piva v ceně 200 zl.¹⁵⁰ Na výživu řeholníků učinil znamenitý odkaz, jak obsažen v poslední vůli. Aby sám mohl použití duchovních výhod Hájku, hodlal hrabě západní křídlo kláštera upravit pro sebe. Nedočkal se však dokončení, možno říci svého životního podniku. Zemřel v Kladně na zámku 7. dubna 1670. O době jeho nemoci píše arcibiskup Sobek z Bílenberka: „Hrabě Žďárský z posledního mele; učinil testament, sestram — jak slyším — nepříjemný, však nevím, co v něm. To vím, že též na mne nezapomenul. An fuerit memor tamquam amici, an tamquam archiepiscopi, nescio. Unum ex his. Si tamquam archiepiscopi, probabiliter aliquam partem bonorum assignavit pro Laureto (Hájek) suo et alimentacione Franciscanorum, ut archiepiscopus possideat bonum et inde alat Patres et conservet Lauretum.“ — Pěkně se k smrti připravil a řekl: „Pocházím od matere z domu Martinického, mám k Bohu naději, že pro zásluhy jejích předků, kteří tak věrní a stálí byli u víře katolické, Bůh se nade mnou rozpomene, hříchy odpustí a věčnou slávu popřeje.“¹⁵¹

V obšírné závěti odporoučí svou duši Bohu a tělo má býti pohřbeno v rodinné hrobce v kapli sv. Anny u sv. Víta v Praze. Co nejdříve má býti odslouženo za spasu jeho duše 2000 mší sv. na místech, která si sám udává. Na Kladně jich má býti odslouženo 20. Pražské chudině při pohřbu a při relikviích má býti po tři dny rozdáváno 350 zl. Do Hájku na udržování 12 osob odkazuje 12.000 zl., aby na panství kladenském a červeno-oujezdském vázly a úroky, aby se představenému kláštera o sv. Jiří a o sv. Havlu odváděly. Pakli by se to nedělo, mají se dědicové upomenouti a klášter má právo použití i exekuce. Kdyby se 12 osob některý čas nevydržovalo, má se uspořené částky použití ke zvětšení jmění Loretánské kaple. Téže kapli odkazuje úroky z 10.000 zl. tak, že z těchto úroků může býti udržována celá budova v dobrém stavu. Otcové v Hájku dlící jsou však povinni modliti se kanonické hory a denně obětovati mši sv. za zemřelé členy rodu Žďárských, v den sv. Františka mimo to ještě zpívané rekviem. Dokud kostel vysta-

¹⁵⁰ *Protocollum conventum* 91—3.

¹⁵¹ Václav Schulz. *Listy Matouše Ferd. Sobka z Bílenberka, arc. pražského, hraběti Václavu Jiřímu ze Sternberka.* (Nakl. Akademie.) List, dto. 4. IV. 1670.

věn nebude a pokud tam budou přebývatí toliko tři duchovní, odkazuje jim 300 zl. ročně z Kladna a Újezda.

Kladenskému záduší odkazuje kapitál 100 zl. na dvě mše sv. týdně. Tolikéž tachlovickému, hostivickému a svárovskému záduší bez povinnosti sloužiti mše sv. Kladenskému špitálu pro 6 osob pšenice, krup, hrachu po věrteli a denně po krejcaru. (Pokud se týče kláštera hájeckého, nutno podotknouti, že reformami císaře Josefa II. byl značně postižen a ochuzen o dary, kterými jej obohatili poslední Žďárové. Dvor. dekretem dto. 2. října 1785 bylo nařízeno, aby klášter byl zmenšen. Stříbro a skvosty loresetánské kaple měly býti poslány na útraty náboženského fondu do depositoria kostelního nářadí v Praze. Jmění kláštera, k němuž tou dobou náleželo 165 zl. hotových peněz a 39.600 zl. jistin fundálních, bylo ponecháno P. kvardiánovi k další správě.¹⁵²

Panství své: Kladno, Červ. Újezd, rytířské sídlo a statek Litovice, s hotovými penězi, klenoty, dluhy odkazuje universálnímu dědici z rodu Žďárských, jednomu z mladších synů Mikuláše Žďárského, který žije v Saské Míšni a kterého Bernard Ignac a Maxmilian Valentin, hrabata z Martinic, za schopného uznají a katolické víře v Praze vycvičiti nechají. Tento dědic vyplatí řadu legátů. Mezi jmenovanými třinácti na prvním místě pražskému arcibiskupovi 1000 zl., administrátoru kladenského kostela (patrně Tomši Soboľovskému) 100 zl. Všechny své služebníky z poddaností propouští, dává jim smuteční šaty a celoroční mzdu napřed.

Panství v Malých Vičicích a Bolehoři odkázal Maxmilianovi, Václavu, hraběti z Martinic, aby z něho vyplatil 2000 zl. kapli Mariahilf v Březně, aby založil fundaci pro 12 studujících (8 z rytířského, 4 z městského rodu) ve výši 1400 zl. ročně; špitálu v Březně pro 4 osoby 16 strychů žita, 3 strychy pšenice, tolikéž ječmene a hrachu a krejcar denně. Vedle toho měl vyplatiti ještě menší legáty jednotlivým soukromníkům, kteří Františku Žďárskému nějaké služby prokázali.¹⁵³

Dne 3. dubna 1670 přidal k závěti rodicil, v němž odkazuje Johanně z Milesimo, která jej v nemoci často navštěvovala, 5000 zl.

¹⁵² Tom. V. Bílek. Statky a jmění kolejí jesuitských a jiných ústavů v král. českém od císaře Josefa II. zrušených, č. 40, pg. 231.

¹⁵³ Děk. archiv. Protocollum die Herrschaft Kladna anlangend, pg. 494. Též Studentská nadání v král. Českém. I. 1894, pg. 214.

k tomu, co v závěti již ustanoveno. Loretě a kostelu na Kladně po ciboriu, jež měl Maxmilian z Martinic ihned zaopatřiti. Sám již tento doplněk nemohl podepsati, nýbrž požádal svého lékaře dra Dobřenského v přítomnosti P. Basilia, zpovědníka, aby jej podepsal a přitiskl pečeť.¹⁵⁴

Dědic, jemuž bylo odkázáno Kladno a který měl býti vybrán z mladších synů Mikuláše Žďárského, žijícího v Sasku, nalezen nebyl a proto trvalo v otázce patronátního pána jakési interregnum. Zatím zprávu vedli Martinicové Bernard Ignác a Maxmilián Valentin, dle kšaftu též pán na Vičicích a Bolehoři. Již 13. května 1670 počal činiti kroky ke stavbě Hájku. Jednání byl přítomen komisař Jan Václav z Kolovrat. Podle smlouvy, kterou učinili se staviteli Karlem Luragem a Orsinim, měla býti stavba dokončena v roce 1681.¹⁵⁵ Že stavba skutečně pokračovala, o to se zasloužil na prosbu tehdejšího kvardiána Theodula Machalina Jaroslav Bernard z Martinic, pozdější pán na Smečně. Tím realizování kšaftu bylo uskutečněno, neboť již 1. ledna 1676 uvedeno do kláštera 12 řeholníků, kterým bylo podle kšaftu vypláceno služné.

Když vykonavatelé testamentu zemřeli, pokračovali jejich nástupci, Jiří Adam a Maxmilián Quidobold, v započatém díle. Pánové tito uzavřeli s pěti sestrami hraběte Adama Eusebia ze Žďáru 30. května 1686 sjednali smlouvu, kterouž se 1. Martinicové zavazují s pány Žďárskými, kteří žijí v Sasku, učiniti vyrovnání v tom smyslu, že jim za Kladno, Litovice a Červ. Újezd zaplatí 53.000 zl., a to, že na svůj náklad po schválení saským a rakouským dvorem vloží do zemských desk. 2. Že tyto statky budou sestrám Žďárským beze vší náhrady vydány a o tom rovněž v zemských deskách že bude učiněn zápis. Za to zaplatí sestry Martinicům hotově 26.000 zl. K tomu se zavazují Martinicové na uvedených statcích ponechati dělný lid a všechny zásoby, zapraviti daně a služby. Než se jednání se Žďáry saskými úspěšně skončí, bude statky vedle pánů Martiniců spravovati též Norbert Kinský.¹⁵⁶ Saským Žďárským vypláceno patrně odstupné, protože sestry Adama Žďárského dělí se na Kladně 3. listopadu 1688. Při tom vedení se ujímá nejstarší Polyxena Lidmila hraběnka ze Šternberku. Odkaz rozdělen tak, že Klad-

¹⁵⁴ Protocollum die Herrschaft Kladna anl. 508.

¹⁵⁵ Protocollum conventus, pg. 91.

¹⁵⁶ Zems. desky. Kv. Růžový, VI. r., 1687, R. 1.

no obdržela Marie Maxmiliána Eva, Dobrou Polyxena Lidmila, Červený Újezd Terezie Eleonora, hraběnka Ugarte, Litovice Anna Kateřina, hraběnka Magnin, Tachlovice Johanna Barbora, hraběnka Millesimo.¹⁵⁷ List sepsán o tomto dělení a zapečetěn Polyxenou Sternberkovou.

Marie Maxmiliána Eva, provdaná za Františka Křištofa Hieserle z Chodů, obdržela Kladno s osmi vesnicemi, totiž: Kročehlavy, Újezd, Dubí, Volšany, Saky, Hnidousy, Motyčín, Žižice a Cvrčovice. Pozoruhoden jest matriční zápis ze 7. června 1689, kde obě sestry Žďárské jsou zapsány jako kmotry, totiž Polyxena a vlastní paní na Kladně, ale titul mají obě paní na Kladně.¹⁵⁸ Měla jako všichni Hieserlové z Chodů štít na dél polovičný, červené a stříbrné barvy, přes obě polovice rybu, hlavou a ocasem dolů prohnutou (piskoř?) týchž barev, ale rozdílně, nad helmem roh a touž rybu na způsob rohu postavenou a to tak, že jest nad bílým polem štítu ryba stříbrnočervená a nad červeným polem roh červenobílý. Mikuláš Hieserle měl touž rybu hlavou k pravému rohu (r. 1434).

O této patronce záduší kladenského víme, že byla nábožná, následující tak svého strýce Eusebia. Když jí bylo 15 let, provdala se za vdovce Jindřicha Slavatu. Z tohoto manželství se jí narodila dcera Jana Barbora. Když Jindřich Slavata zemřel r. 1654, odkázal této dceři panství košumberské, které však po smrti Barbory připadlo její matce, Maxmiliáně Evě. Tato se po druhé vdala za Františka Křištofa Hieserle z Chodů, císařského komorníka. Avšak ani v tomto manželství nepožívala dlouho rodinného štěstí, neboť synáček Ferdinand jí zemřel po roce a manžel František Hieserle jej následoval brzy potom, zemřev ve Vídni 1666. Zůstala jí jediná dcera Františka Hieserlová, které pečlivě spravovala věno s takovou svědomitostí, že při plnoletosti jí odevzdala vedle klenotů 54.000 zl. na hotovosti. Dcera tato provdala se r. 1675 za Křištofa hraběte z Lamberka, na Kunštátě, jemuž porodila dva syny a dvě dcery. Po smrti manžela svého přestěhovala se paní Hieserlová z Vídne do hradu Košumberka a odřeknuvši se všelikých světských rozkoší, oddala se tuto docela životu nábožnému a kajícímu. K to-

¹⁵⁷ Manžel této hraběnky Karel Leopold z Millesimo zúčastnil se též jednání v zál. kšaftu hr. Frant. Adama ze Žďáru. O tom list. v archivu min. vnitra. Rakovnický kraj, K. 22 (V. dto. 9. III. 1679).

¹⁵⁸ Kladenská matrika, B., pg. 29.

mu konci založila na návrší nad městečkem Luží na „Chlumku“ řečeném r. 1668 kapli a v ní vystavila k obecné úctě obraz Panny Marie Pasovské, jež od svého bratra Adama ze Zďáru darem obdržela. Když pak si i domek při té kapli vystavěla, přestěhovala se do něho 11. února 1684, opustivši hrad Košumberk naprosto. Dne 14. března 1684 zemřela její dcera v Brně, paní Františka Teresie hraběnka Lamberková. Zanechala po sobě dva nezletilé syny, Karla Benedikta a Baltazara a dvě dcery, Annu Aloisii a Františku Antonii. Baltazar záhy zemřel. Těmto třem pozůstalým vnoučatům odkázala kšaftem 6. října 1690 na Košumberce zděděné statky kladenské ke stejnému požívání s vyhrazením 20.000 zl. pro Františku za to, že jí v nemoci sloužila.¹⁵⁹

Tak se stali pány Kladna Lamberkové. Z Lamberka se nazývala hrabská rodina s knížecím prvorozenstvím, která bývala usedlou v Kraňsku. První z nich, který přišel do Čech, byl Karel z Lamberka, arcibiskup pražský (1606—12). Císař Ferdinand III. vyzdvihl (3. IX. 1641) Jana Maxmiliána Jana Viléma, bratry z Lamberka, do stavu hrabského a polepšil jejich erb, připojiv k němu erb Johanky von Leiter, mateře jejich. Poslední polepšený erb tohoto rodu byl tento: Štít křížem na čtvero rozdělený, I. a IV. pole též dělené, vlevo červené, vpravo na čtyři pruhy příčné dělené, dva modré, dva bílé, II. a III. pole žluté a v něm černý pes se zlatým obojkem. Na štítu uprostřed štítu zlatý žebřík (Leiter) o 4 příčích, dole široký, nahoře úzký, vzhůru stojící a po obou stranách jeho psi, majíce zlaté obojky a týž žebřík držíce. Nad štítem 3 helmy turnéřské s příkryvadly bílými, modrými, červenými a černými. Na pravém helmě dva buvolí rohy, levý černý, pravý barvami modrou a bílou každou dvakrát dělený a mezi nimi 6 pavích per. Na prostředním helmě dvě žlutá křídla orlí a mezi nimi černý a bílý pes s korunou, beznohý.¹⁶⁰

Z doby Lamberků máme přesný popis zámku a místností. Když inventář vřadíme do logického celku, jak totiž asi by se zámek jevil pozorovateli vstupujícímu východní branou, dostáváme tento obraz.

Při bráně byl domek, v němž bydlil vrátný, a v poschodí jeho byly byty pro sloužící. Byl vystavěn z kamene a šindelem kryt. Na

¹⁵⁹ P. A. IV., r. 1860, pg. 55.

¹⁶⁰ A. Sedláček. Českomor. heraldika, 005.

dvoře byla vinopalna se dvěma kotly, kovárna a dům pro zámecké úřednictvo. V domě úřednickém umístěny byly patrimoniální pokladny (kontribuční a zádušní), archiv s 51 přihrádkami s gruntovními knihami, jmenovitě registra purkrechtní z r. 1607. Jmenovaná stavení dlužno podle popisu, který jest v inventáři, umístiti vpravo od brány. Vlevo byly stáje pro koně dvorní a důstojnické, stáje pro ostatní hospodářskou zvířenu užitkovou, mimo dvě stodoly, ratejnu, studnu s kašnou, vše asi v místech, kde stojí špýchar, nyní skladiště obchodníků kladenských. Inventář počítá k zámku také pivovar, který ještě v šedesátých letech stával na náměstí při radnici, odkudž přemístěn do Křečehlav. Jak byl asi rozsáhlý, o tom svědčí ta okolnost, že se v něm tehdy vařivalo jen 9 sudů piva.

Před vlastním zámkem stával hluboký příkop, přes který se vcházelo do zámku zdvihacím mostem. Na rozdíl od nynějšího zámku stával ten, který popisuje lamberský inventář, poněkud západněji, máje dvě poschodí. Obě dvě poschodí měla 4 pokoje, 4 komory, 1 síň. V prvním poschodí byla mimo to ještě kaple. Tato byla ozdobena devíti obrazy, krucifixem z alabastru, na plátně malovaným křížem s P. Marií a se sv. Janem. O oltáři není zmínky. V přízemí byl obytný pokoj, pekárna, též lázeňská místnost, t. zv. povrchní sklepy, komory, kuchyně, spojena se spižárnou; ve zbrojnici, která byla též v přízemí, byl železný kanon, tři hákovnice, jeden mušket a železný moždír. Zámek opatřen též sklepem na víno. Inventář obsah ostatně bezvýznamný podrobně v jednotlivých místnostech popisuje.¹⁶¹

Zámek však v době, kdy byl odkázán Lamberským, byl ve stavu žalostném, takřka neobyvatelném. Již r. 1694 měl jeho stav vyšetřiti pán z Klebersberků (křest. jméno neudáno). Česká kancelář podává hejtmanům kraje slánského o visitaci tohoto pána instrukci. Z této se dovídáme, že zámek kladenský, náležející sirotkům hraběcím Lamberským, jest dílem již zbořen a sesut, dílem však ještě stojící, ale na zdech a sklepech velmi natržen a nebezpečně rozpukán. V takovémto stavu netroufá si nikdo — praví list hejtmanům slánským — v zámku bydleti. Stav takový odtud prý pochází, že gruntovní zdi na nich nejsou, a proto se zdá, že by bylo lépe, na-

¹⁶¹ Protocollum die Herrschaft Kladno anlangend, pg. 159.

tržené a nebezpečné stavení strhnouti a zámek jako nový „z gruntu vystavěti“. Práce reparační mají býti podniknuty dříve, než „by jaká větší škoda neb neštěstí následovalo“. List mají hejtmani kraje slánského neprodleně oznámiti panu Františku Karlovi, hraběti Schusterovi, jakožto poručníku hraběcích Lamberkovský sirotků.¹⁶²

Tito páni z Lamberka neměli však panství kladenské dlouho. Již r. 1701 28. ledna sepsána smlouva mezi Annou Marií Františkou z Toskány a Karlem Benediktem, Zikmundem Valentinem Hřanem (mandatorio nomine), Annou Maxmiliánou z Lamberka a Františkou Antonií z Lamberka, že zboží kladenské, jak je od své báby Marie Hieserlový zdědili, prodává se za 132.000 zl. a 1000 zl. klíčného pí. hraběnce Anně Toskánské. Poněvadž kněžna Toskánská složila na hotovosti toliko klíčné a na kupní jistinu jen 35.000 zl., zůstavši ostatní dlužna, bylo původním majitelům ponecháno nejen Kladno, ale i Buštěhrad, na kterých prodávající tak dlouho mají hospodařiti, až bude platebním závazkům zadost učiněno.¹⁶³

Koupí Kladna byla přivedena kněžna Toskánská do velikých finančních nesnází. Aby mohla vyhověti platebním povinnostem, vypůjčila si veliké částky peněz. Tak 10. února 1701 od hraběte Václava Norberta z Kinských v přítomnosti Ernesta Markvarta na Hrádku a Jiřího Krištofa z Wallbrunu vypůjčila si 20.000 zl. na šest procent, kteroužto sumu nový pozdější pán, opat Otomar Zinke i s úroky zaplatil. Druhou půjčkou ze dne 24. dubna 1702 vypůjčila si 30.000 zl. na šest procent od P. Ferdinanda Waldhauera, provinciála tovaryšstva Ježíšova. Mimo to si vypůjčila ještě 6000 zl. od hraběte Hartiga.¹⁶⁴ Tyto starosti znechutily jí panství kladenské velice.

Dne 28. března r. 1705 k prozatimní smlouvě mezi ní a zástupci kláštera břevnovského P. Otomarem Zinkem, opatem, Pavlem, převorem a seniorem kláštera P. Melchiorem o koupi Kladna pro řeholi benediktinskou v Břevnově. Hned po této smlouvě obrátil se opat na císařský dvůr, aby směl koupi uskutečniti, poukazuje hlavně na to, že klášter v bouřích náboženských přišel o mnoho statků. Již 30. dubna t. r. odpověděl císař Leopold prostřednictvím místodržitelství, že svolení ke koupi bude dáno, když klášter přepustí do

¹⁶² Archiv min. vnitra. Rakovnický kraj, K. 22/8.

¹⁶³ Protocollum die Herrschaft Kladna anlangend, pg. 293.

¹⁶⁴ Ibid. pg. 97.

světských — patrně císařských — rukou statek Zahrádka. Opat Otomar praví v odpovědi, že klášter přišel o $\frac{3}{4}$ zahrady v Praze za Újezdskou branou bez jakékoli náhrady, a předvídá, že rozšiřováním Prahy bude klášteru způsobeno ještě mnoho dalších škod. Na zaplacení dluhů musil klášter prodati už Petržilkovský dům na Malé Straně a Hubertovský dvůr u Bubenče. Kladno míní zaplatiti z peněz, které by si k tomu cíli teprve vypůjčil. Statek Zahrádka patří k Broumovu a také tamní klášter o něm rozhoduje. Nebyl by proti odprodeji Zahrádky, kdyby se našel dobrý kupec. Toto psaní vzbudilo delší písemnou kontroverzi mezi opatem a úřady, které učinil konec císař Josef I. energickým nařízením, jímž nařizoval bezodkladné podání hlavní zprávy, to jest prvního přípisu opata Otomara dvorní kanceláři. Když bylo tomuto císařskému rozkazu vyhověno, došlo 26. června 1705 na místodržitelství povolení ke koupi Kladna odůvodněné tím, že klášter skutečně přišel o mnoho statků, že sám koupi chtěl povoliti a konečně i pro to, že opat se písemně vyslovil o možnosti prodeje statku Zahrádky. „Jedoch sub qualitate laicali et semper redimibili.“¹⁶⁵

Dne 18. července 1705 napsána právoplatná smlouva a Kladno prodáno za 132.000 zl. a 3000 klíčného. Peníze vyplaceny takto: Paní Františce Isabele Lamberské, provdané Weissenwolfové, 73.250 zl. Hraběti Kinskému 22.400 zl., Lamberským na úrocích 3292 zl. Hraběti Hartvigovi 600 zl. úroků, jesuitům 24.000 zl., kněžně Anně Toskánské 6.900 zl. Po sjednání koupě vyslal opat do Kladna jakéhosi p. Bořka a P. Bedu, aby statek náležitě prohlédli a slib poddanosti od lidí přijali. Tito páni, jak sami píší,¹⁶⁶ dne 20. července 1705 sešli se o polednách na Kladně se dvěma úředníky, s nimiž provedli prohlídku statku. Dne 21. července byli povoláni poddaní do domu kněžina, kde se jim oznámil prodej statku, načež byli z poddanosti paní hraběnky propuštěni a přítomný P. Lambert spolu se správcem Braunspergresem k bázni boží, k poslušnosti a svornosti je napomenul. Rychtář a konšelé byli ve svých povinnostech ponecháni a upozorněni na příchod nové vrchnosti, p. opata. Ve 12 hodin byla teprve sloužena mše sv. P. Lambertem za boží požehnání. Dne 22. července odjeli páni Toskánsští a zá-

¹⁶⁵ Archiv min. vnitra. Rakov. kraj, K. 22/10. Ibid. i násl. zprávy. Též *protocollum die Herrschaft Kladna anlangend*, pg. 1—40.

¹⁶⁶ *Protocollum die Herrschaft Kladna anlangend*, pg. 110.

stupci nového majitele, jsouce stálým deštěm zdržováni, prohlíželi gruntovní knihy, které byly sice dobře založeny, avšak od r. 1702 zanedbány, aniž do nich co vpisováno. Potom prohlídce podroben inventář. Tu bylo shledáno, že na př. stodoly mají nadmíru chatrné střechy; podobně i ostatní budovy. V jakém stavu byl zámek, svědčí okolnost, že jmenovaní zástupci břevnovského opata nařídili aspoň jeden pokoj v zámku do takového pořádku uvést, aby tam někdo v čas potřeby mohl bydleti. V popise všeho majetku přejatého výslovně se podotýká, že zámek jest velmi zpustlý, k západu a k půlnoci zcela nepotřebný. Jen východní strana by se mohla větším nákladem k obývání připravit. Dům pro úřednictvo má chatrnou střechu. Také kovárna jest velmi špatně stavěna, zahrádky jsou bez plotu, za zámkem jsou stodoly se třemi mlaty, úplně však sešlé. Kročehlavský dvůr označuje komise jako dobrý, čtverhrannou zdí obehnaný. Naproti tomu dvůr hnidouský jest také v této zprávě popsán jako sešlý.¹⁶⁷

Literatura.

Výroční zpráva Městského musea v Č. Budějovicích (1926—1931). Stran 51, 4 listy příloh obraz. — Dr. Fr. Matouš podává studii o Rožmberské kasuli z konce 14. stol., deponované děkanským úřadem v Třeboni ve sbírkách Diecévního církevního musea v Čes. Budějovicích. Srovnává ji s treboňským antipendiem, zakoupeným v r. 1930 čsl. státem ve Vídni a nyní vystaveným v pražském Národním museu. Obě památky mají znaky pětilisté červené růže, vztahující se k Janu z Rožmberka († 1389), a erb příčného břevna, náležející jeho manželce Elišce z Halsu († 1385). Oba tyto znaky spojené známe z portálu kostela v Bavorově. Podrobným popisem a rozбором antipendia i kasule dochází autor k závěru, že obě paramenta mají společné donátory Jana z Rožmberka a Elešku z Halsu. Byla určena pro Třeboň, vyšla patrně z jedné dílny a jest skvělým dokladem neobyčejné výše domácího umění vyšivačského 14. století. — Dr. Vl. Denkstein: Iluminovaný graduál českobudějovický z počátku 15. stol. Je znamenitým výtvozem školené ruky z dílny Vavřince z Klatov. Byl napsán pro farní kostelík sv. Prokopa ve Starých Budějovicích, odkud byl přenesen do farního kostela českobudějovického. Na sklonku minulého století byl uložen ve sbírkách musejních. Miniatury byly pečlivě popsány i oceněny autorem.

V. Bělohlávek a J. Hradec: **Dějiny českých křížovníků s červenou hvězdou.** Díl I.—II., str. 235 a 207. — K sepsání dějin dalo podnět 700leté jubileum řádu a autoři si úlohu rozdělili tak, že Bělohlávek zpra-

¹⁶⁷ Ibid.

coval význam řádový v Čechách a na Moravě, Hradec pak ve Slezsku a v cizině. Oba autoři se pěkně doplňují, společně vyvrací staré omyly archivními doklady a přiléhavě podle vývoje i poklesu řádu v jednotlivých dobách popisují vývoj vnitřní i vliv do okolí. Tím překonáno jest starší tendenční zpracování Jakschovo. Řád založen asi r. 1233 bl. Anežkou Přemyslovnou při špitále sv. Františka v Praze. Od laického začátku do přeměny v duchovní útvar a vytvoření hospodářské základny a vnitřního řádového pravidla, které autoři věrně a bez nadsázky vykládají, přichází k prvnímu rozmachu na konci XIV. století, který však zražen byl válkou husitskou. Další století znamenají těžké vypracování se, ale konečně dostupuje se k novému rozvoji za velmistřů-arcibiskupů Ant. Brusa a Martina Medka. Zde řád pro katolickou věc v Čechách přinesl mimořádné oběti a teprve éra Ig. Jana Pospíšila, význačného národního kněze v 2. půli 17. století, znamená pravý rozkvět, jen málo zražený hnutím osvícenským. Po přehledu až do doby dnešní podán jest v druhém díle vývoj a dějiny komend ostatních, především bylo tu nutno sice zachovávat hlavní linii, ale vykládati při tom se zřetelem ke komendám, tedy topograficky. — Oba autoři za pomoci několika dalších bratří vydali ještě k jubileu **Knihu památní**, nádherně vypravenou (str. 380, 53 příloh obrazových), kde volili nový postup: pokusili se skutečně se zdarem a obratně vyložit význam řádu v českých dějinách, počínaje bl. Anežkou Přemyslovnou, prací v hospitálu, v duchovní správě, literatuře, umění výtvarném, hudbě, i v hospodářském podnikání. Přidána i životopisná data význačných bratří řádových a jejich podobenky a pohledy na klášter. Celkem možno říci o obou knihách jen kritiku nejlepší a také i odborná literatura s uznáním přijala práci, psanou velice strážlivě a při tom dokumentárně založenou. Práli bychom si, aby podobná jubilea vyvolala i jinde tak důkladné práce. Tím bychom získali mnoho pro syntézu našich dějin církevních. J. P.

Dr. Josef Vašica: **Staročeská bible Olomoucká**. Byla sepsána v r. 1417 a nyní péčí dra Vašicy vydává ji Velehradská akademie ve světlotiskové reprodukci na 180 fol. Zatím vydán máme díl první za účinné podpory arcibiskupa dra L. Prečana. Vydání Vašicovo velice pečlivě umožní odborné studium našim historikům i filologům a theologům. Je to podnik jedinečný svého druhu a zasluhuje si proto také všestranné naší podpory a úcty.

J. Kapistrán Vyskočil: **Legenda bl. Anežky a čtyři listy sv. Kláry**. Praha 1932, str. 180. Když W. Seton vydal dvě legendy o bl. Anežce, neznal text milánský, který se stal nyní základem Vyskočilovi. Rukopis milánský pochází z Čech, psán byl asi v XIV. století. Vyskočilova práce opírá se o velké studium srovnávací a určuje vzájemný vztah legend a text doprovází velkou řadou poznámek a vysvětlivek. Pro naše dějiny přineseno tu mnoho nových dokladů a detailů.

Dr. Neumann Aug.: **Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konsistoře královéhradecké**. I. část: Doba t. zv. temna do roku 1740. Str. 208. Práce Neumannova slibuje svým nápisem mnoho. Již to, že jemu byly přístupny archivní fondy dosud nevyužité, vzbudilo naději na mimořádnou cenu edice, na niž jsme se skutečně těšili. Skutečně materiál tu uvedený jest po mnohé stránce cenným příspěvkem k čes. dějinám obecným, náboženským, české topografii, atd., a proto dílo toto vítáme. Radost naše byla by jistě nepoměrně větší, kdybychom mohli také říci, že editor zhostil se svého úkolu dokonale. V tom, jak ukázal prof. Šimák v Českém časopisu historickém, dopustil se autor mnoha omylů a přímo chyb, vzniklých nesprávným čtením originálů a pak ne-

porozuměním textu samého, čímž v jeho úvodě, zpracovávajícím přehledně vydávaný materiál, nutno lecos opravovati. Žel, že tím cena knihy nepoměrně klesá a její spolehlivost ve vážném studiu nemůže být vzata v úvahu.

Dr. Josef Pejška: Církevní právo se zřetelem k partikulárnímu právu československému. Sv. I.: Ústavní právo církevní. Stran 254. — Uvážíme-li dnešní situaci, kdy se právo vykládá bez zřetele k církevním normám a při tom se církevní nárok soustavně popírá, tím milejší jest nám a potřebnější pomůcka, kde bychom se mohli informovati o rozmanitých otázkách s hlediska církevního. Dr. Pejška, sám profesor kanonického práva na theologickém ústavě v Obořišti, zabývá se církevním právem po řadu let. Nyní máme v ruce slibný začátek v prvním dílu, který ukazuje, že konečně dostane se nám žádoucího díla. Autor si rozdělil vhodně methodicky celou látku do několika kapitol. Vykládá o pojmu církevního práva a jeho studiu, dějinném vývoji (dekretech, sbírkách dekretů, reformě na sněmu tridentském, kodifikaci, vnikání a uplatnění se jeho v zemích českých), o církevních zákonech a právních zřízeních zprošťujících jejich závaznost. Pak přechází k veřejnému právu církevnímu, které dělí na právo vnitřní, poměr k nekato-likům a právní poměr církve ke státu. Na konci v dokladech otiskuje ústavní listinu našeho státu a modus vivendi. — Jak z letmého tohoto náčrtu vidno, jest kniha bohatá cenným poučením, potřebným jak kléru tak laikům při studiu a výkladech textů a při rozhodování v závažných otázkách. Proto není třeba snad knihu zvláště doporučovati, neb její hodnota jest doporučením nejlepším.

Josef Vajs: Rukověť hlaholské paleografie. Vydal Slovanský ústav v Praze. — Když slovanský původ run nepodařilo se zjistiti, nutno považovati za nejstarší slovanské písmo hlaholici, jejíž první doklad máme z r. 982 a pak cyrilicí psanou náhrobní desku z r. 993. Autorství Konstantina-Cyrilla při hlaholici není docela prokázáno. Vajs sám, v této věci na slovo vzatý odborník, podává proto přehled sporných otázek a přechází pak k výkladům hlaholských písmen, jejich původu, vykládá zkratky, číslice, různá znaménka, která zase hodnotí s přesnou odbornou znalostí. V dalším sleduje hlaholici v jejím vývoji s místními odchylkami a pojednává o období moravsko-panenském, bulharsko-makedonském, charvatském a popisuje jednotlivé význačné dochované památky až do XVI. stol. Kniha Vajsova jako výsledek mnoholeté práce jest dnes nejlepší pomůckou pro studium těchto památek staroslovanského života a jest pěkným přehledem, tím vítanějším, že v poslední době nastaly v nazírání na hlaholici leckteré změny, které Vajs vyznačuje. Kniha doprovázena jest 54 tabulkovými reprodukcemi a tím současně stává se i učebnicí, v našich poměrech velice vítanou.

Dr. Juraj Hodál: Kostol kniežafa Privinu v Nitre. Str. 120. Nitranské jubileum (830—1930) vzbudilo pochopitelně zájem o knížete Privinu a první počátky křesťanského života v našem státě. Informační spis pro širší lidové vrstvy a spolu spisem, hodnotícím staré prameny k založení kostela nitranského se vztahující, chtěl autor vzbuditi zájem, který jistě jubileum plně by zasluhovalo. Leč na jeho práci se ukázalo, že nestačí ze starých zpráv vybrati pouze to, co se k tématu vztahuje, ale že pro porozumění jest třeba také osvojiti si dokonalejší znalost doby a hlubší porozumění textu a jeho kritiky. Toho arcif u Hodála nenalézáme a proto také jeho spis minul se vlastně cíle, když dedukce jsou nesprávné. Chvály hodné jest jen nadšení, s nímž chtěl autor podati veřejnosti své dílo.

Dr. Lad. Hosák: Historický místopis země Moravskoslezské. Díl I.: Jihlavský kraj. Knihovna Společnosti přátel starožitností čsl. v Praze, 1933, cena 25 Kč. — Naříkáme-li si na nedostatek místopisných pomůcek v Čechách, tím více možno tak činiti na Moravě, třebas Moravě zachovaly se zemské desky brněnské a olomoucké a j. význačné prameny, kterých jinak postrádáme zase pro Čechy. Dr. Hosák pracuje na díle několik let a metodicky založil svou práci na kompromisu mezi Palackého Popisem a Sedláčkovým Místopisným slovníkem. Zachoval tím historické kraje: šest pro Moravu, dva pro Slezsko. Jako devátý díl bude generál. rejstřík místopisný a genealogický a mapy jednotlivých krajů s vyznačením dominií. Bývalá panství, na něž se kraje dělily, popisována jsou Hosákem svědomitě a k nim pak připojeny jsou děje zámků, hradů, tvrzí, kostelů, klášterů, samot a zaniklých osad. Pramenů užil autor hojně, čímž jest mu umožněno, že opravuje současně staré literární omyly, třebas v této práci není mu možno, aby poukazoval na staré chyby. Za to dalším pracovníkům uvádí prameny i literaturu, kterou podává k jednotlivým panstvím v pěkném výběru. Tak dostane se Moravě a Slezsku místopisné pomůcky, která na dlouhou řadu let bude jistě základní příručkou všem pracovníkům v historii i veřejným činitelům, spolu i turistům. Jako II. díl vyjde v dubnu 1934 Znojemský kraj a v říjnu má vyjít Brněnský kraj. Vydavatelka podnikla již další přípravné kroky k podobnému vydání místopisu českého a slovenského a zajistila si pro práci součinnost odborníků. Čin tento nanejvýš chvályhodný můžeme jen rádi konstatovati a našim stoupencům knihu doporučiti.

Dr. Josef Cibulka: O poloze kostela P. Marie na hradě Pražském. Vydala Společnost přátel starožitností v Praze. Založení kostela klade Cibulka Bořivojovi a soudí, že byl původně dřevěný. Ale nezanikl, jako nemohl zaniknouti titul a právní základ kostela, tím méně, když šlo o nejstarší kostel v sídle knížecím. Kostel byl připojen do stavby kláštera sv. Jiří v Praze, kde nalézá jej Cibulka v boční kapli Vratislavově. Dokladem jsou jednak texty kronik, náboženské knihy kláštera sv. Jiří a pak před léty odstraněné památky románské z kaple Vratislavovy. O celkové situaci na Pražském hradě v době románské rozepisuje se hradní stavitel

Karel Fiala: Pražský hrad v době románské. Vydala táž Společnost. Fiala jako technik podává tu výsledek svého čtyřicetiletého studia na hradě a svůj výklad doprovází velkým plánem, připojeným k pojednání, kde zakreslena přesně stará situace; každému i laiku možno tak nabýti jasné představy románského hradu.

V. Vaněček: Základy právního postavení klášterního velkostatku ve starém českém státě v 12.—15. století. Praha 1933, str. 110. Théma autorovo jest z literatury známo, ale nyní přece jen ujal se ho právník, který velice pečlivě shrnul dosavadní poznatky a právně je nově formuloval, aby tím dosáhl přesnosti. Novinkou jsou jeho statě o významu staročeských slov (na př. opičné, ostrožné, oprava a j.) a pak poukaz na to, jak po husitské době nastává nové poznenáhlé pronikání církevního práva u nás, zvláště po sněmu Tridentském.

Čeněk Sameš: Dějiny kláštera Vilémovského u Čáslavi. Vydává v Časopisu Společnosti přátel starožitností čsl. Letošního roku bude pojednání ukončeno. Samostatně vydá jej opatství benediktinského kláštera v Břevnově, kde možno si jej též objednat. K pojednání asi 50 stránkovému připojeny jsou v textu dvě mapy panství klášterního.